

SİYASİ İLİMLER TÜRK DERNEĞİ XVII. LİSANSÜSTÜ KONFERANSI 2019

2 Kasım 2019
Bilkent Üniversitesi
Ankara

SUNUM ÖZETLERİ

Siyasi İlimler Türk Derneği
Bilkent Üniversitesi

Siyasi İlimler Türk Derneği

www.siyasiilimler.org.tr

bilgi@siyasiilimler.org.tr

Siyasi İlimler Türk Derneği Lisansüstü Konferansları

konferans@siyasiilimler.org.tr

SİYASİ İLİMLER TÜRK DERNEĞİ Lisansüstü Konferansları Serisi XVII - 2019

SİYASİ İLİMLER TÜRK DERNEĞİ
XVII. LİSANSÜSTÜ KONFERANSI 2019 SUNUM ÖZETLERİ

Fuat Aksu-Hasret Dikici Bilgin-Berk Esen
(Yayına Hazırlayanlar)

Yayın Yılı : Kasım 2019
Yayın Yeri : İstanbul
Yayın Türü : E-kitap
ISBN : 978-605-82965-2-7
Dizgi : Fuat Aksu

: **SİYASİ İLİMLER TÜRK DERNEĞİ**

İLETİŞİM İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ
Santral Kampusü
Eski Silahtarağa Elektrik Santrali Mah. No:2/13
PK 34060 Eyüp / İstanbul
bilgi@siyasiilimler.org.tr

Bu kitaptaki her bir sunum özetinde yazılan görüşler yazarlarını bağlar. Siyasi İlimler Türk Derneği hakem sürecinden geçerek kabul edilmiş sunumların içeriğinden sorumlu tutulamaz.

SİYASİ İLİMLER TÜRK DERNEĞİ
XVI. LİSANSÜSTÜ KONFERANSI
2 Kasım 2019, Bilkent Üniversitesi - Ankara

SİYASİ İLİMLER TÜRK DERNEĞİ XVII. LİSANSÜSTÜ KONFERANSI 2019

2 Kasım 2019, Bilkent Üniversitesi,
Ankara, TÜRKİYE

SİYASİ İLİMLER
TÜRK DERNEĞİ
Lisansüstü
Konferansları
Serisi XVII- 2019

SUNUM
ÖZETLERİ

SİYASİ İLİMLER TÜRK DERNEĞİ XVII. LİSANSÜSTÜ KONFERANSI 2019

DÜZENLEME KOMİTESİ

A. Fusun Türkmen

Ömer Faruk Gençkaya

Hasret Dikici Bilgin

Fuat Aksu

Berk Esen

Hamza Yüksel Dinçer

Ateş Uslu

İÇİNDEKİLER -SUNUMLAR

KONFERANS PROGRAMI	1
İNSAN HAKLARININ GELİŞİM SÜRECİNDE KENTLİ HAKLARI VE TÜRKİYE KENTLERİNDE UYGULANABİLİRLİĞİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	22
ESRA BALCI	22
TÜRKİYE’NİN KENTLEŞME SÜRECİNDE KENTLERİN SOSYO-EKONOMİK DÖNÜŞÜMÜ: SORUNLAR VE ÇÖZÜM YOLLARI	23
FURKAN PAZARCI	23
GÖÇ VE KENTLEŞME İLİŞKİSİNİN KÜLTÜREL YANSIMALARI VE SOSYO-EKONOMİK ETKİLERİ: KARS ÖRNEĞİ	24
MAHMUT TUNÇ	24
KENTLEŞME SORUNLARINA BİLİMSEL ÇÖZÜM: PLANLI KENTLER, AKILLI KENTLER, EKO TEKNOLOJİK KENTLER	26
ÖZLEM GÜNERUZ	26
KENTLER’DE KARBON AYAKIZI NEDEN AZALTILMALI, NASIL AZALTILIR? FARKLI ÇÖZÜM YOLLARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	27
ELİFE SÜLÜN ÖKTEN	27
AVRUPA BİRLİĞİ’NİN, TÜRK YEREL YÖNETİMLERİ ÜZERİNDEKİ İSTEKLERİ DOĞRULTUSUNDA TÜRKİYE’NİN YAPMIŞ OLDUĞU REFORMLAR VE ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (2004-2014)	28
YAŞAM BALKU	28
OTORİTERLEŞEN BİR REJİMDE YEREL YÖNETİMLER: TÜRKİYE’DEKİ BELEDİYELERİN DEMOKRATİK PERFORMANSI	30
MERVE ATEŞ EREN	30
TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLERİN DIŞ İLİŞKİLERİ: İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ	31
DOĞAN DEMİRKIRAN	31
YEREL YÖNETİMLERDE ULUSLARARASI İLİŞKİLERİ DÜŞÜNMEK: KENT DİPLOMASİSİ VE BARCELONA	33
İDİL ALABAY	33
AVRUPA’DA YÜKSELEN AŞIRI SAĞ BAĞLAMINDA DEĞİŞEN POLİTİK YELPAZE	34
ATTILA GÖKHUN DAYIOĞLU	34
AVRUPA BİRLİĞİ’NE YÖNELİK GÖÇÜN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ	36
ÇİĞDEM YILDIZ ÇAKAN	36
TÜRKİYE VE AET ORTAKLIĞININ 1978 YILINDA ASKIYA ALINMASI: BATI KARŞITLIĞI MI EKONOMİK NEDENLER Mİ?	38

ARDA OZANSOY.....	38
TÜRKİYE-AVRUPA BİRLİĞİ MÜZAKERE SÜRECİNDE 2005 SONRASI YAŞANAN DEMOKRASİ SORUNU.....	40
MÜGE PALANCI.....	40
GÖÇ VE TERÖRİZM: İNŞA EDİLMİŞ BİR BAĞLANTI EKSENİNDE AVRUPA'DA YÜKSELEN POPÜLİST SAĞ SÖYLEMİ YENİDEN DEĞERLENDİRMEK.....	41
SUZAN EZGİ KÖSALİ VE FUAT AKSU.....	41
TÜRKİYE'DE ERKEKLİĞİN YENİDEN ÜRETİLDİĞİ BİR SPOR DALI OLARAK FUTBOL.....	43
EDA BULANIK.....	43
SAVAŞ HAFIZASI VE TOPLUMSAL CİNSİYET.....	45
DUYGU KARABULUT.....	45
LEBENSBOHN'DAN DİSTOPYAYA: DAMIZLIK KIZIN ÖYKÜSÜ.....	47
YELDA YENEL VE GÖKCE GÜLAY.....	47
GÖÇ SÜRECİNDE KADIN.....	48
NAZLIĞÜL CANDAŞ.....	48
SİSTEMİ MEŞRULAŞTIRMANIN İDEOLOJİLER ÜZERİNDEKİ HAFİFLETİCİ FONKSİYONU: LGBT.....	50
ŞEYDA BÜŞRA ATALAN.....	50
HÜKÜMET YANLISI SOKAK AKTİVİZMİ: BİR PROTESTO BİÇİMİ.....	51
ŞEREF ANIL KAHVECİOĞLU.....	51
TÜRKİYE'DE 1980 SONRASI KADIN HAREKETİNİN POLİTİĞİ: BASTIRILMIŞIN GERİ DÖNÜŞÜ.....	52
İLKİM TUĞÇE BİTER.....	52
OSMANLI DEVLETİ DÖNEMİ KADIN HAREKETLERİ: ERMENİ SAHNESİ ÖRNEĞİ.....	54
FEVZİ CAN GÜRÜZ.....	54
ULUSLARARASI PLATFORMDA YEREL ETNİK HAREKETLERİN FARKLI ALGILANMASININ NEDENLERİNİN ZAPATİSTA VE PKK OLUŞUMLARI ÜZERİNDEN KARŞILAŞTIRILMASI.....	56
YÜKSEL YASEMİN ALTINTAŞ.....	56
GÖÇ ÇALIŞMALARI "ULUSLARARASI GÖÇ VE GÖÇMEN SORUNLARI: TÜRKİYE ÖRNEĞİ".....	57
AHMET YETEN.....	57
'SOYUT KRİZ' ÜRETİMİ VE DÜZENSİZ İNSAN HAREKETLİLİĞİ.....	59
HAKKI OZAN KARAYİĞİT.....	59
ULUSLARARASI GÖÇÜN LIBERAL DEVLET FELSEFESİ VE ETİK KAVRAM PERSPEKTİFİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ: İNGİLTERE ÖRNEĞİ.....	60
HARUN BIÇAKÇI VE CUMA YILDIRIM.....	60
RİSK TOPLUMU BAĞLAMINDA EKOLOJİK MÜLTECİLİK.....	61
İBRAHİM OĞULCAN ERAYMAN.....	61

TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ MÜLTECİ ÇOCUKLARIN SOSYAL ENTEGRASYONU İÇİN EĞİTİM POLİTİKALARININ ANALİZİ: DOLAPDERE ÖRNEĞİ	63
MELEK ÖZLEM AYAS	63
KARMAŞIK BİR İLİŞKİ: ARAP MİLLİYETÇİLİĞİ GÖLGESİNDE FKÖ VE SOVYETLER BİRLİĞİ	65
ALİ BERK BİLİR	65
ŞİHABİZM: LÜBNAN'DA DEVLET İNŞA ÇABASI 1958-1969	66
TAYLAN PAKSOY	66
FİLİSTİN KURTULUŞ MÜCADELESİNDE EL FETİH VE HAMAS FAKTÖRÜ	67
VEDAT DAL	67
ARAP BAHARI SONRASI SUUDİ ARABİSTAN DIŞ POLİTİKASI	68
REVŞAN DEMİR	68
YEMEN İÇ SAVAŞINA ÇÖZÜM ARAYIŞLARI: 1962-70 SAVAŞI ÖRNEĞİ.....	70
AYŞENUR AYGÜL	70
RUSYA LİDERLERİNİN SİYASİ İNANÇLARINDAKİ DEĞİŞİMLER VE BUNLARA KİŞİSEL ÖZELLİKLERİNİN VE DIŞ ETKENLERİN ETKİSİ	72
EVGENİİA SHAHİN	72
AVRASYA EKONOMİK BİRLİĞİ RUSYA'NIN YENİ BÖLGEÇİLİĞİ NE KADAR BAŞARILI?	73
NESİBE GÜL KILIÇ	73
RUSYA FEDERASYONUNUN SOVYETLER BİRLİĞİ SONRASI DÖNEMDE HAZAR BÖLGESİNDEKİ GÜÇ MÜCADELESİ POLİTİKASI	74
OĞUZHAN KIRTILLI	74
ÇALIŞMA VE İŞBİRLİĞİ ÇERÇEVESİNDE PUTİN RUSYA'SI VE AB İLİŞKİLERİ.....	76
HANİFE ŞİN	76
TÜRKİYE'NİN İSRAİL DIŞ POLİTİKASI	77
ASLI NUR DÜZGÜN	77
SOĞUK SAVAŞ SONRASI TÜRKİYE'NİN İSRAİL POLİTİKASI KİMLİĞİN REEL-POLİTİKLE MÜCADELESİ	78
SELİN NASI	78
TÜRK YUNAN İLİŞKİLERİNDE 12 EYLÜL 1980 DARBESİNİN ETKİLERİ	80
ZEHRA GÜR SOY MAHDY VE FUAT AKSU	80
TÜRK DIŞ POLİTİKASI KRİZLERİNDE YASAMA YÜRÜTME İLİŞKİSİ.....	82
TUĞÇE KAFDAĞLI KORU VE FUAT AKSU	82
DEVLET DIŞI AKTÖRLERİN EKONOMİK DİPLOMASİ'DEKİ ROLÜ: TÜRK HAVA YOLLARI ÖRNEĞİ ÜZERİNDEN BİR İNCELEME	83
KADİR BURAK TURGUT	83
MEDYADA "ENGELLİ KARDEŞLERİMİZ" SÖYLEMİ	84

ALİ EREN DEMİR	84
ATIF YILMAZ SİNEMASINDAKİ DÖNÜŞÜMDE 12 EYLÜL İZLERİNİ ARAMAK	85
ESRA KARABAK	85
AYRIMCILIĞIN TÜRKİYE'DEKİ FUTBOL PROGRAMLARINDAKİ TEMSİLİYETİ: 'BEYAZ FUTBOL' VE 'DERİN FUTBOL' ÖRNEKLERİNİN STUART HALL'IN KODLAMA/KODAÇIMI KAVRAMSALLAŞTIRMASI BAĞLAMINDA ELE ALINMASI.....	86
İLKE KOÇAK	86
REKABETÇİ OTORİTER REJİMDE BİR MANİPÜLASYON KURUMU OLARAK MEDYA: DOĞRUDAN VE LEGAL KONTROLDEN DOLAYLI VE EKSTRA LEGAL KONTROLE	87
UMUT KORAY İMAMOĞLU	87
EUROVİSİON SAHNESİ ÇERÇEVESİNDE ŞEKİLLENEN AZERBAIJAN-ERMENİSTAN İLİŞKİLERİ	89
MALAK NASİBLİ	89
SAVAŞ ROBOTU OLARAK OTONOM SİLAH SİSTEMLERİ VE ULUSLARARASI İNSANCI HUKUK.....	91
ADEM ÖZER	91
KOPENHAG OKULU, GÜVENLİKLEŞTİRME TEORİSİ VE SURİYE'DE TÜRKİYE'NİN GÜVENLİKLEŞTİRME POLİTİKALARI.....	92
FARUK KILIÇ	92
ULUSLARARASI İNSANCI HUKUKTA SİVİL-MUHARİP AYIRIMI VE YASADIŞI MUHARİP SORUNU	93
ERDİNÇ ÖZDEMİR.....	93
HÜKMEDİLMİYEN MEKÂNLAR VE AFRİKA'DAKİ SİLAHLI GRUPLARIN VARLIK MÜCADELESİ: MALİ'DE İSLAMİ MAĞRİP EL-KAİDESİ (İMEK) ÖRNEĞİ.....	94
ABDOULAYE İBRAHİM BACHİR.....	94
"GÜZEL RUHLAR" SAVAŞIYOR: ORTA DOĞU'DAKİ DEVLET DIŞI SİLAHLI GRUPLARA KADIN KATILIMI	95
DİLİRUBA TAŞ.....	95
SOĞUK SAVAŞ'TA AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ STRATEJİSİ: GEORGE F. KENNAN ETKİSİ	96
BEGÜM SEZİN ÖZCAN	96
ABD'NİN KÜRESEL YÖNETİMİNDEN ÇEKİLMESİ VE AB	97
CEMRE AYSEL.....	97
TRUMP YÖNETİMİ VE NÜKLEER SİLAHLAR: YOLA DEVAM	98
KAAN AKSOY	98
AMERİKAN GRAND STRATEJİSİ ÇERÇEVESİNDE 2018 İRAN AMBARGOSU	99
MELİS İLAYDA YARŞI	99
TÜRKİYE'DE EĞİTİMİN VE EBEVEYNLİĞİN NEOLİBERAL DÖNÜŞÜMÜ	100
BEGÜM SONBAHAR	100

NEOLİBERAL YÖNETİMSELLİK VE PARAMİLİTARİZM: TÜRKİYE’DE KORUCULUK SİSTEMİ	101
FİRDEVS EZGİ GÜNOK.....	101
1980 SONRASI TÜRKİYE’DE SOSYAL DEĞİŞİMİN ÇOCUK VE OYUNCAK ÜZERİNDEN OKUNMASI.....	103
FATİH DİLER	103
TÜRKİYE’DE NEOLİBERAL VE MUHAFAZAKÂR POLİTİKALAR KESİŞİMİNDE KADIN EMEĞİ	104
BANU TOPAKTAŞ.....	104
TÜRKİYE VE SLOVENYA’DA KADEMELİ OLARAK GERÇEKLEŞTİRİLEN ÖZELLEŞTİRMELER.....	105
ALİ BAYDAROL.....	105
EKONOMİK BAĞIMLILIK TEORİSİ KAPSAMINDA KUŞAK-YOL PROJESİ VE ALTYAPI ÇALIŞMALARI	106
ASLIHAN GENÇ	106
ÇİN DIŞ POLİTİKASI.....	108
HAKKI TARAK.....	108
ABD-ÇİN TİCARET SAVAŞLARI VE ULUS DEVLETİN YENİDEN YÜKSELİŞİ	109
MELEK EYİĞÜNLÜ.....	109
JAPONYA’NIN KUŞAK VE YOL GİRİŞİMİNE ALTERNATİF ARAYIŞLARI.....	111
ZÜLAL ZENGİN	111
HİNDİSTAN DİZELİNİN AVRUPA’YA TİCARETİNDE MERSİN’İN FİZİKİ TİCARET MERKEZİ OLMASI	112
GÖKBERK BİLGİN	112
YENİ TÜRKİYE SÖYLEMİNİN FARKLI SİYASAL AKIMLAR TARAFINDAN KULLANILIŞI: ZİYA GÖKALP, DOĞAN AVCIOĞLU VE AKP’NİN SÖYLEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	113
AHMET AYKUT ALTAY.....	113
AKP DÖNEMİNDE ANTI-AMERİKANCI SÖYLEMİN YÜKSELİŞİ	114
TÜMAY GÜLLÜOĞLU	114
TÜRKİYE’DE SİYASAL DEĞİŞİMLER VE YER İSİMLERİ.....	115
DOĞUŞ DÜZGÜN.....	115
28 ŞUBATTAN BUGÜNE BİZ VE ÖTEKİ TARTIŞMASI; BAŞÖRTÜSÜ ÖRNEĞİ	117
EBRU GİRGEÇ	117
12 EYLÜL 1980 DARBESİ SONRASI BÜLENT ECEVİT’İN TÜRKİYE SOSYAL DEMOKRASİ HAREKETİNDEKİ YERİ	118
AHMET BAYAR.....	118
“ORTANIN SOLU”NDAN “DEMOKRATİK SOL”A: CUMHURİYET HALK PARTİSİ’NDE İDEOLOJİK DEĞİŞİM 1965-1972	119
ALİ AÇIKGÖZ	119
1960-71 DÖNEMİNDE TÜRKİYE SOSYALİSTLERİNİN KÜRT MESELESİNE BAKIŞINI OKUMAK	120

ENES ATEŞ.....	120
12 EYLÜL 1980 SONRASI SOSYAL DEMOKRASİ VE SHP’NİN İDEOLOJİK KİMLİĞİNİ YENİDEN DÜŞÜNMEK.....	121
KEREM HOCAOĞLU.....	121
DEVİRİMCİLİKTE BİR SÜREKLİLİK: CHP’DE ORTANIN SOLU AÇILIMI	122
ONUR ALP YILMAZ	122
BİR KÜRESEL AKTÖR OLARAK TÜRKİYE: TÜRKİYE’NİN LATİN AMERİKA VE KARAYİPLER AÇILIMI	123
ANIL KULELİ	123
SURİYE SAVAŞINDA BİR KAMU DİPLOMASİSİ ARACI OLARAK MEDYA	124
DUYGU NİL ÖZER.....	124
SELF-DETERMİNASYON VE YENİ KAMU DİPLOMASİSİ: İSKOÇYA VE KATALONYA’NIN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ	125
EDA CEBECİ.....	125
YENİ NESİL BİR YUMUŞAK GÜÇ OLARAK DİJİTAL DİPLOMASİ VE TÜRKİYE	127
BUĞRAHAN ÇELİK.....	127
TÜRKİYE-AFRİKA İLİŞKİLERİ VE TÜRKİYE’NİN AFRİKA’DAKİ SAĞLIK DİPLOMASİSİ: SUDAN ÖRNEĞİ	129
CİHAN ÇAÇA	129
TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİNİN BİR BAĞLAMSAL ANALİZİ: ALPARSLAN TÜRKEŞ VE DEVLET BAHÇELİ.....	130
ARZU OPÇİN-KİDAL	130
ÇELİŞKİLERİN ORTAKLIĞI: EVRENSEL VE ÖZGÜN BOYUTLARIYLA TÜRK USULÜ YENİ SAĞ VE ÖZAL	131
ELİFCAN ÇORUK.....	131
SİYASİ TRAVMA VE SONUÇLARI: ÜLKÜCÜ HAREKETİN 12 EYLÜL 1980 SONRASI HAPİSHANE ANLATILARI	132
GÖKHAN ŞENSÖNMEZ.....	132
TÜRKİYE’DE DEMOKRASİNİN KONSOLIDASYONU VE ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ DENEMELERİ: DEMOKRAT PARTİ’NİN SELEFLERİ AKSİNE BAŞARILI OLMASINA ZEMİN HAZIRLAYAN ETKENLER VE SONRASI TÜRK SİYASAL HAYATINA ETKİLERİ	133
SELEN TOSUN.....	133
TÜRKİYE VARLIK FONU: POLİTİK BİR CANAVAR MI YOKSA FİNANSAL BİR YATIRIM ARACI MI?.....	135
TİBET GÜR.....	135
LİBERAL ‘TARAFSIZLIK’ MİTİ: BM’NİN UNOSOM MÜDAHALESİ	137
ARDAHAN ÖZKAN GEDİKLİ	137
BARIŞ İNŞA SÜREÇLERİNDE YENİ BİR YAKLAŞIM OLARAK MELEZ BARIŞ.....	138
EFSER RANA COŞKUN.....	138

AB VE RUSYA’NIN SIRBİSTAN-KOSOVA SORUNU BAĞLAMINDA İŞBİRLİĞİ VE ÇATIŞMA OLASILIKLARI	139
MERİÇ ERGÜNDÜZ.....	139
BARIŞI KORUMADA KADINI ROLÜ	140
ÖZLEM ÖZKAN.....	140
KÖRFEZ DİNAMIĞININ AFRİKA BOYNUZUNA ETKİSİ	142
RENGİN YAVUZ	142
2001 KRİZİ SONRASI OLUŞAN YENİ EKONOMİK İTTİFAKIN TÜRK DIŞ POLİTİKASINA ETKİSİ	143
İREM AYBALA GÜLEN	143
TÜRKİYE – AFRİKA İLİŞKİLERİNİN POLİTİK EKONOMİSİ: SUDAN ÖRNEĞİ	144
KAAN DEVECİOĞLU	144
KÜRESEL EKONOMİK KRİZLERİN DIŞ POLİTİKAYA ETKİLERİ: 2008 KRİZİ TÜRKİYE ÖRNEĞİ	145
LEYLA KARAKIŞ.....	145
STRATEJİK DERİNLİK’TEN YERLİ VE MİLLİ EKONOMİ’YE	146
MUHAMMED YUSUF YILMAZ	146
AZERBAYCAN`DA MODERNLEŞME VE 2. DÜNYA SAVAŞINDAN SONRAKİ DÖNEMDE SOSYAL VE SİYASAL DÖNÜŞÜM: TÜRKİYE İLE KARŞILAŞTIRMA	147
TURAL İSMAYILZADA	147
İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASI YENİDEN ŞEKİLLENEN DÜNYA EKONOMİSİNDE TÜRKİYE’NİN ROLÜNÜ YABANCI RAPORLAR VASITASIYLA YORUMLAMAK: THORNBURG RAPORU ÖRNEĞİ	148
ATAKAN YILMAZ.....	148
KOOPERATİFÇİLİK YENİDEN: GIDA KRİZLERİNE KARŞI TÜRKİYE’DE KOOPERATİFÇİLİĞİ YENİDEN DÜŞÜNMEK.....	150
VOLKAN AYYILDIZ.....	150
MERKEZ-ÇEVRE PARADİGMASINA ELEŞTİREL BAKIŞ: İKTİSADİ DEĞER ÜZERİNDEN MERKEZ-ÇEVRE	152
CANSU DEMİR	152
JOHN MAYNARD KEYNES’İN “[VERSAILLES] BARIŞIN[IN] İKTİSADİ SONUÇLARI” (ECONOMIC CONSEQUENCES OF THE PEACE, 1919) İSİMLİ ÇALIŞMASI ÜZERİNDEN GEÇEN BİR YÜZYILA KONJONKTÜREL BİR BAKIŞ.....	154
ERMAN HARUN KARADUMAN	154
YÖN DERGİSİNDE BATI ALGISI	155
ÖZGE İPEK ESEN.....	155
BATI KARŞITI SÖYLEMİN İNŞÂSINDA YENİ BİR KAVRAMLAŞTIRMA DENEYİMİ: KADRO DERGİSİ VE AVRUPAMERKEZCİLİK (EUROCENTRISM)’İN ELEŞTİRİSİ	156
ALİ KEMAL EREN	156

ERKEN CUMHURİYET, “TÜRLÜK” VE “BATILILAŞMA”: BİR PARADOKSUN DUYGULAR BAĞLAMINDA İNCELENMESİ	158
HİKMET ÇAĞRI YARDIMCI	158
TÜRKİYE SOLUNDA SINIFIN ÖTESİNDE KİMLİK ALGISI: 1961-1971 DÖNEMİ TİP YAYIN ORGANLARINDA KÜRT KİMLİĞİNİN TARTIŞILMASI	159
MİNE ÇETİN	159
TÜRKİYE ÖZELİNDE BATI-DIŞI KAVRAM TARİHİ MÜMKÜN MÜ?	160
ŞENOL GÜNDOĞDU	160
PARTİ MANİFESTOLARINDA ÇEVRE POLİTİKALARI: TÜRKİYE'DE GENEL SEÇİMLERİN ANALİZİ, 2002-2018	161
BEYZA SARIKOÇ YILDIRIM	161
POST-POLİTİK ÇAĞDA POST-TRUTH KAVRAMININ DEĞERİ	163
ONUR ASLAN	163
23 HAZİRAN İBB BAŞKANLIĞI SEÇİMİ ÖNCESİ EKREM İMAMOĞLU'NUN GÜNDELİK KONUŞMALARININ ÇÖZÜMLEMESİ	165
YAĞMUR LALİN AKHAN	165
YASALARA İKİ PERSPEKTİF: MİLETOS OKULU VE SOFİSTLER.....	166
BOZKURT TORAL	166
NİETZSCHE VE GEZGİN: POLİTİKADA OLUŞUN OLUMLANIŞI	167
HAYRETTİN FURKAN LİVAN.....	167
“SOREL’İN GÖLGESİ”: GEORGE SOREL’Cİ MİT FİKRİ VE MACHİAVELLİ’İN PRENS’İ.....	168
GÜLÇİN SAĞIR	168
JEAN-JACQUES ROUSSEAU’DA SİVİL DİN KAVRAMININ İDEOLOJİYLE OLAN İLİŞKİSİ	170
SELAHATTİN KIRAL.....	170
YOZLAŞMA TANIMINDA JOHN LOCKE ARAYIŞI (SORUNSAK ARAYIŞINDA NOTLAR)	172
ALİ MURAT AYDIN	172
ANTİ-ENTELEKTÜELİZM KAVRAMININ TARİHSEL GELİŞİMİ	174
MURAT PEŞTELİ	174
AYDINLANMA ÇALIŞMALARINA YÖNELİK FARKLI YAKLAŞIMLAR	175
MUSTAFA KEMAL SAĞLAM	175
AYDINLANMA ÇAĞI’NDA SEKÜLER BİR KAVRAM OLARAK İLERLEME	176
BÜŞRA KABİL.....	176
MODERN FELSEFEDE AKLIN KURNAZLIKLARI: DURUM VE İMKÂNLAR.....	178
ZİYA DİNÇSOY.....	178
BABANIN MİRASI VE ÖZNEL ANOMİLER: POLİTİK PSİKANALİZ AÇISINDAN BİR İNCELEME	179

AHMED BURAK ÇAĞLAR	179
MEKÂNDA İKTİDARIN GÖZETİMİ VE DENETİMİ: PANOPTİKON ÖRNEĞİ.....	181
SERAP KAYALI	181
YÖNETİLEBİLİRLİK VE BÜYÜK VERİ GRUPLARI: KONTROL TOPLUMUNUN ÖTESİ	182
MUHAMMED YASİN SİNSEK.....	182
BÜROKRASİNİN DEMOKRATİK DEĞERLERLE UYUMU: SİYASİ İKTİDAR VE TEMSİLİ KURUMLARLA İLİŞKİLER ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME.....	184
LEYLA SEVER.....	184
BİYOPOLİTİKA VE ÖLÜM-POLİTİKASI ARASINDA: BİR PROPAGANDA ARACI OLARAK ÖLÜM.....	185
GİZEM KAYAHAN DAL	185
KIRIK CAMLAR TEORİSİ VE DELEUZYEN DÜŞÜNCEDE BİREY	187
BURCU GÜLER	187
SINIFIN LİBERAL HALİ: FREDERIC BASTIAT'IN YAĞMA KAVRAMI ÇERÇEVESİNDE DEVLET VE SINIFLAR	189
TUNA SARAL.....	189
BAUMAN'IN "BAHÇIVAN- AVLAK BEKÇİSİ" KAVRAMIYLA TOPLUMSAL DIŞLANMAYI ANLAMAK	191
DILAN BEYAZKÖY.....	191
MARKSİZM VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER: DIŞLAMA VE DÂHİL OLMAMA PROBLEMİ	192
CENKER KUZGUN.....	192
MİLLİYETÇİLİĞİ ANLAYABİLMEK: MİLLİYETÇİLİĞE YÖNELİK KURAMSAL YAKLAŞIMLAR	194
DAVUT TAŞ	194
SAVAŞ SANATI'NIN İKİ FARKLI AÇISI: JOMİNİ VE CLAUSEWİTZ	196
ŞEYDA ÖCAL.....	196

SIYASİ İLİMLER TÜRK DERNEĞİ XVII. LİSANSÜSTÜ KONFERANSI

2 Kasım 2019
BİLKENT ÜNİVERSİTESİ, ANKARA

KONFERANS PROGRAMI

9.00-9.15	Kayıt (C-Blok Amfi önü)
9.15-10.00	Açılış Konuşmaları (C-Blok Amfi) Prof. Dr. Erinç Yeldan (Bilkent Üniversitesi) Prof. Dr. A. Füsun Türkmen (Siyasi İlimler Türk Derneği) Dr. Öğr. Üyesi Berk Esen (Bilkent Üniversitesi)
10.15-12:00	I. Oturum
12.15-13.15	Öğle Yemeği
13.30-14:30	Konferans Ana Konuşması (C-Blok Amfi) Prof. Dr. Ayşe Ayata “Bir Populist Siyaset Aracı Olarak Toplumsal Cinsiyet Politikası”
14.30-14:45	Çay-Kahve Molası
14:45-16:30	II. Oturum
16:30-16:45	Çay-Kahve Molası
16:45-18:30	III. Oturum

Oturum detayları ekli programdadır.

Ulaşım bilgileri için:

<https://w3.bilkent.edu.tr/bilkent/transportation/>
Bilkent Üniversitesi
06800 Bilkent/Ankara/TÜRKİYE

I. OTURUM 10.15-12.00

I. OTURUM 10.15-12.00

SALON 1 (A227): ABD SİYASETİ

Oturum Başkanı

Füsun Türkmen (Galatasaray Üniversitesi)

Soğuk Savaş'ta Amerika Birleşik Devletleri Stratejisi: George F. Kennan Etkisi

Begüm Sezin Özcan (Mersin Üniversitesi)

ABDnin Küresel Yönetiminden Çekilmesi ve AB

Cemre Aysel (TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi)

Trump Yönetimi ve Nükleer Silahlar: Yola Devam

Kaan Aksoy (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Amerikan Grand Stratejisi Çerçevesinde 2018 İran Ambargosu

Melis İlayda Yarşı (Mersin Üniversitesi)

SALON 2 (A229): İKTİDAR VE SİYASET

Oturum Başkanı

Ömer Faruk Gençkaya (Marmara Üniversitesi)

Mekânda İktidarın Gözetimi ve Denetimi: Panoptikon Örneği

Serap Kayalı (Marmara Üniversitesi)

Yönetilebilirlik ve Büyük Veri Grupları: Kontrol Toplumunun Ötesi

Muhammed Yasin Sinsek (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

Bürokrasinin Demokratik Değerlerle Uyumunu: Siyasi İktidar Ve Temsili Kurumlarla İlişkiler Üzerinden Bir Değerlendirme

Leyla Sever (Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi)

Biyopolitika ve Ölüm-politikası Arasında: Bir Propaganda Aracı Olarak Ölüm

Gizem Kayahan Dal (Nişantaşı Üniversitesi)

Kırık Camlar Teorisi ve Deleuzyen Düşüncede Birey

Burcu Güler (Hacettepe Üniversitesi)

Babanın Mirası ve Öznel Anomiler: Politik Psikanaliz Açısından Bir İnceleme

Ahmed Burak Çağlar (Uludağ Üniversitesi)

SALON 3 (A230): ORTADOĞU VE KUZEY AFRIKA BÖLGESİNDE SİYASET

Oturum Başkanı

Fuat Aksu (Yıldız Teknik Üniversitesi)

Karmaşık Bir İlişki: Arap Milliyetçiliği gölgesinde FKÖ ve Sovyetler Birliği

Ali Berk Bilir (Sabancı Üniversitesi)

Şihabizm: Lübnan'da Devlet İnşa Çabası 1958-1969

Taylan Paksoy (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Filistin Kurtuluş Mücadelesinde El Fetih ve Hamas Faktörü

Vedat Dal (Mardin Artuklu Üniversitesi)

Arap Baharı Sonrası Suudi Arabistan Dış Politikası

Revşan Demir (Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi)

Yemen İç Savaşına Çözüm Arayışları: 1962-70 Savaşı Örneği

Ayşenur Aygül (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

SALON 4 (A231): SİYASİ DÜŞÜNCE TARİHİ

Oturum Başkanı

Ateş Uslu (İstanbul Üniversitesi)

Yasalara İki Perspektif: Miletos Okulu ve Sofistler

Bozkurt Toral (İstanbul Kültür Üniversitesi)

Nietzsche ve Gezin: Politikada Oluşun Olumlanması

Hayrettin Furkan Livan (Hacettepe Üniversitesi)

“Sorel’in Gölgesi”: George Sorel’ci Mit Fikri ve Machiavelli’in Prens’i

Gülçin Sağır (Ankara Üniversitesi)

Jean-Jacques Rousseau’da Sivil Din Kavramının İdeolojiyle Olan İlişkisi

Selahattin Kırıl (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Yozlaşma Tanımında John Locke Arayışı (Sorunsal Arayışında Notlar)

Ali Murat Aydın (İstanbul Kültür Üniversitesi)

SALON 5 (A329): TÜRKİYE DÜŞÜNCE TARİHİ

Oturum Başkanı

İlker Aytürk (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Yön Dergisinde Batı Algısı

Özge İpek Esen (Hacettepe Üniversitesi)

Batı Karşısı Söylemin İnşasında Yeni Bir Kavramlaştırma Deneyimi: Kadro Dergisi ve Avrupamerkezcilik (Eurocentrism)'in Eleştirisi

Ali Kemal Eren (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

Erken Cumhuriyet, "Türklük" ve "Batılılaşma": Bir Paradoksun Duygular Bağlamında İncelenmesi

Hikmet Çağrı Yardımcı (Hasan Kalyoncu Üniversitesi)

Türkiye Solunda Sınıfın Ötesinde Kimlik Algısı: 1961-1971 Dönemi TİP Yayın Organlarında Kürt Kimliğinin Tartışılması

Mine Çetin (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Türkiye Özelinde Batı-dışı Kavram Tarihi Mümkün mü?

Şenol Gündoğdu (Afyon Kocatepe Üniversitesi)

SALON 6 (A330): TÜRK DIŞ POLİTİKASI

Oturum Başkanı

Hasret Dikici Bilgin (İstanbul Bilgi Üniversitesi)

Türkiye'nin İsrail Dış Politikası: Rutinler, Kimlik ve Ontolojik Güvenlik (2006-2019)

Aslı Nur Düzgün (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Soğuk Savaş Sonrası Türkiye'nin İsrail Politikası Kimliğinin Reel-Politikle Mücadelesi

Selin Nasi (Boğaziçi Üniversitesi)

Türk Yunan İlişkilerinde 12 Eylül 1980 Darbesinin Etkileri

Zehra Gürsoy Mahdy ve Fuat Aksu (Yıldız Teknik Üniversitesi)

Türk Dış Politikası Krizlerinde Yasama Yürütme İlişkisi

Tuğçe Kafdağlı Kuru ve Fuat Aksu (Yıldız Teknik Üniversitesi)

Devlet Dışı Aktörlerin Ekonomik Diplomasi'deki Rolü: Türk Hava Yolları Örneği Üzerinden Bir İnceleme

Kadir Burak Turgut (İstanbul Üniversitesi)

SALON 7 (A331): TÜRKİYE'DE YEREL SİYASET

Oturum Başkanı

Zeki Sarıgil (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Avrupa Birliği'nin, Türk Yerel Yönetimleri Üzerindeki İstekleri Doğrultusunda Türkiye'nin Yapmış Olduğu Reformlar ve Etkilerinin Değerlendirilmesi (2004-2014)

Yaşam Balku (Akdeniz Üniversitesi)

Otoriterleşen bir rejimde yerel yönetimler: Türkiye'deki belediyelerin demokratik performansı

Merve Ateş Eren (Sabancı Üniversitesi)

Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Dış İlişkileri: İzmir Büyükşehir Belediyesi Örneği

Doğan Demirkıran (TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi)

Yerel Yönetimlerde Uluslararası İlişkileri Düşünmek: Kent Diplomasisi ve Barselona

İdil Alabay (TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi)

SALON 8 (T162): TÜRKİYE'DE SİYASET VE SEÇİMLER

Oturum Başkanı

Kadir Aydın Gündüz (TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi)

Parti Manifestolarında Çevre Politikaları: Türkiye'de Genel Seçimlerin Analizi, 2002-2018

Beyza Sarıkoç Yıldırım (Marmara Üniversitesi)

Post-politik Çağda Post-Truth Kavramının Değeri

Onur Aslan (İstanbul Bilgi Üniversitesi)

23 Haziran İBB Başkanlığı seçimi öncesi Ekrem İmamoğlu'nun gündelik konuşmalarının çözümlemesi

Yağmur Lalin Akhan (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

SALON 9 (T164): TOPLUMSAL CİNSİYET

Oturum Başkanı

Berrin Koyuncu Lorasdağı (Hacettepe Üniversitesi)

Türkiye'de Erkekliğin Yeniden Üretildiği Bir Spor Dalı Olarak Futbol

Eda Bulanık (Hacettepe Üniversitesi)

Savaş Hafızası ve Toplumsal Cinsiyet

Duygu Karabulut (Hacettepe Üniversitesi)

Lebensborn'dan Distopyaya: Damızlık Kızın Öyküsü

Yelda Yenel ve Gökçe Gülay (Hacettepe Üniversitesi)

Göç Sürecinde Kadın

Nazlıgül Candaş (İstanbul Ticaret Üniversitesi)

Sistemi Meşrulaştırmanın İdeolojiler Üzerindeki Hafifletici Fonksiyonu: LGBT

Şeyda Büşra Atalan (Hacettepe Üniversitesi)

II. OTURUM 14.45-16.30

SALON 1 (A227): KENTLEŞME VE KENT POLİTİKALARI

Oturum Başkanı

Şerif Onur Bahçecik (ODTÜ)

İnsan Haklarının Gelişim Sürecinde Kentli Hakları ve Türkiye Kentlerinde Uygulanabilirliği Üzerine Bir Değerlendirme

Esra Balcı (Hitit Üniversitesi)

Türkiye'nin Kentleşme Sürecinde Kentlerin Sosyo-Ekonomik Dönüşümü: Sorunlar ve Çözüm Yolları

Furkan Pazarıcı (Hitit Üniversitesi)

Göç ve Kentleşme İlişkisinin Kültürel Yansımaları ve Sosyo-Ekonomik Etkileri: Kars Örneği

Mahmut Tunç (Ardahan üniversitesi)

Kentleşme Sorunlarına Bilimsel Çözüm: Planlı Kentler, Akıllı Kentler, Eko Teknolojik Kentler

Özlem Güneruz (Hitit Üniversitesi)

Kentler'de Karbon Ayakizi Neden Azaltılmalı, Nasıl Azaltılır? Farklı Çözüm Yolları Üzerine Bir Değerlendirme

Elife Sülün Ökten (Hitit Üniversitesi)

SALON 2 (A229): AB VE AVRUPA SİYASETİ

Oturum Başkanı

Özgehan Şenyuva (ODTÜ)

Avrupa'da Yükselen Aşırı Sağ Bağlamında Değişen Politik Yelpaze

Attila Gökhun Dayıoğlu (Wroclaw Üniversitesi)

Avrupa Birliği'ne Yönelik Göçün Güvenikleştirilmesi

Çiğdem Yıldız Çakan: (Beykent Üniversitesi)

Türkiye ve AET Ortaklığının 1978 Yılında Askıya Alınması: Batı Karşıtlığı mı Ekonomik Nedenler mi?

Arda Ozansoy (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Türkiye-Avrupa Birliği Müzakere Sürecinde 2005 Sonrası Yaşanan Demokrasi Sorunu

Müge Palancı (İstanbul Üniversitesi)

Göç ve Terörizm: İnşa Edilmiş Bir Bağlantı Ekseninde Avrupa'da Yükselen Popülist Sağ Söylemi Yeniden Değerlendirmek

Suzan Ezgi Kösalı ve Fuat Aksu (Yıldız Teknik Üniversitesi)

SALON 3 (A230): TARİH VE EKONOMİ

Oturum Başkanı

Berrak Burçak (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

İkinci Dünya Savaşı Sonrası Yeniden Şekillenen Dünya Ekonomisinde Türkiye'nin Rolünü Yabancı Raporlar Vasıtasıyla Yorumlamak: Thornburg Raporu Örneği

Atakan Yılmaz (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

Kooperatifçilik Yeniden: Gıda Krizlerine Karşı Türkiye'de Kooperatifçiliği Yeniden Düşünmek

Volkan Ayyıldız (Hacettepe Üniversitesi)

Merkez-Çevre Paradigmasına Eleştirel Bakış: İktisadi Değer Üzerinden Merkez-Çevre

Cansu Demir (İstanbul Üniversitesi)

John Maynard Keynes'in "[Versailles] Barışın[ın] İktisadi Sonuçları" (Economic Consequences of the Peace, 1919) İsimli Çalışması Üzerinden Geçen Bir Yüzyıla Konjonktürel Bir Bakış

Erman Harun Karaduman (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

SALON 4 (A231): RUSYA DIŞ POLİTİKASI

Oturum Başkanı

Sam Hirst (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Rusya Liderlerinin Siyasi İnançlarındaki Değişimler ve Bunlara Kişisel Özelliklerinin ve Dış Etkenlerin Etkisi

Evgeniia Shahin (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Avrasya Ekonomik Birliği Rusya'nın Yeni Bölgeciliği Ne Kadar Başarılı?

Nesibe Gül Kılıç (İstanbul Üniversitesi)

Rusya Federasyonunun Sovyetler Birliği Sonrası Dönemde Hazar Bölgesindeki Güç Mücadelesi Politikası

Oğuzhan Kırtıllı (Akdeniz Üniversitesi)

Çalışma ve İşbirliği Çerçevesinde Putin Rusya'sı ve AB İlişkileri

Hanife Şin (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

SALON 5 (A329): MEDYA VE SİYASET

Oturum Başkanı

Zafer Çeler (İstanbul Gedik Üniversitesi)

Medyada "Engelli Kardeşlerimiz" Söylemi

Ali Eren Demir (Munzur Üniversitesi)

Atıf Yılmaz Sinemasındaki Dönüşümde 12 Eylül İzlerini Aramak

Esra Karabak (Hacettepe Üniversitesi)

Ayrımcılığın Türkiye'deki Futbol Programlarındaki Temsiliyeti: 'Beyaz Futbol' ve 'Derin Futbol' Örneklerinin Stuart Hall'ın Kodlama/Kodaçımı Kavramsallaştırması Bağlamında Ele Alınması

İlke Koçak (TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi)

Rekabetçi Otoriter Rejimde Bir Manipülasyon Kurumu Olarak Medya: Doğrudan ve Legal Kontrolden Dolaylı ve Ekstra Legal Kontrole

Umut Koray İmamoğlu (Sabancı Üniversitesi)

Eurovision Sahnesi Çerçevesinde Şekillenen Azerbaycan-Ermenistan İlişkileri

Malak Nasibli (Marmara Üniversitesi)

SALON 6 (A330): DÜNYA SİYASETİNDE YÜKSELEN GÜÇLER

Oturum Başkanı

Emre Demir (Hitit Üniversitesi)

Ekonomik Bağımlılık Teorisi Kapsamında Kuşak-Yol Projesi ve Altyapı Çalışmaları

Aslıhan Genç (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)

Tek Kuşak Tek Yol Projesi'nin Çin'in Ortaasya Politikaları Üzerindeki Etkileri

Hakkı Tarak (Mersin Üniversitesi)

ABD-Çin Ticaret Savaşları ve Ulus Devletin Yeniden Yükselişi

Melek Eyigünlü (İstanbul Teknik Üniversitesi)

Japonya'nın Kuşak ve Yol Girişimine Alternatif Arayışları

Zülal Zengin (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Hindistan Dizelinin Avrupa'ya Ticaretinde Mersin'in Fiziki Ticaret Merkezi Olması

Gökberk Bilgin (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

SALON 7 (A331): TÜRKİYE POLİTİK EKONOMİSİ

Oturum Başkanı

Zana Çıtak (ODTÜ)

2001 Krizi Sonrası Oluşan Yeni Ekonomik İttifakın Türk Dış Politikasına Etkisi

İrem Aybala Gülen (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Türkiye – Afrika İlişkilerinin Politik Ekonomisi: Sudan Örneği

Kaan Devocioğlu (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Küresel Ekonomik Krizlerin Dış Politikaya Etkileri: 2008 Krizi Türkiye Örneği

Leyla Karakış (Sakarya Üniversitesi)

Stratejik Derinlik'ten Yerli ve Milli Ekonomi'ye

Muhammed Yusuf Yılmaz (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Azerbaycan`da Modernleşme ve 2. Dünya Savaşından Sonraki Dönemde Sosyal ve Siyasal Dönüşüm: Türkiye ile Karşılaştırma

Tural İsmayilzada (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

SALON 8 (T162): TOPLUMSAL HAREKETLER

Oturum Başkanı:

Meral Uğur Çınar (Bilkent Üniversitesi)

Hükümet Yanlısı Sokak Aktivizmi: Bir Protesto Biçimi

Şeref Anıl Kahvecioğlu (Çankaya Üniversitesi)

Türkiye’de 1980 Sonrası Kadın Hareketinin Politikası: Bastırılmışın Geri Dönüşü

İlkin Tuğçe Biter (Hacettepe Üniversitesi)

Osmanlı Devleti Dönemi Kadın Hareketleri: Ermeni Sahnesi Örneği

Fevzi Can Gürüz (Hacettepe Üniversitesi)

Uluslararası Platformda Yerel Etnik Hareketlerin Farklı Algılanmasının Nedenlerinin Zapatista ve PKK Oluşumları Üzerinden Karşılaştırılması

Yüksel Yasemin Altıntaş (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

SALON 9 (T164): GÖÇ SİYASETİ

Oturum Başkanı

Burak Bilgehan Özpek (TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi)

Göç Çalışmaları “Uluslararası Göç ve Göçmen Sorunları: Türkiye Örneği”

Ahmet Yeten (Hitit Üniversitesi)

‘Soyut Kriz’ Üretimi Ve Düzensiz İnsan Hareketliliği

Hakkı Ozan Karayiğit (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

Uluslararası Göçün Liberal Devlet Felsefesi ve Etik Kavram Perspektifinden Değerlendirilmesi: İngiltere Örneği

Harun Bıçakçı- Cuma Yıldırım (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

Risk Toplumu Bağlamında Ekolojik Mültecilik

İbrahim Oğulcan Erayman (Uludağ Üniversitesi)

Türkiye'deki Suriyeli Mülteci Çocukların Sosyal Entegrasyonu İçin Eğitim Politikalarının Analizi: Dolapdere Örneği

Melek Özlem Ayas (Beykent Üniversitesi)

III. OTURUM 16.45-18.30

SALON 1 (A227): GÜVENLİK POLİTİKALARI

Oturum Başkanı

Çağlar Kurç (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Savaş Robotu Olarak Otonom Silah Sistemleri Ve Uluslararası İnsancıl Hukuk

Adem Özer (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Kopenhag Okulu, Güvenikleştirme Teorisi ve Suriye'de Türkiye'nin Güvenikleştirme Politikaları

Faruk Kılıç (Ege Üniversitesi)

Uluslararası İnsancıl Hukukta Sivil-Muharip Ayırımı ve Yasadışı Muharip Sorunu

Erdinç Özdemir (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Hükmedilmeyen Mekânlar ve Afrika'daki Silahlı Grupların Varlık Mücadelesi: Mali'de İslami Mağrip El-Kaidesi (İMEK) Örneği

Abdoulaye İbrahim Bachir (Ankara Üniversitesi)

"Güzel Ruhlar" Savaşıyor: Orta Doğu'daki Devlet Dışı Silahlı Gruplara Kadın Katılımı

Dilruba Taş (TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi)

SALON 2 (A229): TÜRKİYE'DE NEOLİBERAL SİYASET

Oturum Başkanı

Hasret Dikici Bilgin (İstanbul Bilgi Üniversitesi)

Türkiye'de Eğitimin ve Ebeveynliğin Neoliberal Dönüşümü

Begüm Sonbahar (İstanbul Bilgi Üniversitesi)

Neoliberal Yönetimsellik ve Paramilitarizm: Türkiye'de Koruculuk Sistemi

Firdevs Ezgi Günok (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

1980 Sonrası Türkiye'de Sosyal Değişimin Çocuk ve Oyuncak Üzerinden Okunması

Fatih Diler (Hacettepe Üniversitesi)

Türkiye'de Neoliberal ve Muhafazakâr Politikalar Kesişiminde Kadın Emegi

Banu Topaktaş (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

Türkiye ve Slovenya'da Kademeli Olarak Gerçekleştirilen Özelleştirmeler

Ali Baydarol (Sabancı Üniversitesi)

SALON 3 (A230): TÜRK SAĞI

Oturum Başkanı

İlker Aytürk (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Türk Milliyetçiliğinin Bir Bağlamsal Analizi: Alparslan Türkeş ve Devlet Bahçeli

Arzu Opçin-Kıdal (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Çelişkilerin Ortaklığı: Evrensel ve Özgün Boyutlarıyla Türk Usulü Yeni Sağ ve Özal

Elifcan Çoruk (Hacettepe Üniversitesi)

Siyasi Travma ve Sonuçları: Ülkücü Hareketin 12 Eylül 1980 Sonrası Hapishane Anlatıları

Gökhan Şensönmez (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Türkiye'de Demokrasinin Konsolidasyonu ve Çok Partili Hayata Geçiş Denemeleri: Demokrat Parti'nin Selefleri Aksine Başarılı Olmasına Zemin Hazırlayan Etkenler ve Sonrası Türk Siyasal Hayatına Etkileri

Selen Tosun (Haliç Üniversitesi)

Türkiye Varlık Fonu: Politik bir Canavar mı yoksa Finansal bir Yatırım Aracı mı?

Tibet Gür (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

SALON 4 (A231): BARIŞ VE ÇATIŞMA ÇALIŞMALARI

Oturum Başkanı

Efe Tokdemir (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Liberal 'Tarafsızlık' Miti: BM'nin UNOSOM Müdahalesi

Ardahan Özkan Gedikli (Koç Üniversitesi)

Barış İnşa Süreçlerinde Yeni Bir Yaklaşım Olarak Melez Barış

Efser Rana Coşkun (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

AB ve Rusya'nın Sırbistan-Kosova Sorunu Bağlamında İşbirliği ve Çatışma Olasılıkları

Meriç Ergündüz (TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi)

Barışı Korumada Kadını Rolü

Özlem Özkan (Ankara Üniversitesi)

Körfez Dinamiğinin Afrika Boynuzuna Etkisi

Rengin Yavuz (Uşak Üniversitesi)

SALON 5 (A329): TÜRKİYE SİYASETİNDE SÖYLEM ANALİZİ

Oturum Başkanı

Kadir Dede (Hacettepe Ünivrsitesi)

Yeni Türkiye Söyleminin Farklı Siyasal Akımlar Tarafından Kullanılışı: Ziya Gökalp, Doğan Avcıoğlu ve AKP'nin Söylemlerinin Karşılaştırılması

Ahmet Aykut Altay (Akdeniz Üniversitesi)

AKP Döneminde Anti-Amerikancı Söylemin Yükselişi

Tümay Güllüoğlu (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Türkiye'de Siyasal Değişimler ve Yer İsimleri

Doğuş Düzgün (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

28 Şubattan Bugüne Biz ve Öteki Tartışması; Başörtüsü Örneği

Ebru Girgeç (Yozgat Bozok Üniversitesi)

SALON 6: TÜRKİYE SOLU

Oturum Başkanı

Berk Esen (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

12 Eylül 1980 Darbesi Sonrası Bülent Ecevit'in Türkiye Sosyal Demokrasi Hareketindeki Yeri

Ahmet Bayar (Bayburt Üniversitesi)

“Ortanın Solu”ndan “Demokratik Sol”a: Cumhuriyet Halk Partisi'nde İdeolojik Değişim 1965-1972

Ali Açıkgöz (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Türkiye Sosyalist Solu ve Kürt Meselesi

Enes Ateş (Mardin Artuklu Üniversitesi)

12 Eylül 1980 Sonrası Sosyal Demokrasi ve SHP'nin İdeolojik Kimliğini Yeniden Düşünmek

Kerem Hocaoğlu (Hacettepe Üniversitesi)

Devrimcilikte Bir Süreklilik: CHP'de Ortanın Solu Açılımı

Onur Alp Yılmaz (Ankara Üniversitesi)

SALON 7 (A331): KAMU DİPLOMASİSİ

Oturum Başkanı

Fuat Aksu (Yıldız Teknik Üniversitesi)

Bir Küresel Aktör Olarak Türkiye: Türkiye'nin Latin Amerika ve Karayipler Açılımı

Anıl Kuleli (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Suriye Savaşında Bir Kamu Diplomasisi Aracı Olarak Medya

Duygu Nil Özer (Akdeniz Üniversitesi)

Self-determinasyon ve Yeni Kamu Diplomasisi: İskoçya ve Katalonya'nın Karşılaştırmalı Analizi

Eda Cebeci (İzmir Katip Çelebi Üniversitesi)

Yeni Nesil Bir Yumuşak Göç Olarak Dijital Diplomasi ve Türkiye

Buğrahan Çelik (Mersin Üniversitesi)

**Türkiye-Afrika İlişkileri ve Türkiye'nin Afrika'daki Sağlık Diplomasisi:
Sudan Örneği**

Cihan Çaça (Mardin Artuklu Üniversitesi)

SALON 8 (T162): AYDINLANMA FELSEFESİ VE ELEŞTİRMENLERİ

Oturum Başkanı

Ateş Uslu (İstanbul Üniversitesi)

Anti-Entelektüelizm Kavramının Tarihsel Gelişimi

Murat Peşteli (İstanbul Bilgi Üniversitesi)

Aydınlanma Çalışmalarına Yönelik Farklı Yaklaşımlar

Mustafa Kemal Sağlam (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Aydınlanma Çağında Seküler Bir Kavram Olarak İlerleme

Büşra Kabil (Hitit Üniversitesi)

Modern Felsefede Aklın Kurnazlıkları: Durum ve İmkânlar

Ziya Dinçsoy (Ankara Üniversitesi)

SALON 9 (T164): MODERN SIYASİ FELSEFE

Oturum Başkanı

Gülşen Seven (TED Üniversitesi)

Sınıfın Liberal Hali: Frederic Bastiat'ın Yağma Kavramı Çerçevesinde Devlet ve Sınıflar

Tuna Saral (Ankara Üniversitesi)

Bauman'ın "Bahçıvan- Avlak Bekçisi" Kavramıyla Toplumsal Dışlanmayı Anlamak

Dilan Beyazköy (Mardin Artuklu Üniversitesi)

Marksizm ve Uluslararası İlişkiler: Dışlama ve Dâhil Olmama Problemi

Çenker Kuzgun (Ege Üniversitesi)

Milliyetçiliği Anlayabilmek: Milliyetçiliğe Yönelik Kuramsal Yaklaşımlar

Davut Taş (Beykent Üniversitesi)

Savaş Sanatı'nın İki Farklı Açısı: Jomini ve Clausewitz

Şeyda Öcal (Mersin Üniversitesi)

SUNUM ÖZETLERİ

İnsan Haklarının Gelişim Sürecinde Kentli Hakları ve Türkiye Kentlerinde Uygulanabilirliği Üzerine Bir Değerlendirme

*Esra Balcı**

İlk çağlardan bu yana insanoğlunun doğada kendini var etme çabasından kaynaklı yaşam mücadelesi önce tarım daha sonra da sanayi devrimiyle dönüm noktasına ulaşmıştır. Bu dönüşümlerle birlikte kentin anlamı da sürekli değişmiştir. İşte kent hakkı kavramı da tam da bu kentlerin dönüşümler sürecinde kapitalist mekânlara, meta alanlarına dönüşmesi çerçevesinde anlam bulmuştur. Kent hakkı öncelikle kentlilik kültürü ve bilinci üzerine inşa edilen hakları ifade eder. Kentlerde yaşayan kişilerin kentli sayılabilmesi için kentin sosyal, kültürel ve ekonomik bakımdan koşulların yeterli olması ve bu saydığımız koşullardan da kente yaşayanların faydalanabilmeleri gerekmektedir. Bundan dolayı kentli olmanın vermiş olduğu bazı hak ve yükümlülüklerle karşılaşmıştır. Kentli hakları, kentlerin hem temel insan hakları olarak sayılan hem de kentte yaşamalarından kaynaklanan eğitim, sağlık, konut, çevre ve sosyal haklarını kapsamaktadır. Öte yandan, bu haklar üçüncü kuşak insan hakları olan dayanışma hakları kapsamında hem devletin hem de bireylerin ortak çabaları sonucunda hayata geçirilecek haklardır.

Bu çalışmanın amacı; sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkının bir uzantısı olarak kentli hakları yasal metinlerde nasıl yer bulmuş ve ülkemiz yasalarındaki yeri ve yansımaları kent ile ilgili mevzuatlar çerçevesinde irdeleme ve uygulanabilirliği üzerine bir tartışma yapmaktır. 2000’li yıllardan sonra kamu ve yerel yönetimde gerçekleşen reformlarda kent ve kentli hakkı nasıl yer edinmiş incelenecektir.

* (Hitit Üniversitesi)

Türkiye'nin Kentleşme Sürecinde Kentlerin Sosyo-Ekonomik Dönüşümü: Sorunlar ve Çözüm Yolları

*Furkan Pazarıcı**

Türkiye'de kentleşme sorunları esas itibarıyla 1950'li yıllarda başlamıştır. Bu süreci; tarımda makineleşme, kırsal alandaki nüfusun artışı, topraksızlık ve miras olayları, ekonomik gelişimin toprak ağalarının elinde oluşu ve töre gibi nedenler tetiklemiştir. Ekonomik olanakların zor olduğu bu dönemlerde bireyler, kırdaki yetersizlikler ve sosyal bunalımların sonucunda kentlere göç etmişlerdir. Ancak kentlerin sanayi ve istihdam hacmi, gelen göç dalgasının ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde olmadığı için ekonomik, sosyal ve mekânsal sorunlar ortaya çıkmıştır. Oluşan bu sorunlar çerçevesinde gelişen kentler birçok kargaşa ile karşılaştığı gibi bunun yanında yeni kent sakinleri kendi kültürel birikimleri ile kent kültürüne katkı sağlamışlardır. 1980 sonrasındaki turizm girişimleri, Neo-Liberal yaklaşımlar ve küreselleşme ile birlikte kentler ekonomik ve kültürel olarak değişim ve dönüşüm içerisine girmiştir. Böyle bir süreç içerisinde gelişimini gösteren kentler, etkileri bugünde devam eden; istihdam, kadın istihdamı, yerli yatırımlar, küreselleşme, çevre sorunları, sanayi atıkları gibi birçok sorunu içerisinde barındırmaktadır.

Bu bildiride; Sosyo-ekonomik dönüşümler, kültürel çatışmalar, kentsel yaşam, üretime katılım vs konular değerlendirilerek yerel kültürler ile kent kültürü arasında doğan çatışmalar ele alınacaktır. Sanayileşme sonrası kentlere göçün başlaması ve batıya göre farklılıkları, kadınların toplumdaki ekonomik rolden uzaklaşması ve istihdamın genelini erkeklerin oluşturmasıyla birlikte oluşan sosyal sorunlar, kentli olma idealiyle başlayan gettolaşma, kültür çatışması ve siyasal boyutta oluşan krizler incelenecektir. Devamında ise günümüz Türkiye'sinde 1950 ve 1980 sonrasındaki gelişmelerden kalan sosyal ve ekonomik sorunların incelenmesi ile birlikte çözüm önerileri olarak; milli bir kent ekonomisinin oluşturulması ve bu bağlamda kooperatifçiliğin geliştirilmesi, kadın istihdamı, küresel krizler ve çözüm önerileri, kent tarımı ve toplumsal açıdan artıları değerlendirilecektir. Ayrıca makalede 21. yüzyılda şiddetini artıran küresel sorunlar, gıda güvenliği, sanayi kentleri, küreselleşme ve gelişen teknoloji ile birlikte dayanışma olgusunun kırılması sonucunda doğan, toplumsal yalnızlaşmaya dikkat çekilerek çözüm önerileri ortaya atılacaktır.

* (Hitit Üniversitesi)

Göç ve Kentleşme İlişkisinin Kültürel Yansımaları ve Sosyo-Ekonomik Etkileri: Kars Örneği

*Mahmut Tunç**

Dünya var olduğundan beri tüm canlı varlıklar, belli bir hareketlilik içindedirler. Herhangi bir sebeple bir varlığın yer değiştirme hareketliliğine “göç” adı verilmektedir. Göç, insanlık tarihi kadar eski olmasına rağmen hemen her dönemde etki ve sonuçlarıyla güncelliğini korumaktadır. Tarihsel süreçte bu olgu farklı şekil ve yöntemlerle gerçekleşmiş olsa da genel olarak sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel sebeplerle ortaya çıktığı için sonuçları da bunlara bağlı olarak değişmektedir. Yaşanan bu süreçte gerek göçün faili olan insanlar gerekse söz konusu göçe maruz kalan coğrafyalar açısından önemli sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle göç olgusu bugün bile devletlerin ve toplumların en önemli ve değişmez gündem konularından birisi olarak görülmektedir.

Birbirinden farklı ve genelde birbiriyle ilişkili olan çok sayıda nedenden kaynaklanan göç olgusu, bağımsız değişken olarak sosyal ve kültürel yaşam ile siyaset, ekonomi gibi birçok bilim dalıyla etkileşimde olduğu için geniş çaplı ve oldukça etkili toplumsal değişmelere, birçok soruna ve çözümsüzlüğe neden olabilmektedir. Literatürde göç konusu incelenirken sadece göç nedenleri değil, aynı zamanda göç sonrası oluşan sosyo-ekonomik ve kültürel etkilerin de incelenmesi gerekmektedir. Çünkü göç eden kişiler sadece mekânsal bir değişiklik yapmamakta, aynı zamanda inançlarını, kültürlerini, maddi ve manevi tüm değerlerini göç ettikleri yere taşımaktadırlar. Bu sebeple göç süreçlerinin iyi yönetilmesi ve yönlendirilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde göç hareketleri ülkelerin iç ve dış güvenliğini tehdit eden bir dizi olumsuz sonuca neden olabilmektedir.

İç ve dış göçlerin toplumda oluşturduğu kaotik ortama bağlı olarak kentlerin yapısında da önemli değişimlere sebep olduğu bilinmektedir. Göçün kentte yarattığı bu değişimlerin sonucunda kentleşme olgusu her şeyden önce demografik bir olay olarak karşımıza çıkmaktadır. Demografik olay, doğum oranlarının artması ve ölüm oranlarının azalmasına bağlı olarak nüfusun artması veya kente yönelik göç akımları sonucunda gerçekleşmektedir. Bu nedenle göç ve kentleşme ilişkisi doğrudan bir ilişki olup kentleşme göç olgusuna bağlı olarak oluşan bir süreçtir.

Modern dünyada göçler, modernitenin dayattığı kapitalist ekonomik yapılanma içerisinde ortaya çıkan mekân değişimlerine bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Ancak I. ve II. Dünya Savaşları’ndan sonra başlayan kitlesel göç hareketleriyle birlikte göç olgusu, hem ortaya çıkış gerekçeleri hem de toplumlar üzerinde bıraktıkları etkiler açısından eski dönemlere göre farklılaşmıştır.

Ülkemizde kitlesel anlamda yaşanan göç hareketleri Osmanlı Devleti’nin son döneminde ortaya çıkan savaşlar sonucunda meydana gelen etnik ayrılımlar ve buna

* (Ardahan Üniversitesi)

bağlı olarak yaşanan mekânsal yer değiştirmeler sonucu gerçekleşmiştir. Cumhuriyet Dönemi'nde yeni kurulan devletin homojen bir toplum yaratma çabası da kitlesel göç dalgalarının önemli sebeplerindendir.

İnsanlığın ortaya çıktığı andan itibaren toplumların sosyo-ekonomik ve kültürel yapılarını oluşturan, değiştiren ve etkileyen en önemli sosyal unsurlarından biri olan göç olgusu, sonuçları itibarıyla her dönemde olduğu gibi bugün de en önemli gündem maddelerinden biridir. Modern toplumların ana mekânı olan kentlerin oluşumu, gelişimi ve küresel kentlere dönüşmesi, göçler sayesinde gerçekleşmektedir. Bu çalışmanın fikri temellerinin atılmasında en önemli husus, araştırma sahasının yarım asır içerisinde aldığı göçlerle büyük bir kent haline gelmiş olmasıdır..

Bu araştırmadan iki netice elde edilmeye çalışılmıştır. Birincisi, Kars'ın kentleşmesi üzerinde göçlerin sosyal, ekonomik ve kültürel etkilerinin ortaya çıkarılmasıdır. İkinci olarak, söz konusu etkilerin olumlu ve olumsuz sonuçları göz önünde bulundurularak kentleşme süreçlerinde merkezi ve yerel yönetimlerin göçlerin yönetilmesi konusunda neler yapması gerektiğine yardımcı olmaktır.

Araştırmamızda Kars'a yapılan göçlerin daha iyi anlaşılabilmesi için göçün kavramsal ve kuramsal yapısı incelenecek, göçlerin dünyada ve ülkemizde kentleşme üzerindeki sosyal, ekonomik ve kültürel etkileri bu bağlamda ele alınacaktır. Araştırmadan elde edilen bulgular yapılan analizler sonucunda değerlendirilerek öneriler geliştirilmeye çalışılacaktır. Kuşkusuz hiç bir sosyal araştırma toplumsal olguların neticesinde ortaya çıkan olumsuz etkilere yönelik kökten çözüm üretmez. Bu yüzden bu çalışma ile ilgili amacımız, göçlerden kaynaklanan sorunların minimize edilmesini sağlamaktır.

Kentleşme Sorunlarına Bilimsel Çözüm: Planlı Kentler, Akıllı Kentler, Eko Teknolojik Kentler

*Özlem Güneruz**

Geçmişten günümüze kentleşme sorunları artarak devam etmektedir. Kentleşme sorunlarına çözüm olarak alternatif kent modelleri ile yeni kent inşaları ortaya çıkmıştır. Alternatif kent modelleri kentleşme sorunlarını azaltırken yeni sorunları da beraberinde getirip getirmediği yönünde tartışılmaktadır. Kentleşme sorunları insanı etkileyen sorunların en başında gelmesi çözüm bulunulmasını zorunlu hale getirmiştir. Kent sorunları; iyi planlanma yapılmadan kentleşme sürecinin hızlı bir biçimde gelişmesi sorunun nedeni olarak gösterilebilmektedir. İyi bir planlanma yapılmayan kentlerde; ulaşım, alt yapı, çarpık kentleşme gibi temel sorunları karşımıza çıkarmaktadır. Günümüzde insan ihtiyacının artmasıyla kent sorunlarının da artış göstermesi paralellik göstermektedir. Katlanarak artan kentleşme sorunlarına çözüm yolları insan merkezci bakış açısı ile şekillenmiş olup, insan ihtiyaçları karşılanırken ekolojik ihtiyaçlar göz ardı edilmiştir. Ekolojik ihtiyaçlara cevap verebilen kent inşası mümkün müdür? Her geçen gün hayatımızın her alanına sirayet eden teknoloji, ihtiyaçlarımıza cevap bulmamızda yararlandığımız başlıca imkânlar arasında yer almaktadır. İnsanın akli ile sorunlara daha hızlı çözüm yolu olarak ortaya çıkan teknoloji; ekolojik ihtiyaçları göz önünde bulundurduğu takdirde ekolojik ihtiyaçlara cevap bulabilme imkanı sağlamaktadır.

Bu bildiriye; insan ihtiyaç ve beklentilerine cevap niteliğinde yeni kent oluşumlarından olan Planlı Kentler ve Akıllı kentler ele alınacaktır. Planlanan kent modellerinde hangi kriterler göz önüne alınarak planlandığına bakılıp; ekolojinin ihtiyaçlarına da cevap bulabileceğimiz niteliklere sahip olup olmadığı yönünde sonuca ulaşacağız. Ekolojik ihtiyaçlar ile insan ihtiyaçlarını uyumlu bir biçimde karşılandığı kent modellerinden olan Eko-teknolojik kent oluşumunda; ekolojik ihtiyaçları göz ardı etmeyen çevre dostu teknoloji ile hem çevrenin hem de insanın ihtiyaçlarına cevap bulunacaktır. Kent algısına olumlu katkı sağlayan Eko-teknolojik Kentler ile kent ve kentleşmeye dair sorunlar çözüme ulaşarak; kentlerde yaşayan insanların da fizyolojik, psikolojik ve sosyal ihtiyaç ve beklentileri karşılanıp yaşanılabilir kentler inşa edilip; bir sonraki nesillere sürdürülebilir çevre anlayışı ile şekillenen kentler tasarlanabilmesinin ihtimal çerçevesinde değerlendirilmeyip mümkün olabileceği sonucuna ulaşılabacaktır.

* (Hitit Üniversitesi)

Kentler’de Karbon Ayakizi Neden Azaltılmalı, Nasıl Azaltılır? Farklı Çözüm Yolları Üzerine Bir Değerlendirme

*Elife Sülün Ökten**

İnsan merkezci doğa yaklaşımı dünyanın ekosisteminde ve tür çeşitliliği üzerinde derin izler bırakmıştır. Bu olumsuz koşulların temelinde beşeri atılımlar bulunmaktadır. Sanayi devriminden bugüne kadar doğa, insanlığın bitmez tükenmez bir kaynağı olarak görülmüştür. Ancak sanayileşme ile birlikte gelen fosil yakıt tüketimi ciddi şekilde karbon açığa çıkmasına neden olmuş ve ekosistemi olumsuz yönde etkilemiştir. Bununla birlikte hızlı nüfus artışı, küreselleşme ve vahşi kapitalizmle birlikte gelen tek tip tüketim alışkanlıkları gibi birçok etmen doğal tahribatla paralel olarak artmıştır. Devamında ise ekosistem kendini yenileyecek ve yeni bir dengeye girmesi için gerekli olan süreci kaybetmeye başlamıştır. Doğal tahribatın sonuçları telafi edilemez hale gelmiş ve karşılaşılan tablo üzücü sonuçlar vermeye başlamıştır.

Bu konularda uluslararası çalışmalar yürütülmektedir. Atmosferde ki karbon düzeyini stabilize etmek amacıyla denge odaklı çalışmalar başlatılmıştır. Ülkeler bu doğrultu da yükümlülük altına girmişlerdir. Kimi şehirlerde karbon nötr hedefleri belirlenmiştir. Buna karşın kimi ülkeler kendi menfaatlerine ters düştüğü için bu yükümlülüklerden kaçınmaktadır. Bu çerçevede; kentlerde karbon ayak izini artıran faktörler belirlenerek bu faktörlerin nasıl en aza indirileceği üzerinde durulacak, özellikle Türkiye kentleri bağlamında sorun değerlendirmesi ve çözüm çerçevesi arayışları tartışılacaktır.

* (Hitit Üniversitesi)

Avrupa Birliği'nin, Türk Yerel Yönetimleri Üzerindeki İstekleri Doğrultusunda Türkiye'nin Yapmış Olduğu Reformlar ve Etkilerinin Değerlendirilmesi (2004-2014)

*Yaşam Balku**

Avrupa Birliği (AB) Uyum süreci, Türk Kamu Yönetimi sistemi içerisinde bir takım farklılıkları beraberinde getirmektedir. Bu farklılıklar, Türk yerel yönetim birimleri üzerinde de etkilerini hissettirerek, yerel örgütlenmelerle ilgili reform çalışmaları yapılmasına sebebiyet vermektedir. AB'nin üyelik sürecinde, müktesebata uygun olarak yerine getirilmesini talep ettiği üyelik şartları dikkate alınarak, bir reform süreci başlatılmıştır. Yerel yönetim birimlerinin, eskiye kıyasla daha demokratik, etkin, şeffaf, yönetim anlayışına uygun, hesap verebilir ve özerk olmaları talep edilen şartlar arasında yer almakta olup yapılacak reformların da bu niteliklere sahip olmaları istenmektedir. İstenen talepler karşısında Türkiye'nin ne derecede ilerleme kaydettiği, AB Komisyonunca incelenmiş, adeta karne niteliğinde olan ve her yıl düzenli olarak çıkarılan İlerleme Raporları kapsamında yayımlanmıştır. Bu çalışmanın amacı da; AB'ye üyelik sürecinde Türk yerel yönetimlerinde yapılan reformları ve bu reformların hangi konularda yoğunlaştığını, AB'nin istekleri ve değerlendirmeleri doğrultusunda, reform konularında ne kadar ilerleme kaydedildiğini ve etkilerinin neler olduğunun incelenmesidir. Çalışmada, yerel yönetimler konusunda literatür taraması yapılarak, AB Komisyonu tarafından yayımlanan ilerleme raporları ile çalışma örnekleminin sınırları belirlenmiştir. Raporların tamamı değil, yalnızca yerel yönetimler alanında yazılan ve yerel yönetimler alanında vurgulanan kavramlar baz alınarak, Türkiye'de gerçekleştirilen yerel yönetim reformları bu kavramlar çerçevesinde incelenmiştir. Bu raporlarda vurgu yapılan; “demokratiklik, şeffaflık, kamu hizmeti sunumu, çok düzlemli yönetim, idari ve mali özerklik,” konu başlıkları kriter alınarak, yalnızca bu başlıklar altında yapılan gelişmeler incelenmiştir.

Çalışmanın üzerinde durduğu soru; Türkiye'nin yapmış olduğu reformların, bu kavramlar açısından ne kadar ilerleme kaydettiğini ortaya koymaktır. Sorunun cevaplanabilmesi için; 5393, 5302, 5216, 5747 ve 6360 sayılı kanunlar çerçevesinde yapılan değişiklikler incelenmiştir. İnceleme sonucunda, yapılan değişiklikler ile AB ilerleme raporları karşılaştırılarak, yukarıda sayılan başlıklara ulaşmak için ne ölçüde yol kat edildiği araştırılmıştır. Bu süreç içinde ilerleme raporlarına göre; Türkiye'nin uygulamış olduğu reformlar, kısmen idari ve mali özerkliği sağlasa da, yeterli düzeyde ilerleme getirmemiştir. Demokratiklik ve yönetim alanlarında, çalışmalar yapılmış ve kent konseyleri faaliyet göstermeye başlamıştır. Ancak kent konseylerinin, istenilen güç ve denetim yetkisi bakımından işlevsiz bırakıldığı ifade edilmiştir. Halkın katılımının teşvik edilmediği ve kent konseylerinin sembolik olarak kaldığı dile getirilmiştir. En son çıkarılan yasa ise; yönetim ve subsidiarite ilkelerinin uygulanması konusunda tartışma yaratmıştır. Bununla birlikte; kamu hizmetini sunan yerel yönetim

* (Akdeniz Üniversitesi)

birimlerinin, artan mali külfetler sebebi ile zor durumda bırakıldıkları ifade edilmiştir. Araştırmanın sonucunda; Türkiye'nin bu kavramlara yönelik olarak yaptığı reformların yetersiz kaldığına ulaşılmıştır. Bir takım ilerlemeler söz konusu olsa da, AB tarafından yeterli bulunmamış ve reformların yasalaşma sürecinde daha fazla görüş alınması gerektiği belirtilmiştir.

Otoriterleşen Bir Rejimde Yerel Yönetimler: Türkiye’deki Belediyelerin Demokratik Performansı

*Merve Ateş Eren**

Bu çalışma yerel yönetimleri ve özel olarak belediyeleri rejimlerin bir uzantısı olarak ele almaktadır. Bu amaçla demokrasi ve yolsuzluk literatürüne dayanan bir teorik çerçeveyi tartışmakta ve devam etmekte olan bir araştırmanın bazı ön bulgularını sunmaktadır. Başlıca araştırma sorusu Türkiye belediyelerinin ne kadar hesap verebilir olduğu, hukuk üstünlüğünü benimsediği ve bu açıdan belediyelerin demokratik performanslarındaki farklılıkların nasıl açıklanabileceğidir.

Türkiye’de rejimin demokratik özelliklerini zaman içinde giderek kaybetmesi sadece ulusal değil, aynı zamanda yerel seviyede de hesap verebilir ve hukuk üstünlüğünü benimseyen bir yönetim anlayışını zayıflatmıştır. İyi yönetişimin zayıflaması yolsuzluk ve usulsüzlüklerin önünü açmaktadır. Sayıştay’ın belediye denetim raporlarından elde edilen veriler özellikle 2014 yılından itibaren belediyelerde usulsüz pratiklerin yaygınlaştığını göstermektedir. Yine Sayıştay’ın belediye denetimlerine göre bu usulsüzlükler en çok otoparkların işletilmesi, belediye gelirlerinin tahsili, belediye taşınmazlarının kiralanması ve tahsisi, mal ve hizmet alımına ya da taşınmazlara ilişkin ihaleler, gecekonduların kullanımı ve bazı işlemlere ilişkin katma değer vergisi alanlarında ortaya çıkmaktadır.

Bu bulgular, Adalet ve Kalkınma Partisi’nin seçim başarısını kayırmacılığa dayanan ihtiyari kaynak dağıtımını ile kurduğu ilişkiler ağıyla açıklayan çalışmalarla örtüşen bir şekilde, Türkiye’de rejimin otoriterleşmesini ve bunun sürdürülebilirliğini sağlayan mekanizmaların bir yansıması olarak anlaşılmaktadır.

* (Hitit Üniversitesi)

Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Dış İlişkileri: İzmir Büyükşehir Belediyesi Örneği

*Doğan Demirkıran**

2. Dünya Savaşı sonrasında bir yandan uluslararası örgütler kurularak, diğer yandan yerel yönetimler güçlendirilmeye çalışılarak yönetim anlayışı değişmeye başlamıştır. Nitekim 1980’lerden itibaren küreselleşme sürecinin etkisiyle dünya siyasetinde yegâne aktör olan ulus-devlet gücünü kaybetmeye başlamış ve uluslararası örgütler, ulus aşırı şirketler, sivil toplum kuruluşları da dünya siyasetindeki etkilerini arttırmaya başlamıştır. Ayrıca, bu dönemde modern ulus-devletlerden önce dünya siyasetini belirleyen yerel yönetimler de küreselleşme, demokratikleşme ve yerelleşme süreçlerinin etkisiyle yeniden dünya siyasetinin aktörü olma girişiminde bulunarak dış ilişkiler kurmaya başlamıştır.

Küreselleşmenin getirdiği -özellikle ekonomik- düzenin etkisiyle kırsaldan kente göç hızlanmış ve kentlerin ekonomi hacmi hızla artmaya başlamıştır. Bu doğrultuda yerel yönetimler de sahip oldukları ekonomik, kültürel ve sosyal altyapıya istinaden dış ilişkilerini arttırma girişiminde bulunmaktadır. Türkiye’de ise 2000’li yıllarda hem Türkiye’nin Avrupa Birliği hedefleri doğrultusunda hem de Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarının etkisiyle yerel yönetimler dış ilişkilerdeki faaliyetlerini arttırmaya başlamıştır.

Uluslararası ilişkiler literatüründe her ne kadar yerel yönetimlerin dış ilişkilerine ilişkin kavramsal çerçeve çizilip, şehirlerin etkisi tartışılsa da Türkçe literatürdeki eserlerin konuyla ilgili kavramsal çerçeveyi detaylıca ele almasına rağmen örnek çalışma alanı olarak özellikle İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Ankara Büyükşehir Belediyesini incelemesi çalışmaları sınırlamaktadır. Nitekim, bu çalışmada önemli ekonomik, kültürel ve tarihi altyapıya sahip İstanbul ve Ankara’dan sonra Türkiye’nin en büyük şehri olan İzmir’in dış ilişkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, İzmir ilinin dış ilişkilerine dair güncel ve doğru bilgileri almak için İzmir Büyükşehir Belediyesi Dış İlişkiler ve Turizm Şube Müdürlüğü yetkilisi ile görüşülmüştür.

Bu çalışmada, öncelikle yerel yönetimlerin dünya siyasetinde yeniden aktör olma iddiasına girişmesine neden olan faktörler ortaya koyularak, yerel yönetimlerin dış ilişkileri ile ilgili literatürde oluşturulmuş kavramlar belirtilmiştir. Daha sonra, yerel yönetimlerin dış ilişkilerde etkin olmasının nedenleri ortaya koyularak, Türkiye’de yerel yönetimlerin dış ilişkiler kurmasını etkileyen faktörler ele alınmıştır. Sonrasında ise, İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin dış ilişkilerdeki faaliyetleri incelenerek İzmir şehrinin dış ilişkilerdeki davranışlarını oluşturan iç faktörler saptanmıştır.

Nitekim, çalışma sonucunda modern ulus-devletlerin kuruluşundan önce dünya siyasetini belirleyen kentlerin, 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren

* (TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi)

küreselleşme, demokratikleşme ve yerelleşme süreçlerinin etkisiyle yeniden dünya siyasetinde etkili aktörler haline gelmeye başladığı gözlemlenmiştir. Türkiye’deki yerel yönetimlerin dış ilişkiler oluşturma faaliyetinin her ne kadar Soğuk Savaş’ın ardından Türki cumhuriyetlerdeki yerel yönetimler ile ilişkiler kurarak başlamış olsa da Türkiye’deki yerel yönetimlerin dış ilişkiler faaliyetlerinin gelişmesi 2000’li yıllarda ve özellikle Adalet ve Kalkınma Partisi’nin iktidarı döneminde gerçekleştiği ortaya koyulmuştur. Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarı döneminde yerel yönetimlerin artan dış ilişkiler faaliyetlerinin nedeni olarak i) Adalet ve Kalkınma Partisi’nin uyguladığı çok boyutlu dış politika anlayışı ii) Avrupa Birliği-Türkiye ilişkilerinde önemli adımlar atılması iii) Türk dış politikasında kamu diplomasisi aktörlerine önem verilmesi olarak gösterilmiştir.

Türkiye’nin üçüncü büyük kenti olan ve yoğun ekonomik, kültürel, tarihi, demografik ve sosyal altyapıya sahip olan İzmir’in dış ilişkiler oluşturma potansiyelinin farkında olan İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin, kurduğu dış ilişkiler ile şehrin kültürel, tarihi ve ekonomik değerinin uluslararası alanda bilinirliğini arttırmayı ve sürdürmeyi hedeflediği sonucuna varılmıştır. İlişki kurulacak aktörü seçerken İzmir şehrine benzer değer ve potansiyeli bulunan aktörlere öncelik veren İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin; uluslararası kuruluşlara üyelik, kardeş şehir ilişkileri, Avrupa Birliği hibe programları, İzmir Enternasyonal Fuarı ve İzmir Akdeniz Akademisi aracılığıyla dış ilişkiler faaliyetlerini yürüttüğü saptanmıştır.

Yerel Yönetimlerde Uluslararası İlişkileri Düşünmek: Kent Diplomasisi ve Barselona

*İdil Alabay**

Bu makalede yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerden nasıl etkilendiği ve uluslararası ilişkileri nasıl etkileyip şekillendirdiği açıklanmaktadır. Yerel yönetimleri anlamak için makale, Barselona şehrini kent diplomasisinin altı boyutu ile örnekler ekseninde tartışmaktadır. Modern devletler arasındaki ilişkilerin Westphalia ile başladığı düşünülüp çoğu zaman devletlerin uluslararası ilişkilerde karar alıcı olduğuna dair bir inanış hâkimdir. Nitekim 1990'lı yıllardan itibaren devlet merkezli uluslararası ilişkilerde farklı aktörler öne çıkacaktır. Toplumların iç dinamiklerinden güç alan sivil toplum örgütleri, devlet dışı organizasyonlar, tek başına gündem olan ve sosyal medya aracılığıyla gündem yaratan bireyler, Hansa Birliği ile temeli atılan uluslararası örgütler, ticaret ve pazarlama hamleleriyle sınırları aşan ulus ötesi şirketler ve Antik Yunan siyasi geleneğinin taşıyıcısı olarak kimi zaman merkeze bağlı kimi zaman da özelinde faaliyetler yöneten kentler, yeni küresel sistemin baş aktörleri olarak sahneye çıkmışlardır.

Günümüzde uluslararası toplum bir döngüdedir, bu döngü uluslararası aktörleri günden güne şekillendirir. Bu makalenin temel argümanı, yerel yönetimlerin de devletler gibi bu döngü içerisinde büyük bir rol oynadığıdır.

* (TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi)

Avrupa'da Yükselen Aşırı Sağ Bağlamında Değişen Politik Yelpaze

*Attila Gökhun Dayıoğlu**

Son yıllarda, Avrupa radikal sağ partileri son derece başarılı olmuştur. 2017'de, radikal hak adayları Avusturya ve Fransa'daki cumhurbaşkanlığı seçimlerinde şimdiye kadar elde ettikleri en iyi sonuçları aldı. Lega, Mart ayında İtalya'da parlamento seçimlerinde radikal sağcı, muhafazakâr koalisyonun büyük partisi oldu. Radikal sağ partiler Avusturya ve Norveç'te koalisyon hükümetlerini girdi ve Danimarka'da Danimarka Halk Partisi şimdi merkez sağ hükümeti destekliyor. Ayrıca, Almanya ve Hollanda'daki radikal sağ partiler, 2017 parlamento seçimlerinde önemli başarılar elde etti.

Bu seçim zaferleri, Avrupa genelinde alarm zillerini tetikledi ve birçok araştırmacı, radikal sağ partilerin Avrupa siyaseti üzerinde yeni ve benzeri görülmemiş bir etki yaratıp yaratmadığını sorgulamaya başladı. Bu sorgu, tarihte yer alan radikal sağ hükümete değil, mevcut radikal sağcı partilerin tüm Avrupa'da politika üzerindeki doğrudan etkilerine odaklanmaktadır. Radikal sağın ana akım politikalara etkileri nelerdir? Ana akım mı radikal sağa kayıyor yoksa radikal politikalar mı ana akımın parçası oluyor? Her durumda, radikal sağın yıllardır savunduğu göç sorunu ve ulusal kimlik sorunu, şimdi bütün Avrupa devletlerinin gündemini işgal ediyor.

Araştırmacılara göre, hem solun hem de sağın anaakım partileri 1980'den bu yana çok daha otoriter hale geldi. Liberal-otoriter meselelere dayanarak, bugünün ortalama bir sol partisinin 1980'lerin başında radikal bir sağ kanat partisi kadar otoriter olduğu belirlendi. Mesela, Merkez sağcı Avusturya Merkez Halk Partisi (ÖVP)'nin genç Avusturya Başbakanı Sebastian Kurz, 2017 seçimlerinde radikal sağcı FPÖ ile rekabet etmek için göç konusunu kullanmak zorunda kaldı. Bununla birlikte, ÖVP ve FPÖ ilk karşılaştığı andan itibaren (1986), ÖVP sürekli liberal-otoriter meselelere yaklaşıyordu. Benzer şekilde, Almanya Şansölyesi Merkel'in mülteci krizi sırasındaki duruşuna rağmen, merkez sağ Hıristiyan Demokrat Birliği, son 30 yıldır liberal-otoriter meseleler üzerinde önemli bir şekilde sağa kayış yaşıyor.

Bu tür eğilimler ahlak ve kimlik bakımından daha muhafazakâr olan merkez sağ partilerle sınırlı değildir. Merkez de sol bazen bu eğilime girer. Örneğin, 2005 yılında muhalif olan Avusturya Sosyal Demokrat Partisi (SPÖ), merkez sağ ÖVP-FPÖ hükümeti tarafından başlatılan Yabancılar Yasası Paketinde daha zorlu göç ve iltica vakalarını onayladı. Bu şekilde SPÖ, bu onayın bir sonraki seçim için faydalı olacağını düşündü.

Sonuç olarak, son 30 yıldır, Avrupa parti sisteminin ideolojik yapısında sağcı bir dönüşüm yaşandı. Bunun nedeni hem sağ hem de soldaki anaakım partilerin radikal sağ ile giriştiği mücadeledir. Bu mücadele, oy verme mücadelesinden kaynaklanmaktadır. Anaakım sol ve sağ partiler, seçmenleri radikal sağcı partilere kaybetmemek için çizgilerini ve politikalarını radikal sağ çizgisine yaklaştırmaya

* (Wrocław Üniversitesi)

başladılar. Bu arada, radikal sağ partiler siyasi yelpazenin sağ kanadına daha fazla geçmeye başladılar. Her durumda, Avrupa politikasının değişip değişmediğini görmek için beklememiz gerekmez: çünkü zaten değişti.

Avrupa Birliği'ne Yönelik Göçün Güvenlikleştirilmesi

*Çiğdem Yıldız Çakan**

Günümüzde medyanın toplumların olgu ve olayları algılama ve yorumlama biçimleri üzerindeki etkisi kaçınılmazdır. Bu etki siyasi bir araç olarak ön plana çıkmakta ve medyanın toplumları aydınlatma gücü, gücün medyası olarak dönüşmektedir. Böylece toplumlar iktidarın gerekli ve önemli gördüğü alanlarda ve biçimde “aydınlatılmaktadır.” Klasik teoriler ulusal güvenlik denildiğinde tek siyasi aktör olan devlete ve onun güvenliğine vurgu yaparlar. Ulus güvenliğini ele almazlar. Devletin güvenliğine odaklanıldığında toplumun ve azınlıkların güvenliği gibi alanlar göz ardı edilmektedir. Kopenhag Okulu ise devletten ziyade toplum güvenliğini odağa almaktadır. Bu çalışmada 21. yy’ da Avrupa’ya yönelik göçün toplumsal algıya yansımada medyanın rolü ve bunun AB medyasında ele alınış şekli Kopenhag Okulu’nun ‘güvenlikleştirme’ yaklaşımı ile ele alınacaktır.

Güvenlikleştirme yaklaşımı güvenlik kavramını söylem aracılığıyla politik bir güç olarak tanımlar. Bu siyasi güç, birtakım aktörler tarafından güvenlik tanımını ve buna yönelik tehditleri inşa etmede kullanılır. Güvenlikleştirme söylemle başladığı için otoriteler tarafından kötüye kullanılabilir. George Walker Bush’un 11 Eylül sonrası söylemleri ve aciliyet vurgusuyla Irak ve Afganistan müdahaleleri buna örnek gösterilebilir. Siyasi elitler toplumda farklılıklar ve bölünmeler yaratmak adına milliyet, etnisite, ırk, cinsiyet veya din temelli söylemler kullanabilmektedir. Medyada kullanılan demeçlerde yabancı düşmanlığına sebebiyet verebilecek ifadeler yer verilmektedir. Göçmenler toplumsal güvenliğe, istihdama, sağlığa tehdit olarak gösterilmekte ve toplum algısı bu şekilde yapılandırılmaktadır.

Avrupa’da ana akım medya göçmen veya mültecilere yönelik söylemlerinde toplumsal ayrışmayı güdüleyen kalıp yargılar ve kurgu ifadeler kullanma eğilimindedir. Haberlerde göçmen, mülteci ya da sığınmacı kavramları birbirine karışmakta, aralarındaki farka değinme özeni gösterilmemektedir. Göçmenlerin ana yurtlarından kalkıp muhtemelen zorlu bir yolculukla başka ülke sınırlarına girmelerine yol açan nedenlere değinilmemektedir. Artık terör, göç, güvenlik konuları birbiriyle bağlantılı olarak algılanmaya başlamıştır. Bunda Batı’da iktidara gelen muhafazakâr sağ partilerin yönetsellik sürecinde kullandığı dilin etkisi büyüktür. Söylemlerle göçmenlere yönelik tehdit algısı güçlendirilmektedir. AB’nin temel politikalarını şekillendiren yasal metinler ve yapılan toplantılarda alınan kararlar göçü güvenlikleştiren bakış açısının göstergesi niteliğindedir. Örneğin Birliğin kuruluşunun temeli niteliğindeki Maastricht Anlaşması’nda göç mevzusu iç güvenlikle ilgili bir konu olarak ele alınır ve organize suçlar, uyuşturucu kaçakçılığı gibi yasa dışı eylemler Sözleşmedeki göç başlığı altında bulunmaktadır.

* (Beykent Üniversitesi)

Refah, özgür ve eşit yaşama imkânlarının kalesi olarak inşa edilmiş olan AB, dünya sisteminin yarattığı eşitsiz koşulların kendi sınırlarındaki yansımasına şahit olmakta, bu yansımanın olumsuz etkilerinin faturasını ise medya aracılığıyla kendi sınırlarındaki yabancılara kesmektedir. Kamusal söylem ırkçılık ve yabancı düşmanlığını şekillendirmede oldukça etkilidir ve geleneksel medya ve sosyal medya kanallarıyla bu bakış açısı hızlı bir şekilde yayılmakta ve yeniden üretilmektedir."

Türkiye ve AET Ortaklığının 1978 Yılında Askıya Alınması: Batı Karşıtlığı mı Ekonomik Nedenler mi?

*Arda Ozansoy**

Türkiye ve AET (Avrupa Ekonomik Topluluğu) Ortaklığının 1978 yılında Ecevit Hükümeti tarafından askıya alınması, Türkiye Avrupa bütünleşmesi açısından olağanın dışında bir gelişme olarak görülmektedir. Bazı yorumcular, bu kararın Türkiye'nin Avrupa ile bütünleşmesine telafisi zor bir hasar verdiğini iddia etmiştir. Diğer yorumcular ise, bu kararın asıl nedenin Türkiye'de yükselen Batı karşıtlığı olduğunu öne sürmüştür. Bu çalışmada, askıya alma kararı yazında evvelce istifade edilmemiş AET Komisyonu arşivlerinden yola çıkılarak incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda, askıya alma kararının Ecevit Hükümeti ya da Türk toplumundaki Batı karşıtlığından her ne kadar etkilense de, kararın asıl gerekçesinin AET Ortaklığının Türk ekonomisine getirdiği ve giderek artacağı düşünülen ekonomik yükler olduğu görülmüştür.

Yazında askıya alma kararına ilişkin iki genel yaklaşım bulunmaktadır. Birinci yaklaşım, askıya alma kararının sorumlusunun Ecevit Hükümeti olduğunu öne sürmektedir. Bu yaklaşım, Ecevit Hükümeti'nin süregelmiş Türkiye'nin AET'ye yönelik tutumundan koparak Ortaklık ilişkisini askıya aldığını iddia etmektedir. İkinci yaklaşım ise askıya alma kararının sorumluluğunu Türk toplumunun geneline atfetmektedir. Yeşim PEKİNER'in ortaya koyduğu bu yaklaşıma göre Türk toplumunda gerek yapısal gerek konjonktürel nedenlerden dolayı yükselişte olan Batı karşıtlığı, Türkiye'nin AET'ye olan politikasının ana hatlarını büyük ölçüde belirlemiştir. Bu yaklaşımda, askıya alma kararına ilişkin Ecevit Hükümeti'nin sorumluluğu asgari düzeye indirilmekte ve yapısal Batı karşıtlığının rolü vurgulanmaktadır.

Söz konusu iki yaklaşımın açıklamakta zorlandığı birtakım olgular bulunmaktadır. Ecevit Hükümeti'nin süregelmiş Türk dış politikasından koptuğunu iddia eden birinci yaklaşım, 1970'li yıllarda Ortaklık sürecinin gözden geçirilmesine ilişkin toplumun çeşitli kesimlerinden gelen talepleri göz ardı etmektedir. Ecevit Hükümeti'nin yükselen Batı karşıtlığı kapsamında değerlendirilmesini öneren ikinci yaklaşım ise yine aynı dönemde Türkiye'nin AET ile bütünleşmesini artırmaya yönelik atılan adımları hesaba katmamaktadır. Bu hususlar ışığında, askıya alma kararının başka bir yaklaşımla açıklama gereği hâsıl olmaktadır.

AET Komisyonunun söz konusu döneme dair arşivleri incelendiğinde Ortaklık ilişkisinin Türkiye bakımından kayda değer ekonomik zorluklara neden olduğu görülmektedir. AET'nin Akdeniz ülkelerine Ortaklık ilişkisi ile Türkiye'ye verilen avantajların benzerlerini vermesi ve bu sebeple Ortaklık ilişkisinin görece ekonomik avantajlarının anlamını kaybetmesi, İngiltere'nin Türkiye'nin ihraç ürünlerine sınırlamalar getirmesi ve AET'nin Türk işçiler alanında evvelce verdiği taahhütleri yerine getirmemesi Ortaklık ilişkisinin avantajlarını Türkiye'de her kesimce sorgulanır

* (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

hale getirmiştir. Bu sorgulama, ne Türk toplumunda yükselişte olan Batı karşıtlığından ne de Ecevit Hükümeti'nin kendine özgün AET'ye yönelik yaklaşımından kaynaklanmıştır. Bilhassa 1975'ten sonra şiddetlenen ekonomik kriz çerçevesinde Ortaklık ilişkisinin ekonomik avantajlarının belirgin bir şekilde azalması, Ortaklık ilişkisinin ciddi şekilde gözden geçirilmesine ilişkin Türk kamuoyundaki sorgulamaya neden olmuştur. Bu yüzendir ki Ortaklık ilişkisinin ilk askıya alma kararı 1975 yılında Demirel Hükümeti tarafından verilmiştir.

Mevzu bahis arşivlerden görülen başka bir husus ise AET'nin de Ortaklık ilişkisinin ekonomik bakımdan Türkiye'ye sunduğu avantajların azaldığını teslim etmesidir. Bununla birlikte, AET'nin Akdeniz'de izlediği politikalar, belirli üye devletlerin Türkiye'ye Ortaklık kapsamında ilave ödün verilmemesi hakkındaki ısrarlı tutumları, Ortaklık ilişkisinin sürdürülebilir olmaktan çıkarmıştır. Bu durumun farkında olan AET Komisyonu, Ecevit Hükümeti'nin askıya alma kararını da büyük ölçüde makul bulmuştur. Dikkat çeken başka bir husus ise Ecevit Hükümeti'nin AET'ye yönelik yaklaşımını Batı karşıtlığı olarak nitelendirmenin güç olmasıdır. Ecevit Hükümeti müzakerelerde AET'yle olan ilişkinin ekonomik krizden sonra mümkünse daha güçlü bir şekilde devam etmesini arzu ettiğini açıkça belirtmiştir.

Türkiye-Avrupa Birliği Müzakere Sürecinde 2005 Sonrası Yaşanan Demokrasi Sorunu

*Müge Palancı**

Demokratikleşmenin ve demokrasinin temel öncelikler olarak tanımlandığı Avrupa Birliğinde temel amaç insan haklarına saygı, hukukun üstünlüğü ve demokratikleşmenin işletilmesidir. Bu anlamda AB'nin Doğu genişlemesi sonrası “temel şartlılık” stratejisi temelinde aday ülkelerdeki demokratikleşme politikalarının uygulanabilirliğini ölçüt aldığını görmekteyiz.

Avrupa Birliği Devlet ve Hükümet başkanlarının 17 Aralık 2004 Zirvesi'nde aldığı karar doğrultusunda Türkiye 3 Ekim 2005 tarihin de resmen AB'ye katılım müzakerelerine başlamıştır. İlişkilerin “altın döneminde” esen olumlu rüzgâr, 2006-2009 yılları döneminde niçin tersine dönmüş, taraflar arasında adı konmamış bir “yok farz etme” psikolojisine girilmiştir. Bu dönem Kıbrıs sorunu, Kürt açılımı ve 301. madde gibi konular AB ve Türkiye arasındaki gerilimin ana hatlarını oluştururken, bir taraftan da Türkiye'nin içerisinde olduğu politik kargaşa bu duruma zemin oluşturmuştur.

2005 yılı sonrası dönemde Türkiye'nin Avrupa Birliğine üyeliği ile alakalı farklı yaklaşımlar ortaya çıkmış bu konulardan en önemlisi ise “imtiyazlı ortaklık” konusudur. İmtiyazlı ortaklık kavramı ilk kez 2000 yılında Fransa Eski Cumhurbaşkanı Valery Giscard d'Estaing tarafından ortaya atılmış, Türkiye-AB ilişkilerinde ise Angela Merkel tarafından 2004 yılında üyelik sürecinin tıkanma noktasına geldiği bir dönemde bir “stratejik ortaklık” içermesi anlamında Türkiye'ye önerilmiştir. Bu çözüm yolunu hükümetin kabul etmediğini, hatta Avrupa Birliği ile bu dönem gerginliklerin arttığını görmekteyiz.

* (İstanbul Üniversitesi)

Göç ve Terörizm: İnşa Edilmiş Bir Bağlantı Ekseninde Avrupa’da Yükselen Popülist Sağ Söylemi Yeniden Değerlendirmek

Suzan Ezgi Kösalı ve Fuat Aksu**

“Güvenlik” kavramının günümüzde alışlagelmiş tanımının ötesinde artık daha geniş alanları kapsadığı görülmektedir. Söz konusu kavram Soğuk Savaş döneminde siyasi ve askeri terimler çerçevesinde bir devletin sınırlarının, bütünlüğünün ve değerlerinin uluslararası alanın tehlikelerine karşı korunmasını ifade etmek amacıyla kullanılmıştır. Bugün ise güvenlik sorunları sadece bir devletin istikrarı veya bekası için tehdit oluşturan unsurlarla sınırlı kalmamakta, göç, etnik ve mezhep kökenli iç çatışmalar, terör, insan hakları ihlalleri, artan işsizlik, çevre felaketleri, ekonomik adaletsizlik ve kimlik talepleri gibi konular güvenlik alanına dâhil edilmektedir. Soğuk Savaş sonrası dönemde asimetrik tehdit kavramıyla yan yana kullanılarak en öncelikli güvenlik sorunlarından biri haline getirilen düzensiz ve zorunlu göç hareketleri son yıllarda özellikle Avrupa Birliği ülkelerinde güven(siz)likle ilişkilendirilen bir olgu olarak yeniden karşımıza çıkmaktadır. Siyasilerin göçmenleri ırkçı ve yabancı karşıtı bir terminoloji ile sınıflandırması veya işsizlik, şiddet, güvensizlik, uyuşturucu trafiği ve insan kaçakçılığı ile ilişkilendirmesi göç olgusunun olumsuz bir bağlama yerleştirilmesine sebep olmaktadır. Avrupa’da yükselişe geçen popülist sağ partilerin göç ve terörizm arasında bir bağlantı inşa ederek, toplumun kimliğinin ve güvenliğinin tehdit altında olduğunu vurgulayan tehlike söylemleri ile kitleleri mobilize etmeye çalıştığı görülmektedir. Özellikle 11 Eylül terör saldırıları ve Avrupa’da yaşanan terör olaylarının ardından göçmenlerin göç kontrol araçları ile sınırların dışında tutulması gerektiği popülist sağ partiler tarafından sıklıkla vurgulanan bir konu olmuştur.

Avrupa’daki terör saldırılarını gerçekleştiren saldırganların büyük bölümünün hedef aldıkları ülkelerin vatandaşı, diğerlerinin yasal yollarla ülkede yaşayanlar veya komşu ülkelerden gelen yasal ziyaretçiler olduğu göz önünde bulundurulursa esas tehdidin büyük bir kısmının göçmenlerden veya mültecilerden gelmediği anlaşılmaktadır. Suriye’de savaşı cihatçı teröristler tarafından yönlendirilen ve çatışma bölgelerine hiç seyahat etmemiş evde yetişmiş aşırılıkçılar, terör sempatanları ve bağımsız hareket edenler eğitimli bir grup militan kadar tehlikelidir. Bu bağlamda evde yetişmiş terörizm kavramının yeniden düşünülmesi gerekmektedir. Avrupa Birliği (AB) Polis Teşkilatı Europol tarafından 2007 yılından itibaren her yıl düzenli olarak yayınlanan TE-SAT (Terörizm Durum ve Eğilim Raporu) raporlarına bakıldığında AB ülkelerini en çok etnik – milliyetçi ve ayrılıkçı terörizmin tehdit ettiği görülmektedir. Raporda ayrıca dini temalı terörizm başlığı altında evde yetişmiş terörizm kavramına sıklıkla vurgu yapılmaktadır.

Bu çalışma her seçmene ulaşmayı hedefleyen, çok katmanlı söylemler üreten, siyasetin merkezinde olmayı amaçlayan ve bu yönleriyle geçmişteki öncülerinden

* (Yıldız Teknik Üniversitesi)

* (Yıldız Teknik Üniversitesi)

farklı bir profil çizen sağ popülist partilerin söylemlerini ve bu söylemler ekseninde göç ve terörizm arasında kurulmaya çalışılan ilişkiyi analiz edecektir. Göç, güvenlik ve terörizm arasında bağlantı kurarak göç olgusunun toplumsal güvenliğe karşı bir tehdit oluşturduğunu ifade eden ve bu söylemler ile toplumda büyük bir etki alanı yaratan sağ popülist partiler birçok AB ülkesinde başarılarını oransal olarak arttırmıştır. Göç ve iltica konularında seçmenlerin duruşu ve sağ popülist partilerin seçimlerde aldıkları oy oranları göz önünde bulundurulduğunda “göçmen krizi” ve terör tehdidinin çoğu Avrupalının zihninde birbiriyle ilişkili olduğu anlaşılmaktadır. Göç, güvenlik ve terörizm arasında söylem yoluyla inşa edilen bu ilişki göçmen hareketliliği konusunda siyasetin normal zeminde seyretmesine ve kapsayıcı politikalar geliştirilmesine engel olmaktadır.

Türkiye’de Erkekliğin Yeniden Üretildiği Bir Spor Dalı Olarak Futbol

*Eda Bulanık**

Toplumsal cinsiyet çalışmaları denilince akla ilk olarak yüz yıllardır toplumun her alanında erkeklerin tahakkümü altında olan kadınların yaşadığı problemlerden yola çıkılarak yapılan çalışmalar gelmektedir. Kadın hakları, kültürel ve dini uygulamaların mağduru kadınlar ve kadına şiddet gibi içerisinde “kadın” kelimesinin geçtiği pek çok çalışma öncü temaları oluşturmaktadır. Kadınların her zaman ezilen ya da sömürülen taraf olduğu dünyamızda, onların haklarını kazanmak ve gerek özel alanda gerekse kamusal hayatta erkeklerle eşit statüye sahip olabilmek için sürdürdükleri mücadelenin tarihine baktığımızda, toplumsal cinsiyet çalışmalarının başlangıcının da kadınlar olması doğaldır. Nitekim ilerleyen dönemlerde, toplumsal cinsiyet çalışmalarını sadece kadına yüklenen birtakım rolleri inceleyerek ve kadınların toplumda yaşadıkları sıkıntılara değinerek yürütmenin yetersizliği de anlaşılmıştır. Zira kadınların problemlerini anlamak için sorunun kaynağına inmek, yani erkek iktidarının nasıl oluştuğunu ve sürdürüldüğünü anlamak için erkekliğin kendisini incelemek de oldukça önemli görülmüştür. Böylece toplumsal cinsiyet çalışmaları içerisinde yeni bir alan olarak “erkeklik çalışmaları” geliştirilmiştir.

Sosyal bilimlerde erkeklik konusuna olan ilgi 1970’lerin sonlarında görülmeye başlasa da bu alanın geniş çevrelerce kabulünde en önemli isim Raewyn Connell olmuştur. Connell erkekliğin tekrar tekrar üretildiği alanlardan (“reproductive arena”) ve bu alanların biyolojik tabanlı olmaktan ziyade toplumsal tabanlı olduğundan bahsetmektedir. Bireye doğumundan itibaren bir giysi gibi giydirilen toplumsal cinsiyet rolleri gibi erkeklik de çeşitli pratiklerle üretilir ve devamlılığı sağlanır. Örneğin, sünnet olmak veya askere gitmek erkekliğin üretilmesinde rol oynayan aşamalardandır. Bunların yanı sıra, homososyal bir birliktelik alanı olarak futbol da erkekliğin tekrar üretiminde ve pekişmesinde aktif bir role sahiptir. Oynanmaya başlandığı günden bu yana ayrıştırılmış cinsiyetlerle oluşturulan ve erkek egemen bir alan olarak karşımıza çıkan futbolda, medyadaki söylemler erkekliğin yeniden üretiminde öncü rol oynayan faktörlerdendir. Özellikle spor gazetelerinde yer alan cinsiyetçi yazılar ve manşetlerde bu durum net bir şekilde görülmektedir. Bu bağlamda bu çalışmada futbolu erkekliğin yeniden üretildiği bir alan haline getiren faktörlerden biri olarak futbol medyası incelenecektir. Spor gazetelerinde yer alan futbolla ilgili manşetlerden ve futbol camiasından kişilerin medyada yaptıkları açıklamalardan örnekler verilecektir.

Çalışmada varılacak olan sonuç, Türkiye’de futbol medyasında kullanılan başlıklar, söylemler ve haber içeriklerinin erkekliği yeniden ürettiği ve pekiştirici bir etkiye sahip olduğu yönündedir. Haber başlıkları ve içeriklerinde erkekliğin tekrar üretiminin bir gereği olarak “kadın gibi olmamak” ya da “adam olmak” gibi söylemlere sıkça rastlanmaktadır. Böylece kadınların dışlandığı bu spor dalı hem Türkiye’ye

* (Hacettepe Üniversitesi)

geldiğinden beri sahip olduğu eril hegemon yapısını sürdürmekte ve futbolun “erkek işi” olduğu kullanılan dil ve söylemlerle pekiştirilmekte hem de erkekliğin inşasında da aktif rol oynamaktadır.

Savaş Hafızası Ve Toplumsal Cinsiyet

*Duygu Karabulut**

Savaş, hafıza mekânları olarak toplumsal cinsiyet ilişkilerinin inşa edildiği, yeniden üretildiği bir olaydır. 20. yüzyıl boyunca yaşanan savaşlarda kadınlık ve erkeklik rolleri ordu ve militarizasyon süreçlerinde işlevsel kılınmıştır. Kadın bedeni üzerinde tahakküm kurma pratikleri militarize edilmiş fuhuş, tecavüz eylemleri ile sistematize edilmiştir. Patriyarkanın farklı örüntüler ile ilişkisellik bağlamında retorik ve sembolizmini güçlendirdiği ordularda savaşlar farklı reel politik çağrışımlarını beraberinde getirmiştir. Beden politikalarının farklılık üzerinden araçsallaştırılması yönünden savaşlarla kadınların maruz kaldığı failikler, savaşın bir hafıza mekânı olarak kurgulanmasını beraberinde getirmiştir. Savaş bir yandan kadınların dışlanmış konumlarını pekiştirirken bir yandan da öteki yüzü ile siyasal hakların elde edilmesi, kamusal hayatta kadınların görünür kılınması bağlamında siyasal hayatında kırılmalara olanak sağlamıştır. Bu nedenle, bu çalışmada savaş reel politiğin bir öznesi, devletin meşru tekeline dayalı politika belirleme/uygulama kapasitesinden, egemenlik tartışmalarından uzakta toplumsal cinsiyet/hafıza mekânı dahilinde farklı bir çehreden kurulma süreçlerini ele almayı hedeflemektedir. Tarihsel sosyalizasyon süreçleri bağlamında toplumsal cinsiyete dayanan bir militarizm ve savaş perspektifi geliştirmek, kadınların savaşla kurduğu ilişkisellik bağlamında değerlendirilerek farklı kulvarlarda farklı dolaşıma dayalı eklemlemeleri görmek adına kritiktir. Eril bir söylem olarak, eril iktidarın güç kazanmasının ve devletin iktidarını meşru kılmanın bir aracı olarak savaşların, toplumsal cinsiyet rollerinde kadınlar üzerinden yürütülen politikalar, araçsallaştırmalar ve yeri geldiğinde cisimleşen husumetlerin en şiddetli dışavurumu olarak tecavüz üzerinden ele alınacaktır. Bu bağlamda bu çalışmada; savaşa sapanan, savaştan kurtulan, savaşı gözlemleyen ve protesto eden kadınların deneyimleri üzerinden kadınların militarizmle mücadelesitartışılacaktır. “Savaş karşısında feminist bir duruş sergilenebilir mi?” (Cockburn 2009: 24)sorusundan hareketle savaşa atfedilen anlamlar farklı ülkelerde, farklı zamanlarda, farklı militarizasyon ve savaş deneyimleri yaşayan kadınların bazen bir eşikte, sınırda olma hali olarak “sıcak” savaşı uzaktan izlemek, “soğuk” savaşın korku ve boyun eğme ile cesaret ve direnç arasındaki konumuna dikkat çekilecektir. Bu kapsamda, militarizmi ve savaşı anlamlandırmaya uygun olarak toplumları tahrip eden ve giderek yükselen şiddete en çok maruz kalan kadınların hafızalarında yer eden bilfiil ya da bir parçası olarak deneyimledikleri savaşların panoramik fotoğrafı toplumsal cinsiyetle banyo edilerek sunulacaktır.

Kadınların cephe arkasındaki bunalımları, kimlik krizleri, cinsel istismara uğramaları, vatandaşlıktan dışlanma pratikleri, toplumsal cinsiyet ayrımcılığına maruz kalmaları temelinde acılarını, umutlarını ve tecrübelerini özellikle 20.yüzyılda yaşanan çatışmalar ve savaşlar ekseninde ele alınacaktır. Bu savaşlar ile erkekliklerin

* (Hacettepe Üniversitesi)

biçimlenme sürecinin militarizm ve cinsiyetçilik arasındaki gelgitlerde, milliyetçilik, vatandaşlık, vatandaşlık, heteroseksizm ve ordu eliyle üretilen bir mekanizma olarak erkeklik rollerinde cinsiyetçi ilişkiler, söylemler ve eylemler gözler önüne serilecektir.

Lebensborn'dan Distopyaya: Damızlık Kızın Öyküsü

Yelda Yenel ve Gökçe Gülay**

Kadın bedeni ve iktidar arasındaki ilişki mekânsal düzlemde söylemden pratiğe dönüşür ve şekillenir. Bu biçimlendirmenin net bir şekilde gözler önüne serildiği alanlardan biri de distopik metinlerdir. Bu noktadan hareketle Margaret Atwood'un kadın bedenini merkeze alıp yarattığı distopik mekan, Gilead, bu şekillenmenin yansımasıdır. Atwood evrenini yaratırken birçok tarihsel olaydan esinlendiğini ve bunları harmanlayarak bir evren yarattığını söylemiştir. Bu tarihsel gerçekliklerden birisi de hiç şüphesiz ki Lebensborn Projesi'dir. Lebensborn projesi, Nasyonal Sosyalist İşçi Partisi'nin önde gelen liderlerinden Henrich Himmler tarafından 1935 yılında ari ırk yaratma amacıyla kurulmuş olup, Nazilerin sömürü tarihinde yerini almıştır. Proje, özel ve kamusal ataerkil yapının bir kesişim noktası olan kadının doğurganlığı kavramını ideolojik bir pratik halinde sunmuştur. Bu bağlamda projenin tarihsel gerçekliği, kadın bedeninin araçsallaştırılmasının somut bir örneğidir. Bu çalışmanın amacı ise kadınlara kriz anlarında verilen rollere dikkat çekmek ve distopik bir kurgu olduğu düşünülen olayların aslında yanı başımızda olabileceğini vurgulamaktır. Bu amaçla çalışmada ilk olarak Nazi Almanyası ve Lebensborn Projesi'nden bahsedilecek, daha sonra The Handmaid's Tale (Damızlık Kızın Öyküsü) dizisi ile olan benzerlikleri vurgulanacaktır.

* (Hacettepe Üniversitesi)

* (Hacettepe Üniversitesi)

Göç Sürecinde Kadın

*Nazlıgül Candaş**

Küreselleşmenin etkisiyle kadınların iş gücüne katılımının artması sosyal ve ekonomik dönüşümleri beraberinde getirmiştir. Kadınların katılımı iş gücü bakımından kadın ve erkek ilişkilerinin sosyal ve ekonomik yönden değişimine yol açmıştır. Yaşanılan değişim gelir adaletsizliği ortaya çıkarmış ve bir ucuz iş gücü olarak kadının ekonomiye katılımını sağlamıştır. Küresel göç hareketlerinden önce evdeki düzeni sağlayan ve çocuklarına bakan kadın artık erkeklerle birlikte çalışmaya başlamış bu durum sorumlulukların artmasına ve adaletsizliğe neden olmuştur.

Çalışmanın çıkış noktası küreselleşme sonrası göç hareketlerinde rakamsal olarak kadın nüfusunun artması buna bağlı olarak da değişin sosyal ve kültürel yapıların oluşması anlatılmaya çalışılmaktadır. Göç ve kadın konusu hakkındaki çalışmalar ülkemizde yaklaşık olarak beş yıl kadar önce başlayan çalışmalara dayanmaktadır. Göç çalışmaları dünyada ve Türkiye’de baktığımızda önceki dönemlerde de daha çok erkek üzerinde durmaktadır. Kadın ve göçün getirdiği değişimler ile ilgili çalışmalar bugün bile büyük bir literatür geçmişine dayalı değildir. Göçün tipi, nereden nereye göç edildiği ve sosyal-ekonomik yapı olmak üzere birçok kırılıma sahip çok değişkenli bir yapı karşımıza çıkmaktadır. Tüm bu parametreler farklı sonuçlar ve yöntemler ile araştırılabilmektedir. Çalışma boyunca Ezidi kadınlarının göç sonrası sosyal sorunlarını örnek oluşturmaktadır. Yaşam pratikleri ve imlik algısı bakımından Ezidi kadınları incelenmiştir.

Göç edilen bölgede devletin kişiyi nasıl algıladığı ve hangi yasal tanımlama altında yaşamasına izin verdiği o bölgede oluşacak yapılanma açısından oldukça önemlidir. Genel bir bakış açısı olarak devlet tarafından yapılan bu tanımlama yaşadıkları yerden, çalışacakları sektör ve sosyal haklara yön verir. Bu noktada göç eden grubun yaşam biçimleri şekillenmekte ve göç edilen bölgede sosyal yapıya entegrasyon farklılık göstermektedir. Çalışma göçün doğru anlaşılması ve kadınların bu süreç içerisinde çalışma hayatı ve topluma entegrasyonları açısından önem taşımaktadır. Sığınmacı, mülteci ve göçmen işçi gibi tanımlamalar yaşam koşullarını belirler. Sınırlamalar ve getiriler kavramsal olarak belirlenmektedir.

Kadınlara özgü göç yapılarıyla ilgili literatür taraması yapıldığında genel olarak ataerkil toplumlarda meydana gelen aile baskısı, yaşadıkları bölgedeki ekonomik zorluklar göçün en temel nedenleri arasındadır. Savaş ve cinsel şiddet gibi konularda yaygın bir şekilde bu göçlere neden olmaktadır. Küresel açıdan bakıldığında şiddet ve baskı gören kadınlar 1970’li yıllardan itibaren mobilizasyonu arttırmıştır. Aynı zamanda, göç eden gruplar birçok ortak sorun yaşarken bu sorunlar onların arasındaki iletişimi güçlendirip, birbirleriyle olan bağı arttırır. Entegrasyon yeni göç edilen ülke yerine kendi içlerinde yaşanabilir ve dışı kapalı bir grup halinde yaşamaya neden olabilir. Bu durum devletlerin uyguladıkları tutum ve entegrasyon politikalarıyla

* (İstanbul Ticaret Üniversitesi)

doğrudan ilişkilidir. Sonuç olarak, devletlerin uyguladıkları ötekileştirme ve dışlama politikaları kadınların varlıklarındaki değişimi göç durumunda doğrudan etkilemektedir. Bununla birlikte, uygulanan doğru politikalar kadının iş ve sosyal hayatını kolaylaştırmakta ve topluma adaptasyonunu hızlandırmaktadır. Göç edilen bölgenin sergilediği tutum aile içerisinde en çok kadının statüsü ve konumunu şekillendirmektedir.

Sistemi Meşrulaştırmanın İdeolojiler Üzerindeki Hafifletici Fonksiyonu: LGBT

*Şeyda Büşra Atalan**

Bu çalışmanın amacı ideolojilerin palyatif-hafifletici fonksiyonun toplumsal bir hareket olan LGBTİ+'nin yorumlanmasında toplumsal cinsiyet çalışmalarında kullanılan sosyal baskınlık eğilimi, sağ kanat yetkecilik, çelişik duygulu cinsiyetçilik gibi teoriler arasından sistemi meşrulaştırma teorisi temel alınarak araştırılmasıdır. LGBTİ+ hareketinin toplum içerisinde yer aldığı konumdaki evrimsel sürecin ideolojik olarak toplum yapısında yaşanan değişim ve azalan muhafazakârlık eğilimi ile bağlantılı olup olmadığına yönelik saha çalışmasından elde edilecek verilerin analizi ışığında ortaya konulacaktır. Sosyal ve siyaset psikolojisi araştırmalarında kullanılan kuramların çoğu, kişisel çıkar, grup içi çatışma, grup içi önyargı, grup dışı antipati, baskınlık ve direniş vurgular. Kendilerini muhafazakar olarak tanımlayan grup üyelerinin LGBTİ+ hareketine karşı grup dışı antipati sergileyip sergilemedikleri geliştirilen araştırma modeli çerçevesinde ele alınacaktır. Sistemi meşrulaştırma teorisi, sosyal kimlik ve sosyal baskınlık teorilerinden hareketle yola çıkmıştır. Ancak onlardan ayrılan yönleri vardır. Sistemi meşrulaştırma teorisi, mevcut sosyal düzeni haklı çıkarmak için genel bir ideolojik sebep olduğunu öne sürmektedir. Aynı zamanda bu gerekçe, dezavantajlı grup üyeleri arasında aşağılanmanın içselleştirilmesinden sorumludur. Bununla birlikte statüko tarafından en çok zarar görenler arasında bazen en güçlüsüdür. Bu argümandan hareketle muhafazakârlık ideolojisi çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır. Sistemi meşrulaştırma teorisi perspektifinden ele alınacak bu çalışmada toplumda yer alan dezavantajlı grup üyelerinden olan LGBTİ+'ye muhafazakâr bireylerin bakışı ve sistemi meşrulaştırmanın muhafazakarlık ideolojisi üzerindeki hafifletici fonksiyonu ele alınacaktır.

* (Hacettepe Üniversitesi)

Hükümet Yanlısı Sokak Aktivizmi: Bir Protesto Biçimi

*Şeref Anıl Kahvecioğlu**

“Hükümet yanlısı protesto” nedir ve hangi biçimlerde ortaya çıkar? Bu çalışma, akademik ilginin giderek arttığı bir olgu olan hükümet yanlısı sokak aktivizmini ele alıyor. Bu araştırmada, ilk bakışta paradoksal bir ilişki içerisinde gibi görünen “hükümet yanlısı” ve “protesto” kelimelerinin tek bir kavram içerisinde düşünülme ihtimali sorgulanıyor. Hükümetlerin tehdit algısının bir parçası olarak veya iktidarın pekiştirilmesi amacıyla kullanılan bu mobilizasyon stratejisi, Rusya, Venezuela, Macaristan, Türkiye, Haiti, İran gibi birçok ülkede, giderek daha belirgin ve yoğun bir biçimde politik bir araç olarak karşımıza çıkıyor. Bu nedenle bu çalışma temel olarak şu noktanın altını çizmeye çalışıyor: Protesto kavramı, hükümet/devlet/iktidar karşıtlığı bağlamının dışında, tam da bu karşıtlığın aksini iddia edebilecek noktalarda yeniden düşünülmelidir. Bu bağlamda, bu makale temel olarak iki şeyi hedefliyor: (1) Protesto kavramının sınırlarını hükümet yanlısı eylemler bağlamında genişleterek bu kavramın çerçevesini aktör, hedef ve olay türü ilişkiselliğinde yeniden çizmek; bir başka deyişle, protesto kavramının kendisi sorgulamak ve devlet-protesto-bastırma-mobilizasyon ağını farklı bir perspektiften ele almak; (2) hükümet yanlısı protestoların potansiyel biçimleri için temel modeller önerip bu alanda çalışma yapan araştırmacılara teorik bir araç seti sağlamak. Protesto Olay Analizi metoduyla Türkiye’de 2013-2016 yılları arasındaki periyod için oluşturulan veri setinden yararlanan bu araştırma, toplumsal hareketler literatürünün açıklamakta yetersiz kaldığı hükümet yanlısı protesto olgusunu ve pratik siyasetin tabiri caizse açıklanmasını talep ettiği bu olgunun kavramsal boşluğunu doldurmayı hedefliyor.

* (Çankaya Üniversitesi)

Türkiye’de 1980 Sonrası Kadın Hareketinin Politığı: Bastırılmışın Geri Dönüşü

*İlkin Tuğçe Biter**

Kadın hareketi/feminizm ekonomik, siyasal ve toplumsal alanlarda yaratılan cinsiyet hiyerarşisinde kadınların erkeklere göre ikincil bir konumda yer almaları nedeniyle sistematik ve özgül bir ezilmeye tabi tutulduklarını göz önüne almakta ve muhalif bir hareket olarak kadınların dezavantajlı konumunu değiştirmeyi amaçlamaktadır. Türkiye özelinde kadın hareketinin seyri incelendiğinde bir sürekliliğin aksine anlık kopuşlardan bahsetmek mümkündür. Nitekim Türkiye’de kadın hareketinin tarihi birbirine geçmiş halkalardan ziyade bir zincir üzerinde birbirinden belli uzaklıktaki halkalar olarak betimlenebilmektedir. Özellikle erken Cumhuriyet dönemiyle birlikte kadınların hak talepleri, birey olarak var olma ve özgürleşme misyonundan arındırılarak modernleşme söylemi içerisinde zayıflatılmıştır. Cumhuriyet rejimi, modernizasyon çerçevesinde kadın ve erkeği eşit hale getirmeyi amaçlamış; bunun için çeşitli reformlarla birlikte kadınlara medeni ve sosyal haklar tanımıştır. Fakat Cumhuriyet rejiminin biçimsel eşitlik anlayışı, kadınlardan kamusal alanda var olma adına cinsiyetsizleşmelerini ve erkekler gibi hareket etmelerini beklemiştir. Dolayısıyla oy hakkı talebinin oluşturduğu birinci dalga feminist hareket, erken Cumhuriyet döneminde bastırılmış ve siyasal hakların kadınlara Atatürk tarafından “bağışlandığı” söylemi yaygınlık kazanmıştır. Haklarını cumhuriyet reformlarına borçlu olan kadınlar, rejimin destekçileri olarak seslerini Cumhuriyetçi ideolojiyi pekiştirmek amacıyla kullanmıştır. Bu bağlamda 1980’li yıllara kadar Cumhuriyet’in toplumsal cinsiyet eşitliği söylemine yönelik herhangi bir muhalefetten bahsetmek mümkün değildir. Fakat 1980’lerle birlikte Türkiye’de kadınlar açısından yeni bir dönem başlamıştır. Toplumsal hareketlerin geleneksel sağ ve sol yönelimler içerisinden belirlendiği bir dönemin ardından gelen zorunlu suskunluk aynı zamanda kadın hareketi açısından geçmişle hesaplaşmaya zemin hazırlamıştır. Erken Cumhuriyet döneminde rejime koşulsuz itaat eden ideal kadınların yerini, resmi ideolojiyi sorgulayan, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ataerkil yapıdan kaynaklandığını savunan ve Kemalist modernizasyon projesini bu açıdan eleştiren kadınlar almıştır. Bununla birlikte 1960’lı yıllarda Batı’da “özel olan politiktir” sloganı ile yaygınlaşan ikinci dalga feminist hareket, 1980’lerde Türkiye’de yaşanan kadın hareketini önemli ölçüde etkilemiştir. Türkiye’nin Cumhuriyet’in ilanıyla birlikte modern kimliğini oluştururken, o güne kadar bastırılmış, tabi kılınmış ve bağımsız bir şekilde kendini ifade etme imkânından yoksun bırakılmış kadın hareketinin 1980’li yıllar itibariyle geri döndüğünden bahsetmek mümkündür. Bu dönem itibariyle yükselen ikinci dalga kadın hareketi, kadınların siyasal ve medeni haklara sahip olmasının kadın sorununu çözmediğini ve kadınların ikincil konumlarının sebebi olarak

* (Hacettepe Üniversitesi)

kamusal ve özel alandaki erkek egemen yapının dönüştürülmesi gerektiğini savunmuştur.

Osmanlı Devleti Dönemi Kadın Hareketleri: Ermeni Sahnesi Örneği

*Fevzi Can Gürüz**

Bu çalışmanın amacı, kadın haklarının savunulması ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesi için Osmanlı Devleti döneminde var olan mücadeleye değinmek ve bu mücadele içerisinde etkin bir rol oynayan Ermeni kadın hareketlerinin varlığını ortaya koymaktır. Çalışmada genel hatları ile önce Osmanlı Devleti dönemi kadın hareketleri ele alınacaktır. Sonrasında Osmanlı Dönemi'nin özellikle son dönemlerinde öne çıkan kadın hareketleri incelenecektir. Bu incelemede belirtilen dönem içerisinde çalışmanın ana eksenini oluşturan Ermeni kadın hareketleri, dönemin Ermeni tiyatrosu üzerinden ele alınıp bu doğrultuda örnekler sunulacaktır. Çalışma bütünü ile siyasi tarih, tiyatro ve toplumsal cinsiyet temaları üzerinde birliktelik oluşturmaktadır.

Türkiye'de kadınların hem özel alanda hem de kamusal alanda devam ettirdiği özgürleşme mücadelesi sadece Cumhuriyet dönemi ve sonrası ile sınırlandırılacak bir süreç değildir. Osmanlı Devleti Dönemi'nde özellikle 19.yüzyılın ikinci yarısından itibaren kadın hareketleri kendisini göstermişti. Bu mücadele içerisinde Türk kadınlarının yanında belki de nitelik olarak daha aktif bir mücadeleyi yürütenler arasında Ermeni kadınlar öne çıkmaktadır. Feminist ideoloji ile bağdaşan bir mücadele içindeki kadınların bu hareketi yerleşik patriarkaya karşı bir karşı duruş olmuştur. Ermeni kadınlar verdikleri aktif mücadele ile Türk kadınları ve tüm dünya kadınları için bir örnek oluşturmuşlardır. Kadınların özgürlüğü ve kadın hakları için verilen bu mücadelenin yansımaları birçok alanda kendisini göstermektedir. Çalışmanın amacı doğrultusunda bu mücadele tiyatro sahneleri üzerinden ele alınacaktır. Dönemsel olarak incelendiğinde, kadının bir oyuncu olarak tiyatro sahnesine çıkması; bir kadın hareketinin yani temelinde kadının özgürleşmesinin ve kendisini gerçekleştirmesinin bir adımıdır. Çünkü kadının tiyatro sahnesine adım atması feminist ideoloji ile bağdaşan bir mücadele içinde yerleşik patriarkanın sahneyi tamamen erkeklere terk eden durumunu temelden sarsmıştır. Osmanlı Devleti döneminde İstanbul'da Ermeni kadınının sahneye çıkması da bunun en belirgin örneklerinden olmuştur. Resmi ideolojinin ve resmi tarih yazımının bir anlamda görmezden geldiği sanatsal anlamda çok başarılı bir geçmişi bulunan ve Türk Tiyatrosu'nun muazzam derecede gelişmesini sağlamış Ermeni tiyatrosunun hakkını teslim etmek gerekir. Aynı zamanda kadın hareketleri çalışmaları için de bu konu önemli bir noktadır. Çünkü tıpkı tiyatro tarihi gibi kadın hareketleri ve kadın hakları mücadelesi de milliyetçi öğeler barındırmamalıdır. Bu bağlamda kadın araştırmaları ve de tarih yazımında Ermeni kadınları ve onların mücadelelerini görmezden gelmek doğru olmayacaktır. Bu doğrultuda bu çalışmanın hedefi de, kadın hareketleri çalışılırken tarih yazımının ulus odaklı düzleştiriciliğinden kaçınarak tarih içerisinde gizli kalmış ya da bırakılmış ve de siyasi tarih literatüründe pek yer almayan bu konuyu gün yüzüne çıkarmaktır. Çalışma

* (Hacettepe Üniversitesi)

bu hedefine ulaştığında kadının özgürleşmesinde ve kendisini hem özel hem de kamusal alanda var etmesinde büyük katkıları bulunan Ermeni sahne emekçisi kadınların da anısına saygı sergilenmiş olacaktır.

Uluslararası Platformda Yerel Etnik Hareketlerin Farklı Algılanmasının Nedenlerinin Zapatista ve PKK Oluşumları Üzerinden Karşılaştırılması

*Yüksel Yasemin Altıntaş**

Uluslararası arenada ülkelerin bölgesel etnik oluşumları kategorize edilmiş şekilleri ve buna bağlı olarak gösterdikleri destek şekil ve miktarları değişmektedir. Bir ülke tarafından terörist olarak kabul edilen bir grup başka bir ülkeye göre özgürlük savaşçısı olarak adlandırılabilir, buna bağlı olarak da uluslararası arenan aldıkları destek değişmektedir. Çalışmamda bu ayırımı sebep olan faktörleri tartışacağım. Bunu için ilk olarak özgürlük savaşçısı ile terörist kavramları tartışılacak ülkelerin, uluslararası hukukun geliştirdiği tanımlar üzerinde durulacaktır. Sonra etnik terör örgütlerini, diğer terör örgütlerinden ayıran noktalar, söylemsel farklılıkları, üzerine durulacaktır. Argümanlarımı daha somut örnekler üzerinden sunabilmek için Zapatista ve PKK'nın oluşum sürecinden, bu örgütlerin yaratmış olduğu yerel ve uluslararası sorun ve desteklerden bahsedeceğim.

Makalemde uluslararası platformda yerel etnik hareketlerin farklı algılanmasının 3 temel nedeni olduğunu tartışmaktayım. İlki hareketin ortaya çıktığı ülkedeki demokratiklik oranı ile etnik yapıları kazandığı uluslararası destek bağlantılıdır. Devlet tarafından temel hak ve özgürlük ihlali yapıldığına inanılan durumlarda, mağduriyetine inanılan yerel oluşumların uluslararası alanda ki desteği artar. Etnik oluşumların talepleri ve bu talepleri dile getiriş biçimleri milletlerarası alanda alınan desteğin miktarını etkileyen ikinci faktördür. Yerel etnik grupların taleplerini dile getiriş şekillerinde ki şiddete dayalı metotlar arttıkça diğer ülkelerden aldıkları destek azalmaktadır. Son faktör ise civar devletlerin etnik yapılarıdır. Sınırları içerisinde aynı etnik guruba mensup azınlıkların olması durumunda ülkelerin yerel etnik oluşumları destekleme şekil ve oranları değişmektedir. Bu yapıya sahip devletler, genelde, aynı etnik yapıya mensup vatandaşlarının tepkisini almayacak şekilde, yerel etnik örgüte ev sahipliği yapan devletten taraf olur nitelikte bir duruş sergilerler.

* (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Göç Çalışmaları “Uluslararası Göç ve Göçmen Sorunları: Türkiye Örneği”

*Ahmet Yeten**

İnsanlığın var olduğu günden bugüne kadar süregelen, varlığını ve önemini hiç yitirmeyen olguların başında göç gelmektedir. İnsanlar geçmişten bugüne her zaman sorunlar (Savaş, kıtlık, insani şartlar, doğa, çevresel faktörler, baskı ve şiddet) ile karşılaşmış ve bu sorunlardan kurtulmak için göç yoluna başvurmuşlardır. Kimi toplumlar göç ederek umdukları şartlara kavuşmuşlar kimi topluluklar ise daha büyük olumsuz etkiler ile karşılaşmışlardır. Bu etkiler çok geniş bir yelpaze çizilebilir. Nitekim göç, sadece göçmen, sığınmacı ya da mülteci olarak adlandırılan kişileri değil, aynı zamanda sınır ülkeleri başta olmak üzere dünya genelindeki ülkeleri ve bu ülkeler nezdinde tüm toplumları etkileyen küresel ölçekte bir sorundur. Göçmen çeşitliliği ve barındırılan göçmen sayısı dikkate alındığında göç sorununu ve bu sorunun etkilediği dinamikleri Türkiye özelinde incelemek en uygun olanıdır. Örneğin Türkiye'nin jeopolitik durumu ve tarihsel bağları dolayısıyla 2011 yılındaki Suriye iç krizi nedeniyle ülkesinden kaçmak zorunda olan Suriye vatandaşları çoğunlukla ülkemizi tercih etmişlerdir. Öyle ki şuanda ülkemizde bulunan Suriyeli sayısı yaklaşık 4 milyondur. Bu kalabalık ve hızlı şekilde oluşan göçmen artışı, Türkiye halkının olumsuz tepkilerine neden olmuştur. Gelen göçmenler ile ortak bir tabanda buluşulamıyor olması, etnik farklılıklar vb. konular iki taraf içinde olumsuz bir hava oluşturmuştur. İki taraf içinde denmesinin nedeni ise sorunun tek taraflı ele alınmaması gerektiğidir. Türkiye halkı şüphesiz, karşılaştığı ani göçmen yığılması ve sokaklarında görmeye alışkın olmadığı yeni ve kalabalık farklı etnik bir toplumun olmasından etkilenmiş bu etkilenme de gerek kendi güvenliklerini sorgulamayı gerek ifadelerine gerekse göçmenlere karşı hareketlerine (olumsuz yönde) yansımıştır. Bununla birlikte görülmüştür ki karşılaşılan psikolojik, sözel ve fiziksel şiddet durumları Suriyeli göçmenler nezdinde halen güvende olmadıkları algısını yaratmıştır. Karşılıklı güven problemi şimdilik iki toplum arasında bireyler açısından fiziksel ve sözel tartışmalara neden olsa da ileriki yıllarda daha derin ve daha geniş çatışmaların yaşanacağını da akıllara geldiğinin göstergesidir. Anlatılanlar üzere en öncelikli olarak anlaşılması gereken, Göç'ün bir sorun olduğudur. Bu sorunun kabul edilmesi göç çalışmalarında çizilecek çerçevenin sınırlarını daha somut ve anlaşılır hale getirecektir. Diğer kabul edilmesi gereken husus ise göçün küresel boyutlarının olduğudur. Bu sorun da elbette beraberinde insanları bazı sorulara ve bu sorulara çözüm bulma yoluna sevk etmiştir. Bu soru ve çözüm yollarını “Göç Çalışmaları” olarak adlandırmak çok da yanlış olmayacaktır. Göç çalışmaları ile hedeflenen perspektif göçün nedenleri, boyutları ve etkileri üzerinden araştırma ve değerlendirme yapmaktır. Öyle ki dünya değiştikçe değişen birçok olgu gibi göç de küreselleşmeden payını almıştır. Eskiden bir ülkeden başka bir ülkeye tek seferlik bir hareket olarak algılanan göç son yıllarda farklı bir karakter kazanmıştır. Bu karakter ile sürekliliği olan uluslararası bir olguya dönüşmüştür. Günümüzde

* (Hitit Üniversitesi)

göçmenlerin uluslararası durumları göz önüne alındığında, ortaya çıkan sorunların boyutunu ve çeşitliliği benzerlikler ya da farklılık göstermekle birlikte ortaya konulacak çalışmalarında uluslararası bir zemin teşkil etmesi gerekmektedir.

Bu çalışma ile oluşturulacak genel çerçeveye göçmenlerin göç ettikleri ülkelerde karşılaştıkları sorunları ve bu sorunların ortaya çıkardığı olumsuz havanın uluslararası etkisi Türkiye'deki Suriyeli göçmenler örneği üzerinden ele alınacaktır. Bu değerlendirme sonucunda Türkiye üzerinden uluslararası göçmenlerin karşılaştığı sorunları, iç dinamikler üzerindeki etkileri ve etkilerin ileride ulaşacağı sorunlar irdelenecektir.

'Soyut Kriz' Üretimi ve Düzensiz İnsan Hareketliliği

*Hakkı Ozan Karayiğit**

Bu çalışma, mekânın bölgesel olarak sınırlanmış devletlerden oluştuğu şeklindeki siyasi temsilinin, kontrolsüz bir hareketi riskli olarak görme ve sonunda olayı kriz olarak nitelendirme dürtüsüne yol açtığını savunuyor. Göç hareketleri üzerine üç özel bilimsel dergiye yoğunlaşarak, şu soruyu aydınlatmayı hedefliyor: bir olayı küresel ölçekte krize kim/ne dönüştürür ve neden? Göç literatürünün krizi neyin oluşturduğunu nasıl açıkladığına odaklanarak tez, göç sürecine bir olayın nasıl ve neden krize dönüştürüldüğünü araştırıyor. Bu sorunun izinde tez, Lefebvre ve Cresswell'in yardımı ile Uluslararası İlişkiler alanını ve kişi hareketliliğini değerlendirerek kuramsal bir çerçeve oluşturur. Tez, "soyut kriz" kavramını öne sürerek, üç kriz türü altında kategorize edilmiş göç araştırmalarının farklı bir tipolojisi ve taksonomisini sunmaktadır.

* (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

Uluslararası Göçün Liberal Devlet Felsefesi ve Etik Kavram Perspektifinden Değerlendirilmesi: İngiltere Örneği

Harun Bıçakçı ve Cuma Yıldırım**

İklim değişikliği, doğal afetler, yıkımlar ve ülkelerinin içinde bulunduğu sosyo-politik durum ve etnik ve dini savaşlar neticesinde 21. Yüzyılda insanlar zorunlu ve kitlesel olarak göç etmektedirler. Yapılan göçlerin temel nedeni, bireylerin ya da toplulukların daha iyi bir gelecek ve daha iyi bir yaşam standartlarına sahip olma istekleridir. Göçlerin sınıflandırılmasının en temel ayrımlarından birisi ulusal sınırlar içindeki göç (iç göç) ile uluslararası göç (dış) arasında yapılan ayrımdır. Bu göçler nitelik olarak da az gelişmiş bölge ve ülkelerden gelişmiş ve kapitalist devletlere doğru bir seyir sergilemektedir.

Bu bağlamda, özellikle Kuzey Amerika ve Batı Avrupa ülkeleri 21. Yüzyılda yaşanan bu uluslararası göçte en önemli güzergahtırlar. Bu noktada, gelişmiş liberal devletlerin kendilerine doğru yönelen bu uluslararası göçlere karşı farklı siyasa ve yaklaşımları söz konusudur. Bununla birlikte, bu gelişmiş ülkeler kendi liberal devlet felsefeleriyle çelişen farklı bir etik tutum da ortaya koymaktadırlar. Diğer bir deyişle, ülkelerin, uluslararası göç karşısında sergiledikleri etik davranışlar kendi vatandaşlarına karşı sergilediği tutumlarla karşılaştırıldığında ortaya çıkan farklılıklar dikkate değerdir.

Bu çerçevede, çalışmanın hedefi, liberal devlet felsefesinin uygulandığı ülke olan İngiltere'nin uluslararası göç konusundaki siyasasının ve etik tutumunun analizini yapmaktır. Çalışmada, 21. yüzyılda yaşanan göç olgusuna ve çeşitlerine değinilecek. Daha sonra uluslararası göç ve etik arasındaki ilişki kurulduktan sonra son bölümde ise liberal devlet felsefesinin temsili demokrasi anayasacılık ve vatandaşlık gibi temel öğelerinin bu göç süreciyle birlikte nerde yer aldığı; artan göçle birlikte bunlar gibi diğer etik değerlerin eriyip erimediği tartışılacaktır. Çalışma yerli ve yabancı literatür taramasına dayanmaktadır.

* (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

* (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

Risk Toplumu Bağlamında Ekolojik Mültecilik

*İbrahim Oğulcan Erayman**

Ulrich Beck'in Risk Toplumu teorisinin en çarpıcı noktalarından birisi insanın doğrudan ya da dolaylı olarak ürettiği "risk"lerin kontrolünü büyük ölçüde elinden kaçırdığı vurgusudur. Bu bağlamda yaşadığımız çağda "riskler"in en karakteristik özellikleri kestirilemezlik ve hesaplanamazlıktır. "Risk"lerin ne zaman ve nerede, ne ölçüde tahribata yol açacağını belirlemek imkânsız gibidir. Nükleer felaket olasılıkları, insan sağlığı noktasındaki belirsizlikler, su ve yiyecek kıtlığı, ekolojik kriz gibi kitleleri ilgilendiren meseleler Risk Toplumu teorisinin başlıca gündemlerini oluşturmaktadır. Biz de çalışmamız kapsamında, yaşadığımız çağın ayırıcı özelliklerinden birini teşkil eden "risk"lerden, ekolojik riskleri merkeze alıp, ekolojik risklerin kitleleri göç etmeye zorlama potansiyeline odaklanacağız.

Göç olgusu temelde, insanların zorlayıcı etkenlerle istemli ya da istemsiz olarak mevcut yaşam alanlarının dışına çıkmak zorunda kalması biçiminde tanımlanabilir. Bu basit tanımda en belirleyici nokta "istem"dir. Yer değiştirme eyleminin istemli ya da istemsiz (gönüllü ya da gönülsüz, planlı ya da plansız) şekilde gerçekleştirilmesi eyleyenin statüsünün mülteci ya da göçmen biçiminde belirlenmesinin en temel ölçütü olacaktır. Bu doğrultuda çevresel felaketler gibi son derece zorlayıcı sebeplerle yaşadıkları yerleri terk etmek durumunda kalan insanların statüleri göçmen değil mülteci olacaktır. Bu kavramsal ayrımın vurgulanması birçok bakımdan hayatidir. Her şeyden evvel en temel insan hakkı olan can güvenliği gereği yaşadıkları yerleri terk etmek durumunda kalacak bu insanların hukuki statüleri uluslararası bağlamda etkin ve tartışmaya yer bırakmayacak bir biçimde tanınmalıdır. Ekolojik mülteciler, terk ettikleri yerlere ya kısa vadede dönemeyecek ya da hiç dönemeyecek insanlardır. Bu bağlamda uluslararası düzlemde statülerinin tanınması onlar için hayatidir. Elbette onların sadece hukuki statülerinin sağlanması yeterli olmayacak bunun yanında yeniden yerleşecekleri yerlerdeki sosyal statülerinin tanınması da gerekecektir. Bu son nokta, mültecilerin sosyal statülerinin tanınması noktası, genelde mültecilik durumunu özelden ise ekolojik mültecilik durumunu tek yönlü ele alınmasını kanımızca olanaksız kılmaktadır. Bu husustaki herhangi bir değerlendirmede ekolojik mülteciler yanında ev sahibi topluluğun da göz önünde bulundurulması elzem gözükmektedir. Bu çalışma kapsamında biz de ekolojik mültecilik meselesini ev sahibi topluluğu da analize katacak biçimde değerlendirmeye gayret edeceğiz.

Risk toplumu dinamikleri içerisinde kimin ne zaman göçmen ya da mülteci olacağı, hangi toplumun ne zaman ev sahibi olacağı tamamen belirsizdir. Bu belirsizlik, mülteci meselesi gibi insani krizler karşısında uluslararası dayanışmayı zaruri kılmaktadır. Bugünün yardım edenlerinin yarının insani yardıma muhtaç konumda kalmayacağını, bugünün ev sahiplerinin yarının konukları olmayacağını kanımızca

* (Uludağ Üniversitesi)

hiçbir garantisi yoktur. Özellikle ekolojik kriz gibi insan kontrolünün neredeyse tamamen dışında problemler bizce bunun en sarıh gösterenleridir.

Türkiye’deki Suriyeli Mülteci Çocukların Sosyal Entegrasyonu İçin Eğitim Politikalarının Analizi: Dolapdere Örneği

*Melek Özlem Ayas**

2011’de başlayan Suriye İç Savaşı’yla ortaya çıkan yoğun göç dalgası, transit göç yolunda uzun yıllardır bir durak olan Türkiye’yi derinden etkilemiştir. Türkiye, çatışma bölgelerinde sıkışan milyonlarca Suriyeliye kapılarını açmıştır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün Ekim 2019 itibarıyla paylaştığı güncel verilere göre Türkiye’de geçici koruma kapsamında kayıtlı 3.671.553 Suriyeli vardır. Ürdün ve Lübnan’la birlikte en fazla Suriyeli sığınmacıyı kabul eden ülke olan Türkiye, kendini yeni duruma adapte edebilmek ve durum sağlaması yapabilmek için başlattığı fizibilite çalışmalarının sonucunda, hâlihazırda ülke sınırları içinde bulunan ve sayıları artmaya devam eden sığınmacıların önemli bir kısmının kalıcı olacağına kanaat getirmiştir. Bu kalıcılık hali Türkiye’ye girdiklerinde kampa yerleştirilen veya kayıt altına alınamadan kampların dışında yaşamaya başlayan Suriyelilerin öncelikle kayıt altına alınmasını; ardından yeni bir düzen kurulmasını elzem hale getirmiştir. Türkiye’ye ilk etapta “geçici” olacağı öngörülen topluluk için kurulması düşünülen yeni düzende, toplumların geleceği ve kalıcı refahı için büyük önem arz eden birkaç temel unsur unutulmuştur. Bu unsurlardan biri de –bu çalışmanın temel öznesi olan- çocuklardır. Yine Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün paylaştığı son verilere göre Türkiye’de geçici koruma kapsamında kayıtlı 0-18 yaş arası Suriyeli çocuklar tüm Suriyeli sığınmacıların neredeyse yarısını oluşturmaktadır. Bu unutulmuşluğa rağmen sayıları artmaya devam eden Suriyeli çocuklara, temel haklardan biri olan eğitim hakkının sağlanması yoluyla zaman içerisinde birer ferdi haline geldikleri Türk toplumuna entegrasyon şansı verilmesi ve kayıp bir neslin oluşmasının engellenmesi önemli bir konu haline gelmiştir. Türkiye’deki durumları üzerinden çocuk mültecilerin ve/veya “misafirler”in gelişimi ve entegrasyonu için oluşturulan ve uygulanan eğitim politikalarını analiz etmek; analiz ederken bu politikaların oluşum sürecini göz önüne almak eşit derecede önem arz eden bir başka konudur.

Bu çalışma, Suriyeli çocukların geleceğinin şekillenmesinde önemli bir rol oynayan ve aynı zamanda bir kamu politikası olan eğitim politikasının analizini yaparak; Türkiye’nin Suriyeli çocuklar için uygulamakta olduğu eğitim politikalarının zamansal ve niteliksel değişimlerini ortaya koyarak etkinliğini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla yapılan literatür taraması, Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı ve ona bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü gibi kurumlardan elde edilecek verilerle desteklenmiş ve hem Avrupa Birliği’nin hem de Birleşmiş Milletler’in ilgili birimlerinin sunduğu veriler incelenmiştir. Yabancılar, sığınmacılar ve geçici korunanlar için yapılan düzenlemeler, yönetmelikler ve genelgeler farklı alt başlıklarda değerlendirilmiştir. Bu bağlamda yasal düzenlemelerin etkilerini gözlemleyebilmek ve eğitim politikalarının sahaya sirayet edişini değerlendirebilmek için; İstanbul’da

* (Beykent Üniversitesi)

Suriyelilerin yoğun bir şekilde ikamet etmekte olduğu muhitlerden biri olan Dolapdere’de Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı karma eğitim veren bir ilkokulda ilköğretim çağındaki Suriyeli öğrenciler ve sınıf öğretmenleriyle derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Bu sayede Türkiye üzerindeki sosyal ve ekonomik etkisi uzun vadede ortaya çıkacak olan göç durumunun göz ardı edilmiş bireyleri olan çocukların durumu, çalışma boyunca eğitim politikaları ışığında incelenmiştir.

Karmaşık Bir İlişki: Arap Milliyetçiliği gölgesinde FKÖ ve Sovyetler Birliği

*Ali Berk Bilir**

Osmanlı İmparatorluğu Orta Doğu'daki konumunu kaybettiğinde, İngiltere ve Fransa'nın muzaffer güçleri haritayı kendi isteklerine göre çizdi. Birçok kişi tarafından Sykes-Picot olarak etiketlenen bu yeni boyanmış harita, bölgedeki yeni sorunlara da yol açtı. Yine de bölge, 1920'lerde bile petrol gibi zengin hammaddelere sahipti ve sadece ilerleyen yıllarda petrol endüstrisi ve Suudi Arabistan, Katar'da petrolün keşfi ile daha da zenginleşti. O zaman bile, Fransa ve İngiltere, Orta Doğu'yu nasıl paylaşacakları konusunda gerginlik içindeydiler. Bununla birlikte II. Dünya Savaşı, başka değişikliklere işaret etti. Eski sömürge güçleri savaş tarafından zayıflatıldı ve deniz aşırı sömürgelerini korumak için mücadele etti. Bununla beraber dünyanın yeni süper güçleri, Sovyetler Birliği ve ABD gibi Dünya siyasetinde ortaya çıkmaya başladı. Bir zamanlar Fransa ve İngiltere arasında bir oyun parkı, şimdi farklı bir dünyada bu yeni güçlere bırakıldı. Araplar bağımsızlıklarını Osmanlı İmparatorluğu'ndan kazanmak için savaştı ve İngiliz ve Fransızların ellerine bıraktı ve bazıları bu güçlerin sömürgesi ya da protestocuları daha belirleyici ve Batı karşıtı hale geldi. Ayrıca, Filistin bölgesindeki gerginlik ve İsrail devletinin yaratılması da gergin bölgeyi kaydetti. Bu ortamda, Sovyetler Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri arasındaki Soğuk Savaş, Ortadoğu'daki etkisini de ortaya koymakta ve ülkelerin politikalarını birbirleriyle ve bu süper güçlerle şekillendirmektedir. Filistin sorunu, Arap ülkeleri için uzun süredir en önemli konulardan biriydi. ABD'nin İsrail'e desteği ve Arap milliyetçiliğinin etkisinin yanı sıra, Mısır ve Suriye gibi Arap ülkeleri, Sovyetler Birliği'yle İsrail'e, ABD'ye ve Ortadoğu'daki müttefiklerine karşı işbirliği yaptı. Böylece, Sovyetler bu milliyetçi ülkeleri ve liderleri destekleyerek bölgeye girdi. Ayrıca, 1964 yılında Arap ülkeleri tarafından İsrail'e bağımsızlık kazanma mücadelesini sürdürmek amacıyla kurulan Filistin Kurtuluş Teşkilatı, bölgedeki Sovyet etkisinde de önemli bir rol oynadı. Sovyetler Birliği Filistin sorununda Filistin ve Arap ülkeleriyle olan ilişkilerini kullanarak barış görüşmelerinde söz sahibi olabilmiş, Arap halkları ve ülkeleri gözündeki itibarın da arttırabilmiştir. Ancak, Sovyetler Birliği FKÖ'nün aksine silahlı mücadeleden yana tavır koymamış ve zaman zaman FKÖ ile anlaşmazlıklar yaşamıştır. Bu anlaşmazlıklar 1982 Lübnan Savaşıyla son noktasına ulaşmış ve Sovyetler Birliği ve FKÖ ilişkileri oldukça zarar almıştır. Aynı zamanda 82 Lübnan savaşı Sovyetler Birliği'nin de Ortadoğu'daki etkisine ve rolüne büyük bir darbe kondurmuştur. Sonuç olarak, Sovyetler Birliği ve Filistin Kurtuluş Örgütü'ne müttefiklik demek her ne kadar zor olsa da iki aktör de ortak düşmanlar sebebiyle uzun süre boyunca iş birliğine devam edebilmiştir.

* (Sabancı Üniversitesi)

Şihabizm: Lübnan'da Devlet İnşa Çabası 1958-1969

*Taylan Paksoy**

Şihabizm, 1958 Lübnan Krizi'nin ardından bir uzlaşma adayı olarak Cumhurbaşkanlığı makamına gelen Lübnan Ordu Komutanı Fuad Şihab'ın uyguladığı politikaları ve bu politikaların ardındaki fikriyatı tanımlamak için kullanılan siyasi bir terimdir. Şihabizm terimini ilk kez 1960 yılında Jorj Nakkaş "Yeni Bir Tarz: Şihabizm" başlıklı konuşmasında kullanmış ve bu terim vasıtasıyla Cumhurbaşkanı Şihab'ın siyasi reform çabalarını tanımlamayı, böylece kuramsallaştırmayı amaçlamıştır. Lakin, Fuad Şihab kendisine izafe edilen bu siyasi kuramı hiçbir zaman bizzat dillendirmemiş, aksine bu konu hakkında fikir beyan etmekten kaçınmıştır. Yine de hem destekçileri hem de muhalifleri tarafından modern Lübnan siyasetinin bir dönemini tanımlamak için Şihabizm terimi kullanılagelmiştir. Fuad Şihab taraftarları, Şihabizm'i Lübnan'da mezhepler üstü bir devlet yapısı oluşturmayı hedefleyen, pragmatik ve ılımlı bir siyasi ideoloji olarak tanımlanırken, Şihab karşıtları Fuad Şihab'ın Cumhurbaşkanlığını Lübnan siyasi tarihinde yarı-otoriter ve etkisiz bir ara dönem olarak kabul etmişlerdir. Peki Şihabizm nedir? Bu olgu savunucularının ileri sürdüğü gibi Lübnan'ın köklü sorunlarına çare olabilecek güçlü bir siyasi kuram mıdır, yoksa Arap dünyasında sıkça karşılaşılan militarist ve otoriter bir şahsiyet kültü müdür? Bu çalışma kapsamında bu sorunun cevabı 1958 Krizi'nden 1969 Kahire Anlaşması'na uzanan Lübnan siyasi tarihinde Şihabist dönem adı verilen on yıllık süreç içerisinde aranmaktadır. Fuad Şihab'ın uyguladığı politikalar incelendiğinde ortaya çıkan cevap ise Şihabizm'in ne kelimenin tam manasıyla bir siyasi kuram olduğunu ne de Lübnan'a özgü otoriter yönetim biçimi olduğunu göstermekte. Sonuç olarak bu çalışma Şihabizmin Lübnan'da devlet kurumlarının planlı ve kontrollü bir şekilde inşa edildiği ve Lübnan'a özgü kırılğan dengelerin hassasiyetle gözetildiği bir devlet inşa süreci olduğunu savunmaktadır.

* (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Filistin Kurtuluş Mücadelesinde El Fetih ve Hamas Faktörü

*Vedat Dal**

Dünya tarihinin ilerleyiş serüvenine bakıldığında, dönemin her safhasında “Ortadoğu Meselesi”nin dünya gündeminde önemli bir çok konuda yer teşkil ettiği görülmektedir. Ortadoğu’nun siyasi açıdan önem arz etmesinin temel sebeplerinin başında, bölgenin siyasi özellikleri ve stratejik önemi yer aldığı gösterilebilir. Bu durum, beraberinde Ortadoğu ve diğer ülkeler arasında egemenlik mücadelesinin ortaya çıkmasına ve savaşların yaşanmasına sebebiyet vermiştir. Modern çağda yaşanan ve en uzun süren Ortadoğu mücadelesine bakıldığında bunun merkezini Yahudi ve Filistin halkı arasında yaşanan toprak hâkimiyeti mücadeleleri yer almaktadır. Bu mücadelenin temel sebebine bakıldığında ise Filistin topraklarında bulunan, hem Müslümanlar hem de Yahudiler için kutsal sayılan “Mescid-i Aksa”ya hâkim olma isteğinin yattığı gözlemlenmektedir.

Filistin ve İsrail halkı arasında yaşanan bu savaşın bu denli uzun sürmesinin belli başlı sebepleri vardır. Bunlar; İsrail’in bu mücadelesinde dış güçlerden destek alması, Filistin halkının bu mücadelede yalnız başına kalması ve diğer bir sebep ise Filistin topraklarında Filistin’in özgürlüğü için mücadele veren toplumsal hareketlerin (örgütlerin) bir birlik oluşturamamaları olarak görülebilir. Bu çalışma, Filistin’in özgürlüğü mücadelesinde önemli yer teşkil eden toplumsal hareketlerden, El Fetih ve Hamas’ın meydana çıkış ve ilerleyişi hakkında kısa bilgi sunarak, sosyal toplumun oluşturduğu İslami hareketlerin İsrail ve Filistin halkı üzerindeki etkisini aktarmayı amaçlanmaktadır.

* (Mardin Artuklu Üniversitesi)

Arap Baharı Sonrası Suudi Arabistan Dış Politikası

*Revşan Demir**

2010'da Tunus'ta başlayan ve hızlı bir şekilde diğer Arap ülkelerine yayılan Arap Baharı sonrasında Ortadoğu siyasetinde çeşitli dönüşümler yaşanmıştır. Bu süreçte yaşanan dönüşümler bölge ülkelerinin dış politikasını şekillendirmiştir. Bu çalışma Arap Baharı sonrası Suudi Arabistan dış politikasını incelemeyi amaçlamaktadır. Ortadoğu'daki bölgesel güçlerden biri olan Suudi Arabistan için rejim güvenliği ve bölge istikrarının korunması her zaman Suud dış politikasının temel hedefleri olmuştur. Bu iki unsur Suudi dış politikasının devamlılık gösteren unsurlarıdır. Fakat Suudi Arabistan'ın bu temel dış politika hedeflerine yönelik tehditlere karşı cevabı çeşitli dönemlerde değişiklik göstermiştir. Arap Baharı öncesi süreçte Suudi Arabistan'ın dış politikası genel olarak yumuşak güç unsurlarına dayandırılmıştır. Bu dönemde bölgesel politikaların izlenmesinde para, diplomasi gibi unsurlar kullanılmıştır. Arap Baharı sonrası süreç içerisinde ise Suudi Arabistan geleneksel dış politikasından farklı olarak daha saldırgan, iddialı ve askeri araçların yoğun bir şekilde kullanıldığı bir dış politika izlemiştir. Bu politika değişiminin birbiriyle bağlantılı iki temel nedeni bulunmaktadır. İlk olarak Obama yönetiminin Ortadoğu politikası Suudi Arabistan'da tedirginlik yaratmıştır. Obama yönetimi bölgesel çatışmalara doğrudan dahil olmayı tercih etmemiştir ve "Pivot Asia" politikasıyla beraber odak noktasını Asya-Pasifik'e çevirmiştir. Bunun yanı sıra, Amerika'da kaya gazı ve petrol üretiminin artması, ABD'nin Suud petrolüne olan ihtiyacını azaltmıştır. Bu Suudi Arabistan- ABD arasında uzun süredir devam eden petrol karşılığında güvenlik pazarlığını zedelemiştir. Bunlara 2015'te imzalanan İran Nükleer Antlaşması eklenince, Suudi Arabistan'ın güvenlik konusunda ABD'ye güveni azalmıştır ve bölge sorunlarında daha müdahaleci bir rol üstlenmeye başlamıştır. Suudi dış politikasının değişiminin bir diğer nedeni, ilk nedenle bağlantılı olarak, İran'ın bölgesel nüfuzunun artmasıdır. İkili ilişkiler 1979 İran İslam Devrimi'nden sonra bazı dönemlerde yumuşama göstermiş olsa bile çoğunlukla gergin bir seyir izlemiştir. 2003 Irak işgali sonrası oluşan istikrarsız ortam ve daha sonra Arap Baharı'nın yaratmış olduğu zayıf devletler ve güç boşluğu İran'ın bölgesel nüfuzunu artırmasına zemin hazırlamıştır. Buna ek olarak Obama döneminde bölgedeki çatışmalara dahil olmama ve Ortadoğu'dan çekilme politikası Suudi Arabistan-İran arasında bir güç mücadelesine neden oldu ve bu mücadele bölge devletleri üzerinden yürütüldü. Yemen, Suriye, Irak gibi ülkeler bu güç mücadelesine sahne olmaktadır. Son olarak, daha önce belirtildiği gibi bu politika değişiminin en belirgin göstergesi dış politikada askeri araçların yoğun olarak kullanılmasıdır. 2011 Bahreyn ve 2015 Yemen müdahaleleri bunun en açık örneğidir. 2011'de Bahreyn'de başlayan toplumsal ayaklanma Suudi Arabistan için rejim güvenliği açısından büyük bir tehdit olarak algılanmıştır. Bir körfez monarşisinin yıkılmasını kendi istikrarı açısından büyük bir tehlike olarak algılanmıştır ve Bahreyn'e

* (Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi)

askeri müdahalede bulunulmuştur. Yemen müdahalesinde ise rejim güvenliğine yönelik tehdidin yanı sıra Suudi Arabistan'ın bölgesel rolüne yönelik bir tehdit algısı vardı. Bunun sonucu olarak 2015'te Suudi Arabistan liderliğindeki koalisyon Yemen'e müdahale etti.

Yemen İç Savaşına Çözüm Arayışları: 1962-70 Savaşı Örneği

*Ayşenur Aygül**

Bu çalışma 1962-70 Yemen iç savaşını örnek olarak bugünkü savaşın sonlandırılması için atılması gereken adımları tartışmayı amaçlamaktadır. Yemen, 2011 yılında Arap ayaklanmalarının devamı niteliğinde başlayan sokak gösterileri sonucunda bir kargaşa dönemine girmiştir. Salih hükümeti devrilmiş, geçiş hükümeti kurulmuş ve Ulusal Diyalog Konferansı gerçekleştirilmiştir. Ancak ülkeye istikrar gelmemiş aksine karışıklıklar daha da artarak çatışmalara dönüşmüştür. 2014'e gelindiğinde Husilerle hükümet arasındaki çatışmalar daha da yoğunlaşmıştır. 2014 Ekimde Husilerin Sanaa'nın kontrolünü almıştır. Mart 2015'de ise Suudi Arabistan öncülüğündeki koalisyonun müdahalesi başlamıştır. Bu ise Yemen'i bölgesel bir jeopolitik mücadele alanı haline gelmiştir. Devam etmekte olan savaş, Yemen için yeni bir deneyim değildir. 1962 Ekim Devrimi'ni takiben kurulmuş olan Yemen Arap Cumhuriyeti'nde 1962-70 yılları arasında bir savaş yaşanmış ve 1994'te ise Güney ve Kuzey Yemen'in birleşmesinin üzerinden henüz dört yıl geçmişken Güney ayrılıkçılarla merkezi hükümet arasında bir iç savaş yaşanmıştır. Husilerle devlet arasında 2004-2010 yılları arasında iç savaş boyutuna varan düzeyde çatışmalar yaşanmıştır. Savaş Husiler ve Hadi hükümeti arasında iki taraflı olarak başlamıştır. Ancak savaş uzadıkça ve bölgesel aktörlerin ülkedeki müdahalesi arttıkça savaşa yeni birçok taraf eklendi: Güney Geçiş Konseyi (GGK), İslah Partisi ve Selefiler. Savaşın mezhep savaşı, vekalet savaşı veya bölgesel aktörlerin güç mücadelesi gibi bağlamlarda incelenmesine rağmen, bu savaş esas olarak uzun yıllardan beri devam eden sosyoekonomik ve siyasi sorunlardan kaynaklı olarak ortaya çıkmıştır. Gerçek bir barışın inşası için hangi faktörlerin göz önünde bulundurulmasını göstermesi bakımından, bu nokta önemlidir. Zaman içerisinde uluslararası aktörlerin müdahalesi ile mezhepçilik boyutu ortaya çıkmış ve Suudi Arabistan ve İran liderliğindeki rakip bölgesel güçler Suriye, Irak, Lübnan gibi diğer zayıf ülkelerde devam eden güç mücadelelerini Yemen'e taşımıştır. Beş yıllık süreçte barışa ve ateşkese yönelik birçok girişim denenmiştir; ancak 2018 Kasım'da imzalanan ve Mayıs 2019'da Husilerin üç limandan askerlerini geri çekmesi ile sonuçlanan Stockholm Anlaşması dışında bugüne kadar bu konuda herhangi bir başarı sağlanamamıştır. 1962-70 Yemen iç savaşı ilk olarak Kuzey Yemen'de Cumhuriyetçi Ekim Devrimini takiben ortaya çıkmıştır. Savaş, aynı bugünkü savaşta olduğu gibi iç dinamiklerin bir ürünü olarak ortaya çıkmış ancak kısa sürede ülkeyi uluslararası aktörlerin müdahalesi sonucu jeopolitik mücadele alanına dönüşmüştür. Cumhuriyetçilerin Mısır, Kralcılarının ise Suudi Arabistan tarafından desteklediği bu savaş literatürde Arap Soğuk Savaşı'nın sıcak savaşa dönüştüğü nokta olarak değerlendirilmiştir. Sekiz yıl süren savaşta Suudi Arabistan ve Mısır'ın yerel aktörler dahil edilmeden barışa yönelik anlaşmaya varma çabaları sonuçsuz kalmıştır. Bölgesel aktörlerin müdahalesi ise ancak 1967 Arap-İsrail savaşı sonrasında son bulmuştur.

* (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

Savaş süresince barışa yönelik adımlarda yerel aktörlerin dahil edilmeden bölgesel aktörlerin kendi aralarında anlaşma çabaları çözüm arayışını baltalamıştır. 1967’de bölgesel aktörlerin çekilmesine rağmen savaş, 1970 yılına kadar devam etmiştir. Savaşın bu kadar uzamasının sebebi bölgesel ve uluslararası aktörlerin müdahalesi olmuştur. Benzer süreçler bugün de yaşanmaktadır. BM arabuluculuğu ile imzalanan Stockholm Anlaşması bugüne kadar elde edilen tek başarı olsa da anlaşmaya savaşın en önemli taraflarından biri olan GGK’nin dahil edilmemesi anlaşmanın zayıf bir yönünü temsil etmektedir. Bu durum grubun radikalleştirmesini tetiklemektedir. Bu sebeple, barışa yönelik atılacak adımlarda tüm yerel aktörlerin sürece dahil edilmesi, ve bölgesel güçlerin müdahalelerine son vermesi, 1962-70 savaşının analizinin de gösterdiği gibi barış için atılması gereken en önemli adımlardır.

Rusya Liderlerinin Siyasi İnançlarındaki Değişimler ve Bunlara Kişisel Özelliklerinin ve Dış Etkenlerin Etkisi

*Evgeniia Shahin**

Güncel uluslararası gelişmeler, siyasi liderlerin kişisel özelliklerin dış siyasete yönelik karar verme süreçlerini anlama konusunda önemli olduğunu göstermektedir. Operasyonel Kod Analizi, dış siyaset analizi alanında devlet liderlerinin siyasi inançlarını ölçmek için kullanılan en güvenilir araçlardan biridir. Bu yaklaşım mevcut yazında bireysel liderlerin veya benzer uluslararası etkilere maruz kalan birkaç liderin analizlerine uygulanırken, aynı dış siyaset etkilerine maruz kalıp, aynı ülke kontekstinde bulunan ve aynı dönemde ülkenin üst makamlarında yer alan birden fazla lidere bu analiz nerdeyse uygulanmamıştır ve bundan dolayı operasyonel kod değişimlerinin diğer kişisel karakteristiklerine bağlı olup olmadığı da araştırılmamıştır.

Bununla birlikte vakaya özel bazı olayların operasyonel koda etkisi araştırılmış olsa da dünya genelinde geniş çapta uygulanan fakat etkisi konusunda tartışmaların devam ettiği ekonomik yaptırımların siyasi inançlara etkisi daha önce hiç araştırılmamıştır. Bunun için bu makale, Rusya'nın iki siyasi lidere (Vladimir Putin ve Dmitriy Medvedev) odaklanıp, son yedi sene içerisinde aynı uluslararası ve yerel şartlar altında bulunan bu liderlerin operasyonel kodlarının nasıl değiştiğini, iki lider arasındaki diğer özelliklerinin bu değişimlerini etkileyip etkilemediğini ve özellikle uygulanan ekonomik yaptırımlarının operasyonel kodlarına etki edip etmediğini araştırmaktadır. Böylece bu çalışma bu iki liderin siyasi inançlarının nasıl dönüştüğünü gösterip, operasyonel kod alanındaki inanç değişimini anlamaya ve ekonomik yaptırımların psikolojik etkilerini anlamaya yönelik de yeni bir bakış açısını kazandıracaktır.

* (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Avrasya Ekonomik Birliği Rusya'nın Yeni Bölgeciliği Ne Kadar Başarılı?

*Nesibe Gül Kılıç**

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından bu yana eski Sovyet coğrafyasında 40'a yakın bölgesel entegrasyon kurumu fiilen kurulmuştur. Fakat çoğunlukla bu girişimler kâğıt üzerinde, işlevsiz, aynı üyelerin aynı konular için tekrar tekrar bir araya gelmesiyle oluşan faydasız çabalar olarak kalmıştır. 2015 yılında Rusya liderliğinde kurulan Avrasya Ekonomik Birliği (AEB) ise şeklen önceki entegrasyon kurumlarından daha sistemli ve kurumsal bir yapıya sahip olan, içinde ulus üstü kurumlar bulunduran ve zamanla entegrasyonu üye devletler arasında derinleştiren bir kurum olarak ön plana çıkmıştır. Avrupa Birliği kurumları şeklen taklit edildiği fakat fonksiyonel olarak bölgede kurulan eski entegrasyon kurumlarındaki yönetim geleneği ve problemleri sürdürüldüğü için AEB'ye üye devletleri entegrasyondan düşük oranda fayda sağlamıştır ve AEB'nin ekonomik entegrasyon birliğinden siyasi entegrasyon birliğine doğru evrilme potansiyeli düşük kalmıştır. Bu savın doğruluğunu ölçmek, AEB'nin ulus üstü kurumlarının işlevselliğini, entegrasyonun türünü, başarı ve başarısızlıklarını ortaya koymak için teorik bir çerçeveden yararlanmak fayda sağlayacaktır. Entegrasyon çalışmalarında Avrupa merkezli entegrasyon teorileri ve uygulamalarına literatürde büyük bir eğilim vardır. Ancak Avrasya bölgesinin kendine has özelliklerinden dolayı Avrasya entegrasyonu birebir bu teorilerin çerçevesinde değerlendirildiğinde teorilerin bazı temel varsayımlarının dahi bu entegrasyon süreciyle örtüşmediği görülmüştür. Fakat yine de tanımlayıcı bir çalışma yapmak yerine AEB merkezli entegrasyon sürecini daha iyi anlayabilmek için entegrasyon teorilerine ihtiyaç vardır. Bu sebeple çalışmada, Ernst B. Haas ve Philippe C. Schmitter'in bir entegrasyon kurumlarının derinleşme ve yayılma potansiyelini ölçmek için geliştirdikleri entegrasyon faktörleri AEB'ye uyarlanarak uygulanacaktır. Haas ve Schmitter'in entegrasyon faktörlerinden olan ve bölgeyle pek örtüşmeyen çoğulculuk ve elitlerin uyumu faktörleri çıkarılarak, bölge devletlerinin entegrasyona dahil olmasını ve devam etmesini etkileyen bir faktör olarak karşımıza çıkan ve bölgede zorlayıcı güç olarak hareket eden Rusya'ya ve entegrasyon sürecinin temel karar vericileri olan devlet liderlerinin entegrasyondaki rolüne bakmak daha açıklayıcı bir çerçeve kullanılmasını sağlayacaktır. Bu faktörler sayesinde AEB'nin güçlü ve zayıf yönleri, koyulan hedeflerin ne kadarına ulaşıldığı, kurumsallaşmasının türü, hangi alanlarda entegrasyon sağlandığı, üye devletlerin koyulan kurallara uyum gösterme kabiliyeti gibi temel noktaların aydınlatılması amaçlanmaktadır. Böylece entegrasyonun gelecekte nereye doğru evrileceği, bu yeni kurumun Avrasya entegrasyonuna ne kadar katkı sağladığı, AEB'nin uzun vadede faaliyet gösterecek bir örgüt olup olmadığı ve siyasileşme potansiyelinin ne kadar olduğu konusunda fikir sahibi olunması hedeflenmektedir.

* (İstanbul Üniversitesi)

Rusya Federasyonunun Sovyetler Birliği Sonrası Dönemde Hazar Bölgesindeki Güç Mücadelesi Politikası

*Oğuzhan Kırtılı**

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki dönemde Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği(SSCB) ve Amerika Birleşik Devletleri(ABD); ideolojik, ekonomik, askeri vb. farklı boyutları olan küresel bir rekabet içerisine girmiş ve bu dönem “Soğuk Savaş Dönemi” olarak adlandırılmıştır. Soğuk savaş dönemi, SSCB'nin dağılmasıyla birlikte sona ermiş ve uluslararası sistemde ABD merkezli, çoğu kez “tek kutuplu” olarak nitelenen yeni bir düzen oluşmaya başlamıştır. SSCB'nin 1991 yılında yıkılmasıyla onun yerine kurulan Rusya Federasyonu'nun(RF), görece kısa zaman içerisinde güç kazanıp yeniden aktif ve etkin bir uluslararası aktör haline gelmesi, mevcut uluslararası sistemin ABD merkezli tek kutupluluğunu sorgulanır hale getirmiştir.

Hazar bölgesi, ABD ve RF arasında çatışmaya kaynaklık eden pek çok bölgeden birisidir. Bu bölgede SSCB dağılana kadar ciddi bir paylaşım ve hukuki statü sorunu yaşanmamıştır. Çünkü SSCB dağılana kadarki dönemde Hazar'a kıyıdaş olan sadece İran ve SSCB vardı ve bu iki devlet SSCB dağılana kadarki sürede 1813, 1828, 1921, 1935 ve 1940 yıllarında imzalamış oldukları antlaşmalarla Hazar'ın kullanımına dair sorunlarını çözmüş durumdaydılar. SSCB'nin dağılmasıyla birlikte önemli enerji kaynaklarına sahip Hazar'ın paylaşımı ve hukuki statüsü konusunda tartışmalar ortaya çıkmaya başlamıştır. SSCB'nin dağılmasıyla Hazar'a kıyıdaş üç devlet (Kazakistan, Türkmenistan ve Azerbaycan) daha oluşmuştur ve Hazar'a kıyıdaş devlet sayısı beşe çıkmıştır.

Soğuk Savaş sonrasında ABD'nin yeni kurulan eski SSCB üyesi devletler ile yakınlaşma ve işbirliği politikasıyla Hazar bölgesinde etkili bir aktör olmak için uğraşması, uluslararası yeni sorunların ortaya çıkmasına davetiye çıkarmıştır. Soğuk Savaş sonrası dönemde yeni aktörlerle, Hazar'ın bir göl olarak mı yoksa bir deniz olarak mı kabul edilmesi Hazar bölgesindeki temel tartışma konusudur. RF, Hazar'ın bir göl olarak kabul edilmesini savunmaktadır. Çünkü Hazar'ın göl olarak kabul edilmesi, RF'nin ulusal çıkarları doğrultusunda en olumlu sonuçları doğuracaktır. RF, Hazar'ın göl olarak kabulü tezini savunarak; Soğuk Savaş sonrası dönemde bölgedeki artan güç mücadelesinde post-sovyet coğrafyada kurulmuş olan yeni devletler üzerindeki eski nüfuzunu devam ettirmeyi amaçlamakta ve bölgedeki enerji kaynaklarının paylaşımı sorununu kendi çıkarlarıyla paralel olarak çözmek istemektedir. RF, SSCB'nin dağılmasından sonraki dönemde “Bağımsız Devletler Topluluğu” adı ve yaklaşımını kullanarak post-sovyet coğrafyadaki ülkeler üzerindeki nüfuzunu devam ettirmeye çalışmıştır. Bu durum Hazar bölgesindeki enerji kaynakları üzerindeki güç mücadelesinde de geçerli olmuştur. RF, SSCB sonrası dönemde Hazar bölgesindeki enerji özelinde gerçekleşen güç mücadelesinde özellikle ABD ve Batılı ülkelerle sıkı bir mücadele içerisine girmiştir. RF, “yakın çevre” adı verilen politikasıyla post-sovyet

* (Akdeniz Üniversitesi)

coğrafyadaki yeni kurulmuş devletlere ve bu bölgeye yönelik “korumacı, barış ve istikrar sağlayıcı” bir bakış açısıyla yaklaşmıştır. Ayrıca RF, Hazar bölgesindeki enerji kaynaklarının dünyaya dağıtımını konusunda da tek söz sahibi olmak istemekte ve bölgeye diğer aktörlerin her türlü müdahalesini engellemeye çalışmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Hazar bölgesindeki enerji kaynakları üzerindeki güç mücadelesini RF perspektifinden incelemek ve değerlendirmeye çalışmaktır. RF'nin SSCB sonrası dönemde Hazar bölgesindeki enerji kaynakları üzerindeki eski nüfuzunu nasıl devam ettirmeye çalıştığı ve bunun bölgedeki enerji konusundaki rekabette özellikle ABD ile ne şekilde bir çatışmaya kaynaklık ettiği tartışılacaktır. Hazar'ın statüsü ve paylaşımı konusunda söz konusu tüm aktörlerin kendi çıkarlarını en iyi temsil edecek görüşleri bulunmakla beraber bu görüşler çalışmanın sınırlılıkları gereği dışarıda tutulmuştur. Metodolojik açıdan bakıldığında çalışma, akademik literatür taraması odaklı ve konunun (neo)realist teori çerçevesinde analiz edildiği analitik, niteleyici ve betimsel bir çalışma olacaktır.

Çalışma ve İşbirliği Çerçevesinde Putin Rusya'sı ve AB İlişkileri

*Hanife Şin**

Soğuk Savaş'ın bitişinin oluşturduğu dalgalanma ve uluslararası yeni düzen arayışlarının damgasını vurduğu 21.yüzyılın başları tüm dünya için büyük değişim ve dönüşümlere sahne olmuştur. Soğuk Savaş düzeninin ortadan kalkması, bu düzenin iki sacayağından ve iki süper gücünden biri olan ve SSCB'den Rusya Federasyonu'na dönüşen Rusya'yı kaybeden taraf olarak bölgesel ve küresel siyaset içinde yoğunluklu olarak kendini yeniden tanımlamaya, konumlandırmaya zorlamıştır. Rusya'nın bu kendini yeniden tanımlama ve konumlandırma politikaları en yakın komşusu ve büyük ticaret ortağı olan ve Rusya gibi kendini yeniden konumlandırma politikaları yürüten Avrupa Birliği'ni büyük ölçüde etkilemiştir. Aynı bölgede ve kesişen etki alanlarında faaliyet gösteren Rusya ve Avrupa Birliği ilişkileri iki tarafın da kendini yeniden konumlandırmaya ve giderek artan ölçüde büyük güç politikaları uygulamaya çalıştıkları 2000'li yıllarda işbirliği ve çatışma yoğunluklu karmaşık bir hal almıştır. AB, 1990'larda liberal ekonomi ve demokrasi yönünde dönüştürebileceğini umduğu Rusya ile stratejik ortaklık politikası geliştirmiş, Rusya içinde bulunduğu ekonomik ve siyasi zorlukları aşma ve sisteme adapte olma yolunda AB ile ilişkilerini siyasi ve stratejik anlamda yumuşak bir çizgide götürmüştür. 2000'li yıllarla birlikte, doğal kaynak fiyatlarındaki artış sayesinde tüm borçlarını ödeyen, AB'nin mali desteğine ihtiyacı kalmayan Putin Rusya'sının büyük güç konumunu restore etme, uluslararası alanda kendine özgün bir yer edinme yönünde iç ve dış politikada ortaya koyduğu değişim AB ile ilişkilerin boyutunu değiştirmiş; taraflar arası stratejik ortaklık birbiri ile işbirliği yapmaya mecbur ancak birbirine karşı güven eksikliği yaşayan kuşkulu komşuluk ilişkilerine dönüşmüştür.

* (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Türkiye'nin İsrail Dış Politikası

*Aslı Nur Düzgün**

2008 yılına dek, pragmatik ortak güvenlik kaygıları, ortak çıkarlar ve Türkiye-ABD arasındaki iyi ilişkiler dolayısıyla İsrail'le Türkiye arasında büyük krizler yaşanmamış olsa da bilinen bir gerçek var: Türkiye hiçbir zaman Filistinlilere karşı bir pozisyonda yer almadı, Filistin'in ve Filistinlilerin bağımsızlıklarını savunma konusundaki tavrı bir süreklilik arz etti ve Türkiye-Filistin arasında var olan kimlik kaynaklı bu bağ giderek kuvvetlenirken, İsrail'le de ilişkileri bir o kadar kötüye gitti. Nitekim Türkiye 2008'de yaşadığı kırılmadan sonra İsrail'le tam bir siyasi ve diplomatik kriz rutininin içine girmiştir. Türkiye'nin son 10 yıllık İsrail dış politikasının incelendiği bir örnek olay çalışması içeren bu makalede kimlik, güvenlik ve dış politika arasındaki güçlü bağ tanımlamada yardımcı bir araç olan ontolojik güvenlik teorisi perspektifinden bakılmıştır. Çalışmada, bir ontolojik güvenlik arayışçısı olarak kabul edilen Türkiye'nin İsrail dış politikasında 2008'den bu yana rutinleşen davranışlarının kimlik kaynaklı olduğu ve iki ülke arasındaki kriz rutinlerinin devamıyla Türkiye'nin ontolojik güvenliğini sağladığı iddia edilmektedir. Çalışmadaki temel iddia Türkiye için Filistin meselesinin kimlik güvenliğini etkileyen bir sorun olması ve İsrail'le ilişkilerindeki rutinleşmiş krizin temel sebebinin bu etkene dayanıyor olmasıdır. Birinci bölümde, Uluslararası İlişkiler literatürüne 90'lı yıllarda giriş yapmış olan ontolojik güvenlik teorisi tanımlanmış ve özel olarak teorinin bu çalışmada kullanılmış olan unsurları açıklanmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde ise 2008'den itibaren Türkiye'nin İsrail dış politikasındaki rutinlerine yer verilirken, sonuç bölümünde son on yıllık dönemde Türkiye'nin İsrail dış politikası kimlik ve ontolojik güvenlik bağlamında analiz edilmiştir.

* (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Soğuk Savaş Sonrası Türkiye'nin İsrail Politikası Kimliğin Reel-Politikle Mücadelesi

*Selin Naci**

Bu çalışma tarihsel perspektiften, Türkiye'nin İsrail politikasında devamlılık ve değişim gösteren unsurları incelemektedir. Tarih aralığı olarak, Soğuk Savaş'ın bitiminden, Türkiye ve İsrail arasında 28 Haziran 2016'da imzalanan normalleşme anlaşmasına kadarki döneme odaklanmakla birlikte, ikili ilişkilerin seyrini tarihsel bağlam içinde daha iyi değerlendirebilmek amacıyla çalışma içinde, İsrail'in kuruluş sürecinde Filistin topraklarında etkinlik gösteren Siyonist hareketle kurulan temaslara ve Soğuk Savaş dönemi Türkiye-İsrail ilişkilerine de yer verilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden faydalanan bu çalışmada, veriler büyük ölçüde arşiv taraması ve mülakatlar (yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış derinlemesine mülakat) yoluyla toplanmıştır. Türk ve İsrail tarafından, ilişkilere yön vermiş siyasetçi ve diplomatların yanı sıra, ilişkilerin seyrini yakından takip eden akademisyen ve gazetecilerle gerçekleştirilen mülakatlar özellikle yakın dönemdeki birtakım gelişmelerin diplomatik arka planına ışık tutmayı amaçlamaktadır. Türkiye'nin İsrail politikasını şekillendiren iç ve dış unsurları incelerken, fail ve yapının dış politikaya eş güdümlü etkisini göstermesi, araştırmacıya sistem, alt sistem, devlet, lider gibi farklı inceleme düzeylerini gözleme esnekliği tanınması bakımından neoklasik realist kuram tercih edilmiştir. Yapısal unsurların dış politika üzerindeki sınırlandırıcı etkisini kabul etmekle birlikte, karar alıcıların kimlik ve algılarının dış politika kararlarını şekillendirdiğini yadsımayan neoklasik realist paradigma, dış politika analizlerinde öne çıkan, yapısal ve kimlik-temelli yaklaşımlar arasında bağdaştırıcı bir perspektif sunmaktadır. Türkiye-İsrail ilişkilerindeki iniş çıkışların nasıl tetiklendiğinin anlamlandırılması bakımından neoklasik realist kuramın daha açıklayıcı olduğu savından hareketle, elinizdeki çalışma Türk dış politikası literatürüne katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Araştırma sonucu, Türkiye'nin İsrail politikasına kimliğe kıyasla, büyük ölçüde yapısal unsurların yön verdiği ve bu durumun ikili ilişkilerde devamlılığı sağladığı görülmüştür. Kuruluşundan bir yıl sonra, 1949'da İsrail'i tanıyan ilk Müslüman devlet olan Türkiye'nin Ortadoğu'da Arap ülkeleri ve İsrail arasında her daim bir denge politikası kurmaya çalıştığı, ancak kimlik temelli hassasiyetlerin jeopolitik çıkarlar karşısında işbirliğine engel teşkil etmediği, aksine, ortak tehdit algısının Türkiye ve İsrail'i işbirliğine teşvik ettiği, ve özellikle Suriye'den algılanan tehdidin ikili ilişkileri şekillendirdiği gözlenmiştir. Sistemik ve alt sistemik güç dengelerindeki değişimin yanı sıra, iç siyasi gelişmelerin Türkiye'nin İsrail politikasına etkisi, bir diğer önemli bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle son 15 yıldır, Türkiye'de siyasal sistemin geçirdiği dönüşümün bir parçası olarak, dış politika yapım sürecinde etkin olan aktör ve kurumların değiştiği, ikili ilişkilerin büyük ölçüde liderler arası ilişkiler üzerinden yürütüldüğü ve bunun da Türkiye-İsrail ilişkilerini kırılgan

* (Boğaziçi Üniversitesi)

kılarak, krizlere daha açık hale getirdiği görülmektedir. Dolayısıyla, dışsal unsurlar iki ülkeyi birbirine doğru yaklaştırırken, iç unsurların iki ülkenin işbirliği geliştirmesini zorlaştıran bir nevi merkezkaç kuvveti oluşturduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Son olarak, İsrail'in 2010 Mavi Marmara Krizi'nden bu yana, konjonktürel gelişmelerin de etkisiyle, ittifak ilişkilerinde çeşitliliğe giderek bölgesel yalnızlığını büyük ölçüde azaltmış olduğu, buna mukabil Türkiye'nin özellikle 2011 Arap İsyanları'nı takiben izlediği dış politika çizgisi sebebiyle bölgesel yalnızlığının arttığı gözlemlenmiştir. İsrail yeni ortaklarıyla ilişkilerini kurumsal bir temele oturtarak sağlamlaştırabildiği takdirde, bu durumun Türkiye-İsrail ilişkilerinin bugüne dek daima Türkiye lehine işlemiş olan asimetrik ilişki dinamiğini değiştirmesi ihtimali güçlüdür. Bu durumun ilerleyen dönemde ilişkilerin geleceği üzerine yapılacak değerlendirmelerde göz önünde bulundurulması gerekecektir.

Türk Yunan İlişkilerinde 12 Eylül 1980 Darbesinin Etkileri*

*Zehra Gürsoy Mahdy** ve Fuat Aksu****

1980 darbesinin Türkiye ve Yunanistan arasındaki ilişkileri nasıl etkilediği bu çalışmanın temel sorunsalını oluşturmaktadır. 1980 darbesi; neoklasik realizmin öngördüğü şekilde dış politika kararlarının oluşumunda iç [yapı özelliklerinin] politikanın nasıl belirleyici olduğunun Türkiye özelinde en belirgin örneklerinden birini oluşturmaktadır. 1980 darbesi sonucunda Türkiye iç siyaseti; siyasi partilerin kapatılması, dernek ve sendikaların faaliyetlerine son verilmesi, sıkıyönetim mahkemeleri aracılığı ile gerçekleştirilen idamlar, binlerce gözaltı ile siyasi bir travmadan geçmiştir. Böyle bir dönemin elbette ki dış politikaya yansımaları kaçınılmaz olmaktadır. Peki neden genel bir dış politika analizi değil de Yunanistan çalışmanın konusunu oluşturmaktadır? Çünkü; 1974 Kıbrıs Krizi'nden sonra Türkiye hem ekonomik olarak hem de siyasi olarak bunalım dönemine girmiş olsa da Türk karar alıcılarının iç politika kaygılarına rağmen Yunanistan ile yürütülen ilişkilerde Türkiye'nin hak ve çıkarlarını gözeterek kararlar aldıkları söylenebilirken, 'ulusal çıkar' kavramı ile hareket eden 1980 darbesi ile iktidar olan askeri karar alıcıların Türk dış politikasının işleyişinde kurguladıkları değişimle Türkiye ve Yunanistan arasındaki ilişkilerde sivil karar alıcılardan farklı rasyonel olmayan dış politika davranışlarında buldukları gözlemlenmektedir. Bu anlamda çalışmada ilk olarak dış politika kararlarının oluşum sürecinde askeri rejimin nasıl bir karar yapısına sahip olduğu Margaret Hermann ve Charles Hermann'ın karar alma birimi modellemesinden yararlanılarak analiz edilecektir. Böylece bu modellemeden yararlanılarak Türkiye'nin uluslararası ilişkilerdeki dış siyasasının oluşumunu etkileyen ara rejim tarafından dış politika kararlarının hangi karar alma birimi nasıl alındığı, iç politika ve uluslararası çevrenin çalışmanın konusu analiz birimi tarafından nasıl algılandığı analiz edilecektir. İkinci olarak ise tespit edilen birimin aldığı kararların taraflar arasındaki ilişkilere etkisi tartışılacaktır.

Askeri rejimin doğası gereği anti-demokratik yapılanması ve uygulamaları Türkiye'yi Yunanistan'ın da karşıtlığı ile uluslararası kuruluşlar ve kamuoyu önünde zorlayan bir faktör olmuştur. Özellikle askeri karar alıcıların Yunanistan'ın NATO'ya dönüşüne izin vermeleri ile taraflar üyesi oldukları NATO ittifakı içerisinde yeni çatışmaları ve krizleri tetikleyen girişimlerde bulunmuşlardır. Bu durum da NATO ittifakının güney kanadını işlemez hale getirmiştir. Diğer yandan insan haklarına aykırı uygulamaları ile gündem konusu olan Türkiye'nin Avrupa Konseyi ve Avrupa Topluluğu içerisinde de Yunanistan ile yeni çatışma alanlarına girdiği söylenebilir. Yine Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına dönmesiyle Ege'deki hava ve deniz savunma alanlarının taraflar arasındaki paylaşımı askıya alınmasının yanı sıra Türkiye'nin

* Bu çalışma TÜBİTAK /SOBAG 1001 Projesi / Proje No. 112K172 tarafından desteklenmiştir.

** (Yıldız Teknik Üniversitesi)

*** (Yıldız Teknik Üniversitesi)

Yunanistan karşısındaki avantajı dezavantaja dönüştüğü ve Türkiye'nin Yunanistan ile yaşadığı dış politika krizlerinde siyasi manevra alanının kısıtlandığı söylenebilir. Bu anlamda bu araştırma iç politikadaki anti-demokratik karar süreçlerinin dış politikadaki yansımaları açısından önem arz etmektedir.

Türk Dış Politikası Krizlerinde Yasama Yürütme İlişkisi*

*Tuğçe Kafdağlı Koru** ve Fuat Aksu****

Dış politika alanı, özü itibariyle yürütme gücünün yetki alanına girmekle birlikte yasamanın da denetim ve onay sürecinde etkin rolü bulunmaktadır. Yasamanın yürütme üzerindeki denetleme yetkisi ve dış politikada hükümetin yapmış olduğu antlaşmaların görüşme ve onay süreçleri dikkate alındığında yürütme ile yasama arasında işbirliğinin doğal ve olması gereken bir birliktelik olduğu kolaylıkla söylenebilir. Diğer yandan özellikle dış politikada kuvvet kullanma seçeneklerinin gündeme geldiği durumlarda da bu kez yasama organının savaş ilanı kararını elinde bulundurması yoluyla sürece dahil olduğunu görmekteyiz.

Parlamentoların dış politikadaki rollerinin sınırlarına ilişkin literatürde farklı görüşler bulunmaktadır. Bunlar dış politika yapım aşamasında parlamentonun etkisinin mümkün olduğunca sınırlandırılmış olduğu görüşü ile parlamentonun demokrasinin anahtar ögesi olması sebebiyle dış politika yapım sürecinde etkili olduğu görüşü şeklindeki iki uç fikir ve arasında yer alan fikirlerden oluşmaktadır. Dış politikada parlamentoların görev ve yetkilerini analiz etmenin sistematik bir yöntemi de parlamentoların içinde bulunduğu hükümet sistemlerine ve hükümet yapılarına bakmaktır. Hükümet sisteminin güçler ayrılığına dayalı olarak başkanlık sistemi ve parlamenter sistem olması veya güçler birliğine dayalı meclis hükümeti sistemi, diktatörlük, mutlak monarşi sistemi olması yasamanın yürütme üzerindeki etkisini belirler. Ayrıca hükümetlerin yapısının tek parti, çoğunluk ya da koalisyon olması dış politika konusunun parlamentoda gündeme gelmesi ve karara bağlanmasındaki süreci etkilemektedir. Parlamenter sistemlerde yasamanın bir görevi yürütmenin demokratik denetimini sağlamaktır.

Dış politikada yasamanın yürütme üzerindeki demokratik denetiminin varlığını anlamamızı kolaylaştıracak genel ölçütler oluşturmak çoğu kez zordur. Bununla birlikte örnek olaylardan yola çıkılarak her bir özgün olaydaki yasama-yürütme arasındaki ilişkinin nasıl gerçekleşmiş olduğu ve karar alma sürecinde nasıl bir etkileşime neden olduğunu analiz etmek mümkündür. Bu bağlamda Türkiye’de yasama yürütme arasındaki ilişkiyi analiz etmek için [dış politika/uluslararası] krizlerdeki işleyişe bakılabilir. Bu çalışmada Türkiye'nin müdahil olduğu krizlerden örneklerle kriz yönetimi ve karar alma yapı ve sürecinde yasama-yürütme ilişkisi tartışılacaktır. Söz konusu kriz örnekleri Türk Dış Politikası Kriz İncelemeleri grubunun çalışmaları esas alınarak analize konu edilecektir. Böylece demokratik denetimin krizlerde olması ya da olmamasının karar alıcının kriz yönetim becerilerini ne ölçüde etkilemiş olduğu, karar biriminin yasamanın rolü ve etkisini dış politika kararlarına ne ölçüde nasıl yansıtmış olduğu [Türkiye örneğinde] tartışılacaktır.

* Bu çalışma TÜBİTAK /SOBAG 1001 Projesi / Proje No. 112K172 tarafından desteklenmiştir.

** (Yıldız Teknik Üniversitesi)

*** (Yıldız Teknik Üniversitesi)

Devlet Dışı Aktörlerin Ekonomik Diploması'deki Rolü: Türk Hava Yolları Örneği Üzerinden Bir İnceleme

*Kadir Burak Turgut**

Ekonomik diploması, uluslararası müzakere süreçlerinde ulusal ekonomik refahın artırılması ve politik stabilizasyonun artırılmasını sağlayacak ekonomik kaldıraç araçlarının kullanılmasıdır. Literatürde ekonomi diploması ile ilgili tartışmaların devlet odaklı barış açısıyla yazıldığı görülmektedir. Ekonomik diploması ile ilgili tartışmalara katkı yapmak amacıyla bu çalışmada, devlet dışı örgütlerin ekonomik diplomasıdaki rolü sorgulanmıştır. Devlet dışı aktörlerin ekonomik diplomasıdaki rollerin iki temel kavramsal çerçevesi bulunmaktadır. Bunlardan ilki, devlet dışı aktörlerin kamusal görevler yüklenmesi sebebiyle diploması alanında varlık göstermesi diğeri ise devletlerin dış politikasını gerçekleştirme aracı olarak kullanılmasıdır. Bu çalışmada, ekonomik diplomasıdaki devletleri merkez alan çerçeveyi ele aldıktan sonra, devlet dışı aktörlerin merkezde olduğu ekonomik diploması anlayışı araştırılmıştır. Çalışmada vaka analizi olarak, Türk Hava Yolları'nın Afrika'daki faaliyetlerinin ekonomik diplomasının neresinde kaldığı incelenmiştir. Yapılan araştırma sonucunda, globalleşme ve karşılıklı ekonomik bağılıkların artması ile birlikte, devlet dışı aktörlerin ekonomik diplomasında aldıkları rollerin arttığı ve Türk Hava Yolları'nın Afrika'daki faaliyetlerinin de bunu kanıtlar nitelikte olduğu tespit edilmiştir.

* (İstanbul Üniversitesi)

Medyada “Engelli Kardeşlerimiz” Söylemi

*Ali Eren Demir**

Kardeş söylemi gündelik hayatta aile ilişkilerini anlatmaktan öte bir anlamda da kullanılmaktadır. Kardeş söylemi çeşitli sosyal, ekonomik ve siyasi haklardan mahrum bırakılmış veya arka planda bırakılmış dezavantajlı gruplar için kullanımı medyada ve kamusal alanda oldukça yaygındır. Buna örnek olarak kadınlar, işçiler, Suriyeliler ve engelliler gösterilebilir. Başvuru konumu “Engelli Kardeşlerimiz” söylemi üzerinden, “söylem” kavramını ve “kardeş” kavramının ötekileştirici anlamını tartışmak olarak belirlemek istiyorum. Engelli kardeşlerimiz söylemi, engelli bireylerin haberlerde ve diğer medyatik temsil kategorilerinde “dramatik” ve “elinden tutulması gereken” bir konuma indirgenmesi sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Özellikle haber medyasında üretilen “kardeş” söylemleri dikkate alınarak haber metinlerindeki toplumsal eşitsizliği, ayrımcılığı engelli bireyler örneği üzerinden ortaya çıkarmaktadır. Haber metinlerinin analizi için Foucault ve Teun van Dijk’in çerçevesini oluşturduğu “söylem-tahakküm” ve “eleştirel söylem analizi” anlatacağım. Bu sunumu örneklendirmek için ise Hürriyet, Milliyet ve Sabah gibi yüksek tirajlı ana akım medya ve internet haberlerini örnek göstereceğim. Bu gazeteler ve haber siteleri geniş bir kitle tarafından takip ediliyor olmaları, yüksek satış oranlarına sahip olmaları ve ana akım gazeteler olarak tanımlanmış olmaları nedeniyle örneklerimi bunlar üzerinden göstereceğim. Sonuç olarak “kardeş” söyleminin Türkiye’de engelliler ve diğer toplumsal gruplar üzerindeki sorunlu, ayrıştırıcı ve ötekileştirici rolü üzerinden tartışacağım.

* (Munzur Üniversitesi)

Atıf Yılmaz Sinemasındaki Dönüşümde 12 Eylül İzlerini Aramak

*Esra Karabak**

Bu çalışma, 1970'ler ve 80'ler döneminde Türkiye'deki siyasal ve sosyal dönüşümü sinema üzerinden anlatmaktadır. Bir yandan dünyadaki kapitalist-modern devletlere yetişmeye bir yandan da darbe dönemleriyle kendi içinde bir siyasallık kurmaya çalışan Türkiye'nin toplumsal yapısı bu süreçte fazlasıyla değişmiş ve dönüşmüştür. Toplumdaki bu dönüşümleri en iyi anlatan şey ise sanattır. Sanatın her dalı kendini yaratan sanatçının tarihselliğinden ve kendi zamanından etkilenmektedir. Dolayısıyla siyasal alanın dışında oluşturulmuş bir sanat var olamaz zira sanat fazlasıyla topluma ve yaşanan döneme içkindir. Sanat ve siyaset ilişkisinden hareketle ele alınan bu çalışmanın amacı, özellikle 12 Eylül Darbesi'nin Atıf Yılmaz sinemasına ne şekilde yansıdığına odaklanmak ve buradan hareketle Türkiye'deki sosyal ve siyasal dönüşümün izlerini sürmektir. Bu amaca varmak için yapılan çalışma iki bölümden oluşturulmuştur.

Birinci bölümde, Türkiye'de sinema ve siyaset ilişkisiyle birlikte siyasetin temel dinamiklerindeki değişimlerin toplum üzerindeki etkisinin sinemaya nasıl yansıdığı değerlendirilecektir. Neticede sinema, hayatın akışını kesmeden hayata dair söylemleri olan güçlü bir ideolojik araçtır. Sinemanın siyasetle ilişkisi doğrudan toplumsal olanı yansıttığı ve dolayısıyla siyasal olana ait oluşuyla ilgilidir. Sinema devletin propaganda aracı olabileceği gibi kitleleri örgütlemeye çalışan bir muhalif için de bilinç yükseltici bir silaha dönüşebilir. Senaristler tıpkı edebiyatçılar gibi içinde buldukları toplumdan istese de istemese de etkilenir ve o toplumun giyinme, örtünme, yeme-içme modellerini, öfkelerini veya sevinçlerini eserlerine yansıtırlar. Bu yansıtma elbette gerçeğin algılandığı haliyle yansımasıdır dolayısıyla gerçeğe yakın olabileceği gibi uzak da olabilir. Fakat yine de gerçeklikle her anlamda ilişkilidir. İkinci bölümde ise, ki bu bölüm aynı zamanda çalışmanın temel konusunu oluşturmaktadır, "1970'ler ve 80'lerde sinemadaki dönüşümün temel nedenleri nelerdir ve bu dönüşüm Atıf Yılmaz filmlerinde nasıl karşılık bulmuştur?" sorusu üzerinden bir değerlendirme yapılacaktır. Çalışmada, 70'lerle ilgili Köşeyi Dönen Adam (1978); 80'lerle ilgili olarak da Mine (1983) ve Aaahh Belinda (1986) filmleri rastgele yöntemle seçilmiştir. Yapılan literatür taraması ve çalışmada seçilen filmlerin incelenmesi sonucunda çalışmanın en önemli bulgusu olarak; Yılmaz'ın filmlerinde, dönemin sinemasında hızla yükselen erotizmin aksine 12 Eylül darbesi sonrasında apolitikleşen ve kendi içine dönen birey sorunlarını ve kadının birey olma, bir kimlik kazanma sürecinin ele alındığı öne sürülmektedir.

* (Hacettepe Üniversitesi)

Ayrımcılığın Türkiye’deki Futbol Programlarındaki Temsiliyeti: ‘Beyaz Futbol’ ve ‘Derin Futbol’ Örneklerinin Stuart Hall’ın Kodlama/Kodaçımı Kavramsallaştırması Bağlamında Ele Alınması

*İlke Koçak**

Farklı bağlamlarda ve değişen derecelerde de olsa bütün insanlar hayatlarını belirli ‘biz’ ve ‘öteki’ kalıplarının içinde sürdürürler. Biz ve öteki tanımlamaları ile birlikte gelen ‘ayrımcılık’ ise ciddi toplumsal sonuçları olan, çok boyutlu ele alınması gereken ve bu nedenlerle sosyal bilimlerin çeşitli disiplinlerinin bakış açıları ile literatürde görünür hale getirilmesi gereken bir meseledir. Bu bağlamda kültürün bir bileşeni olan medya aygıtı, sadece toplumun içselleştirmiş olduğu ayrımcı kodların taşıyıcısı olmakla kalmaz, aynı zamanda bu kodların kitle iletişim araçları üzerinden analiz edilebilmesine de imkân sağlar. Kültürün bir başka bileşeni olan spor ise özellikle futbol özelinde ayrımcılığı içinde barındıran toplumsal kodları okuyabilmeye imkân sağlar. Bu noktada futbol programlarındaki ayrımcılığın milliyetçi/ırkçı ve cinsiyetçi, homo/transfobik kodlar aracılığıyla nasıl üretildiğini gösterebilmek ancak ve ancak var olan güç ilişkilerinin söylem içinde nasıl kurulduğunu açıklamakla mümkün olacaktır. Egemen ideolojinin pratiklerinin Beyaz Futbol ve Derin Futbol gibi geniş bir izleyici kitlesine hitap eden televizyon programlarındaki söylemlerin içinde bir anlamda örtükleşmesi, meşrulaştırılması, doğallaşması ve rasyonalize edilmesi söz konusudur. Peki, bu tür televizyon programları tarafından üretilen kodlar gerçekten de var olan egemen kodların ve ideolojik geleneklerin aktarımı görevini üstlenir mi? Ve bir adım sonrasında, medyadaki egemen söylemlerin meşruluğu hegemonyaya yönelik rızanın oluşumunda aktif rol oynar mı? Bu çalışma en temelde bu iki soruya cevap aramaktadır. Türkiye toplumunda kitle iletişim araçları arasında en yaygın kullanımı olan televizyonda, oldukça geniş kitlelere ulaşan bir spor programında dolaşıma sokulan ve bir anlamda rasyonalleştirilmiş olan egemen ideoloji olarak milliyetçi/ırkçı ve cinsiyetçi, homo/transfobik söylemlerinin analizi ise en temelde Stuart Hall’un kodlama/kodaçımı kavramsallaştırmasının üzerine oturtulmuştur. Bu kavramsal çerçeve ise sadece var olan egemen kodların üretim aşamasını açıklamak için bir yaklaşım sunmakla kalmaz, aynı zamanda mesajların hedef kitle tarafından nasıl alındığını ve yeniden üretildiğini göstermeye imkân tanır. Bu doğrultuda ise egemen-hegemonik okuma ve müzakereli okumadansa karşıt okumanın Hall’ın işaret ettiği kodaçımı yöntemi olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Sonuç olarak bu çalışma Teun A. van Dijk’ in eleştirel söylem analizi yöntemini ve Hall’un karşıt okumasını temel alarak ayrımcılığın Beyaz Futbol ve Derin Futbol özelinde üretim ve yeniden üretim aşamalarını göstermektedir.

* (TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi)

Rekabetçi Otoriter Rejimde Bir Manipülasyon Kurumu Olarak Medya: Doğrudan ve Legal Kontrolden Dolaylı ve Ekstra Legal Kontrole

*Umut Koray İmamoğlu**

Üçüncü dalga demokratikleşmenin ardından rekabetçi otoriter rejimlerin önemi giderek artmaktadır. Levistky ve Way'in tanımına göre rekabetçi otoriter rejimler, demokratik rejimlerde olduğu gibi düzenli seçimler düzenlerler ancak bu seçimler iktidarın lehine ve/veya muhalefetin aleyhine olacak şekilde gerçekleştirilir. Muhalefetin yasal olarak iktidara gelme şansı olsa da gerçekte bu imkânın önüne geçilmektedir. Schedler da bu tanımlamaya ek olarak, rekabetçi otoriter rejimlerin sürdürülebilir olmak için başvurdukları bazı manipülasyon kurumlarından bahseder. Seçimler, yargı, sivil toplum gibi kurumlara ek olarak medyanın rolünü de vurgular. Berk Esen ve Şebnem Gümüşçü ile Ergun Özbudun, Türkiye'nin rejim tipini rekabetçi otoriter olarak tanımlamaktadır. Ben de literatürdeki bu tanımlamaları esas olarak, Türkiye'de medyanın söz konusu rejim tipindeki fonksiyonunu ele alacağım. Ana odağım 2002'den günümüze, Türkiye'deki geleneksel medyanın dönüşümü ve bu dönüşümün ekonomi-politik kısmı olacak. Türkiye'nin medya tarihine baktığımızda, medyanın tam anlamıyla bağımsız ve özgür olduğunu söyleyebileceğimiz bir dönem bulmak güçtür. Yazılı medya, resmi gazete olan Takvim-i Vekayi ile başlar ve sonraki süreçte kurulan özel gazeteler de devletin doğrudan kontrolü ve sansürü altında olmuştur. Görsel medya da yine devlet eliyle kurulmuş, TRT 1990'lı yıllara kadar ülkedeki tek sesli ve görsel medya kanalı olmuştur. 1990'lı yıllar boyunca kurulan bir dizi televizyon ve radyo kanalı, 2001 krizi sonrası, kanal sahibi şirket ya da grupların borçları sebebiyle TMSF'ye devredilmiş, bu noktadan sonra medya kanallarının dağıtımı konusunda devletin söz hakkı güçlenmiştir. Krizden medya sektörünün bu denli etkilenmesi ve sonraki süreçte pek çok büyük şirket grubunun bu sektörden uzak durmasının sebebi, medyanın politik güç sağlamasına rağmen çok ciddi kurulum sermayesi gerektirmesi ve kısa ve orta vadede ciddi bir kar getirmemesidir. Medyanın bu özelliği, rekabetçi otoriter rejim için bir fırsat olarak görülebilir. Esasında çok kar getirmeyen bu medya kuruluşları, sahiplerinin iktidarla kurmuş oldukları farklı ekonomik ilişkiler sebebiyle desteklenmekte, bu ilişkiler de söz konusu medya organlarının yayın politikalarına yansımaktadır. Sahibi iktidara yakın olmayan medya organlarının da iktidara yakın şirketler ya da gruplar tarafından satın alınması için çeşitli ekstra legal imkânlar yaratılmaktadır. Schedler'ın tanımıyla; bu kanallar, iktidarın lehine olacak yönde "mesenformasyon ve dezenformasyon" işlevi görmektedir. Öte yandan, muhalif yayın organları üzerinde de rekabetçi otoriter rejimin yapısına uygun şekilde bir baskının olduğu görülmektedir. Muhalif yayın organları, kapatılmak, yasaklanmak, ya da doğrudan sansürlenmek yerine; ya satın alma yoluyla sahiplerinin değişmesi sağlanmakta ya da reklam ve satış gelirlerini kesebilecek önlemlere başvurulmaktadır. Sonuç olarak Türkiye geçirmiş olduğu rejim değişikliğine paralel olarak, medya-iktidar ilişkilerinde de bir dönüşüm yaşamıştır. Daha önce medyaya doğrudan yasa yoluyla müdahalelerde bulunan veya doğrudan sansür uygulayan iktidar; 2002 sonrasında giderek artan şekilde büründüğü rekabetçi otoriter

* (Sabancı Üniversitesi)

yapısıyla birlikte, medyanın etkisini kendi lehine çevirmeye çalışırken doğrudan sansür yerine oto sansüre yol açacak politikalar uygulamakta ve ekstra legal yöntemlere başvurmaktadır.

Eurovision Sahnesi Çerçevesinde Şekillenen Azerbaycan-Ermenistan İlişkileri

*Malak Nasibli**

Her ne kadar Eurovision'un bir müzik yarışması olduğu vurgulansa da, aslında en baştan Avrupa entegrasyonunu hedefleyen bir kültür siyasetinin sonucudur. Eurovision her zaman bir kültür projesinden daha fazla mesaj içeren, müziğin bittiği anda siyasetin başladığı bir arena olmuştur. Zaman zaman bir takım ülkelerin yaşadığı sorunlar yarışma sahnesinde 2000'lerde daha görünür olmaya başlamış, globalleşme, post-modernleşmenin etkisi bu sahneden de yan geçememiştir. Dünya konjonktüründe yaşanan olaylar, blokların dağılması, Sovyetler'in yok olması, yeni bağımsız devletlerin ortaya çıkması yarışmanın çeşitliliğini artırmıştır. Yeni bağımsız olan bu ülkeler, geç kaldıkları Batı'ya açgözlükle adapte olmaya, "Demir Perde"nin arkasındayken bile aslında her zaman Batı'yla aynı değerlerle yaşadıklarına herkesi inandırmaya çalışmışlardır. Azerbaycan bağımsızlık kazandığı 1991 sonrası ve özellikle, 1993'deki siyasi çizgiyi devralan mevcut Hükümet "Denge Politikası" denilen bu politikayla her zaman Batı'ya bir şeyleri ispatlama gereği duymuştur. Bunların en başında Dağlık Karabağ çatışmasındaki mağduriyet gelmekteydi, sonrasında ülkeni tanıtmak, kültürel mirasın, coğrafi kaynakların zenginliğinin reklamını yapmak amaçlanıyordu. Üstelik nüfusunun büyük kısmı Şii-Müslüman olan, aynı zamanda 70 yıl ateizm propagandasına maruz bırakılan Sovyet Cumhuriyeti vatandaşlarının bağımsızlıktan sonraki kimlik inşa sürecinde Batılı imgesi de önemli rol modellerden olmuştur. 1918 senesinde kurulan ve 23 aylık ömrü olan Azerbaycan Halk Cumhuriyeti'ni kuran elit entelijansiyasının en önemli hedeflerinden biri, modernleşme, muasırlaşma batılılaşma olarak belirlenmişti. Azerbaycan Cumhuriyeti 1918 senesindeki devletin ideolojik varisiydi.

Ermenistan-Azerbaycan Dağlık Karabağ çatışmasında geçiş adına atılacak en büyük adım, Ermenistan'ın Azerbaycan'daki Eurovision yarışmasına katılması olacaktı. Ama bu ihtimal gerçekleşmedi. Bu durumun ilk başta ülke vatandaşları, özellikle şehit aileleri tarafından kınanacağı ihtimaller dahilindeydi. Ama unutmamak gerekir ki, iktidarın elindeki güç, her türlü itirazın geçiştirilmesine yetecek kadar geniştir. Güvenlik güvencesi gibi hassas konuda sorunun yaşanmadığı Ermenistan'ın 25 sporcuyla katıldığı 2015 Birinci Avrupa Olimpiyat oyunlarında belli olacaktı. Hatta bu oyunlarda madalya kazanan Ermeni sporcu arenadaki insanlar tarafından yuhalanırken, ona madalyayı şahsen taktim eden Cumhurbaşkanı Aliyev, eliyle tezahüratları kesmiş ve sporcuyla tebrik etmiştir. Kafkas coğrafyasına hakim olmak aslında Ermenistan-Azerbaycan ilişkilerinin Rusya üzerinden de incelenmesi gerektiğini bilmeği gerektirmektedir. Rusya'nın her iki devletle olan ilişkileri çatışmanı sadece iki devlet ve bir arazi üzerinden olmaktan çıkarmış onu çok boyutlu bir güç göstergesi alanı boyutuna sokmuştur. Bağımsızlıktan bu yana, her iki devlet zaman-

* (Marmara Üniversitesi)

zaman uzlaşmaya çok yaklaşmış gibi gözükseler de, başka bir su götürmez gerçek de, her iki tarafın bu savaş ve çatışma durumundan dahili siyaset ve ekonomik sorunların boyutlarını ört-bas etmek için kullandığıdır. Ve bu Eurovision gibi yarışmalarda medya, bazen tanınmış yüzler veya iktidara yakın birileri tarafından milli duygular, ya da milliyetçilik üzerinden bilinçli veya bilinçsiz şekilde yapılmaktadır: Eurovision sahnesinde bu her defasında her iki devlet adına en çok kullanılan sembollerin tartışmalı olan semboller, müzikler, enstrümanlar olmasıdır. Eski Sovyet devletlerinde bu gibi yarışmalarla ilgili her şeyin direkt devletin resmi kanalı ve şahısları tarafından belirlendiği düşünülürdüğünde, Ermenistan'ın tavrı çoğu zaman kışkırtıcı olarak yorumlanabilir. Kazanan ve zaferinin tadını çıkararak devlet olarak hareket eder. Diğer taraftaysa, petrol gelirlerinin getirdiği ekonomik gücün tadını çıkararak, topraklarının bir kısmını kaybeden Azerbaycan vardır. Bu üstünlük her yarışmada harcanılan meblağlarda kendini açıkça göstermektedir. İnsanlar yarışmadan sonra yarışma için bütçeden ne kadar harcanıldığıyla değil, Ermenistan'da kaç basamak ileride olduğuyla ilgilenir.

Savaş Robotu Olarak Otonom Silah Sistemleri ve Uluslararası İnsancıl Hukuk

*Adem Özer**

Yapay zeka ve giderek komplike bir hal alan algoritmalar, toplumsal değişimleri tetiklemektedir. Bu değişimin askeri teknolojilerde vücut bulmuş hali ise katil robotlar olarak da bilinen otonom silah sistemleridir. Barut ve nükleer silahlardan sonra savaşlarda üçüncü devrim olarak ortaya çıkan otonom silah sistemleri insan müdahalesi olmaksızın, hedefleri seçip angaje olabilen sistemlerdir. Başka bir ifadeyle otonom silah sistemleri kritik işlevlere - hedeflerin belirlenmesi, seçilmesi, aranması ve angaje olunması gibi- sahip olan sistemlerdir. Bu tür sistemlerin karakteristik özelliği bağımsız bir karar verme kabiliyetine ve eylem düzeyine yani otonomiye haiz olabilmeleridir. Hâlihazırda bu tür sistemlerin var olup olmadığına ilişkin tartışmalar devam ediyor olsa da günümüzdeki silahlarda artan otonomiye gözlemlemek mümkündür. Bu durum önceki askeri teknolojilerden farklı olarak savaşın doğasını değiştirmekte ve silahlanma yarışını da kaçınılmaz kılmaktadır. Öte yandan otonom silah sistemlerinin silahlı çatışmalarda kullanılması birçok stratejik ve operasyonel avantajı beraberinde getirmektedir. Otonom silah sistemleri modern savaş alanının karmaşıklığına, hızına ve veri işleme gereksinimine uyum sağlamak ve bunlarla başa çıkmak için insandan daha yeteneklidir. Ayrıca otonom silah sistemler stres, yorgunluk, korku, öfke ve nefret gibi insanda zuhur eden fiziksel, psikolojik ve duygusal baskılardan yoksundur ve tehlikeli, kirli ve sıkıcı işleri risk almadan yapabilmektedir. Ancak teknolojik buluşların tek taraflı etkilerinin olduğunu varsaymak büyük bir hatadır. Otonom silah sistemlerinin silahlı çatışmalarda kullanılması bir takım derin ve kalıcı sorunları da beraberinde getirmektedir. Bilhassa artan otonomi savaşlarda insan kontrolünün kaybına neden olmakta, hukuki ve etik ilkeleri ihlal etmekte ve uluslararası barış ve güvenliği zedelemektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı otonom silah sistemlerinin ortaya çıkarmış olduğu sorunları uluslararası insancıl hukuk boyutuyla ele almaktır.

* (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Kopenhag Okulu, Güvenikleştirme Teorisi ve Suriye’de Türkiye’nin Güvenikleştirme Politikaları

*Faruk Kılıç**

Soğuk Savaş’ın sona ermesi, uluslararası ilişkiler disiplininin hâkim pozitivist teorilerin sorgulanışı ve eleştirilerini beraberinde getirmiştir. Bu eleştirilerin önemli ayaklarından birisini de güvenlik anlayışı oluşturur; uluslararası sistemde oluşan değişimleri takiben Soğuk Savaş’ın “rakip devletlerden gelecek askeri tehdit” anlayışına dayanan güvenlik algısı daha geniş bir kapsamda ele alınmaya çalışılmıştır. Bu çalışmalar neticesinde “uyuşturucu ticareti, korsanlık, silah kaçakçılığı gibi uluslararası suçlar ve iklim değişikliği, kuraklık, küresel ısınma gibi ekolojik sorunlar vb” da genişletilen güvenlik kavramı içerisine yerleştirilmeye çalışılmıştır. Bu değişim konjonktüründe, Barry Buzan, Ole Waever gibi akademisyenlerin de içinde bulunduğu, Kopenhag Okulu Sektörel Güvenlik Yaklaşımı, Bölgesel Güvenlik Kompleksi Teorisi ve Güvenikleştirme Teorisi çalışmaları ile gelişen güvenlik algısına katkıda bulunmuştur. Çalışmada Soğuk Savaş’ın bitmesi neticesinde oluşan yeni güvenlik anlayışı ile geleneksel güvenlik anlayışı karşılaştırılmıştır. Sonrasında Kopenhag Okulunun ortaya koyduğu bu yaklaşımlar ve kavramlar ele alınmıştır. Çalışmanın son bölümünde ise Güvenikleştirme Teorisi bağlamında Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin Suriye İç Savaşı sırasında 2016-Fırat Kalkanı, 2018-Zeytin Dalı, 2019-Barış Pınarı Harekâtları ve Türkiye’de bulunan Suriyeli sığınmacılara yönelik sosyal ve ekonomik politikaları incelenmiştir.

* (Ege Üniversitesi)

Uluslararası İnsancıl Hukukta Sivil-Muharip Ayırımı ve Yasadışı Muharip Sorunu

*Erdoğan Özdemir**

Savaşların ve silahlı çatışmaların insan ve çevre üzerindeki etkilerinin ve sonuçlarının hukuken kontrol altına alınması eğilimi uluslararası insancıl hukuku ortaya çıkarmıştır. Uluslararası insancıl hukuk, silahlı çatışmaların uluslararası hukuka uygun olup olmadığına bakmaksızın, silahlı çatışmalardan daha az sayıda insanın etkilenmesi için en başta sivil - muharip ayırımı ilkesini kabul etmiştir. İlk defa 1868 St. Petersburg Bildirisi ile ortaya konulan ve devlet uygulamaları sonucunda artık bir uluslararası örfi hukuk kuralı olan sivil - muharip ayırımına göre saldırılar sadece muhariplere karşı yapılabilir ve sivillere yöneltilemez. Uluslararası silahlı çatışmalarda uygulanması kolay gözükken ayırım ilkesinin uluslararası olmayan silahlı çatışmalarda uygulanması ise sıkıntılı bir durumdur. Uluslararası olmayan silahlı çatışmalarda muharip ile muharip olmayan arasında belirgin bir farklılık çoğu zaman mevcut değildir ve bu iki sınıf birbirine karışmış durumdadır. Günümüz çatışmalarının büyük bir kısmını ise uluslararası olmayan silahlı çatışmalar meydana getirmektedir. Bu nedenle söz konusu silahlı çatışmalar daha fazla önem arz etmektedir. Ancak bununla ters orantılı olarak bu tür silahlı çatışmalar hakkında nispeten az sayıda akademik çalışma ve uluslararası düzenleme yapılmıştır. Bu bağlamda 11 Eylül 2001 terör saldırıları *hem jus ad bellum* açısından hem de *jus in bello* açısından bir dönüm noktası teşkil etmiştir. Söz konusu saldırılar sonrasında ABD'nin başlattığı "teröre karşı savaş" kapsamında gerçekleştirilen askeri operasyonlarda, 2003'te Irak'ın işgalinde ve özellikle Arap Baharı sonrası Suriye'de yaşanan bunalımda en çok tartışılan konulardan birisi de sivil-muharip ayırımının kesişim noktasında yer aldığı düşünülen yasadışı muharip hususudur. Yasadışı muharip kavramı ile iki farklı kategori kast edilmektedir. Bunlardan ilki, kural olarak silahlı çatışmalara doğrudan katılma hakkı olmayan siviller iken, diğeri muharip oldukları halde, silahlı çatışmaya katıldıkları sırada kendilerini sivil halktan ayırmayan kişilerdir. Doktrinde yasadışı muharip kavramı daha çok silahlı çatışmalara doğrudan katılan siviller için kullanılmaktadır. Devlet uygulamasında ise, söz konusu kişilerin sivil oldukları –daha doğrusu sivil görünümü oldukları- halde doğrudan çatışmalara katıldıkları için ne sivil ne de muharip oldukları, bundan dolayı muharip statüsünün sağladığı haklardan yararlanamayacakları iddia edilmektedir. Söz konusu kavramın hukuki zemininin ne olduğu tartışılmaya devam etmektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı sivil - muharip ayırımı ışığında yasadışı muharip kavramını ele almaktır.

* (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Hükmedilmeyen Mekânlar ve Afrika'daki Silahlı Grupların Varlık Mücadelesi: Mali'de İslami Mağrip El-Kaidesi (İMEK) Örneği

*Abdoulaye Ibrahim Bachir**

Bu çalışmanın temel amacı, İMEK'in Kuzey Afrika'dan ve özellikle ortaya çıktığı Cezayir'den Batı Afrika ülkesi Mali'ye kayması ve yerleşmesinin sebeplerini, "hükmedilmeyen mekânlar" kavramı çerçevesinde tespit etmektir. Bu kapsamda RAND Corporation tarafından geliştirilen "hükmedilmeyen mekânlar" teriminin kavramsallaştırılması incelenerek tarihsel bir perspektifle İMEK'in yaşadığı dönüşüm sonucu, örgütün Kuzey Mali bölgesine yönelişinin sebepleri ortaya konmak amaçlanmıştır. Ayrıca çalışmada, "hükmedilmeyen mekânlar" kavramının eleştirel yaklaşımı da ele alınarak, kavramın ABD güvenlik politikası çerçevesinde nasıl geliştiği ile silahlı gruplar, başarısız devletler ve terörizmle ilişkisi detaylandırılmaktadır. Bunun çerçevesinde, İMEK'in Kuzey Mali'yi tercih etmesinin, bölgenin tarihsel olarak hükmedilmeyen mekân özellikleri taşımasında etkili olduğu savunulmaktadır. Bunun yanında 2011'den günümüze kadar devam eden Mali Krizi'nin ana aktörlerinden biri olan İMEK'in Sahel bölgesine kaymasının, örgütün hayatta kalma mücadelesinin sonucu olduğu iddia edilmektedir. Ayrıca çalışmada, İMEK örgütünün bölgede izlediği strateji "yerleşme stratejisi" olarak adlandırılmakta ve bu stratejinin etnik temelli silahlı oluşumların ortaya çıkmasına yol açtığı savunulmaktadır. Bu durum, Mali'de yeni etno-cihatçılık sorununu yaratmış ve etnik çatışmaya zemin hazırlamıştır. Bu stratejiyle İMEK'in hedefi, kaos ortamı yaratarak varlığını korumak ve gerekirse bölgesel genişlemeye yönelik kabiliyetlerini artırmaktır. Bu çalışma, hükmedilmeyen mekan kavramının, kalıcı askeri müdahaleye dayanak oluşturduğu, böylece bölgenin öngörülme bir istikrarsızlık sürecine sürüklendiği ve bölgedeki sosyo-politik dengeleri yeniden şekillendireceği iddialarını ispat etmeye çalışmaktadır.

* (Ankara Üniversitesi)

“Güzel Ruhlar” Savaşıyor: Orta Doğu’daki Devlet Dışı Silahlı Gruplara Kadın Katılımı

*Dilruba Taş**

Feminist teoriler, uluslararası ilişkilerde eril düşünce sistemi ve yapıların şiddete sebep olduğunu ve kadınların eril şiddetin kurbanı olduğunu düşünmektedir. Liberal feminizm ise, uluslararası politikada kadın katılımının arttırılmasının ve karar alma süreçlerinde daha fazla kadının rol almasının uluslararası ilişkilerde barışın elde edilmesine katkı sağlayacağını iddia etmektedir. Öte yandan, çatışma bölgelerinde yaşayan kadınlar; tecavüze uğrayan, evinden edilen ve çatışmalarda eşini ve oğullarını kaybedenler olarak, çatışmaya aktif olarak katılan ya da şiddet uygulayabilen bireyler olarak değil daha çok çatışmalardan etkilenen, ikincil bireyler olarak konumlandırılmaktadır. Fakat kadınların doğaları gereği barışsever olduğuna ya da ortaya çıkan şiddetin sorumlusu değil ancak maruz kalanı olabileceğine yönelik algıya ters düşecek şekilde, Orta Doğu’daki devlet dışı silahlı grupların üyelerinin azımsanamayacak bir kısmını kadın militanlar oluşturmaktadır. Kadın militanlar devlet dışı gruplarda üst düzey yönetici olarak görev alabilmekte veya şiddet eylemlerini düzenleyenler olarak karşımıza çıkabilmektedir. Kadınların silahlı gruplar içerisinde yer almaya yönelik motivasyonu, görünürlüğü, üstlendiği roller ve uluslararası arenada yarattığı algı; içerisinde bulunan silahlı grubun motivasyonuna ve uluslararası kamuoyunda sağladığı meşruiyete göre farklılık göstermektedir. Örneğin uluslararası kamuoyunda IŞİD’e katılan kadınlar, barışçıl kadın doğasına ters düşen, “canavar” kadınlar olarak ele alınırken, YPG içerisindeki kadınlar, yapılan filmler vs. yoluyla, silahlı grubun dünya kamuoyunda görünürlüğü ve propagandasına katkı sağlamaktadır. Devlet dışı silahlı gruplara katılan kadınların, kadın doğasına ters düşen ya da onunla uyumlu şekilde algılanması; silahlı grubun eylemlerinin dünyanın bir bölümünde korkuya sebep olup olmaması, silahlı grubun sahip olduğu ideolojinin var olan dünya düzenine bir tehdit oluşturup oluşturmaması, silahlı grubun özel olarak kadınları hedef alan eylemler düzenleyip düzenlememesi ve silahlı grup içerisinde kadınlara atfedilen rolün niteliği gibi sebeplere bağlı olarak değişmektedir.

* (TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi)

Soğuk Savaş'ta Amerika Birleşik Devletleri Stratejisi: George F. Kennan Etkisi

*Begüm Sezin Özcan**

İkinci Dünya Savaşı boyunca Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) arasında ittifak ilişkisi çerçevesinde şekillenen ilişki, savaşın bitişyle birlikte yeni düzeni konusunda çıkan anlaşmazlıklardan dolayı hasmane bir ilişkiye dönüştü. Konjonktürün değişmesiyle ABD ve SSCB arasındaki iki kutuplu dünyada bloklaşmalar ortaya çıktı. Statükocu pozisyonunu kenara bırakan ABD, SSCB'ye karşı çevreleme siyasetinin güdülmesinin gerektiğini anladı. Dönemin başkanı Harry S. Truman, göreve yeni geldiği için neyin nasıl yapılması gerektiği konusunda bilgisizdi. Truman'a SSCB'ye karşı önlem alınması gerektiği dile getirilip bunun nasıl olacağı konusunda fikirler sunuldu. Önce Ödünç Verme ve Kiralama Yasası'nı (Lend-Lease) kaldırarak SSCB'yi ekonomiden vurmaya çalıştı. Ancak Truman'ın bu girişimi istediği ölçüde sonuç vermedi. 22 Şubat 1946'ya gelindiğinde Moskova'daki Amerikan Büyükelçiliği'nin Siyasi Bölümü'nün başındaki George F. Kennan, yolladığı 8000 kelimelik Uzun Telgrafıyla (Long Telegram) ABD'nin Soğuk Savaş'taki stratejisinin sesi oldu. Telegramında Sovyetlerin uzun süreli modus vivendi içerisinde olmayacağını ve aslında çok zayıf bir güç olduklarını kaleme aldı. Ertesi sene 1947'de Foreign Affairs'de Mr. X ismiyle Sovyet Davranışlarının Kaynakları adlı makalede düşüncelerini tekrarlayarak Sovyetlerin bir rakip olarak görülmesini gerektiğini vurguladı. Hem Kennan'ın bu düşünceleri hem de İngiltere'nin ekonomik sorunlarının ortaya çıkmasıyla beraber ABD, Truman Doktriniyle beraber çevreleme siyasetine başladı.

* (Mersin Üniversitesi)

ABD'nin Küresel Yönetiminden Çekilmesi ve AB

*Cemre Aysel**

Liberal dünya düzeni II. Dünya Savaşı sonrasında Amerika Birleşik Devletleri'nin hegemon rolünü oynamaya başlamasıyla uluslararası alana hakim oldu. Bu liberal düzenden en çok faydayı sağlayan kıta Avrupa oldu. Avrupa ülkelerinin güvenlik kaygılarına ve savaş sonrası oluşan ekonomik düzensizliğine ABD, kurulan rejimlerle ve kurumlarla çözüm oldu. Bu durum iki taraflı bir yarar düzeni sağladı. ABD hegemonyasını bu kurumlar ve rejimlerle güçlendirdi; Avrupa ülkeleri bu kurumlar ve rejimlerle kendi ekonomisini kalkındırdı ve güvenlik kaygılarını giderdi.

ABD, Trump yönetimi altında, oluşan liberal düzene karşıt söylemler geliştirmeye başladı. Birleşmiş Milletler, Uluslararası Ceza Mahkemesi ve NATO'yu hedefe alan bu söylemler sürekli olarak ABD'nin bu düzeni koruyan ve süreklileştiren bir konumdan çıkmak istediğine işaret ediyor. Özellikle Birleşmiş Milletler'de yapmış olduğu konuşmasında küreselciliği reddettiğini ve vatanseverlik doktrinini kabul ettiğini söylemesi bu çekilmenin kırılma noktalarından birisidir.

ABD'nin yönetiminden çekilmesinden dolayı oluşacak hegemon boşluğunun düzeni sarsacağı yönünde iddialar uzun zamandır uluslararası ilişkiler gündemini domine etmektedir. Robert Kagan, "The New German Question" adlı yazısında Trump'ı elinde çekiç olan bir çocuğa benzetmiş Avrupa'da II.dünya savaşından kalan patlatılmamış bombaları Almanya'ya benzetip Trump'ın ateşle oynadığına dair bir imgeleme kullanmıştı. Ona göre Avrupa'da oluşan sağ partilerin yükselişi olgusu ABD'nin liberal dünyadan çekilmesiyle ivme kazanacaktır.

Bu çalışma ABD'nin yönetiminden çekilmesinin Avrupa Birliği üzerinde yıkıcı etkileri olmayacağını ortaya koymayı amaçlar. Bunu yaparken ana kaynak olarak Robert Keohane'in After Hegemony: Cooperation adlı kitabı kullanılacaktır. Keohane, bu kitabında, hegemonun olmadığı bir dünyada işbirliğinin nasıl devam edebileceği sorusunu ele alır. Ona göre işbirliği hegemonik bir güç olmadan da devam eder; çünkü uluslararası rejimler ve kurumlar hegemonun varlığında kurulmuştur ve bunların devamının sağlanması hegemonun yokluğunda da aynı amaç altında toplanmış devletler tarafından yapılabilir. Bu nedenle, bu çalışma ABD'nin Trump yönetimi altında gösterdiği izolasyonist politikalara dönme çabalarının Avrupa Birliği tarafından yerini alacak politikalarla doldurulduğunu açıklamayı planlar. Bu çerçevede İran'a yaptırımlar, Çin-Avrupa ilişkileri sistemsel düzeyde incelenecek olup Avrupa Birliği içerisindeki Brexit, aşırı sağın yükselişi gibi olgular devlet düzeyinde incelenecektir.

* (TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi)

Trump Yönetimi ve Nükleer Silahlar: Yola Devam

*Kaan Aksoy**

Nükleer silahların ilk kullanımından itibaren Amerika Birleşik Devletleri farklı düzeylerde nükleer silah politikaları geliştirdi. Düşük seviyelerde başlayan bu politikalar hızla Başkanlık ve Genelkurmay düzeylerine yükseldi ve Soğuk Savaş bağlamında belki de ABD için en hayati konulardan biri hâline geldi. Bu araştırma, başlangıcından itibaren Amerikan nükleer silah politikalarını inceleyerek, farklı yönetimlerin bu silahlara yaklaşımını değerlendirip, Trump yönetiminin eski anlayışla olan benzerliklerini ve farklarını ortaya koymaya çalışmaktadır. Truman yönetimindeki general ve albay düzeyindeki planlamadan Eisenhower dönemindeki kâr-zarar analizi üzerine kurulan stratejiyle planlamanın düzeyinin yükseldiği gözlemlenmiş, sonrasında gelen Kennedy yönetiminde ise nükleer silah gücünün esnetildiği ve Trump'a kadar devam edecek olan nükleer silahları Sovyetler Birliği ile karşılıklı olarak kontrol altına alma eğiliminin başladığı görülmektedir. Trump yönetimi döneminde Rusya ile silahların kontrolü konusunda anlaşmazlıkların ortaya çıkması ve Kuzey Kore'nin nükleer silahlanmaya başlamasına rağmen, Trump yönetimi nükleer silahlara karşı alışlagelinmiş yaklaşımdan uzaklaşmamış, hâlen diyalog ve anlaşma yoluna gitmeye çalışmıştır. Bu sebepten dolayı, Trump yönetimi bazı farklılıklar sergilese dahi, geleneksel Amerikan nükleer silah politikasından bir kopuş oluşturmamıştır.

* (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Amerikan Grand Stratejisi Çerçevesinde 2018 İran Ambargosu

*Melis İlayda Yarşı**

Yirminci yüzyıla kadar, Lawrence Freedman'ın Strateji adlı kitabında belirttiği gibi taktik anlamına yakın olarak kullanılan strateji kavramı, küreselleşmenin de etkisiyle birçok alanı kapsayan bir terim haline gelmiştir. Ekonomi, siyaset, askeri alanları bünyesinde barındıran strateji kavramı; bir devletin kaynaklarını dengeli ve yerinde kullanımı olarak da karşımıza çıkmaktadır. Grand strateji ise William Martel'in Grand Strategy in Theory and Practice The Need for an Effective American Foreign Policy adlı eserinde belirtildiği üzere; devletin en yüksek siyasi amaçlarına ulaşmak için her türlü ulusal gücün seferber edildiği en yüksek strateji seviyesi olarak tanımlanmaktadır. Aynı zamanda grand stratejide devletin amaç ve hedefleri tanımlanmalıdır ve barış zamanlarında da devam eden bir süreç olmalıdır. Amerikan grand stratejisi de bu fikirler doğrultusunda şekillenmiştir. Birinci ve İkinci Dünya Savaşı sırasında kıta Avrupa'sından uzak olması nedeniyle güç unsurlarını önemli ölçüde koruyabilmiş olan Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Soğuk Savaş sonrası dönemde de uluslararası sistemin kendi lehine dönmesi sonucunda grand stratejisini başarılı olarak sürdürebilmiştir. Bu bağlamda, enerji yoğunluğunun yaşandığı Ortadoğu Bölgesi'ne yönelimi Amerikan grand stratejisinin bir parçası olarak yorumlanmaktadır.

ABD'nin, grand stratejisi doğrultusunda bölgede İran'la olan ilişkileri dikkat çekmektedir. İran'ın Hazar'a ve Basra Körfezi'ne olan yakınlığının yanı sıra dünya kanıtlanmış petrol ve doğal gaz rezervlerinde ilk sıralarda bulunmasının da etkisiyle, iki devlet arasındaki ilişkiler 1979 İran İslam Devrimi'ne kadar olumlu bir çizgide ilerlemiştir. Dönüm noktası olarak kabul edilen bu tarihten sonra ise iki devletin müttefikliği rafa kalkmıştır. Yaşanan krizler beraberinde ambargoları da getirmiştir. Bu bağlamda, son olarak 5 Kasım 2018'de gerçekleştirilen İran ambargosu Amerikan grand stratejisi açısından değerlendirilebilmektedir.

* (Mersin Üniversitesi)

Türkiye’de Eğitimin ve Ebeveynliğin Neoliberal Dönüşümü

*Begüm Sonbahar**

İnsani gelişim ölçütlerinin geleneksel göstergelerine bakıldığında eğitim hedeflerine ulaşılması konusunda azımsanamayacak bir ilerleme kaydedildiğini görülmektedir. Okur-yazarlık düzeyleri ve temel eğitime erişimi olan nüfusun yüzdesi 1950’lerden bugüne çarpıcı ölçüde artmıştır. Ancak bu süreç 1980’lerde sosyal devletin gerilemesiyle birlikte eğitimin metalaşmasına ve eğitimin bir vatandaşlık hakkı olarak değil de bireysel tüketim ürünü olarak algılanmaya başlanmasına tanıklık etmiştir. Eğitimde neoliberalleşmenin etkilerine odaklanan yaklaşımları eleştirenler neoliberal reformlar yapılan diğer alanlarla karşılaştırıldığında eğitimdeki özelleştirmenin sınırlı kaldığını iddia etmektedir. Bu tez bilakis eğitimdeki neoliberal dönüşümün okulların özelleştirilmesinin ötesinde olduğunu savunarak neoliberal dönüşümü eğitimle ve ebeveynlikle ilgili algıları bireyleri piyasanın ihtiyaçlarına göre hazırlama görüşü etrafında şekillendiren daha geniş bir süreç olarak kavramsallaştırmaktadır. Çalışma özel okulların sayısının sınırlı kalmasına rağmen neoliberal politikaların Türkiye’deki eğitim ve ebeveynli algılarını değiştirip değiştirmediğini anlamayı hedeflemektedir. Bu hedef doğrultusunda piyasayla ilgili vasıflardan ziyade okuma yazmayı öğrenme ve temel matematik becerilerini edindirmeyi amaçlayan ilkökul eğitimine odaklanılmaktadır. Benzer sosyo-ekonomik özelliklere sahip ve kültürel-gelir bakımından benzer semtlerde oturan ailelerin ilkökul tercihleri incelenmektedir. Neden bazı aileler evlerinin yakınında kaliteli eğitim veren devlet okulları mevcut olduğu halde çocuklarını özel ilkökullara göndermektedir? Öte yandan neden bazı aileler çocuklarını özel ilkökullara gönderebilecek gelire sahipken devlet okullarını tercih etmektedir? Bu iki grup ailenin eğitim ve ebeveynlikle ilgili algıları arasında ne tür benzerlik ve farklılıklar gözlemlenmektedir? Derinlemesine görüşmeler yoluyla yapılan araştırma eğitim alanındaki özelleştirmenin sınırlı kalmasına rağmen neoliberal politikaların Türkiye’de eğitim ve ebeveynlikle ilgili algıları değiştirdiğini ortaya koymaktadır. Çocuklarını ilkökulda özel okula gönderen ailelerle devlet okuluna gönderen ailelerin eğitim ve ebeveynlikle ilgili algılarının benzer olduğu; her iki grubun da piyasanın ihtiyaçlarına uygun bir eğitim süreci beklentisine sahip olduğu; ancak farklı yöntemlerle hareket ettikleri görülmektedir.

* (İstanbul Bilgi Üniversitesi)

Neoliberal Yönetimsellik ve Paramilitarizm: Türkiye’de Koruculuk Sistemi

*Firdevs Ezgi Günok**

Geçici Köy Koruculuğu(GKK) sistemi yasal dayanağını 1924 tarihli Köy Kanunu’ndan alıyor ve işleyiş biçimi açısından Hamidiye Alayları ile çarpıcı benzerlikler taşıyor olsa da sistemin 26 Mart 1985 tarihinde yeniden canlandırılmasının koşulu olan rasyonalite önceki örneklerden tamamen farklıdır. Bu fark, sistemin disiplin teknolojileri üzerinden değil, güvenlik teknolojileri üzerinden hayata geçirilmesinde yatmaktadır.

Güvenlik, disiplin teknolojilerinin aksine, bedenler üzerinde değil, nüfus üzerinde işler. Amacı, yasaklamak ya da bedenleri ideal bir norma göre hizaya sokmak değil, istatistikler yoluyla optimal olanı hesaplayarak ve güce karşı gücü devreye sokarak hayatın kendisini düzenlemektir. Burada, kimin yaşatılacağı ve kimin ölüme terk edileceği arasındaki seçim aşkın bir yasaya göre değil, kaynağı süreçlerin kendisine içkin olarak tanımlanan risklere göre belirlenir. Özgürlüğü üzerinden yönetilebilen öznelerin toplumsal normaliteyi temsil ettiği neoliberal rasyonalitede güvenlik aygıtı, seçimlerini kar-zarar analizi üzerinden yap(a)mayan, yani neoliberalizmin gerçekliğine cevap ver(e)meyen özneleri risk faktörü olarak kodlar. Terör, tam da bu yüzden, her tür politik meseleyi bir problem çözümüne indirgeyen ve nüfusun ekonomik rasyonele uygun davranmayan her kesimini elimine edilmesi gereken risk faktörü olarak gören neoliberal rasyonalitenin bir ürünüdür. Teröre verilen cevap politik olamaz; çünkü terör söylemi gerçekliğin kendisini politik bir mesele olarak değil, teknik bir mesele olarak problemleştirir. Yani, terörün çözümü asimilasyon değil, savaştır.

Terörle savaş bağlamında, Foucault’nun egemenlik, disiplin ve güvenlik teknolojilerinin kronolojik bir şekilde birbirini ortadan kaldırmak yerine, aralarından birinin olumsuz olarak diğerlerine baskın geldiği geçişli iktidar kompozisyonları oluşturdukları iddiası büyük bir anlam kazanır. Çünkü belirli bir nüfusu uzaktan yöneten iktidar teknolojileri, böyle bir yönetime direnen nüfuslarla karşılaştığında egemenlik iktidarına benzer biçimler almaktadır. Ancak neoliberalizmde zuhur eden egemen, toplumun rızasını iradesinde temsil eden merkezi ve aşkın bir otoriteye değil, çeşitli hesaplamalar ışığında yapılan seçimleri gerçekleştirmede yasayı bir taktik olarak kullanabilen öznelere tekabül etmektedir. Terörle savaş çerçevesinde egemenlik, GKK gibi paralegal bir örgütün kurulmasına olanak sağlamak için yasayı askıya alan yürütme ve güvenlik güçlerine yayılmakla kalmaz, silah taşıma ve teröristi öldürme hürriyeti kazanmış koruculara da devredilir. Dolayısıyla, neoliberal toplumlarda şiddet devletin tekelinde değildir; güvenlik adına demokratikleştirilmiştir. Devlet ve toplum arasındaki ayrımın bulanıklaştığı böylesi bir durumda vatandaşlık kategorisi hak kavramına referansla tanımlanan biçimsel kapsayıcılığını kaybeder. Neoliberal vatandaşlık, bu açıdan, hukuki bir kategoriye değil, sınırları sorumluluk söylemiyle çizilmiş egemenlik

* (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

alanın içinde olma statüsüne tekabül eder. Vatandaş artık canı, malı ve özgürlüğü devletin güvencesinde olan kimse değil, risk yönetiminde aktif olarak devletle birlikte olan kimsedir. GKK sistemi açısından bu yeni vatandaşlık tanımının yarattığı sonuç açıktır: yerel halk için tarafsızlık bir opsiyon olarak ortadan kalkmıştır. Ya devletin yanındadır; ya da teröristisindir.

Devletin, PKK'yle silahlı çatışmanın durduğu 2013 Çözüm Süreci döneminde dahi sistemi tasfiye etmek yerine yeni korucu alımı yapması, bu paramiliter yapılanmanın devlet nezdinde terörle etkin mücadelenin ötesinde bir işlevi olduğunu kanıtlar niteliktedir. Bu işlev sistemin kendisinin nüfusun yönetilebilir ve yönetilemez kesimleri arasında ayırım yapmak için kullanılan bir aygıt olmasından ileri gelir. Bu açıdan, GKK basitçe devletin terörle savaşıma kapasitesinin düşüklüğünü telafi etmek amacıyla yerel halkın desteğini almak için kurulmuş bir sistem değildir. Bilakis, bu sistem, bireysel haklar ve bunlara tekabül eden kamusal sorumlulukları, kamu hakları ve bunlara tekabül eden bireysel sorumluluklarla değiştiren neoliberal rasyonalitenin bir ürünüdür.

1980 Sonrası Türkiye’de Sosyal Değişimin Çocuk ve Oyuncak Üzerinden Okunması

*Fatih Diler**

1980’li yıllar, Türkiye’de sosyal, ekonomik ve kültürel gibi birçok alanlarda köklü değişimlerin yaşandığı bir zaman dilimine denk gelmektedir. 24 Ocak Kararları ve 12 Eylül Askeri darbesi ile birlikte ekonomik yapı bütünüyle değişmiş, darbe yönetimi siyasal hayatı silbaştan dizayn etmiş, gündelik hayat ve kültür büyük ölçüde değişmiş ve olumlu/olumsuz yönleriyle birlikte önceki on yıldan çok farklı bir Türkiye, oldukça kısa zaman içinde ortaya çıkmıştır. Bu çalışma anılan dönüşüm sürecinin çocuklar ve çocukluk üzerindeki etkisini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Özellikle ekonomik Türkiye’de uygulanan ekonomik modelin değişmesi neticesinde çocuklar ile özdeşleşen oyuncakların türünde de değişiklikler yaşanmıştır. İşte bu değişimler çocukların ideolojik dönüşümlerine de neden olmuştur.

1980 sonrasında Türkiye, yönünü tam olarak Batılı kapitalist sisteme dönüp, neo-liberal politikaların da etkisi neticesinde hızlı ve hareketli bir döneme girmiştir. Modernleşmenin serbest piyasa ekonomisi ile bütünleştiği bu yıllarda ülkemize yoğun bir şekilde giriş yapan ürünlerden birisi de oyuncaklardır. Oyuncaklar 1980 sonrasında modernleşmenin simgelerinden birisi halini almıştır. İşte bu tezin konusu 1980 sonrasında küresel ekonomik piyasa içinde yer alan Türkiye’de, çocukların oyuncaklar üzerinden nasıl tüketim ekonomisine dâhil edildiği, yerel çocukluk kültüründen küresel boyutlara ulaşan çocukluk anlayışına nasıl geçildiği, modernleşme ile birlikte çocukluğa dair anlayışın 1980 sonrasında nasıl boyutlandırıldığı ve oyuncakların bir ideolojik araç ve kültürel bir meta olarak işlev gördüğü bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

* (Hacettepe Üniversitesi)

Türkiye’de Neoliberal ve Muhafazakâr Politikalar Kesişiminde Kadın Emeği

*Banu Topaktaş**

1980 dönemi sonrasında, küreselleşme ile birlikte, sermayenin dünyada özgürce dolaşabildiği bir dönem yaşanmış ve gelişmiş ülkelerdeki temel üretim faaliyetleri gelişmekte olan ülkelere kaymıştır. Üretimin transfer olduğu ülkelerde enformel sektörler genişlemiş ve kadın istihdamında artış görülmüştür. Ancak kadın istihdamında yaşanan bu artış, kadınların yaşam koşullarını geliştirici bir nitelik taşımamıştır. Bu ülkelerdeki kadınlar neo-liberal politikalar ile birlikte düşük ücretler alarak sağlıksız ortamlarda çalışmak durumunda kalmışlardır. Öte yandan, soğuk savaş döneminde Sovyetler Birliği’nin gerilemesiyle birlikte refah devleti anlayışı güç kaybetmiş ve gelişmiş ülkelerdeki kadınlar da kreş hakkı gibi bazı haklarını kaybetmişlerdir. Küreselleşme ile birlikte dünya genelinde yaygınlaşan neo-liberal politikalar Türkiye’de de uygulanmış ve bunun sonucunda Türkiye’de yaşayan kadınların da esnek ve güvencesiz işlerde çalışma oranı artmıştır.

Neo-liberal politikaların yanı sıra, Türkiye’de kadın istihdamı değerlendirilirken bir diğer kritik konu, özellikle son dönemde uygulanan politikaların önemli bir özelliğini oluşturan muhafazakârlıktır. AKP iktidarı döneminde dini söylemlere dayalı muhafazakâr politikalar kadınların hem ev içi hem de ev dışı emeklerini önemli derecede etkilemiştir. Daha açık bir ifadeyle, bu politikalar çerçevesinde kadınların “asli görevlerinin” domestik alan içinde olduğu öne sürülürken, kadınlar istihdam alanlarından dışlanmak durumunda kalmışlardır veya bu alanlarda işverenler ile pazarlık güçleri azalmıştır. Örneğin, AKP yöneticileri tarafından kadınların “asıl kariyerlerinin annelik olduğu” öne sürülmüş ve kadınlar “daha fazla çocuk doğurmaya” yönlendirilmişlerdir.

Neo-liberal politikalar ile birlikte, dünya genelinde kadınların istihdam alanları için ucuz emek veya yedek iş gücü ordusu olarak değerlendirildiği düşünüldüğünde, AKP döneminde bir yandan neo-liberal politikaların bir yandan da muhafazakâr politikaların uygulanmasının kadınların istihdam durumlarıyla ilgili çelişkili bir durum oluşturduğu düşünülebilir. Bu araştırmada 2002-2018 yılları arasındaki kadınların istihdam edilmeleri üzerine olan istatistiki verileri ve AKP yöneticilerin kadınların istihdamına ve toplumsal yaşam şekline dair söylemleri analiz edilerek, neo-liberal ve muhafazakâr politikaların kadın istihdamı hakkında birbirine zıt durumlar yaratıp yaratmadığı ele alınmıştır.

* (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

Türkiye ve Slovenya'da Kademeli Olarak Gerçekleştirilen Özelleştirmeler

*Ali Baydarol**

Türkiye ve Slovenya'daki özelleştirme programları yirmi yıldan fazla bir süre boyunca kademeli (ağır) bir ilerleme kaydetmiştir. Bu gerçeklik, uluslararası örgütlerin baskısına ve bazı hükümetlerin her iki ülkede de özelleştirme programlarını hızlandırmaya olan bağlılığına rağmen gerçekleşmiştir. Ancak, bütün bu ortak özelliklere (20 yıl boyunca ağır gerçekleşen özelleştirmeler, özelleştirme için kurulan uluslararası baskı ve bazı hükümetlerin özelleştirme programlarına bağlılığı) rağmen, Türkiye'de 21 yıl sonra özelleştirme programı hızlandırılırken, Slovenya'daki kademeli özelleştirme programı halen devam etmektedir. Bu tez, sosyal inşacılık ve tarihsel kurumsalcılık teorilerini kullanarak bu şaşırtıcı sonuca yol açan faktörleri incelemiştir. Süreç izleme (process tracing) ve doküman analizi metodolojileriyle test edilen hipotezlere göre, her iki teoride araştırma sorusuna cevaplar üretebilmiştir. İlk olarak, 2002 sonrası görevdeki Türk hükümetinin özelleştirme normu ile başarılı bir şekilde sosyalleşmesi (the norm life cycle theory: socialisation stage) ve bu hükümetin özelleştirme normuna bağlı olmasından kaynaklı herhangi bir oy kaybı yaşamaması Türkiye'deki özelleştirme programını hızlandırırken, Slovenya'da kurulan koalisyon hükümetlerinin özelleştirme normu ile tam olarak sosyalleşmemesi ve ortaya çıkan itibar ve oy kayıpları, Slovenya'daki özelleştirme programının ağır kalmasında başlıca faktörleri oluşturmaktadır. Bunlara ek olarak, tarihsel kurumsalcı açıklamalar göz önüne alındığında, Slovenya ekonomisinin hiç bir zaman için IMF veya AB ekonomik kurtarma planlarına muhtaç olmaması özelleştirmenin gerçekleşmemesindeki en önemli sebeplerden bir tanesidir. Ancak, Türkiye özelinde, IMF ile 2001 krizi sonrası anlaşılan yapısal uyum programı çerçevesinde alınan IMF kredileri karşılığında özelleştirme sözü, Türkiye'de özelleştirme programının hızlanmasında etkili olmuştur. Bütün bunlara ek olarak, hem Slovenya'da hem de Türkiye'de satılan ve satılmayan büyük şirketlerin hemen hemen hepsinin kar ediyor oluşu, Slovenya'nın özelleştirme konusuna materyalist yaklaştığını gösterirken, Türkiye'nin böyle bir yaklaşımının olmadığını söylemek yanlış olmayacaktır. Son olarak, hukuksal olarak kilitleme (lock-in) etkisinin Türkiye'de 2000'li yıllarda ortadan kalkması özelleştirme programını hızlandırırken, Slovenya'da bu etkinin devam etmesi ve hatta artması özelleştirme programının ağır kalmasındaki farklı etkenlerden bir tanesidir.

* (Sabancı Üniversitesi)

Ekonomik Bağımlılık Teorisi Kapsamında Kuşak-Yol Projesi ve Altyapı Çalışmaları

*Ashhan Genç**

Yükselen ülke konumundaki Çin Halk Cumhuriyeti tarihsel süreç içerisinde ekonomik olarak reform ve dışı açılım politikaları ile sermayesinin uluslararasılaşması için adımlar atmıştır. Bu atılan adımlardan en önemlisi 21.yüzyılın ilk çeyreğine girmek üzereyken, Çin'in Eski İpek Yolu'nu modernleştirilmesi ile Bir Kuşak Bir Yol Projesi'ni açıklamasıdır. Proje kapsamında ülkeler arasında birçok projeye imza atılmaya başlanırken, Asya, Avrupa ve Afrika'yı içinde barındıran kıtalararası bir proje niteliği kazanmıştır. Projenin altı koridor içeren Kara İpek Yolu ve Deniz İpek Yolu olmak üzere iki sacayağı vardır. Böylece Doğu Asya'nın üretim gücü çeşitli ekonomik koridorlar ile gelişmiş Avrupa ekonomisine ulaştırılacaktır. Kuşak-Yol Projesi ile altmışa yakın ülke ve dünya nüfusunun yaklaşık 4 milyarlık kısmı etkilenmektedir. Projede yapılan anlaşmalar arasında karayolları, denizyolları, demiryollarının yanında petrol ve doğalgaz enerji hatları inşası gibi altyapı çalışmalarına ek olarak, kültür ve eğitim projelerini içine alan birçok sosyal ve ekonomik çalışmalar yapılmaktadır. Projenin finansman ayağında başta Asya Altyapı Bankası olmak üzere birçok kuruluş yer almaktadır.

Bu çalışmada uluslararası politik ekonomi yaklaşımından hareketle Kuşak-Yol Projesi incelenecektir. Uluslararası Politik Ekonomi 1970'lerde Soğuk Savaş ortamında ortaya çıkar. Siyasetin ve ekonominin birbirine bağımlı olduğuna değinir. Siyasi gücün ekonomik sonuçları olabileceği gibi ekonomik gücün de siyasi sonuçları olmaktadır. Politikanın merkezinde bulunan güç ve ekonominin merkezi olan refah bir araya gelir. Böylece ekonomik anlamda kurulan güç politikleşmektedir. Çin Kuşak-Yol Projesinde ekonomik olarak yaptığı çalışmalarla politik etkiler de doğurmaktadır. Buradan hareketle Kuşak-Yol Projesinin ekonomik politiği incelenecektir. Buna ek olarak Ekonomik Bağımlılık Teorisi uluslararası ilişkiler disiplini içerisinde, Kuşak-Yol Projesi adı altında incelenecektir. Proje içerisinde çoğunlukla azgelişmiş ve gelişmekte olan ülkeleri barındırmaktadır. Ekonomik Bağımlılık Teorisine göre bu tür ülkelere yapılan yardımların amacı, yardım verilen ülkelerin ekonomik olarak, yardım veren ülkeye bağımlı hale getirilmesidir. Teori 1960'larda Latin Amerika'da ortaya çıkmış ve Modernleşme Teorisine tepki olarak doğmuştur. Temel olarak ekonomik emperyalizmi esas alan bu teori azgelişmiş ülkelere yapılan yardımları, bu ülkeleri ekonomik olarak bağımlılığa tabii tutmak olarak görmektedir. Uluslararası ilişkilerde bu teori az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerin, gelişmiş ülkelere ekonomik ve birçok yönden bağımlı hale geldiğidir. Proje kapsamında Çin birçok ülkeye kredi vermekte ve pek çok ülke bu kredilerin masraflarını karşılayamamaktadır. Bunun sonucunda yapılan yatırımlar Çin'e uzun vadeli olarak kiralanmaktadır. Çin ile projede yer alan ülkeler arasında ciddi anlamda ithalat ve ihracat farklılıklar bulunmaktadır.

* (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)

Ayrıca Çinli şirketler bu ülkelerde Çinli nüfusu istihdam etmek istemekte bu da proje ülkelerinin iç piyasasında işsizliği artırabilir korkusunu içermektedir. Yine ülkelerin iç piyasalarında artan ucuz Çin malının yerli malların yerine tercih edilmesi de bu ülkeler için bir risk unsurudur. Tüm bu durumlar Çin'in proje ülkeleri üzerinde çeşitli ticari, ekonomik ve politik etkilerinin oluşmasına sebep olmaktadır. Ayrıca proje ile Çin büyük bir küresel güç elde edecek ve küresel siyasetteki konumunu daha da sağlamlaştıracaktır.

Bu çalışmada Çin'in Kuşak-Yol Projesi kapsamında yaptığı altyapı çalışmaları, günümüze kadar tamamlanan projeler ve bu projelerin finansman kaynakları incelenecektir. Yapılan projeler sonucunda Çin'in proje kapsamındaki ülkeler üzerindeki siyasi ve ekonomik etkileri uluslararası politik ekonomi yaklaşımı ile incelenecek ve Ekonomik Bağımlılık Teorisi ile açıklanacaktır. Bu çalışmanın amacı Çin'in Kuşak-Yol Projesi ile ülkelere yaptığı altyapı yatırımlarını açıklarken, yatırım yapılan ülkelerin Çin'in ekonomik ve politik etki alanına girdiğinin açıklanmasıdır.

Çin Dış Politikası

*Hakkı Tarak**

Bu çalışma ile tarihsel kökleri çok eskiye dayanan fakat 2013 yılında Çin Halk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Xi Jinping tarafından tekrar gündeme getirilen ve literatürde Tek Kuşak Tek Yol, Tek Kemer Tek Yol, Yeni İpek Yolu Projesi gibi farklı isimlerle anılan projenin, Çin'in genel alanda küresel siyasetteki amaçlarını, daha özeldede ise Çin'in Asya bölgesindeki politikalarını açıklama amacı ile yazılmıştır. Çin'in dış politikasında yumuşak güç kullanmayı bir ilke edinmiş ve çoğu zaman az gelişmiş, 3.dünya ülkeleri olarak anılan kesimin destekçisi olmuştur. Çin ekonomik gücü ne kadar yüksek olursa olsun, dünya siyasetinde hala Rusya ve Amerika Birleşik Devletleri kadar belirleyici konumda değildir. Çin altyapı, ulaşım, kazan-kazan ilkesine dayalı ekonomik işbirliğini içeren projesi ile hem küresel hem de bölgesel olarak etkinliğini arttırmaya çalışmaktadır. Çalışma İpek Yolu'nun tarihsel olarak öneminden bahsedip hemen ardından, konuyu daha rahat kavramak amacıyla Çin' in ilk önce küresel anlamda dış politika anlayışını, daha sonrasında ise Çin'in Orta Asya'ya yönelik geliştirdiği dış politikalara odaklanıyor. İpekyolu Projesi'nin sadece kara boyutunu değil aynı zamanda Mavi İpek Yolu olarak adlandırılan ve projenin deniz ayağını da incelemesine dahil ediyor. Çin'in projenin finansmanını nasıl sağladığı, projenin ilkeleri, hedefleri ve Çin'in dış politikasındaki yerini ele alan kapsamlı bir çalışma

* (Mersin Üniversitesi)

ABD-Çin Ticaret Savaşları ve Ulus Devletin Yeniden Yükselişi

*Melek Eyigünlü**

Bugün dünya hegemonya, teknoloji, siyaset, ticaret savaşları ile ulus devletler ve “devlet olmayan aktörlerle büyük bir satranç tahtası. Küresel liberal ekonominin resesyon endişelerini, liberalizmin krizini, realizmin yani ulus devletlerin korumacı politikalarının yeniden yükselişini mi izliyoruz? Küresel dünya evrensel ve ulus-üstü olacaktı; 1990’larda Fukuyama ile devletin bittiğinden, tarihin sonundan söz ediyorduk ama öyle olmadı. Ulus devlet düzeni en çokta bu ticaret savaşları ile kendini gösteriyor. Küreselleşmenin babası ABD ulus devletini korumak için ticari savaşlar, Meksika sınırlarına duvarlarla, kotalarla, sınırları içinde kalmayı konuşurken, dünyanın en büyük komünist partisinin yönettiği Çin “tek kuşak tek yol projesi” ile dünyayı bağlayarak küreselleşme politikalarının savunuculuğuna soyundu.

Dünya artık düz değil, devletlerin sınırları duvarlarla çevrili. Soğuk savaş bitiren duvarın yıkılışı, bugün hem siyasi hem ticari her alanda oluşuyor. Yeni dünya düzeni sanki daha büyük bir hızla evrilmeye devam ediyor ve kapitalizm yeni bir kriz modeli kurmayı başaramazsa ticaret savaşları siyasi tehlikeli sonuçlar vermeye gebe. Ticaret savaş kavramı, ülkelerin birbirlerine gümrük kotaları, vergileri koyarak yaptığı ekonomik savaş, Trump’ın seçilmesinden sonra hatırlanmış oldu. Aslında korumacılık ve gümrük duvarları, 15- 18.Yüzyıllar arasında özellikle Batı Avrupa’da egemen olmuş Merkantalizm döneminde vardı. Milletın refahı anaparanın miktarına bağılıdı; ekonomik güç salt o devletin elinde tuttuğu, altın, gümüş veya ticari değer ile temsil edilirdi.

ABD Başkanı Trump bunu neden yapıyor? Trump, Pekin yönetimine karşı, 'fikri mülkiyet haklarında hırsızlık yaptığı' suçlamasını gerekçe gösteriyor. Çin ile ticaret hacmi dengesizliğini düzeltmek isteyen Trump, seçim kampanyasında, ticaret açığını kapatma vaatleriyle ve üretime, istihdama verdiği zarar konuşmalarıyla oy topladı. ABD’nin dış ticaret açığı 1997 de 180.5 milyar USD iken 2008’de 816 milyar USD ile rekor seviyesine ulaştı. 2018’de 621 milyar dolar dış ticaret açığı ile küresel mali kriz 2008 yılından bugüne verdiği en yüksek rakama ulaştı. ABD’nin en çok ticaret açığı verdiği ülkelerin başında Çin gelmektedir. Ticaret savaş aynı zamanda ABD’nin Çin’in büyük bir güç olarak yükselişine dair endişelerini ve güvenlik uygulamalarını içeriyor. Elbette seçim kampanyaları için yaratılan “düşman” algısı önemli. Daha da önemlisi Çin, hem ekonomik bir güç hem siyasi bir güç hem de dünya ekonomisini sadece ‘Tek Kuşak Tek Yol’ projesiyle değil aynı zamanda Afrika ve Latin Amerika’daki yatırımlarıyla çokça ülke krizdeyken kredi verebilme-bağımlılık ilişkileri yaratma gücüyle liderliğe ilerliyor. 2013te duyurulmuş, 2049 yılında bitmesi planlanan modern ipek yolu Moskova, Rotterdam üzerinden Venedik’e karayolu ve Doğu Afrika ile Akdeniz’in kuzeyine uzanan deniz yolu. 65 ülke içinde Türkiye Orta Koridorda yer alıyor.

* (İstanbul Teknik Üniversitesi)

Siyasi açıdan Çin'in tek devlet iki sistem çerçevesinde özel yönetim bölgesi olarak tanıdığı Hong Kong'taki bağımsızlık protestolarında ABD Çin'e karşı duruş sergileyerek, anlaşmaların devamı için şiddetli müdahale yapmamasını söyledi. Çin kendi toprağı kabul ettiği Tayvan ile 2.2 milyar dolar değerinde silah satış anlaşması imzalayan ABD şirketlerine yaptırım uygulayacağını duyurdu. ABD Pekin yönetiminin Tayvan ile silah anlaşmasının iptal talebini geri çevirdi. Ticaret savaşları bu örneklerdeki gibi yeni ulus devlet dünya sistemi, siyasi krizler ve yeni kutuplaşma neticeleriyle beraber, dünya ticaretinin para-finans sistemlerinin yeni alt rezervlere dayalı bölgeselleşmesine ve ekonomik çıkmaza, küresel durgunluğun artmasına sebep olabilir.

Japonya'nın Kuşak ve Yol Girişimine Alternatif Arayışları

*Zülal Zengin**

Çin 2013 yılında duyurduğu Tek Kuşak Tek Yol Projesi ile Asya, Avrupa ve Afrika'yı hem karadan hem de denizden birbirine bağlamayı planlamaktadır. Bu proje 2016 itibarıyla Kuşak Yol Girişimi (BRI) olarak adlandırılmaya başlanmıştır. Çin'in bu girişim ile özellikle Asya'da nüfuz sahibi olması, bölgenin diğer bir büyük gücü olan Japonya'yı endişelendirmektedir. Çin ile yaşadığı toprak sorunları ve Çin'in Japonya'yı geride bırakarak dünyanın ikinci büyük ekonomisi olması nedeniyle, Japonya güvenlik ve ekonomi açılarından Çin'in bu projesine mesafeli yaklaşmaktadır. Belirli şartların sağlanması halinde BRI'ya destek verebileceğini açıklayan Japonya, son yıllarda başta Hindistan ve Avrupa Birliği olmak üzere, diğer devletlerle BRI'ya alternatif oluşturabilecek girişimlerde bulunmaktadır.

Bu çalışma Japonya'nın BRI'ya alternatif arayışlarını incelenmeyi amaçlamaktadır. Öncelikle, Başbakan Shinzo Abe'nin BRI'dan yıllar önce ortaya attığı Özgür ve Açık Hint-Pasifik Vizyonu'na değinilmektedir. Bu vizyona göre Japonya, ABD, Avustralya ve Hindistan'ın oluşturduğu "Dörtlü" Hint-Pasifik bölgesinde ticaretin serbestçe yapılabildiği bir güvenlik alanı oluşturacaktır. Bu çalışma, söz konusu Hint-Pasifik Vizyonu'nun son yıllarda nasıl ilerlediğinden bahsetmektedir. İkinci olarak, Japonya ve Hindistan'ın 2017'de duyurdukları ortak projeleri olan Asya-Afrika Büyüme Koridoru incelenmektedir. Japonya ve Hindistan bu projeleri ile Güneydoğu Asya ve Afrika bölgelerini ekonomik olarak bağlamayı hedeflemekte, bir taraftan da Çin'in bu bölgedeki projelerine alternatif sunmayı amaçlamaktadır. Son olarak ise Japonya'nın 2019'da Avrupa Birliği ile imzaladığı altyapı anlaşmasına değinilmektedir. Japonya bilhassa Doğu Avrupa ülkelerinde, BRI projesiyle Çin'in artan nüfuzuna karşı AB ile işbirliği yapmaktadır. Bu çalışmada Japonya'nın yukarıda bahsedilen üç girişimi incelenerek, Kuşak ve Yol Girişimi'ne ne şekilde alternatif oluşturmaya çalıştığı, bu konuda ne kadar başarılı olabileceği tartışılmaktadır.

* (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Hindistan Dizelinin Avrupa'ya Ticaretinde Mersin'in Fiziki Ticaret Merkezi Olması

*Gökberk Bilgin**

Türkiye dünyada en yüksek dizel ithalat eden dördüncü ülke konumundadır ve en yüksek dizel ihraç etme potansiyeli olan Hindistan'ın bir numaralı müşterisidir. Bu çalışmada, Türkiye'nin, Hindistan'ın da girmek istediği Akdeniz havzasındaki dizel (diğer adı ile motorin) yakıt taşımacılığında “ticaret merkezi” ve sonrasında “fiyat ölçüt noktası” olma potansiyeli araştırılmaktadır.

• Türkiye’de kurulacak bir dizel yakıt depolama merkezi, potansiyel ithalatçı ve ihracatçı ülkeler arasındaki ticaret süresini azaltarak ticaret hacminin ve karlılığın artmasını sağlayabilecektir. Diğer taraftan da Türkiye kendi dizel talebinde arz güvenliğini sağlamak için de ciddi bir adım atmış olacaktır. 2017’nin son altı ayında dizel yakıt ticaretinde ilk beş sırada yer alan ülkelere göre Türkiye, dünyada Fransa, Almanya ve Hollanda’dan sonra dördüncü büyük dizel yakıt ithalatçısı ülkedir. Diğer taraftan Akdeniz dizel yakıt pazarına giriş için ana üretici ülkeler arasında ciddi bir rekabet vardır. Bu üreticilerden Süveyş Kanalı’nın doğusunda olanlar, kargolarının Süveyş Kanalı’ndan geçmesi zorunluluğu nedeniyle Akdeniz tezgah üstü (spot) piyasasında diledikleri kârlılık ve paya ulaşamamaktadır. Bu ülkeler için Akdeniz’de bir depolama alanı ciddi bir avantaj sağlayabilir.

• Türkiye, bu konumu sayesinde dizel yakıt ihraç eden Hindistan ve Suudi Arabistan gibi ülkelere fiziksel depolama merkezi sağlayarak Avrupa ve Akdeniz pazarıyla ticaret hacmini artırma şansı sunmaktadır. Daha açık bir şekilde, örneğin türev piyasalarda ileri tarihli teslim fiyatlarının yükseldiği dönemlerde ithalatçı ülke (ör. Fransa) dizel yakıtı uzaktaki ihracatçı ülkeden (ör. Hindistan) yüksek fiyata almak yerine daha yakındaki depolama merkezinden (ör. Türkiye) daha ucuza almak isteyecektir. Bu durumda, hem ithalatçı ülkenin talebi daha kısa sürede karşılanmış olacak hem de ihracatçı ülke ticaret kaybı yaşamamış olacaktır. Spot fiyatlar üzerinden yapılan analizde proje Hindistan, Türkiye ve Fransa özelinde ekonomik olarak uygulanabilir sonuçlar ortaya koymuştur. Çalışmada amaçlanan kazanımlar ise;

• Enerji arz güvenliğine katkı: Türkiye’nin Milli Enerji ve Maden Politikasının üç önemli sacayağından biri olan arz güvenliğine depolama kapasitesi ile katkıda bulunurken;

• Türkiye’yi dünyada enerji piyasasında önemli bir aktör yapmak: Enerji arz ve talep eden ülkelerin geçiş güzergahında bulunması nedeniyle Türkiye’nin jeopolitik konumunu fırsata çevirmektir.

• Türkiye’nin Rusya Federasyonu ve Avrupa Birliği ile ticari ilişkiler aracılığıyla diplomatik ilişkilerin geliştirilmesidir.

* (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Yeni Türkiye Söyleminin Farklı Siyasal Akımlar Tarafından Kullanılışı: Ziya Gökalp, Doğan Avcıoğlu ve AKP'nin Söylemlerinin Karşılaştırılması

*Ahmet Aykut Altay**

Yeni söylemi daima insanların ilgisini çekmiştir ve bu nedenle insanlar yeni olana yönelmeye meyillidir. Bu sebeple yeni söylemi, oy kaygısı güden siyasetçiler tarafından da sıklıkla kullanılmıştır. Bu çalışmada Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda, ortasında ve modern zamanlarında dile getirilen Yeni Türkiye söylemleri, seçilen üç farklı geleneğin temsilcileri esas alınarak birbirleriyle karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Ziya Gökalp, Doğan Avcıoğlu ve Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP)'de görülen Yeni Türkiye söylemleri, adı geçen isimlerin eserleri incelenerek; AKP için de yayınladıkları iki temel belge esas alınarak, içerik analizi yöntemiyle mercek altına alınmıştır. Çalışmanın amacı farklı siyasal geçmişlere sahip kaynaklardan gelen bu söylemlerin değişimin nedenleri, değişimin öncüsü aktörler ve de değişimin amacı ve değişimin yöntemi konularında birbirleriyle benzerliklerini ve farklarını saptamaya çalışmaktır.

Ziya Gökalp Cumhuriyet'in kurulmasından hemen sonra vefat etse de; Cumhuriyet'in kuruluşuna zihinsel katkısı yadsınamaz ölçüdedir. Kurulacak olan yeni ülkenin nasıl olması gerektiğini Yeni Türkiye başlığıyla yayınladığı yazılarında anlatmış ve değişim için toplumun tamamını homojen görüp temel aktör olarak belirlemiş; Yeni Türkiye'nin amacının -Cumhuriyetçi ideallere uygun olarak- eşitsizlikleri gidermek olduğunu ileri sürmüştür. Ziya Gökalp için değişim halkı bilinçlendirip yasal çerçeveyi çizmekle gerçekleştirilecektir ve hedef Batı ülkeleri seviyesine ulaşmaktır. Doğan Avcıoğlu 1960'lar Türkiye'sinin entelektüel hayatını etkilemiş sosyalist Kemalist bir isimdir. 1950'lerde ülkenin yarı sömürge haline geldiğini ileri sürüp değişimi gerekli görmüş; zinde kuvvetler olarak nitelendirdiği asker ve sivil aydınlarla birlikte gençliği değişimin temel aktörü olarak görüp adil bir şekilde hızlıca kalkınmış bir "Yeni Türkiye" hedeflemiştir. Bunu yaparken de pek çok liberal değeri tehlikeli olarak nitelendirmiştir. Avcıoğlu için değişim kaçınılmazdır ve bu bir askeri müdahale ile gerçekleşecektir. Sosyalist yöntemleri benimsemiş pek çok ülke Avcıoğlu ve çıkardığı Yön Dergisi tarafından örnek ülkeler olarak gösterilmiştir. AKP, 2002'den bu yana ülkeyi yönetirken; 2010'lu yılların ortalarıyla birlikte "Yeni Türkiye" söylemini gündemde tutmuştur. Yeni Türkiye Sözleşmesini ve Cumhurbaşkanlığı Vizyon Belgesini yayımlayarak; Doğan Avcıoğlu'nun tehlikeli addettiği liberal değerlerle paralel söylemleri temeline oturttuğu Yeni Türkiye söyleminin çerçevesini çizmiştir. Türk Sağı tarafından sıkça kullanılan milli irade gibi soyut bir kavram değişimin aktörü olarak öne çıkarılmış; geleneklerine bağlı ve farklı kimlikleri barındıran bir "Yeni Türkiye" vizyonu ortaya konmuştur. Doğan Avcıoğlu'nun temel aktör olarak belirlediği güçler; AKP tarafından milli iradeye ket vurmakla suçlanmıştır. Avrupa Birliği ise temel hedef olarak belirlenmiştir.

* (Akdeniz Üniversitesi)

AKP Döneminde Anti-Amerikancı Söylemin Yükselişi

*Tümay Güllüoğlu**

Araştırma genel olarak Peter Katzenstein and Robert Keohane'in dört ayrı Amerikan-Karşıtlığı tipolojisinden hangisinin AKP döneminde görülebilir olduğunu incelemekte ve iki tipolojinin, Liberal Amerikan Karşıtlığı ve Egemenlikçi-Milliyetçi Amerikan Karşıtlığı'nın, AKP yönetiminin 18 yıllık iktidarının farklı dönemlerinde görüldüğü varsayımından yola çıkarak AKP'nin Amerikan Karşıtlığını kendi seçmenini konsolide etmek için kullandığı bir araç olarak gördüğünü savunmaktadır. Araştırma öncelikle, AKP'nin Amerikan karşıtı söylemleri Milli Görüş Hareketi'nden devralmış olabileceğini söyleyip Milli Görüş Hareketi ve Erbakan'ın Amerikan Karşıtlığı'ndan ve sonrasında Birinci Körfez Harekatı ile Türkiye'de Amerika ile algının negatif yönden etkilenmesinden bahsederek AKP'nin Amerikan Karşıtı Söylemleri sahiplenmekte nispeten kolaylık yaşadığını söyler.

Araştırmanın asıl kısmı AKP'nin ilk döneminde, Liberal Amerikan Karşıtlığı'nın görüldüğünü ve bu tipolojinin AKP'nin hem iç hem de dış siyasette kendi meşruiyetinin tesisi için bir araç olarak kullandığını fakat Recep Tayyip Erdoğan'ın sistem içindeki gücü arttıkça bu tipolojinin Egemenlikçi-Milliyetçi Amerikan Karşıtlığına evrildiğini savunmaktadır. Bu bağlamda Amerikan Karşıtlığı Türk siyasetinde muhafazakâr/milliyetçi seçmenin AKP altında konsolidasyonu için bir araç olarak kullanılmış ve Amerikan Karşıtlığı müesses nizamdaki "bizden olmayan/öteki/dış güçler" kısmına yerleştirilmiştir.

* (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Türkiye’de Siyasal Değişimler ve Yer İsimleri

*Doğuş Düzgün**

Yer isimleri ilk bakışta görüldüğü gibi siyasi süreçlerden bağımsız göstergeler değildirler. Genel olarak yer isimlerinin iki farklı fonksiyonu vardır: gösterici seviyede insanların şehirde yönlerini bulmasını sağlamak ve çağrışımsal seviyede bir ideolojik içeriği simgeleyerek şehirselleşmiş mekânın somutluğunu aşmak. Yani, yer isimleri ile birlikte, coğrafi olan yer-yön duygusu ile entelektüel-ideolojik olan yer-yön duygusu kombine edilir. İşte yer isimlerinin çağrışımsal seviyede entelektüel-ideolojik yer-yön gösterme kapasiteleri onları toplumsal hegemonik mücadelelerin odak noktalarından biri haline getirmiştir. Çünkü yer isimleri, siyasi elitler ile sıradan insanlar arasındaki kesişme noktasında bulunduğu için hegemon grupların gündelik hayata temas etmesini sağlarlar. Bu nedenle uzun yıllardır yer isimlerinin belirlenmesi devlet organlarının – yerel ya da merkezi – tekelinde bulunmaktadır. Yer isimlerinin siyasi niteliği yalnızca onların taşıdığı manalarla ilintili değildir. Bir yerin adlandırılmasının asıl amacının o yerin her zaman o isimle anılmasını sağlamak olduğu düşünüldüğünde, “yer isimlendirmesi” sürecinin bizatihi kendisinin siyasi olduğu görülür. Yer isimleri ile siyaset arasındaki ilişki birkaç on yıl öncesine kadar göz ardı edilmekteydi. Yer isimleri, “toponomi” olarak adlandırılan literatürde uzun yıllardır incelenmekteydi. Ancak bu incelemelerde yer isimleri sadece etimoloji ve tarih temelinde değerlendiriliyordu; yer isimlerinin siyasi süreçlerle olan ilişkisine sistematik bir şekilde değinilmemekteydi. Sosyal bilimlerin genelinde yaşanan değişimlere paralel olarak 1980’lerden itibaren toponomi literatürü “eleştirel” bir boyut kazanmaya başlamıştır. Bu “eleştirel toponomi” olarak adlandırılan literatürün en önemli başlangıç noktası spesifik olarak “siyasal değişimler” ile yer isimleri arasındaki ilişkinin sorgulanması olmuştur. İlk etapta komünizmden kapitalizme ve kolonyalizmden ulusal bağımsızlığa geçen ülkelerin yer isimleri, ama özellikle de “kent”in sosyal bilimlerde ön plana çıkmaya başlamasının da etkisiyle cadde isimleri üzerine çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalarda varılan sonuçlar açık bir biçimde cadde isimlerinin siyasi değişimlerden etkilendiğini ortaya koymuştur. Sonraki yıllarda bu etkileşime dair yapılan çalışmalar daha da derinlik kazanmış ve cadde isimleri hegemonya, iktidar, sembolik sermaye gibi çok farklı teorik çerçevelerden incelenmiştir.

Türkiye’de bu gelişmeler akademik anlamda yeterince takip edilememiştir. Eleştirel toponomi literatürünün Türkiye’ye girişi oldukça geç olduğu gibi bu alanda yapılan çalışmalar nitel ve nicel olarak yetersiz kalmıştır. Genelde bireysel olarak şehir bazlı çalışmalar gerçekleştirilmiş, ülke genelinde yapılan çalışmalarda ise eleştirel toponomi literatüründe kaydedilen gelişmelerden ziyade ulus-inşası literatürü temelinde yer isimleri incelenmiştir. Bu nedenle Türkiye üzerine tarihsel olarak genel bir eleştirel toponomik çalışma yapılması elzem görülmektedir. Bu çalışmanın temel

* (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

amacı söz konusu boşluğu gidermek amacıyla Türkiye’de yer ve özellikle cadde isimlerinde tarihsel olarak yaşanan değişimleri eleştirel toponomi literatüründe kaydedilen gelişmeler ışığında ve siyasi değişimlerle bağlantılı olarak değerlendirmektir. Bu çerçevede, 1923-1950 döneminde sekülerleşme ve ulus-inşası çabalarının; 1950-1980 döneminde çok partili hayata geçen siyasi elitler ile hala önceki dönemin paradigmasını yansıtan bürokrasinin farklı yaklaşımlarının; 1980 sonrasındaki dönemdeyse Türk-İslam kavramlaştırmasının Türkiye toponomisi üzerinde etkili olduğu gösterilecektir. Son olaraksa 2000’li yıllarda AKP döneminde yaşanan siyasi değişimlerin yer isimlerine yansımaları irdelenecektir. Çalışmada varılacak sonuç, yer isimlerinin dünyanın pek çok yerinde olduğu gibi Türkiye’de de siyasi değişimlerden etkilenmiş olduğu ve bu etkileşimin incelenmesinin siyasi düzlemde yaşanan değişimlerin siyasi elitler tarafından halkın gündelik hayatına hangi biçimlerde yansıtıldığına anlaşılmasına katkıda bulunacağıdır. Bu sonuca ulaşmak için belediye tutanakları, gazete haberleri ve konu ile ilgili yapılmış diğer akademik çalışmalardan faydalanılacaktır.

28 Şubattan Bugüne Biz ve Öteki Tartışması; Başörtüsü Örneği

*Ebru Girgeç**

Bu araştırma, darbelerin tarihsel ve toplumsal arka planında nelerin yattığını neler sonucunda darbelerin gerçekleştiğini ve temellerinin neler olduğunu, özelde ise 28 Şubat post modern darbesinin yaşanılmasının altında yatan problemleri anlamayı hedeflemektedir. Çalışma sonucunda darbelerle ülkenin gelişmesinin önüne geçildiği, demokrasinin sekteye uğradığı ve yaşananların sosyal bir travmaya sebep olduğu gözlemlenmiş darbelerin arka planında yatan en büyük problemin “iktidar mücadelesi” olduğu tespit edilmiştir. İktidara sahip olma mücadelesinden en çok toplum zarar görmektedir. Bu çalışma ekseninde darbeler sonucunda ülkenin refah seviyesinin düştüğü, demokratikleşme ve sivilleşmenin geliştirilmesinin önüne geçildiği düşünülmektedir. Siyasetin tıkanması sonucunda siyasi kriz ortaya çıkar. Siyasi kriz, siyaset içerisinde çözüme kavuşturulamadığı takdirde askeri darbeler gerçekleşmektedir. Bunun sonucunda da toplumsal düzen bozulmakta ve siyasi istikrara ket vurulmaktadır. Siyasi ve sosyal krizleri ortadan kaldırmak için yapılan darbeler, krize daha çok sebebiyet vermektedir. Bu krizlerden bir tanesi de, 28 Şubat post modern darbesidir. 28 Şubat post modern darbe sürecinde gerçekleştirilen ötekileştirilmenin, günümüzde de başörtülü olmayanların ötekileştirilmesinde söz konusu olup/ olmadığı nitel araştırma yöntemi olan yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmelerle gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma dâhilinde 11 kişi ile derinlemesine mülakat gerçekleştirilmiş olup görüşmeciler tarafından üç tür cevap elde edilmiştir. Birinci cevap: günümüzde böyle bir ötekileştirilmenin olmadığı yönünde iken ikinci cevap: ortada bir ötekileştirilme olduğu ve bu ötekileştirilmeye hem başörtülüler hem de başörtülü olmayanların maruz kaldığı yönündedir. Üçüncü cevap ise: günümüzde başörtülü olmayanların ötekileştirildiği doğrultusundadır. Sonuç olarak, toplum içerisinde “biz” ve “öteki” ayrımının yapılması kutuplaşmalara sebep olmaktadır ve bu tür ayrışmalar birbirini üretmektedir. “Biz” algısı “ötekini” üretirken “öteki” algısı da “bizi” üretmektedir.

* (Yozgat Bozok Üniversitesi)

12 Eylül 1980 Darbesi Sonrası Bülent Ecevit'in Türkiye Sosyal Demokrasi Hareketindeki Yeri

*Ahmet Bayar**

Türkiye'nin siyasal yaşamında nevi şahsına münhasır bir yeri olan Bülent Ecevit çok partili siyasal sistemin benimsenmesinden sonra siyasal yaşamda aktif roller almış Türkiye'nin kurucu partisi olarak nitelenebilecek CHP'nin üçüncü genel başkanı olmuş ve 12 Eylül Askeri Darbesine kadar istikrarlı bir politik hattı takip etmiştir. Ecevit'in demokratik sol anlayışı veya ortanın solu kavramıyla ifade edilen tutumu Türkiye'deki sosyal demokrat hareket içinde önemi bir konumdadır. 1980'li yıllara kadar "Halkçı Ecevit", "Kıbrıs Fatih" ve "Karaoğlan" olarak Türkiye siyasal yaşamında 3 kez Başbakan ve uzun süreler ana muhalefet lideri olarak etkin konumda bulunan Ecevit, 12 Eylül Darbesinden uzunca bir süre sonra 1999 yılında tekrar Başbakanlık koltuğuna oturarak büyük bir başarı sağlamıştır. Ecevit'in 12 Eylül'den sonra tekrar CHP'ye dönmeyerek kurduğu DSP'de siyaset üretmesi onun siyasal yaşamında 12 Eylül Darbesi'nin bir milat olarak imlenebileceğini göstermektedir. Nitekim Ecevit'in aile partisi görünümünde olmakla, hatta diğer sosyal demokrat partilerin "Bir Bölen" olarak suçlamalarına maruz kalan DSP -parti içerisinde takındığı anti demokratik tavırlara rağmen uzun ve sabırlı bir sürecin sonunda genişlettiği DSP tabanı ile 1999 yılında seçmenlerin teveccühünü kazanmış, Türk siyasal hayatında özgün bir örnek olarak tarihe geçmiştir. Ecevit'in 12 Eylül Darbesinden sonra kendisine biçtiği politik elbisenin aslında Türkiye'de tüm politik aktör ve kesimlerin siyasal olarak yüzleşmek zorunda oldukları, Kimlik Politikaları, Yolsuzluk ve Türkiye'de egemen olan güvenlik politikaları gibi temel meselelerde ki tavrının da liderlik tercihleri mi yoksa konjonktürel şartlardan mı kaynaklandığının tespiti önem arz etmektedir. Son olarak dönemsel koşulların mı yoksa kişisel liderlik tercihlerin etkilerinin mi 1999 yılındaki koalisyonunda, 1980 öncesinde asla uzlaşamayacağı MHP ile bir arada politika yapmış olmasının açıklanması bağlamında önem arz etmektedir.

* (Bayburt Üniversitesi)

**“Ortanın Solu”ndan “Demokratik Sol”a: Cumhuriyet Halk Partisi’nde
İdeolojik Değişim 1965-1972**

*Ali Açıkgöz**

Siyasi Partilerde yaşanan ideolojik değişimler sadece fikir ya da söylemde yaşanan değişiklikler değil, aynı zamanda parti organizasyonu ve reel siyasal politikaların içeriği ve yapılışını da kapsayan teorik ve pratik değişimlerdir. Bu değişikliklerde hem yapısal faktörler hem de aktörler, partilerdeki dönüşümlerin seyrinde etkili olmaktadır. Son yıllarda, Türkiye Siyaseti alanında sol siyasi yelpazeye dair yapılan çalışmaların çoğu Cumhuriyet Halk Partisi’nin 1965-1980 arasındaki dönemini incelemeye değer bulmamaktadır. Bu çalışma, daha geniş bir araştırma projesinin bir parçası olarak, 1965 ile 1972 arasında CHP içinde gerçekleşen ve demokratik süreçleri temel alan bir sol siyasi ideolojiyi parti içinde egemen kılan gelişmeleri incelemektedir. Çalışmanın analiz birimleri, iç ve dış aktörler ile kritik toplumsal gelişmelerle kendini gösteren yapısal faktörlerden etkilenecek parti içinde gerçekleşen ilişkisel dönüşüm ve aktörlerin ideolojik söylemleri ya da başka bir deyişle “politik ifadeleridir”. Bu yolda parti içi aktörlerin meclis, radyo vs. kamuya açık konuşma pratikleri, dönem içinde yazılan yazılı eserler incelenerek ideolojik değişim temaları ortaya konulmuş ve bunların tarihsel bağlam içerisinde parti örgütü ve politikaları açısından yarattığı değişimler ile kritik dönemeçler açısından yorumlanmıştır. Bu temalar: demokrasi, din, ekonomik politikalar, parti örgütlenme stratejileri ve sol politikadır.

* (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

1960-71 Döneminde Türkiye Sosyalistlerinin Kürt Meselesine Bakışını Okumak

*Enes Ateş**

Türkiye sosyalist solu, 1960-1971 yıllarında teorik ve politik bakımdan ciddi bir canlanma ve hareketlilik dönemi yaşamıştır. Sol aydın hareketliliği üzerinden de gelişen canlanma kendisini daha çok dönemin Yön ve Barış Dünyası gibi dergilerinde ve Türkiye İşçi Partisi'nde (TİP) göstermiş, bu mecralarda Türkiye'nin kalkınması, modernleşme, toplumsal bütünlük konularında ciddi tartışmalar yaşanmıştır. Bu tebliğde, Türkiye modernleşmesinin iki asırlık çevrimi içerisinde, toplumsal tarihsel bir fenomen olarak Kürt meselesinin ele alınış biçimine ilişkin, hukuki ve kültürel olarak Türk kimliği içerisinde değerlendirilen Kürt realitesini ele alan resmî teze yakınsayan ya da bu tezin dışında değerlendirmeler yapan Türkiye sosyalist aydınlarının -belirtilen yıllar içerisindeki atmosfer baz alınarak- düşünsel düzeyde meseleye yaklaşma biçimi değerlendirilecek, Türkiye sosyalist solunun 1960 öncesi tarihsel arka planına ilişkin bazı önemli noktalar hatırlatılacaktır. Bunun yanında, aynı dönemde Kürt hareketine sosyalizm saikiyle dikkat çekmeye başlayan Kürt sol aydınlarına ilişkin sosyal, konjonktürel ve politik temelde üç açıklama getirilip, Kürt siyasal hareketi içerisinde yer alan sosyalist aydınların orijini bakımından özgün bir konumu olduğu tartışılacaktır. Böylece, hem 1960-71 yıllarında beliren sosyalist canlanmanın, Kürt meselesi temelde sosyalist aydınlar nezdinde bir tutum haritası sorgulanabilecek, konunun Kemalist milliyetçilik, ulus-devlet kurulumu ve kalkınma/azgelişmişlik retoriğine ilişkin yönleri gözlemlenebilecektir. Tebliğin temel savı, belirtilen yıllarda Yön dergisinde ve Türkiye İşçi Partisi (TİP)'nde yer alan sosyalist aydınların, resmî tez olarak isimlendirilen yaklaşımdan ayrışacak görüşler belirttiği, ancak yazınsal olarak Yön dergisinde ve politik olarak TİP'te yer alan Kürt sosyalistlerinin, buralardan ayrılarak Kürt realitesini etno-politik temelde ele alan örgütlenmelere gitmesinin temelde Kürt solunun özgünlük arayışı olduğu savıdır.

* (Mardin Artuklu Üniversitesi)

12 Eylül 1980 Sonrası Sosyal Demokrasi ve SHP'nin İdeolojik Kimliğini Yeniden Düşünmek

*Kerem Hocaoğlu**

12 Eylül 1980 askeri darbesi Türk solunda ve siyasi yapısında önemli kırılmaya yol açan başat bir olaydu. Askeri rejimin yol açmış olduğu siyasi ortamda yeni politik aktörlerin ön plana çıktığı görülürken, eski politikacıların 70'li yılların unutulmaz önemli seçkinleri Ecevit, Erbakan, Türkeş ve Demirel siyasetten belli bir dönem tasfiye edilecekti. Askeri darbenin etkilerinin devam ettiği zaman silsilesinde Ecevit, 30 Ekim 1980 günü Cumhuriyet Halk Partisinden istifa eder. Ecevit'in istifa etmesi sosyal demokrat mahallede travmaya yol açacaktı. CHP'nin kapatılması ve Ecevit'in istifa etmesiyle sosyal demokrat siyasetçileri arayışa itmişti. Bu mahallenin akıl politikacılarının arayışı sonucunda Erdal İnönü ismi akla gelecekti. Bu dönemin içerisinde İnönü ve arkadaşları ilk etapta, 6 Haziran 1983 günü Sosyal Demokrat Parti'yi (SODEP) kuracaklardı. Tanıl Bora, SODEP'in yer aldığı partiyi de kastederek sosyal demokrat olmaya dönük önemli bir safha olarak betimler. 'Sosyal Demokrat'ların diğer partisi de, Necdet Calp'ın liderliğindeki Halkçı Partiydi. Calp bilindiği üzere, 12 Eylül sonrası Kenan Evren'in izniyle siyasete giren 'icazetli' bir politikacıydı. 80'li yılların ikinci yarısına doğru HP'sinde Aydın Güven Gürkan ismi ön plana çıkar ve lider olur. Gürkan'ın lider olmasıyla, SODEP ve Halkçı Partisi birleşir ve SHP kurulur. SHP'nin kurulmasıyla da Türkiye siyasetinde yeni bir sayfa açılır. Aydın Güven Gürkan, İsmail Cem, Ercan Karakaş gibi siyasetçiler, SHP'nin ideolojik kimliğini tartışmaya açacaklardı. Bu dönemde, SHP'nin akıl politik beyin takımınca ortaya koyulan politika girişimleri sonucunda SHP'nin CHP'nin devamı olup olmadığı, Erken Cumhuriyetin mirasını alacak mı almayacak mı tartışması ortaya çıkacaktı.

Diğer yandan, düşünsel anlamdaki yenileşme krizinin tohumları özellikle 1989 yerel seçimleriyle atılacaktı. 1989 yerel seçimleri arkasından, 1991 seçimleriyle birlikte gelinen başarısızlık SHP'deki politikacıların özellikle Deniz Baykal'ın İnönü'ye karşı bayrak açmasına yol açmıştı. Bu sırada Baykal ve İsmail Cem'in kaleme almış oldukları Yeni Sol başlıklı kitabıyla, SHP'deki muhalif kanat manifestolarını da yayınlamış olur. Margaret Thatcher- Reagan'ın yaratmış oldukları neoliberal siyaset döngüsünde çok kimlikli siyasete bakış açılarını da yansıtır. Sosyal demokrat mahallede Kürt kimliğini, aslında 1980'li sonlarında tanımıştı. İnönü ve onun beyin takımının Kürt sorunuyla ilgili kaleme almış olduğu Kürt sorunuyla ilgili rapor ve arkasından 1991 seçimlerinde SHP- HEP işbirliği sosyal demokrat dünyada bir sendroma yol açacaktı. 1991 sendromu ve bununla birlikte SHP'nin CHP'nin mirasını alıp almayacağı tartışmasının sonuçları, 2000'li yılların siyasetinde etkileri görülecekti.

* (Hacettepe Üniversitesi)

Devrimcilikte Bir Süreklilik: CHP’de Ortanın Solu Açılımı

*Onur Alp Yılmaz**

1923 yılında kurulan Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) bir emek örgütlenmesinin sonucu olarak ortaya çıkmamıştır. Aksine “sınıfsız ve imtiyazsız bir toplum” fikriyle yola çıkan Mustafa Kemal Paşa tarafından kurulduğundan bu tür örgütlenmeleri yasaklayan bir yapı niteliğini kazanmıştır. Ancak 27 yıllık tek parti iktidarının 1950’de el değiştirmesi, CHP’yi yeni bir yön arayışına itmiş ve 1950-1960 arasında geçen on yıllık süre içinde CHP adım adım yeni bir kimlik inşa etmiştir.

1950’de iktidara gelen Demokrat Parti (DP) iktidarı süresinde Türkiye birçok alanda ciddi dönüşümlere uğramıştır. Bu dönüşümlerin en fazla görüldüğü alanlar tarım, ekonomi, kentleşme ve eğitim olmuştur. Bazı çalışmalarda DP’nin muhalefete karşı sertleşen tavrının nedeni 1954 seçimlerindeki ezici zaferinin bir sonucu olarak yorumlansa da; aslında bu durum yukarıda bahsi geçen dönüşümlerin sonucunda ortaya çıkan iktisadi problemlerle ilgiliydi. İktisadi alanda DP, ilk üç yılda uluslararası konjonktürün yardımıyla yakaladığı ivmeyi kaybetmeye başlayınca bunun bir sonucu olarak muhalefete, özellikle de CHP’ye karşı tavrını sertleştirmiştir. Bu gelişmelerden sonra, CHP çeşitli aşamalarla 1965’te adı konulan “ortanın solu” fikrinin altyapısını oluşturmaya başlamıştır. CHP’de ortanın solu fikriyle ilgili yapılan neredeyse tüm araştırmalarda, 1965 seçimleri öncesinde İnönü’nün yapmış olduğu bu tanımlamanın aslında o gün için fikri temelden uzak, pragmatik bir çabanın ürünü olarak gösterilmiştir.

Bu çalışmada, bir yandan CHP’nin 1950’lerde uğradığı dönüşüm gösterilirken; diğer yandan da ortanın solu fikrinin ortaya atıldığı andan itibaren yalnızca bir pragmatik tutumun sonucu olmadığı çeşitli argümanlarla ortaya koyulacaktır. Bu argümanlar, Atatürk’ün devrimcilik ilkesinde bir süreklilik kaygısı, CHP’nin üniversite gençliğiyle olan tarihsel ittifakı ve üniversite gençliğinin sola açılımı ve 1960’larda yükselen işçi hareketi olacaktır.

* (Ankara Üniversitesi)

Bir Küresel Aktör Olarak Türkiye: Türkiye'nin Latin Amerika ve Karayipler Açılımı

*Anıl Kuleli**

Geçtiğimiz yirmi yıl süresince Türkiye, aktivist ve çok yönlü bir dış politika kurma çabaları dahilinde Latin Amerika ve Karayipler bölgesindeki ülkelerle ilişkilerini güçlendirmeye çalışmakta. Bu açılımın başlangıcı 1998 yılındaki Latin Amerika ve Karayipler Eylem Planı'na dayansa da 2006 yılın da planın yenilenmesiyle açılım yeniden hız kazandı. Bu çalışma, Türkiye'nin Latin Amerika ve Karayipler açılımını yumuşak güç ve kamu diplomasisi konseptleri aracılığıyla ele alarak açılımın ülkenin dış politikası içerisindeki yerini ve sonuçlarını incelemeyi ve böylece Türkiye'nin küresel bir aktör olma iddialarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışma dahilinde Türkiye'nin bu açılımının arkasındaki amaçları, açılımda kullandığı araçlar ve açılım sonucunda Türkiye'nin bölge ülkeleriyle değişen diplomatik ilişkileri ve ticaret hacmi ele alınmaktadır. Çalışmanın sonuçlarına göre Türkiye'nin Latin Amerika ve Karayipler açılımındaki motivasyonları ve kullandığı araçlar, Balkanlar ve Orta Doğu gibi bölgelere olan açılımlarındakilerle uyumlu olsa da, Latin Amerika ve Karayipler açılımının başarısı bahsedilen diğer açılımlara kıyasla kısıtlı kalmaktadır.

* (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Suriye Savaşında Bir Kamu Diplomasisi Aracı Olarak Medya

*Duygu Nil Özer**

Dünya, küreselleşme ile birlikte yeni bir döneme girmiştir. Bu durum ekonomi ile başlayarak politik ve bireysel alanlarda pek çok dönüşüme yol açmıştır. Bu süreçte kimi kavramlar dönüşürken, kimisi ise tamamen yok olmuştur. Günümüzde ekonominin etki etmediği bir alan yaratmak neredeyse imkânsızdır. Bu çalışmanın alanı olan gazetecilik, bu dönüşümün en yoğun yaşandığı mecralardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Her şeyin pazarlanabilir bir meta haline dönüştüğü bu çağda medya; sermaye sahipleri açısından önemli bir gelir modeli oluştururken, siyasetçiler açısından sahip olunması gereken bir güç unsuru halini almıştır. Bu sebeple devletler bir kamu diplomasisi ve hegemonya aracı olarak medyayı etki altına almaktan ve gerekli koşullarda kullanmaktan çekinmemektedirler. Özellikle son yıllarda giderek artan yurtdışı fonlu medya organlarının farklı ülkelerde, o ülkenin ana dili ile yayın yapmaya başlaması bir tesadüf değildir. Bu çalışma kapsamında özellikle Suriye savaşında gündem belirleyen iki farklı yayın kuruluşu ele alınacaktır. Bunlar Katar destekli El Cezire ve Rusya destekli Sputnik yayın kuruluşlarıdır. El Cezire için Katar lehine gündemi değiştirme ve haber sürecini yönetme tartışmaları 11 Eylül saldırıları ve Irak savaşından bu yana devam ederken görece yeni sayılabilecek Sputnik için de benzer tartışmalar yapılmaktadır. Çalışma örneklemini olarak Suriye savaşının tercih edilmesinin birkaç nedeni vardır fakat en önemlisi bir anlatı mücadelesine sahne olmasından kaynaklanmaktadır. Suriye savaşı, güncel olarak farklı devletlerin askeri, ekonomik, siyasi ve medya aracılığı ile sahada var olma ve güç kazanma amaçlarını somut olarak gözlemlendiği bir alandır. Dolayısıyla her grubun farklı ideoloji ve güç bağlamında girdiği bu savaşta onlarca farklı anlatı ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda bütün bir savaşı ele almak sunum süresi nedeniyle bir kısıtlılık yaratmaktadır.

Bu sebeple Suriye savaşındaki en önemli lokasyonlardan biri sayılan Palmira bölgesinde 2016 yılında yapılmış haberler çalışma kapsamında incelenmiştir. Palmira stratejik olduğu kadar kültürel olarak da önemli bir lokasyondur. Bu bölge için yapılan haberler ekseninde Rusya'nın Suriye politikası ile Sputnik'in; Katar'ın Suriye politikası ile El Cezire'nin yayın faaliyeti arasında bir paralellik görülüp görülmediği incelenmektedir. Çalışmanın bu bölümünde eleştirel söylem çözümlemesi araştırma yöntemi olarak tercih edilmiştir. Çalışmanın bulguları sonucunda medyanın "tarafsızlık" argümanının gerçeği yansıtmadığı, Sputnik ve El Cezire medya kuruluşlarının ekonomi politik anlamda Rusya ve Katar ile bağları varken böyle bir iddia taşıyıp taşımadığı ve gerçekliği ortaya konulmaya çalışılacaktır.

* (Akdeniz Üniversitesi)

Self-determinasyon ve Yeni Kamu Diplomasisi: İskoçya ve Katalonya'nın Karşılaştırmalı Analizi

*Eda Cebeci**

Değişen ve gelişen diplomasi anlayışı çerçevesinde kamu diplomasisi uluslararası ortamda bir adım öne çıkmaktadır. Özellikle yeni medyanın kullanımı ile birlikte gelişen ve etki alanı genişleyen yeni kamu diplomasisi devlet dışı aktörlerin kamuoyunu ve diğer devletleri etkilemesi ve yumuşak gücün kullanımı noktasında önemli bir konumdadır. Bu çalışma “self-determinasyon hareketlerinde kamu diplomasisine derece başarılıdır/ etkilidir?” sorusunu yanıtlamayı amaçlamaktadır. Bu noktada çalışma, akademik literatürdeki iki temel açığı kapatmayı hedeflemektedir. Birincisi, genel anlamda kamu diplomasisi faaliyetlerinin sonuçlarına ve etkilerine yönelik literatürdeki çalışmaların sınırlılığıdır. İkincisiyse, self-determinasyon ile ilgili akademik çalışmalarda kamu diplomasisinin etkisi göz ardı edilmesidir. Günümüzde self-determinasyon hareketlerinin sayısının artmasıyla birlikte yapılan referandumlar sayesinde pekiştirilmeye çalışılan bağımsızlık isteği yeni kamu diplomasisi etrafında şekillenmektedir. Bu çerçevede en yeni örneklerden ikisi olan Katalonya ve İskoçya self-determinasyon hareketlerinde yeni kamu diplomasisinin kullanımı bağlamında değerlendirilecek ve kullanılan kamu diplomasisi aktörleri karşılaştırmalı olarak incelenecektir. Çalışmanın metodolojisini self-determinasyon ve kamu diplomasisi literatürünün taranmasının yanında Katalonya ve İskoçya özelinde yapılan anket sonuçları, ilgili aktörlerin söylemleri, sosyal medya ve basın taramaları oluşturmaktadır.

Sonuç olarak, self-determinasyon hareketlerinde kamu diplomasisi aktörlerinin ve özellikle algı oluşturma çok önemli olduğunu söyleyebilmekteyiz. Temel amaç doğrudan bağımsızlık sağlamaktan ziyade uluslararası çapta kendi davaları hakkında farkındalık yaratarak kamuoyunun desteğini toplamaktır. Katalanların bu hususta daha başarılı olduğu kanısına ulaşılmıştır. Çünkü kullandıkları kamu diplomasisi aktörleri algı oluşturma ve destek toplama açısından İskoçya'dan daha ön plana çıkmıştır. Literatür içinde kamu diplomasisinin nasıl ölçüleceği konusu tartışmalı bir husus olarak devam ederken her iki vaka konusunda da başarı kıstası olarak uluslararası kamuoyunda farkındalık yaratıp algıları olumlu yönde değiştirme durumu göz önüne alınırsa Katalonya'nın görece daha başarılı, İskoçya'nın ise görece başarısız olduğu savunulabilir. Özellikle, Birleşik Krallık'ın İskoçya'ya oranla çok daha başarılı bir kamu diplomasisi faaliyeti yönetmesi, İskoçların algı yönetimi konusundaki sınırlılıklarını açıklayan önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte, Katalonya'nın İspanya Hükümeti'ne oranla uluslararası kamuoyu algısını yönetmede daha başarılı olduğu iddia edilebilir. Başarı kıstası olarak referandumdan self-determinasyon kararını geçirmeyi aldığımızda ise yine Katalonya'nın İskoçya'ya göre başarılı olduğu görülmektedir. Çünkü referandum sonucuna göre evet diyenlerin oranı daha fazladır. Ne var ki, referandum sonuçlarının uygulanabilmesi ve self-determinasyonun başarıya ulaşması için kamu diplomasisinin etki alanının oldukça

* (İzmir Katip Çelebi Üniversitesi)

sınırlı kaldığı görülmektedir. Çünkü, merkezi hükümetin referandum sonucunu ve akabinde self-determinasyonu tanınması veya uluslararası camianın baskısıyla tanımaya zorlanması gerekmektedir. Ne var ki, bunun için kamuoyu baskısı yaratmak tek başına yeterli olmamaktadır.

Yeni Nesil Bir Yumuşak Güç Olarak Dijital Diplomasi ve Türkiye

*Buğrahan Çelik**

Soğuk savaşın sona ermesi, iki kutuplu dünya düzeninin yerini tek bir dünya düzeni olan küreselleşmeye bırakması sonucunda ülkeler arasındaki resmi sınırlar gayri resmi olarak kalkmaya başlamış; ülkeler sert-katı kuralların yerini iletişim ulaşım ve teknolojik ağların gelişimiyle yerini yumuşak güce bırakmıştır. Bu yumuşak güç kapsamında eski bürokratik hantal diplomasi yerini artık dijital diplomasiye bırakmıştır. Gittikçe değeri artan yapay zekâ, dijitalleşme, iletişim stratejileri dünyada yeni bir düzen oluşturmaya başlamıştır. Mevcut konjonktüründe artan bir ivmeyle mevcudiyet gösteren dijital diplomasi, ülkemizde ne denli kullanılmaktadır. Eksiklikleri nelerdir. Oluşan herhangi bir krize nasıl karşı koyulur gibi problematlere cevap aramak hususuna zihnim muazzam takılmaktadır. Anayasamızda da belirtilen ve etik olarak da bilim üretmek isteyen her gencin, muasır medeniyet seviyesine ulaşma arzusunun varlığı ve bu arzuları mutlak seviyede geliştirme merakının olmasının gerektiğini düşünmekteyim. Bilhassa, Biz akademisyen adaylarının daha da özverili yeni diplomatik alanlara bakması ve dünyaya yeni kapılardan açılması gerektiğini de düşünüyorum. Bu minvalde, Birer Z kuşağı olan biz genç akademisyen adaylarının yeni dünya düzeninde stratejik davranıp; diplomatik hızları yakalaması, uzmanlaşması hatta daha ileri gidip yeni teorileri ortaya sav atması taraftarıyım.

Çağımızda klasik kamu diplomasisinin yerini yavaşça ama sağlam adımlarla dijital diplomasisi almaktadır. İkinci Dünya Savaşı'nın acımasız Alman propagandası ve soğuk savaşın sert politik diplomasisi, yerini yumuşak ve bir o kadar da hızlı dijitalleşmiş kamu diplomasisine bırakmıştır. Milenyum çağının başlaması ile artış gösteren dijitalleşme, günümüz uzay çağında en üst dereceye yükselmiştir. Bilgisayarların ve dokunmatik telefonların her haneye girmesi sonucunda egemen ve egemen adayları, artık; tüm seçmene, ulusa, tebaya, bölgeye ve dünyaya hegemonik üstünlüğü sağlamak için fiili çatışmalardan uzaklaşmış, yerini artık bir tek mavi tık'a bırakmıştır. Bu sayede artık oluşan herhangi bir diplomatik probleme karşı zaman dilimi göz ardı edilmeksizin günün yirmi dört saatinde çözüm olasılıkları değerlendirilebilmekte, oluşan herhangi bir diplomatik krizi fırsata çevirmek kolaylaşmaktadır. Tabii ki krizlerin fırsatlara çevrilmesi başarılı bir diplomatik mücadele ile meydana gelebilir ve bu mücadele 21.yy'da dijital şekilde yapılmaktadır.

Bu konulara Trump örneğini verecek olursak; gündelik hayat ile tamamen farklı olan sosyal medya gibi yeni nesil sanal mecralar ile gerçek hayattan bir kesinti olup iletinin herhangi bir bürokratik engele takılmadan dünyaya yayan dijital medya aracı Whatsapp, Twitter gibi uygulamaların stratejik konularda mutlak suretle kamu oyunu etkilediğini görmemek bir çılgınlıktır. Bu örnekleme, yeni bir uygarlık tasavvuru

* (Mersin Üniversitesi)

yaratan dünya, dijital düzene mutlak suretle entegre olmuştur. İsrail’i mesel verecek olursak artık iktisadi olarak paraları tamamen birer banka kodu olan dijital rakamlarla görüyoruz. Bu rakamlar maddeden soyut durumdadırlar. Dünyada ülkeler arasında muazzam bir sanal para talebi söz konusu ve bu sanal paralar bence ileriki yıllarda maddi paraların yerlerini tutacak onları elemine edeceklerdir. Yeni dünya düzeninin ekonomik şekilde inşa edildiğini ve bu inşanın ise yeni dijital diplomasi ağı ile kurulduğunu düşünmekteyim.

Hızla artan dijital diplomasi trafiğine, vakit kaybetmeden ülke öncüllü katılmamız gerektiğini, yeni nesil diplomasi ağı olan dijital diplomasının ülkemizde uzmanlaşılmasının gerektiğini düşünmekteyim. Bu konular hakkında nasıl bir çözüm arayabiliriz diye fikir arayacak olursak; YÖK’ün uluslararası ilişkiler bölümlerine Dijital Diplomasi derslerinin eklenilmesi, uzman yetiştirilmesi veya Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü gibi Dijital Diplomasi Koordinatörlüğü kurulması iyi bir çözüm olacaktır.

Türkiye-Afrika İlişkileri ve Türkiye'nin Afrika'daki Sağlık Diplomasisi: Sudan Örneği

*Cihan Çaça**

1998 yılında kabul edilen “Afrika Açılım Eylem Planı” özellikle Kuzey Afrika ülkeleri dışındaki 48 Sahra Altı Afrika ülkesiyle ilişkileri güçlendirmeyi hedefleyen bir plandır. Bu tarihten sonra Türkiye-Afrika ilişkileri hızlanarak ilerlemiş, 2002 yılında Adalet ve Kalkınma Partisi'nin tek başına iktidar olması ile birlikte yeni bir ivme kazanmıştır. Ayrıca 2005 yılının “Afrika Yılı” ilan edilmesi, yine 2005 yılında Türkiye'nin Afrika Birliği'nde gözlemci ülke statüsü elde etmesi, 2008 yılındaki Afrika Birliği Zirvesi'nde Türkiye'nin stratejik ortak ilan edilmesi gibi gelişmeler ilişkileri ileri boyutlara taşımıştır.

Türkiye'nin yumuşak güç bağlamında değerlendirilebilecek diplomasi araçlarından biri olan sağlık çalışmaları, ilişkileri arttıran önemli unsurlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Somali, Sudan ve Nijer gibi ülkelerde açılan büyük hastaneler ve sivil toplum kuruluşlarının gerçekleştirdiği ücretsiz muayene ve ameliyat programları ile Türkiye, Afrika kıtasındaki varlığını sürdürmektedir. Sudan, Türkiye'nin Afrika kıtasında sağlık çalışmalarını yoğunlaştırdığı bölgelerden biridir. Özellikle 2006 yılında dönemin Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Sudan'ı ziyaret etmesinden sonra Türkiye, devlet kurumları ve STK'lar ile ülkede yaşanan çatışmaların yaralarını sarmak için yardım seferberliği başlatmıştır. 2014 yılında Nyala'da açılan Türkiye-Sudan Eğitim ve Araştırma Hastanesi ve yapılan daha birçok yatırım ve çalışma, aralarında güçlü tarihsel bağlar bulunan iki ülkenin yakınlaşmasını sağlamıştır.

Bu çalışmanın amacı; Türkiye-Afrika ilişkilerinde dönüm noktası olan ve 1998 yılında ortaya konan “Afrika Açılım Eylem Planı”nı takip eden süreçte, ilişkilerin geldiği noktayı ve sağlık çalışmalarının ilişkilere yansımalarını Sudan örneğinde ele almaktır. Çalışma literatürdeki kaynaklar çerçevesinde, ilgili haberlerin taraması yapılarak hazırlanmıştır.

* (Mardin Artuklu Üniversitesi)

Türk Milliyetçiliğinin Bir Bağlamsal Analizi: Alparslan Türkeş ve Devlet Bahçeli

*Arzu Opçin-Kıdal**

Türkiye Cumhuriyeti'nin milliyetçilik macerası, etnik / kültürel ve sivil milliyetçilikler arasında salınan yeni bir ulusal kimlik tanımına dayanarak radikal bir şekilde yeni bir toplum yaratmaya çalışan Kemalist Devrim ile başladı, ancak bu ulusal kimlik kavramları arasındaki gerginlik tarihsel süreçte devam etti. Cumhuriyet'in kuruluşundan bu yana, vatandaşlık / Türklük kavramları, Türk siyasi tarihinde ideolojik çatışmalar için merkezi bir temalar olmuştur. Bu tarihsel perspektif, Türk siyaset tarihinde Milliyetçi Hareket Partisi'nin (MHP) ortaya çıkışını Türk siyasal arenasında resmi milliyetçilik ile bugüne kadar çelişen vatandaşlık / Türklük tanımları arasında hiç bitmeyen bu gerginliği çözme girişimi olarak belirlememizi sağlar.

Sadece milliyetçilik değil aynı zamanda milliyetçi hareket de bu nedenle (modern) Türk siyasi tarihinin en önemli unsurlarından biri olmuştur. 1950'lerden başlayarak, bu ideolojik hareket Türkiye'nin parti sistemlerinde bir dizi siyasi parti ve lider aracılığıyla sağlam bir şekilde kurulmuştur. Alparslan Türkeş -Milliyetçi Hareket Partisi'nin eski lideri- ve milliyetçi hareketi bu açıdan tartışmasız en önemli oyuncu oldu. Türkeş, milliyetçi fikirlerini iki parti aracılığıyla topluma ilettiler ve yirmi yıldan fazla bir süre boyunca Türkiye'nin siyasi sahnesinde kaldı, üç darbe ve Türk siyasetindeki kartları değiştiren diğer birçok krize şahitlik etti. Geçtiğimiz on yıl boyunca, Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP)'nin Türkiye siyasetindeki üstünlüğüne rağmen, Devlet Bahçeli liderliğindeki milliyetçi hareket, (16 Nisan) 2017 referandumu, 2007 cumhurbaşkanlığı seçimleri ve 15 Temmuz'daki darbe girişiminin ardından AKP'nin anayasa reformuna verdiği destek gibi Türkiye siyasetinde önemli bir figür olduğunu kanıtlamıştır. Daha geniş bir perspektiften, Milliyetçi Hareket Partisi, Türkiye'nin yaşadığı herhangi bir siyasi konjonktürde uzun zamandır hayatta kalmayı başarmıştır. Bu nedenle, bu iki öncü politik lideri incelemek, Türk milliyetçiliğinin belirli dönemlerinde Türk siyasetine egemen olan milliyetçi söylemi birçok yönden anlamamıza yardımcı olabilir. Bu "milliyetçi ideolojinin" zaman içinde sabit kaldığını iddia etmek zor olurdu. Türkiye'de milliyetçi ideoloji üzerine yazılmış pek çok çalışma milliyetçi ideolojinin milliyetçi hareket tarafından bağlamsal nasıl tanımlandığını sistematik olarak incelememiştir. Bu nedenle, bu araştırmanın amacı Alparslan Türkeş'in (1969-1997) ve Devlet Bahçeli (1997'den bugüne)'nin fikirleri / uygulamaları arasındaki olası benzerlik ve farklılıkları incelemektir. Bu araştırma, (i) milliyetçilik teorileri, (ii) Osmanlı Devleti'nin son döneminden şimdiye kadar Türk milliyetçiliğinin tarihsel gelişimi ve bununla ilgili olarak, (iii) Türkeş ve Bahçeli'nin farklı olup olmadığını sormaya odaklanacaktır. Milliyetçi yaklaşımlarında / uygulamaları arasında bir farklılık olup olmadığı ve eğer öyleyse, bu tür farklılıkların nasıl ve neden ortaya çıktığı araştırmanın esas amacıdır.

* (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Çelişkilerin Ortaklığı: Evrensel ve Özgün Boyutlarıyla Türk Usulü Yeni Sağ ve Özal

*Elifcan Çoruk**

Bu çalışmada, geleneksel ideolojik yaklaşımları alt üst ederek oluşan yeni sağ düşüncenin varlığına kaynaklık eden çelişkiler ile Turgut Özal'ın başbakanlık yaptığı dönem boyunca kişiliği ve parti politikalarındaki çelişkiler, ortak paydada ele alınarak benzer ve farklı olduğu noktalar tartışılmaktadır.

Tarihsel süreç içinde 1970'li yıllarda ortaya çıkan krizler zinciri sonucu süresi dolduğu iddia edilen refah devleti olgusu, ilerleyen süreçte kendini 'yeni' sıfatıyla sunan sağ siyasetin yükselişine bırakmıştır. Bir kriz döneminin ürünü olarak ortaya çıkan bu sağ siyasetin yeni oluşu ise kuşkusuz kendisini oluşturan temel ideolojik dinamiklerin (liberalizm ve muhafazakârlık) birbirleriyle çelişmesinden kaynaklanmaktadır. Hem teorik bir zeminde okunabilen hem de mevcut çelişkilerini örtbas etmeye çalışan lider politikalarıyla öne çıkan yeni sağ düşünce, 1980'li yıllar boyunca küresel siyasette önemli bir yer edinmiştir. Benzer şekilde, yeni sağ düşüncenin Türkiye temsilcisi olduğu düşünülen Turgut Özal'ın dönemi, kişiliği ve partisi üzerine çalışıldığında da çelişki ifadesi rahatlıkla kullanılabilir. Özal dönemi, gerek yeni sağın temel bileşenlerini politikalarında barındırması gerekse de sunduğu dört eğilime (demokratik sol, liberal sağ, milliyetçi sağ ve İslami sağ) sahip olmaya çalışan profil nedeniyle çelişkili olma durumunu gözler önüne sermektedir. Bunun da ötesinde, Turgut Özal ve yeni sağ düşünce, hem sahip oldukları çelişkiler hem de onları örtbas etmeye çalışan politikalar vasıtasıyla ün kazanarak hafızalarda yer edinmiştir. Buradan hareketle bugün bu çalışma, Özal dönemi ve yeni sağ düşünceyi müşterek paydada birleştiren çelişkilerin ortaklığı ifadesinin, aynı zamanda 1980'ler ruhunun göstergesi olduğunu göstermeyi amaçlamaktadır.

* (Hacettepe Üniversitesi)

Siyasi Travma ve Sonuçları: Ülkücü Hareketin 12 Eylül 1980 Sonrası Hapishane Anlatıları

*Gökhan Şensönmez**

Bu çalışma, 12 Eylül 1980 sonrası kitap formatında basılmış hapishane anlatılarına dayanarak, Ülküçülerin içine düştüğü siyasi boşluğun sebeplerini ve hapishanede ortaya çıkan Ülkücü tiplerini tartışmayı amaçlamaktadır. Askeri darbeyle gelen hapishane tecrübesi şüphesiz birçok siyasi hareketi farklı şekillerde; ancak mutlaka derinden etkilemiş, hareketler içinde çatlaklara ve belirgin yol ayrımlarına kapı aralamıştır. Bu değişimlerin belki de en ilginç Ülkücü hareketin darbe sonrası yaşadığı sarsıntıda görülür: komünizmle mücadelesinde kendini devletin yanında, hatta devletin uzanamadığı yerlerde devletin yerinde gören Ülküçüler, darbe sonrası kendilerini devletin hapishanelerinde, liderlerinden uzakta, fiziksel ve psikolojik işkence altında ve mücadele ettikleri sol hareket mensuplarıyla aynı çatı altında, benzer bir muameleyle karşı karşıya bulmuşlardır. Darbe sonrası yaşanan sarsıntının sebepleri dört başlıkta toplanabilir: etkin liderliğin kaybı, gönülden bağlı olunan devletin düşmanca tavrı, Ülküçülerin en önemli hareket noktası olan komünizmin yenilgisi ve Ülkücülüğün hayatı düzenleyen bir ütopyasının olmayışı. Tüm bu etmenler bir araya geldiğinde hapishanedeki Ülküçülerin gündelik hayatlarında ve zihniyet dünyalarında siyasi boşluklar oluşmuş, bu bağlamda o güne kadar eleştirilemez görülen lider figürünü sorgulamaya başlamış, parmaklıklar ardında, savaştıkları solcuları ve İslam öğretilerini tanımaya fırsat bulmuşlardır. Bu süreç kimilerini Ülkücülüğün reddine varan bir radikal İslamcılığa, kimilerini milliyetçilikle İslamcılığı dengeleyen Nizam-ı Alem Ülkücülüğüne, kimilerini pasifist bir reformizme, kimilerini ise merkez-sağa yöneltmiştir.

* (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Türkiye’de Demokrasinin Konsolidasyonu ve Çok Partili Hayata Geçiş Denemeleri: Demokrat Parti’nin Selefleri Aksine Başarılı Olmasına Zemin Hazırlayan Etkenler ve Sonrası Türk Siyasal Hayatına Etkileri

*Selen Tosun**

Demokrasi: kökeni Yunancaya dayanan ve ilk olarak aynı coğrafyada şekillenen bir tür yönetim biçimidir. En yalın tanımıyla; siyasal denetimin doğrudan doğruya halkın elinde bulunduğu yönetim anlayışıdır. Uygulama anlamında coğrafyalara ve toplumlara göre farklılık gösteren bu kavram, Osmanlı Devleti’nin dağılma döneminden Cumhuriyetin ilanına kadar tüm fikir adamları ve aydınlar tarafından Türk toplumu için en uygun rejim biçimi olarak nitelendirilmiştir.

Cumhuriyetin kurulmasıyla başlayan çağdaşlaşma hareketinin halkta karşılık bulması adına hızla demokratikleşme adımlarının atılmasını gerekli gören Atatürk: Parlatmentonun ve siyasal hayatın gelişmesi için ilk olarak, Terakkiperer Cumhuriyet Fırkası ve ardından Serbest Cumhuriyet Fırkasının kurulmalarına öncülük etmiştir. Ancak iç siyasetin dengeleri ve artan rejim karşıtı faaliyetlerin sonucu olarak her iki parti de siyasal hayatlarına devam edememiştir. Dış politikada mücadele edilen sorunların iç siyasetimize sıçraması ve toplumun laik yönetim anlayışına adapte olamayışından doğan muhalif hareketler çok partili hayata geçişin ertelenmesine sebep olmuştur. Dünya Ekonomik Buhranı ve 2. Dünya Savaşının doğurduğu kırılğan ortamdaki etkilenen Türk halkı iktidarı sorgulamaya başlamıştır. Alternatifsiz olan Cumhuriyet Halk Partisi ortaya çıkan siyasal çözümsüzlüğü aşmak için, İnönü önderliğinde yeniden çok partili hayata geçilmesi gerektiği yönünde beyanlarda bulunmaya başlamıştır. Hali hazırda parti politikalarına muhalif olan kesimler Ocak 1945’te mecliste görüşülen Toprak Reformu Tasarısı üzerinde ciddi fikir ayrılıkları yaşamıştır. Bu süreç fikir muhalefetinden çıkılıp fiili muhalefete geçilmesine neden olmuş, Demokrat Parti’nin ortaya çıkışını sağlamıştır.

Cumhuriyet Halk Partisi, Demokrat Partiyi siyasal gerilimi ortadan kaldıracak, halk ayaklanmasını önleyecek ve yalnızca iktidarı denetleyecek bir muhalif hareket olarak gördü. Ancak DP seleflerinin aksine iktidarı denetleme mekanizmasından çıkıp iktidar olmayı hedeflemiştir. Bu hedefle oluşturulan parti programının kurucu değerlere sadık kalan ancak ekonomik ve sosyal alanda yenilikler ve özgürlükler vadedilen bir içerikte olması toplumda karşılık bulmuştur. 1946’da muhalefet, 1950’de ise iktidar olarak çıktıkları seçimlerin ardından savundukları özel teşebbüsün desteklenmesi ve liberal ekonominin teşvik edilmesi söylemleri güçlenmelerini sağlamıştır. Artan dış yatırımların sağladığı hızlı kalkınma ve yarattığı refah ortamı ülkenin mevcut ekonomik yapısının hazır ve yeterli olmayışı sebebiyle yurt dışı kökenli müteşebbislere ve Birleşik Devletlere ülke politikalarına müdahil olma fırsatı sunmuştur. DP’nin parti programından uzaklaşması, oluşan ekonomik genişlemenin durması ve kendilerini iktidara taşıyan özgürlük vaatlerinin tam tersine sınırlayıcı ve

* (Haliç Üniversitesi)

baskıcı hale gelen kararların alınması muhalefeti CHP ekseninde birleştirmiş, halk desteğini kaybetmeye başlamasına neden olmuştur. İç politikada ekonomik problemler ve anti-demokratik uygulamalarla artan gerilim, dış politikada ise ABD gerilen ilişkilerin üzerine SSCB ile diplomatik ilişkilerin iyileştirilmesi adımının atılması DP iktidarının 1957 seçimleri ile başlayan düşüşünü hızlandırmıştır. Tırmanan gerilim halkın sokağa dökülmesine sebep olmuştur. Menderes iktidarı sorunların çözümüne baskı ve özgürlükleri kısıtlayıcı bir takım politikalarla yaklaştığı için halk hareketlerini durduramamış aksine büyümesi için (6-7 Eylül Olayları) meşru zemin oluşturmuştur. ABD'nin ve yabancı yatırımcıların artan kaygıları siyasi arenada yeni iş birlikleri oluşturmalarına zemin hazırlamıştır. Kargaşa ortamının büyümesi, topyekûn bir halk hareketine dönüşmesinden duyulan endişe ve geline düzlemde siyasilerin krizi çözmede yetersiz kalması Silahlı Kuvvetleri harekete geçirmiştir.

İç siyasetteki hareket alanı geniş satırlara ulaşan ABD, Türk Silahlı Kuvvetleri içerisindeki rütbeli subayların planladığı cuntayı desteklemiş ve Cumhuriyet tarihinde gerçekleşen ilk askeri darbe, emir komuta zincirinin dışında cereyan etmiştir. DP iktidarı ülke yönetiminden el çektirilmiş, parti yönetimi ve hükümet yetkilileri tutuklanmıştır. Baş gösteren olayların sonuçlanmayışı, muhalefetin askeri müdahaleyi kaçınılmaz bir son olarak görüşü ve İsmet İnönü'nün açıklamalarının TSK üzerinde yarattığı etki 27 Mayıs 1960 askeri darbesini meşrulaştıran parametreler olarak gösterilmiştir.

Meşrutiyetin ilanından itibaren parlamenter sistemin uğradığı aksamlar, Türk toplumunun demokrasiye tam konsolide olamadığı ya da ekonomik veya diplomatik kırılma noktasının buna sebebiyet verdiği şeklinde açıklanabilir. Cumhuriyet tarihinde demokratikleşme sürecinin kırılma noktası olarak nitelendirilebilecek 1946-60 dönemi ise hem günümüze kadar gelen siyasi süreçlerin (parti politikaları, ideoloji partilerinin ortaya çıkışı, halk hareketleri) hem de demokratikleşme önündeki engellerin oluşmasına neden olan dönemdir. Yakın siyasi tarihimizde kurulan partilerin birçoğu temelde dönemin CHP-DP çatışmasının fikir temelleri üzerinden hareket etmiş, bundan sonra yapılan tüm askeri müdahaleler yöntem ve gerekçe olarak 1960 Askeri Darbesini referans almıştır denilebilir.

Tüm bu parametrelerle, Türkiye'nin demokratikleşme sürecinde yaşanan problemlerin ve günümüzde geline noktanın ana sebebini aradığımızda vardığımız sonuç: geçmişi uzun soluklu bir devlet yönetiminden ve geleneksel bir yaşam tarzından beslenen Türk toplumu hızlı bir sekülerleşmeyi benimsemekte zorlanmış, bununla beraber gelen sosyo-ekonomik problemler ve baskıcı anlayış toplumsal hayatta kutuplaşmaya sebebiyet vermiştir. Tüm bunların yarattığı siyasi çözümsüzlükler ise orduyu ülke yönetimine müdahil olmaya itmiştir. Demokratik konsolidasyonun önündeki en büyük engelleri siyasi çekişme ve silahlı kuvvetlerin faaliyetleri oluşturmuştur.

Türkiye Varlık Fonu: Politik bir Canavar mı yoksa Finansal bir Yatırım Aracı mı?

*Tibet Gür**

Yaklaşık 30 yıl süren neo-liberal küreselleşme sürecini takiben, devletin yeni bir formda küresel pazarlara dönüşü olarak nitelendirilebilecek olan Ulusal Varlık Fonları (UVF), uluslararası finansal pazarları ve ev sahibi ülkeleri alarma geçirdi. Ulusal Varlık Fonları basitçe devletlere ait olup yurtiçi ve yurtdışı pazarlarında yüksek riskli yatırım yapan finansal araçlar olarak tanımlanabilir. Fonların geçmişi 1953 yılında kurulan Kuveyt Yatırım Fonuna kadar uzansa da, günümüzde tekrar tartışılmasını gerekli kılan gitgide büyüyen ekonomik yapıları ve artan sayılarıdır (Kimmit, 2008). Günümüzde UVF'ler tarafından kontrol edilen para miktarı 7 trilyon doları aşmış ve dünya çapında 80'den fazla fon bulunmaktadır (SWF institute, 2019). Bu fonlar geleneksel olarak merkezden dışa doğru gelişen sermaye akışlarının yönünü tersine çevirmiştir. Fonların büyük bir bölümü, petrol ve doğalgaz başta olmak üzere emtia ihracatı yapan veya bütçe fazlası veren gelişmekte olan ülkelerce kurulmuştur (Yi Chong, 2010). Bu ters trend, batılı ülkelerin finansal güvenlik korkularını, özellikle 2007-2008 dünya ekonomik krizini takiben, körüklemiştir (Drezner, 2008). Özellikle bu fonların opak yapıları ve köken ülkeleri, uluslararası pazarlarda bir meşruiyet krizi yaratmış ve fonların yatırım stratejilerine yönelik hem bireysel hem kolektif yaptırımlara yol açmıştır (Monk, 2009; Cohen, 2008). Bu yapıların politik motiflerle hareket eden fonlar ya da rasyonel market aktörleri gibi kar maksimizasyonu yapan yapılar olduğuna yönelik tartışma dünya gündeminde yerini almaya başlamıştır.

Türkiye 2016 yılında UVF sahibi olan ülkeler klübüne katılmıştır fakat ekonomik yapısı gereği bu karar oldukça tartışmalıdır. Dünyadaki örneklerinden farklı olarak Türkiye ne 'rantiye ekonomisi' sahibi bir ülkedir ne de bütçe fazlası vermektedir. Türkiye bu fonu alışıla gelmedik yöntemlerle finanse etmektedir. Bu fonlama yönteminin başında hazineye ait gayrimenkullerin seküritizasyonu ve 50 milyon liralık bir nakit aktarımı ve dış borçlanma gelmektedir (Resmi Gazete, 2016 ; Bloomberg, 2019). Ek olarak Türkiye Varlık Fonu hiç şeffaf olmayan bir yönetim anlayışıyla yönetilmektedir. Bu gerçekler doğrultusunda fonun amaçları ülke içerisinde bir tartışma konusu haline gelmiştir. Fon gerçekten gelecek nesillere gelir aktarma amacı taşıyan bir finansal yapı mıdır? Yoksa AKP iktidarının kontrolünde çalışan ve iktidarın otonomisini arttırmaya yönelik bir politik araç mıdır? Bu makale, Ulusal Varlık Fonları hakkında var olan teorik literatür ve AKP iktidarı altında gerçekleşen devlet-iş grupları ilişkisini gözeterek, TVF hakkında teorik ve pratik çıkarımlar yapmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda araştırma 4 ana bölümden oluşmakta olup, birinci bölümde UVF'lerin kökeni ve üzerlerine olan uluslararası tartışma, ikinci bölümde UVF'lerinin teorize edilmesi konusundaki literatür çalışmaları, üçüncü bölümde Türkiye Varlık Fonunun

* (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

yapısal özellikleri, dördüncü bölümde ise Türkiye Varlık Fonu politik ekonomisi, devlet tartışması ışığında incelenecektir.

Liberal 'Tarafsızlık' Miti: BM'nin UNOSOM Müdahalesi

*Ardahan Özkan Gedikli**

Soğuk savaşın sona ermesiyle uluslararası müdahaleler hem nitel hem de nicel olarak bir dönüşüm geçirmiştir. Öncesinden farklı olarak bu dönemdeki uluslararası müdahaleler, geri kalmış "başarısız devletlerin" (failed states) vatandaşlarını "koruma sorumluluğunu" (R2P) Küresel Kuzey ülkelerine yükleyerek "insani" (humanitarian) gerekçelerle meşru kılınmıştır. Birleşmiş Milletler'in (BM) uluslararası müdahalelere yönelik "tarafsızlık" (impartiality) ilkesi bu bağlamda inşa edilmiştir. 1990'lı yılların ilk yarısında Somali'de gerçekleşen UNOSOM müdahalesini çözümlleyen bu çalışma, liberal müdahaleciliğin (liberal interventionism) pratiğine kılavuzluk eden "tarafsızlık" ilkesine bir eleştiri niteliğindedir. Soğuk savaş sonrası BM'nin ilk ara buluculuk denemelerinden biri olan Somali vakasında görülebileceği üzere, UNOSOM müdahalesi "tarafsızlık" ilkesinin pratikte korunmasının mümkünlüğüne yönelik kuşkuları ortaya çıkarmış ve bu ilkenin liberal bir mitem ibaret olduğunu gözler önüne sermiştir.

* (Koç Üniversitesi)

Barış İnşa Süreçlerinde Yeni Bir Yaklaşım Olarak Melez Barış

*Efser Rana Coşkun**

Bu makalede, barış inşa süreçlerinde yaklaşım dönüşümü çerçevesinde, Türkiye’de Uluslararası İlişkiler çalışmalarında daha önce ele alınmamış olan melez barış (hybrid peace) kavramının tanımı, gelişimi ve eleştirileri üzerine oluşturulmuş akademik yazın değerlendirilip detaylı bir şekilde tartışılacaktır. Bu çalışmanın iki temel amacı vardır. Birincisi, liberal barıştan melez barışa dönüşen barış inşasının hangi açılardan liberal barış eleştirisine cevap olacağına yanıtlanması; ikincisi ise melez barış inşasına yönelik eleştirilerin irdelenip değerlendirilmesidir. İlk aşamada, barış inşa süreçlerindeki yaklaşım dönüşümünü açıklamak için, liberal barış kavramı ve eleştirileri ele alınacaktır. İkinci aşamada ise, liberal barış ve melezleşme arasındaki ilişkiler, melezleşme süreçlerinin farklı açılara evrilmesi ile tartışılacaktır. Bu tartışmalar eşliğinde, melez barış inşası sürecinde aktörler ve melez barış inşa sürecini sahiplenmede doğabilecek ikilikler eleştirilecektir.

* (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

AB ve Rusya'nın Sırbistan-Kosova Sorunu Bağlamında İşbirliği ve Çatışma Olasılıkları

*Meriç Ergündüz**

Kosova Sorunu gerek Yugoslavya Federe Devleti'nin varlığı gerek Yugoslavya'nın dağılmasından sonra, uluslararası aktörlerin, farklı devletlerin ve sorunun taraflarının içinde bulunduğu bir problem olarak Uluslararası İlişkiler literatüründe çeşitli boyutlarıyla ele alındı.

Bölgedeki çatışmanın tarafları Sırbistan ve Kosova Özerk Bölgesi (daha sonra Kosova Cumhuriyeti) yönetimlerinin karşılıklı agresif tutumları ve barış ortamının sağlanamamasından dolayı, öncelikle Birleşmiş Milletler, daha sonra bölgenin Avrupa'nın 'arka bahçesi' denecek konumda olmasından dolayı, Avrupa Birliği ve Sırbistan'ın tarihsel müttefiki olarak anılan Rusya, çözüm sürecine müdahil oldu. Çözüm sürecinde en büyük ivme Avrupa Birliği gözetiminde kaydedilse de henüz sorun kesin bir sonuca bağlanamadı.

Bölgedeki iki önemli dış aktörden Avrupa Birliği bölge üzerindeki politikaları ve koşulluluk prensibine bağlı olarak yarattığı yaptırımlarıyla, Rusya ise gösterdiği örnek vakalar ile Kosova-Sırbistan arasındaki çözüm sürecini önemli bir oranda şekillendirdi. Buna istinaden bu çalışmada Kosova Sorunu, yakın coğrafyalarda yer alan, pek çok konuda karşılıklı bağımlılıklarından dolayı işbirliği yapan, aynı zamanda pek çok konuda da rejim yapıları gereğince çatışan Avrupa Birliği ve Rusya'nın muhtemel işbirliği ve çatışma alanlarından biri olarak ele alınıyor.

Avrupa Birliği ve Rusya'nın Kosova Sorunu üzerindeki etkilerini daha iyi kavrayabilmek için, çalışmada öncelikle Kosova Sorunu'nun tarihsel sürecinden bahsediliyor. Takip eden bölümde Avrupa Birliği'nin Batı Balkanlar üzerindeki genişleme politikaları ve bu genişlemenin en önemli yapıtaşı olan koşulluluk prensibi detaylı bir şekilde inceleniyor. Üçüncü bölümde, Rusya'nın Batı Balkanlar üzerinde uyguladığı dış politika stratejileri, Sovyetler Birliği'nin dağılması üzerine oluşan benzer vakaların Rusya tarafından Kosova Sorunu ile nasıl ilişkilendirildiğinden bahsediliyor. Sonuç olarak, çalışmanın son bölümünde, Rusya ve Avrupa Birliği'nin Kosova-Sırbistan arasındaki probleme yaklaşımları ve bölge politikaları göz önünde bulundurularak, çözüm sürecinde nasıl bir yol izledikleri ve izleyebilecekleri, bu yolun işbirliği temelli olup olmayacağı tartışılıyor.

* (TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi)

Bariş Korumada Kadını Rolü

*Özlem Özkan**

BM 1325 nolu kararı toplumsal cinsiyet eşitliği, güvenlik ve bariş konularına bağlantılı olarak değindiği için önemli bir karar olmuştur. Son zamanlarda ise toplumsal cinsiyet eşitliği kalkınmanın önemli bir parçası olarak değerlendirilmekte birlikte askeri operasyonlarda yönetsel olarak da kullanılması gündeme gelmektedir. Çatışma içinde bulunan veya çatışma sonrası istikrar yapısı bozulan ülkelerde, askeri operasyonlarda karar alma ve uygulama mekanizmaları genellikle erkeklerin elinde bulunmaktadır. Öte yandan kadınlar daha çok diplomatik süreçlerde, kalkınmada ve bariş inşası süreçlerinde yer almaktadır. Askerlik, erkek popülasyonun yoğun olduğu, uygulama yöntemleri ve kurumsal mekanizmaları açısından eril tahakkümün baskın olduğu bir alandır. Toplumsal cinsiyet eşitliği terimi uluslararası siyasette, genellikle ekonomik ve sosyal kalkınma alanlarında kullanılırken, savaş sırasında gerçekleştirilen harekâtlarda kadınlar taktik belirleme ve yönetme alanlarında yer almamakta; bununla birlikte de savaşın yapısı, yöntemi toplumsal cinsiyet yapıları açısından değerlendirilmemektedir. Öte yandan savaş, toplumsal cinsiyet yapılarını barındıran birçok suçu içermektedir: Tecavüz, seks köleliği, cinsel şiddet ve işkence. Uluslararası örgütler son zamanlarda konuyla ilgili az da çaba göstermelerine rağmen, askeri operasyonlarda daha fazla kadının özellikle karar alma mekanizmalarında yer alması, savaşın yapısında ve askeri operasyonların uygulama yöntemlerinde radikal değişiklikler oluşturacaktır. Askeri operasyonlarda çok yönlü bir şekilde kadınlara yer vermek üç temel alanda savaş yapısında iyileşme sağlayacaktır: Bilgi toplama, operasyonel güvenilirlik, gelişmiş kuvvet koruma.

Öncelikli olarak bilgi elde etme ve doğru, güvenilir bilgiye ulaşma askeri harekâtlar açısından oldukça kritik bir role sahiptir. Yakın geçmişe bakıldığında Rwanda, Bosna gibi örneklerde kadınlar, kız ve erkek çocuklar savaştan en çok zarar görenler olmuşlardır. Bu zararın boyutunu anlamak ve incelemek için bölgede bulunan askeri güçlerin sosyal bağlantıları, bölge insanlarıyla ilişkileri hayati role sahiptir. Kadın askerler bu alanda başarılı olduklarını kanıtlamış ve daha geniş kitlelere ulaşabildiklerini göstermiştir. Female Engagement Teams (Fets) Afganistan'da, Irak'ta kadınların karşı karşıya kaldıkları tehlikelere dair daha geniş kapsamda ve daha güvenilir bilgi elde etmiştir. Bilgi edinme savaş sırasında ve sonrasında, cinsel suçları vurgulamak, ortaya çıkarmak, kadınların daha fazla zarar gördüğünü aktarmak açısından kritiktir. Dolayısıyla, kadın askerleri operasyonlara dahil etmek savaş yöntemi içerisindeki eril tahakküme dayalı yöntemleri ortaya çıkarmak açısından önemlidir.

Operasyonel güvenilirlik açısından, kadınların askeri operasyonlarda görünür kılınması sağlandığında, bölgede bulunan halkla askeri güçler arasında güven ilişkisinin daha rahat kurulduğu Liberya, Afganistan ve Bosna gibi acı olaylara tanıklık eden

* (Ankara Üniversitesi)

ülkelerde görülmüştür. Kadının doğrudan askeri taktikleri belirleme mekanizmalarında yer almaları güç kullanımının ve şiddet oranının düşürülmesini sağlamakla birlikte etkilenen bölgelerde güven inşası oluşturmayı kolaylaştırmaktadır. BM toplumsal cinsiyet ve barış koruma operasyonları üzerine yapılan bir çalışmada 'barış koruma görevlilerin en azından %30'u kadın askerlerden oluştuğunda, etkilenen bölgedeki kadınlar barış süreçlerine daha fazla ve etkili olarak dahil olduğunu' belirtmiştir. Kadın askerlerin diğer sağladığı fayda, bölgedeki yerel popülasyonda yer alan kadınları barış süreçlerine, diyaloglara ve diplomatik ilişkilere daha fazla dahil etmeleri olmuştur. Bu durum ise kadınların barış süreçlerinde karar alma mekanizmalarında daha etkin bir role sahip olmasını sağlamıştır.

Sonuç olarak savaş gibi eril ideolojinin baskın olarak uygulandığı, insanlık dramına neden olan olaylarda, askerlik gibi eril tahakkümün oldukça yüksek seviyelerde görüldüğü alanlarda kadınların daha fazla yer alması, ortamın ve savaş yapısının dönüştürülmesi açısından kritik olmakla birlikte, eril tahakkümün etkileri ve bunlara dayalı suçlarla mücadele etmek açısından da önemlidir.

Körfez Dinamiğinin Afrika Boynuzuna Etkisi

*Rengin Yavuz**

Eritre, Cibuti, Somali ve Etiyopya'yı içine alan bölge Afrika Boynuzu olarak adlandırılmaktadır. Farklı ülkelerin dış politika faaliyetlerinde etkili olan bu bölgeyi önemli kılan birkaç neden vardır. Bunlardan en önemlisi, bölge dünyanın en önemli deniz geçiş güzergâhlarından biri olan Aden Körfezi ve Babül Mendeb Boğazı boyunca uzanmaktadır. Babül Mendep Boğazı Asya ve Ortadoğu pazarları ile Avrupa arasındaki ticari faaliyetlerinin gerçekleştiği bir rotadır. Asya ve Ortadoğu'nun önde gelen ülkeleri tarafından Afrika pazarına önemli giriş noktalarından olan Afrika Boynuzu için hakimiyet mücadeleleri verilmektedir. Ancak birçok ülke için Afrika Boynuzu'nun istikrar içerisinde olması da hayati önem taşımaktadır. Söz konusu ülkeler arasında olan Arap Körfez ülkelerinin güvenlik, siyasi, ekonomik ve insani düşüncelerle Afrika Boynuzu ile arasındaki bağlar giderek daha önemli hale gelmektedir. Ayrıca Körfez ülkelerinin yeraltı kaynaklarından elde ettiği ekonomik gücün sürdürülebilirliğinin uzun vadede mümkün olmayışı Körfez'in Afrika Boynuzuna artan ilgisi paralel gelişmektedir. Körfez ülkeleri, iç rekabeti kırılan bir bölgeye aktararak, Kızıldeniz'i kontrol altına almak için Afrika Boynuzu'nda nüfuz yarışında olmuşlardır. Boynuz hükümetleri ise politikalarının bölgesel güvenliğe getirdiği risklerin farkında olması gerekirken güçlü komşularıyla pazarlık güçlerini arttırma girişimleri olmuştur. Ancak iki bölge arasında hızla gelişen/gelişebilecek ilişkinin ve uzun vadeli geleceğin dinamikleri belirsizliğini korumaktadır. Hazırlanan çalışma ile literatürdeki kaynaklar çerçevesinde Körfez Ülkelerinin Afrika Boynuzu'na etkileri ve nüfuz yarışları ekonomik, siyasi ve güvenlik açısından incelemeye çalışılacaktır.

* (Uşak Üniversitesi)

2001 Krizi Sonrası Oluşan Yeni Ekonomik İttifakın Türk Dış Politikasına Etkisi

*İrem Aybala Gülen**

2001 yılında Türkiye, Türkiye'nin doğrudan yabancı yatırımlara açılmasından finansal sektörün düzenleyici reformlarına kadar büyük uygulamalara yol açan büyük bir kriz yaşadı. Bu krizin sebebi geçmiş yıllara dayanmasına rağmen, kriz sonrası dönemde yeni hükümet ve yeni ortaya çıkan muhafazakâr burjuva sınıfının ittifakını sağladı. Aynı zamanda, küresel politik ekonomi, Güney Doğu Asya ülkelerinin neo-gelişimsel devlet modelinin yükselişi ve küresel politik ekonomideki Doğu'ya kayma ile birlikte değişiklikler yaşamıştır. Bu gelişmelere paralel olarak, yeni burjuvazinin ekonomik çıkarları ve Adalet ve Kalkınma Partisi'nin (AKP) siyasal ideolojisinin kesişimi, Türkiye'nin dış politikasını şekillendiren yeni bir ittifakın oluşmasını sağladı. Başka bir deyişle, yeni kurulan ittifakla Batı'ya bir alternatif bulma fikri, Doğu'ya yaklaşma ve Asya ülkelerinin neo-gelişim modeline (neo-developmental state model) yakınlıkla dış politikada bir değişim yaratmıştır. Yeni burjuvazinin Batı'ya alternatif olarak gördüğü Doğu ve bu burjuvazinin Adalet ve Kalkınma Partisi'yle örtüşen siyasal ideolojisi dış politikada Batı'ya alternatif bulma yönelimine sebep olmuştur. Bu nedenle, bu yazıda, Türkiye'nin yeni burjuvazinin ortaya çıktığı illeri ile Rusya ve Çin arasındaki ticaretin Türk siyasi ekonomisi bağlamında Türk dış politikasını nasıl etkilediği sorusu analiz ediliyor. Bu amaçla, önce Türkiye'nin değişen dış politika yöneliminin siyasi ekonomi odaklı tartışmasını ve yeni burjuvazi ile AKP arasındaki yeni ittifakı ele alınıyor. Daha sonra, Türkiye'nin ihracata bağlı ithalat artışını da göz önünde bulundurarak, bu ülkelerle ve yeni burjuvazinin ortaya çıktığı illerle yapılan ithalat analiz edilerek bunun dış politikaya etkisi inceleniyor. Bu sebeple İstanbul, Konya, Kayseri, Gaziantep ve Hatay illerinin Rusya ve Çin'le yaptığı ithalat oranları incelenmiştir. Buna ek olarak, bunun sonucu dış politikada etkili oldu mu sorusunu incelemek için dış politika söylemlerine ve MÜSİAD faaliyetlerine bakılmıştır. Örnek olarak, MÜSİAD, 2018'de Rusya'da bir temsilcilik ajansı açtığına, kuruluşun başkanı, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Rusya ve Çin'i stratejik konumlar olarak konumlandığını ve MÜSİAD'ın bu ülkelerdeki teşkilatlanmayı öncelikli olarak artırmayı hedeflediklerini belirtmiştir. Sonuç olarak, AKP ve yeni burjuvazi arasında oluşan ekonomik ve ideolojik ittifakın dış politikada Batı'ya alternatif bulma yönelimine yol açtığı gözlenmektedir.

* (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Türkiye – Afrika İlişkilerinin Politik Ekonomisi: Sudan Örneği

*Kaan Devecioğlu**

Sudan özelinde Türkiye ve Afrika ilişkilerinin politik ekonomisini ele alan bu tez çalışması, 1998 yılında uygulamaya konulan Afrika Açılım Eylem Planı sonrasındaki sürece odaklanmasının yanı sıra; günümüz ilişkilerini daha iyi anlamlandırmak amacıyla okuyucuya tarihsel bir perspektifte sunmaktadır.

Türkiye'nin uzun yıllar önemsemediği; fakat tarihsel, kültürel ve coğrafi açılarından yakın olduğu Afrika kıtasına, özellikle 2000'li yılların başından itibaren ilgi duyması Türk akademi literatüründe de kayda değer boşluk yaratmıştır. Bununla birlikte literatürdeki çalışmalarda Türkiye – Afrika ilişkileri genel çerçevede ele alınmaktadır. Buradan hareketle çalışmanın, hem Sudan özelinde hem de politik ekonomi çerçevesinde ele alınmasıyla literatüre katkı yapmak amaçlanmıştır.

Bu amaçlar çerçevesinde çalışmada, TÜİK'den elde edilen ekonomik veriler, hükümetlerin uygulamaya koyduğu politikalar ve sivil inisiyatiflerin projeleri koordineli bir şekilde ele alınmak suretiyle analiz edilmiştir. Bu analiz sonucunda görülmüştür ki; Sudan özelinde Afrika'da sivil inisiyatiflerin ve hükümetlerin ortaya koyduğu eylemler ekonomik angajmanları da beraberinde getirmiş ve Türk ekonomisine kayda değer manada olumlu etki yapmıştır.

* (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Küresel Ekonomik Krizlerin Dış Politikaya Etkileri: 2008 Krizi Türkiye Örneği

*Leyla Karakış**

Amerika Birleşik Devletleri'nden başlayarak hızla Avrupa'ya yayılan küresel kriz, Avrupa ülkeleriyle yakın ekonomik ilişki içinde olan Türkiye'ye sıçramıştır. Krizin etkisi ile Türkiye'de makroekonomik göstergelerde bozulmalar meydana gelmiştir. Küresel krizin etkisiyle ülkemizde yeni ekonomik önlemler alınması dış politikamızı bu eksende şekillendirmiştir. Bu çalışmanın amacı, 2002-2010 yılları arasında Türkiye'de yıllık veriler kullanarak grafikler aracılığıyla küresel ekonomik krizlerin dış politikaya etkilerini gayri safi yurtiçi hasıla, kişi başına gayri safi yurtiçi hasıla, gayri safi yurtiçi hasıla büyüme oranı, enflasyon oranı, işsizlik oranı ve dış ticaret göstergeleri yardımıyla araştırmaktır. Çalışmanın sonucuna göre, Türkiye'de küresel krizin etkisiyle yeni para politikaları ve maliye politikaları uygulanması dış politikada ulusalcılığın ön plâna çıkmasına neden olmuştur.

* (Sakarya Üniversitesi)

Stratejik Derinlik'ten Yerli ve Milli Ekonomi'ye

*Muhammed Yusuf Yılmaz**

Ülkelerin ekonomik kurumlarının oluşması ve bu kurumların değişimleri üzerine, bu yeniden yapılandırmaların sebeplerini ve belirleyici etkenlerini işaret etmek için, günümüze kadar birçok kurum ortaya konulmuştur. Kimi çalışmalar bu değişimlerin tamamen materyal sebeplerle olduğunu kimileri ise mevcut kurumların ileride oluşacak kurumlar için bir “patika bağımlılığı” oluşturduğunu savunur. Bu çalışmada ise Mark Blyth'in öne sürdüğü ve “Knightian belirsizliği” zamanlarında ortak inançların ve geçmişlerin yeni kurumların taslağı olarak görev aldığını savunan kurum benimsenerek Türkiye'nin Arap Baharı sonrasında Mısır ile yaşadığı politik kriz ve Rusya ile yaşadığı jet krizi sonrasındaki ekonomik kurum değişiklikleri ve bunların sebepleri ortaya konmaya çalışılacak.

Bu çalışmada, vakalar irdelenirken süreç izleme yöntemiyle “Stratejik Derinlik” politikasından “Yerli ve Milli Ekonomi” politikasına geçiş arasındaki süreçler ve bu süreçlerin sebepleri araştırılacak ve ortak inanç ile tecrübelerin bu süreçlerdeki etkileri incelenecektir. Dahası, ortak düşünce dünyasının ülke içi ittifak kurma aşamalarındaki etkisi ve bu süreçlerden fazlaca zarar görebilecek olan MÜSİAD firmalarının politikaları araştırılarak Türkiye'nin Arap Baharı sonrasındaki politikalarının diğer kuramlar yerine Blyth'in kuramıyla daha doğru açıklanabileceği ileri sürülecektir. Sonuç olarak, kriz zamanlarında, Türkiye'nin dış politikasına yön veren ittifakın inanç dünyasının ekonomik kurumların değişimlerindeki rolü ortaya konacaktır.

* (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Azerbaycan`da Modernleşme ve 2. Dünya Savaşından Sonraki Dönemde Sosyal ve Siyasal Dönüşüm: Türkiye ile Karşılaştırma

*Tural İsmayilzada**

Azerbaycan`da sosyal bilimler alanında sosyal ve siyasal dönüşüm perspektifinden yaklaşım sergileyen araştırmacı ve çalışma neredeyse yoktur. Genel olarak modernleşme ve dönüşüm olgularına tarihsel açıdan bakılır ve kronolojik bir sıralamayla yansıtılır. Yönetimin yürüttüğü politikaların toplum üzerinde bıraktığı etkiler, ideolojik cereyanlar ve sosyolojik veriler araştırma zamanı arka planda bırakılır. Literatürdeki bu yetersizlik kapsamlı bir araştırmayı zorlaştırmakla beraber önemli kılıyor. Bu çalışmanın temel amacı Azerbaycan`daki modernleşme sürecini incelemek, bu sürecin sosyal ve siyasal dönüşüm üzerindeki etkisini tartışmak ve dönemin Türkiye`si ile karşılaştırmalı bir analiz yapmaktır. Ele alınacak dönemin belirlenmesindeki ana kriter, siyasal ve sosyal açıdan radikal dönüşümlerin kendini göstermesi olmuştur. Bu açıdan 2. Dünya Savaşı`ndan sonraki 15 yıllık bir dönemin seçilmesi hem Azerbaycan`da büyük değişikliklerin olması, hem de bu değişikliklerin Türkiye`dekilerle karşılaştırma olanağı sağlamasıyla ilgilidir. İlk önce şunu vurgulamakta fayda var: Totaliter bir rejim tarafından yönetilen ve sömürge muamelesi gören bir ülkede modernleşme projeli modernleşmedir ve sömürgeci çıkarlara hizmet etmektedir. Başka bir deyişle, bu süreçte merkezi yönetim için çevre ülkelerin modernleşmesi değil, bu modernleşmenin merkeze sağlayacağı ekonomik katkı önem taşımaktadır. Altında yatan amaç ve nihai sonuç ne olursa olsun, Azerbaycan Sovyetlerin bir parçası olarak modernleşme sürecinden geçmiştir ve bu sürecin ülke için olumlu ve olumsuz sonuçları olmuştur. Diğer yandan, Azerbaycan ve Türkiye`deki savaş sonrası modernleşme süreçlerinin ve sosyal ve siyasal dönüşümlerin karşılaştırılması iki ülkenin farklı yollar çizdiğini ve Azerbaycan`ın neredeyse her açıdan Türkiye`de olan modernleşmenin yıllarca gerisinde olduğunu gösterir niteliktedir. Bu bakımdan iki toplum arasındaki etnik, dil ve kültürel yakınlık farklı modernleşme süreçlerinden geçilmesi nedeniyle belirli seviyede aşınmaya uğramış ve bu toplumlarda sosyal ve siyasal farklılıkların olagelmesini zorunlu kılmıştır.

* (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

İkinci Dünya Savaşı Sonrası Yeniden Şekillenen Dünya Ekonomisinde Türkiye'nin Rolünü Yabancı Raporlar Vasıtasıyla Yorumlamak: Thornburg Raporu Örneği

*Atakan Yılmaz**

İkinci Dünya Savaşı sonrası şekillenmeye başlayan iki kutuplu dünyada Türkiye Batı bloğu ülkeleri arasında yer almış ve Batı bloğunun lideri konumundaki Amerika Birleşik Devletleri'nin Türkiye üzerindeki siyasal, ekonomik ve kültürel etkileri de hissedilmeye başlanmıştır. ABD'nin Türkiye üzerindeki ekonomik etkisinin yorumlanmasında Birleşik Devletler tarafından gönderilen temsilcilerin hazırladığı kalkınma reçeteleri önemli kaynaklar olarak ortaya çıkmaktadır. Bunların başlıcaları Thornburg Raporu, Hiltz Raporu ve Barker Raporu'dur. Bu raporlar hakkında yapılan akademik çalışmalar genel olarak bu raporları Türkiye'nin iç dinamikleri bağlamında değerlendirmiştir. Bu çalışma ise spesifik olarak Thornburg Raporu'na odaklanarak bu raporu Soğuk Savaş koşulları bağlamında ve Türkiye'nin kapitalist dünya ekonomisine dahil edilmesi bağlamında inceleyecektir. Bu bağlamların daha iyi kavranabilmesi için ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri'nin İkinci Dünya Savaşı sonrası dış politikası olarak ortaya çıkan "çevreleme" politikasının tarihsel gelişimi ve Türkiye'nin bu politikadaki kritik rolü ortaya konulacaktır. Türkiye ve Yunanistan'a yapılacak ekonomik ve askeri yardımları içeren Truman Doktrini'nin Amerika Birleşik Devletleri Kongresi'nde kabulü sırasında yaşanan tartışmalar ise Türkiye'nin kapitalist dünya ekonomisine dahil edilmesindeki önemi pekiştirecektir. Kongrede yaşanan tartışmalar incelendiğinde totalitaryanizme karşı çıkışın yanı sıra, Türkiye ve Yunanistan'ın kapitalist sistemin demokratik standartlarına dahil edilmesi vurgulanmıştır.

Truman Doktrini'nin 1947 yılında onaylanmasından hemen önce Türkiye ve Yunanistan hakkında fizibilite çalışmaları Yirminci Yüzyıl (Twentieth Century Fund Mission) adlı yapılanma tarafından başlatılmıştı. Bu yapılanma tarafından yürütülen ve 1949 yılında Turkey: An Economic Appraisal olarak da basımı yapılan çalışma Thornburg Raporu olarak adlandırılmaktadır. Önsöz bölümünde yönetici müdür Evan Clarks bu çalışmanın amacını Birleşik Devletler hükümetine ve Amerikalı özel sermayeye Türkiye üzerindeki olası dış politika hamleleri için bir temel hazırlamak olarak nitelemiştir. Bu yazıda ayrıca Türkiye'nin Sovyetler Birliği'ne karşı stratejik konumuna da vurgu yapılmıştır. Max Weston Thornburg bu çalışmada araştırma direktörü olarak görev almış, Graham Spry ise Thornburg'a araştırma görevlisi olarak yardım etmiştir.

Thornburg'un Türkiye ekonomisi üzerindeki değerlendirmeleri ve önerilerine geçmeden önce, Türkiye ekonomisinin İkinci Dünya Savaşı sonrası modernizasyon çabalarından önceki durumuna bakmak önemli olacaktır. İkinci Dünya Savaşı'ndan hemen sonraki periyoda baktığımızda Türkiye ekonomisinin henüz etatist karakterini kaybetmediğini söylemek mümkündür. 1929 yılındaki Büyük Buhran'dan sonra

* (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

Türkiye'nin ekonomisi incelendiğinde korumacılık ve etatizm ekonominin karakterini belirleyen iki önemli unsur olmuştur. Bu ekonomi politikaları da endüstriyellemeye dayalı bir kalkınma modeli öngörmekteydi. İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde Avrupa Kalkınma Programı'ndan yararlanmak isteyen Türkiye'nin ABD'ye sunduğu kalkınma programı da Türkiye ekonomisinin ana unsurları olan korumacılık, etatizm ve endüstriyellemeden kesin bir taviz vermeyen ve Kadrocu olarak bilinen devlet yetkilileri tarafından hazırlanan 1946 İvedili Kalkınma Planı'ydı. Ancak 1946 İvedili Kalkınma Planı, Türkiye'nin Avrupa Kalkınma Programı fonundan yararlanması için öngörülen kalkınma planı değildi. O sırada bu kalkınma planına en çok muhalefet edenlerden birisi de bizzat Thornburg olmuştur. O sırada hükümeti liberal tandanslı 1947 İktisadi Kalkınma Planı ya da Vaner Planı olarak bilinen ekonomi modelinin hazırlanmasına iten en önemli etkenlerden biri de Thornburg'un tavsiyeleri olmuştur. Bu bağlamda Thornburg Raporu'nun incelenmesi Soğuk Savaş koşulları içerisinde kapitalist dünya sistemine eklemlenmeye çalışan bir ülkenin siyasi ve ekonomik gidişatını anlamak açısından önemli olacaktır. Thornburg'un önerileri 3 başlık altında incelenecek ve detaylandırılacaktır. Bunlar;

- Devlet kontrollü endüstriyellemeye çabalarının tasfiyesi
- Özel teşebbüsün teşvik edilmesi
- Periferi olarak tanımlanmış ve tarımın dominant olduğu ekonominin modernizasyonudur.

Kooperatifçilik Yeniden: Gıda Krizlerine Karşı Türkiye’de Kooperatifçiliği Yeniden Düşünmek

*Volkan Ayyıldız**

Kooperatifçilik, 20. yüzyılda dünyada önemli bir üretim ve tüketim modeli olarak uygulanmıştır. Zamanın ruhuna uygun olarak ortaya çıkan kooperatifler sadece ekonomik değil aynı zamanda sosyolojik olarak da önemli boyutları içeren bir üretim formunun imkânlarını sunmuştur. Kooperatifler üreticiler için demokratik bir yapı sunarken, tüketiciler bakımından kaliteli ve satın alınabilir bir pazarın yolunu açmıştır. Bu üretim formu üreticiyi ve tüketiciyi piyasa koşullarının olası etkilerinden korumak amacıyla ciddi bir fırsat yaratmıştır. Ancak neoliberal ekonomik derinleşme uzun vadede bu üretim modelini ortadan kaldırmış; özellikle üreticiler bakımından teknolojik yatırımların ve üretim formlarının çağcılaştırılamaması sonucunda kooperatiflerin üretim kapasitelerini ve pazara ulaşılabilirlik seviyesini zorlaştırmış, kırsal kalkınma politikaları ikincilleşmiş ve sonuç olarak özellikle kırsal alanda sosyoekonomik imkânları ve hacmi neredeyse tırpanlamıştır. Uzun vadede kırsal alandaki üretim potansiyelinin zayıflamasının temelde iki sonucu bulunmaktadır. Birincisi; kırsal alandaki üretim potansiyelinin anlık maliyet hesapları ile sonlandırma girişimleri uzun vadede ulusal bir soruna dönüşmektedir. Üreticinin işlevsizleştirildiği, köyün/köylünün ikincilleştirdiği bir politika ile kentsel tüketim ve üretim potansiyelleri artsa dahi buradaki ihtiyaçların karşılanması anlamında ciddi krizler ortaya çıkmaktadır. Özellikle gıda krizleri henüz ilk belirtilerini göstermiş olsa da uzun vadeli göstergeler üretim potansiyelini ve kırsal kalkınmanın desteklenmediği bir projeksiyonun daimi bir kriz halini getireceğini göstermektedir. İkinci olarak ise; üretim potansiyelinin ulusal sınırlar içerisinde zayıflamasının doğal sonucu olan uluslararası piyasalara bağımlılık olarak görünmektedir. Dünya siyasetinin ve uluslararası piyasaların anlık kırılğan hale geldiği ve günden güne derinleştiği günümüzde üretim potansiyelinin artırılması ekonomik ve yaşamsal sürdürülebilirlik için bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bakımdan kooperatifçilik artık tercihten zorunluluğa doğru bir yolu izlemektedir.

Bugün kooperatifleri yeniden aktif hale getirmenin bazı önkoşulları da şüphesiz mevcuttur. Ticari rakiplerine benzer şekilde üretim yatırımı, büyük reklam ve tanıtım giderleri için yer açamayan kooperatiflerin üretim teknolojileri, üretici eğitimi, pazar oluşturma ve dijitalleşme gibi gereklilikleri yerine getirmeden ciddi bir aktör olmaları neredeyse imkânsız görünmektedir. Bunun yanı sıra devlet tarafından gerçekleştirilmesi gereken boyutlar ise en basit haliyle anlık ve geçici bir çözüm yolu olarak, yatırımların takip edilmediği bir sübvans sistemine veya doğrudan üreticiden toplu alım yapmaya indirgenmemeli; bütünlük bir kooperatif yönetimi modeli geliştirilmelidir. Kooperatiflerin ise bu bakımdan hem teorik hem pratik sorunları aşabilmesi ortak çözüm modelleri ile mümkün olacaktır. Bu ortak çözüm modellerinin

* (Hacettepe Üniversitesi)

doğal sonucu olarak kooperatiflerin yerel demokratik ve bağımsız bir aktör olarak piyasaya eklemlenmesi, üst kooperatifler vasıtasıyla bütünleşik bir yapı kurmaları da çağcıl bir zorunluluktur.

Merkez-Çevre Paradigmasına Eleştirel Bakış: İktisadi Değer Üzerinden Merkez-Çevre

*Cansu Demir**

Şerif Mardin “Türk Siyasetini Açıklayabilecek Bir Anahtar: Merkez-Çevre İlişkileri” isimli makalesiyle Edward Shills’in toplumsal analiz düzeyine yerleştirdiği merkez-çevre kuramını Osmanlı-Türk toplumuna uyarlamıştır. Merkez-çevre yaklaşımı homojen bir merkez, heterojen bir çevre ön kabulünden hareket etmektedir. Merkez yani yöneten sınıf içindeki çeşitlilikler, var olan ya da var olabilecek çekişmeler göz önünde bulundurulmayarak güçlü, baskıcı, ceberut bir devlet olarak resmedilirken çevre ise kendi içinde çeşitlilikler barındıran; atıl, baskılara hemen boyun eğen, güçsüz bir grup olarak resmedilmektedir. Mardin’in okuması merkezi ve çevreyi birbirine zıt iki kutba yerleştirerek toplumsal olayları bu zıtlıklar üzerinden okumaya çalışmış, ancak bunu yaparken iki grup arasındaki geçişlilikleri yok saymıştır. Merkez-çevre yaklaşımının bir diğer özelliği, merkez-çevre bütünleşmesinin değerler ekseninde yaşandığını öne sürmesidir. Türkiye için ise temel değer İslamiyet olarak ele alınır, İslam’ın taraflar arasında çimento işlevi gördüğü öne sürülür. Ancak toplumsal analizin din değeri üzerinden mutlak bir devlet-toplum ayırımına gitmesi toplumsal analizin diğer unsurlarını dışarda bırakmaktadır ve salt bu analizden hareketle iktisadi meseleler (sermayenin dağıtımı, milli burjuvazi, işçi sınıfı, sendikal haklar vs.) açıklanabilir olmaktan uzaklaşmaktadır. İndirgemeci bir yaklaşıma sebebiyet vermektedir.

Bu bağlamda çalışma dört bölümden oluşacaktır. İlk bölümde Shills ardından Şerif Mardin tarafından Osmanlı-Türkiye toplumunu anlamaya yönelik oluşturulan merkez-çevre kuramının temel tezleri ele alınacaktır. İkinci bölümde merkez-çevre kuramına yönelik eleştiriler ele alınacaktır. Üçüncü bölümde; merkez ve çevrenin sadece dini değerler üzerinde karşı karşıya gelmediklerini, aksine bu karşı karşıya gelişin ya da bağlayıcı ilişkinin temel boyutunun iktisadi ve siyasi olduğunun altını çizmek amacıyla İzmir İktisat Kongresi’ne bakılacaktır. İzmir İktisat Kongresi’yle karşı karşıya gelişin ekonomik boyutu ve çıkarların ortaklaştığı noktada uzlaşma zeminin kolayca sağlandığı görülmüş olacaktır. Mardin’in perspektifiyle; İzmir İktisat Kongresinde etkili olan, erken Cumhuriyet dönemi iktisadi politığının belirleyici aktörleri arasında yer alan İstanbul tüccarını nasıl değerlendirilebilir? İstanbul tüccarı Mardin’in belirttiği şekliyle “devlet”, merkez değildir ancak merkezi etkileme kapasitesi anlamında bakıldığında çevre hiç değildir. Öte yandan kongrede tartışılan konular, alınan kararlar merkez, çevre çerçevesini tekrar sorgulamaya açmaktadır. Kapitalizme geç eklenilen ülkelerde burjuva yaratma süreci suni bir süreç olarak gerçekleşmektedir. Kapitalizme geç eklenilen ülkelerden biri olarak Türkiye’de de milli burjuvazi yaratma süreci suni bir süreç olarak devlet eliyle yönetilmiştir. İzmir İktisat Kongresi’nde önemle üzerinde durulan konulardan biri milli burjuvaziyi

* (İstanbul Üniversitesi)

yetiştirme amacı olmuştur. Bu bağlamda dördüncü bölüm (milli burjuvazi yetiştirme adımlarından) sermaye aktarımının bir aracı olarak inhisar örnekleri incelenecektir. Örneklerin gösterdiği üzere merkez ile işbirliği içinde olan ve merkezin değerlerinin taşıyıcılığını yapan kesim için ekonomik gelişim fırsatları yaratılmıştır. İzmir İktisat Kongresinde amele ve köylülere dair herhangi bir hak tartışmasına bile imkân vermeyen hükümet bu sefer kendisine yakın birtakım çevrelere sermaye dağıtmaktadır. Merkezin dağıttığı ve önünü açtığı sermayeden merkeze yakın olan kesim faydalanırken çevre bu sürecin büsbütün dışında kalmıştır. Bu süreçte iktidara yakın kesimler burjuva yaratma sürecinin aktif olarak içinde yer alarak özne konumuna gelebilmişler, ancak çevre olarak anılabilecek devlet dışında kalan çok büyük bir kısmı bu sürecin dışında tutulmuştur. Bu bağlamda İzmir İktisat Kongresi ve İnhisar örnekleri merkez-çevre yaklaşımının tezlerinin geçerliliğini tartışmak ve test etmek için zemin hazırlamış olacaktır. Sonuç kısmında bu zeminden hareketle genel değerlendirme yapılacaktır.

**John Maynard Keynes’in “[Versailles] Barışın[ın] İktisadi Sonuçları”
(Economic Consequences of the Peace, 1919) İsimli Çalışması Üzerinden
Geçen Bir Yüzyıla Konjonktürel Bir Bakış**

*Erman Harun Karaduman**

İktisadi düşünce tarihinin geçtiğimiz yüzyıl için en etkili isimlerinden olan John Maynard Keynes 1919 yılında Birinci Dünya Savaşı’na son verecek barış antlaşmasını yapmak üzere Versailles’da toplanan konferansta İngiltere heyeti içinde yer almış ve antlaşmanın Avrupa’ya barış getirmeyeceği düşüncesiyle görevinden istifa ederek görüşlerini Economic Consequences of the Peace kitabıyla yayımlamıştır. İlk baskısı Aralık 1919’da Londra’da yapılan kitabın satışı bir sene içerisinde dünya genelinde 100.000 adedin üzerine çıkmış ve 10’un üzerinde farklı dile çevrilmiştir. Hatta o esnada Malta’da sürgünde olan Fethi Okyar kitabı eski harflerle çevirerek 1922 yılında Versay Sulhunun Netâyic-i İktisâdiyesi ismiyle Ankara’da yayımlamıştır.

1929’da başlayan ve özellikle tarımsal üretim ve madencilik sektörlerinin alt üst olup işsiz nüfusun dünya genelinde 50 milyonu bulduğu Büyük Buhran sonrasında Keynes tarafından ortaya konulan paradigmalara verilen önem artmıştır. Bu paradigmalara ilk kapsamlı ortaya atılışı denebilecek olan Versailles üzerine olan kitabından başlayarak Keynes, iktisat bilimini sözde-fen bilimsel veya politikaya derhal uyarlanabilecek bir doktrinden ziyade çağdaş dünyaya ilişkin modelleri seçme sanatıyla birleşen bir düşünme şekli, mantığın bir branşı, ahlak felsefesine yaklaşan bir disiplin olarak görmektedir. Kendisine yönelik, çalışmalarının iktisadın “kısa vade” yöntemlerine dayalı olduğu eleştirisi de bu noktada tartışılır hale gelmektedir. Nitekim Keynes, Economic Consequences of the Peace adlı kitabında Versailles kararlarının Avrupa entegrasyonu açısından doğurabileceği krizleri sıralamakla kalmayıp savaşın mağlup taraflarına uygulanan cezaların kısa bir süre içinde bir büyük Avrupa savaşına daha yol açacağı savını ileri sürmüştür. Başka çalışmalarında yine bu tarz öngörülerini - yalnızca siyasi dönüm noktaları üzerinden değil- dünya iktisadi sisteminin dönüşümü üzerinden genişletmiş ve ekonometri modelleriyle desteklemiştir. 1945-1975 yılları Keynesçi iktisadın altın çağı olmuş, 1970’lerin stagflasyonu ile 1980’lerin dış borç krizinden sonra Keynesyen teoriler gözden düşmüşse de 2008 bunalımı sonrası Neo-liberalizm tartışılır ve Keynes ekonomisi tekrardan ilgi çeker hale gelmiştir.

* (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Yön Dergisinde Batı Algısı

Özge İpek Esen*

Türkiye’de solun meşru muhalefet odağı olarak ortaya çıkması ancak 1961 anayasası sonrasında mümkün olabilmiştir. Anayasa ve anayasal kurumların ifade özgürlüğünü güvence altına alması bu muhalefetin gelişmesinde etkilidir. 60’lı yıllarda sadece Türkiye’de değil dünyada da sol, toplumsal muhalefette en popüler dönemlerinden birini yaşamıştır. Türkiye’nin sol muhalefetine önemli tartışmaların yaşandığı Yön dergisi ve onun Batı algısı bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Yön’ün Batı algısına ilişkin veri, derginin teorik altyapısını oluşturan Doğan Avcioğlu ve Mümtaz Soysal’ın yazılarından yararlanılmıştır. Bu yazılara ek olarak ise Niyazi Berkes’in Batıcılık ile ilgili yazı dizisinden yararlanılmıştır. Yön’ün düşüncesinde Batı algısının yeri ve önemi verilen örneklerle anlatılmaya çalışılır. Batı’yı bir referans noktası olarak görürken aynı zamanda Batı’yı anti-emperyalist mücadelenin de karşısına konumlandırmaya çalışan Yön’ün bu çelişkisindeki gelgitler aktarılır. Yön’ün Batı algısını biçimlendiren önemli birkaç kavram vardır. Bunlar; kalkınma, modernleşme ve gelişmişliktir. Batı bir referans noktası olması sebebiyle de sık sık Türkiye-Batı arasında her konuda kıyaslamalar yapılmıştır. Batı algısı Yön’ün sosyalizminde de oldukça belirleyicidir. Türkiye’nin kalkınma meselesinde ulaşılmak istenen hedef Batı’dır ancak kapitalist yoldan değil, sosyalist kalkınma modeli ile... Fakat Yön’ün Türkiye için tasarladığı sosyalizm ne Batı’daki gibidir, ne de Doğu’daki gibi... Bu noktada ise Türkiye’nin sosyalizminin kendine özgü koşullarda olacağı varsayılır. Türkiye için öngörülen yolun önemli aktörleri belirlenirken dahi Batı referans noktası alınmaktadır. Olumsuz Batı algısı ise daha çok dış politikada kendini hissettirir. Bağımlılık ilişkisi üzerinden okunan dış politika gelişmelerinde Batı ile ilişkilerin mesafeli olması gerektiği vurgulanır, emperyalist niteliği sık sık hatırlanır. Osmanlı’dan 1960’lara aydın tepkilerinin izini sürdüğümüzde ise Batı’nın hep bir varılmak istenen hedef olması devamlılık gösterir. Ancak Osmanlı’daki Batıcı aydınlarla Yön’ün arasında bir fark vardır. Osmanlı aydınları Batılılaşma için kanunları ve eğitimi öngörürken Yön bir araç olarak ekonomiyi önceler. Osmanlı’dan 60’lara Türk aydınlarının öteki yerine koyduğu Batı Yön’de de kendini göstermiştir. Tıpkı Jön Türklerde olduğu gibi Yön’de de Türkiye’yi bir an önce müreffeh kılama aceleciliği hâkimdir.

* (Hacettepe Üniversitesi)

Batı Karşıtı Söylemin İnşasında Yeni Bir Kavramlaştırma Deneyimi: Kadro Dergisi ve Avrupamerkezcilik (Eurocentrism)'in Eleştirisi

*Ali Kemal Eren**

Batı ile ilişkiler kavramı, Osmanlı İmparatorluğu'nun son birkaç yüzyılından bugüne değin etki eden ve aynı zamanda modernleşme sürecini de işaret eden bir tarihsel dönemi tanımlamaktadır. Aynı kavram bugünün Türkiye Cumhuriyeti'nin gerek dış politikası gerekse siyasî tarihi açısından da önemini korumaktadır. Batı ile ilişkilerin ve modernleşme hamlelerinin Osmanlı devleti açısından öngörülemeyen iki sonucu olmuştur: Birincisi, verilen ekonomik imtiyazlar sebebiyle modern bir devlet olmaktan ziyade Batı sanayisi için ucuz fiyatlarla hammadde üreten bir uydu devlet haline gelmiştir. İkinci olarak, modernleşmek amacındaki İmparatorluk, Birinci Dünya Savaşı'nda yine modern Batı ülkeleriyle savaşmak zorunda kalmış ve ağır bir yenilgi alarak parçalanmıştır.

İmparatorluğun Birinci Harp sonrası parçalanması, işgal dönemi ve benzer gelişmelere koştur olarak, dikkate değer bir batı karşıtı söylem bir kısım Türk aydını arasında kendisine yer edinmiştir. Batıya karşı tepkinin neredeyse iki buçuk yüzyılı aşkın bir süredir çeşitli biçimler altında sürmüş ve halen sürmekte olması, ilginç bir toplumsal araştırma konusu olarak belirlemektedir. Bu tebliğde, sözü edilen tepkinin bir örneğinin, erken Cumhuriyet döneminde hayat bulmuş olan Kadro Dergisi içindeki yansımaları tartışılacaktır. Kadro, 1932-1934 yılları arasında yayımlanmış olan ve temel söylemini Batı karşıtlığı üzerinden kuran bir düşünce dergisidir. Kadro yazarları; Şevket Süreyya Aydemir, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Burhan Asaf Belge, Vedat Nedim Tör, İsmail Hüsrev Tökin ve Mehmet Şevki Yazman gibi isimlerden oluşmaktadır. Sonradan Kadro hareketi olarak da adlandırılacak olan dergi, sistemli bir programı ve ideolojisinin olmadığını iddia ettiği Türk devrimine bir ideoloji oluşturmak gayesiyle ortaya çıkmıştır. Kadro hareketinin diğer düşünce hareketleri arasında dikkate değer bir özelliği bulunmaktadır. Bu özellik, o tarihlerde gerek Türkiye ve gerekse dünya literatürü için çok yeni bir terim olan Avrupamerkezcilik (Eurocentrism) kavramının Türkiye yazınında ilk kez dergideki çeşitli makalelerde kullanılmış olmasıdır.

Avrupamerkezcilik, tarihin merkezine Avrupa'yı koyan, tüm dünya tarihini Avrupa kıtasındaki devletlerin tarihiyle sınırlayan; toplumların merkezine ise Avrupa'da yaşayan milletleri koyan ve burada üretilen (politik, ekonomik, kültürel ve sosyal) norm ve sistemlerin tüm dünya devlet ve milletleri için geçerli, gerekli ve evrensel olduğunu iddia eden tutum ve ön kabulleri ifade etmek için kullanılan bir kavramdır. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere, Avrupamerkezciliğin iki temel unsuru bulunmaktadır. Bunlardan ilki tarih yazımı (historiography), ikincisi ise evrensellik (universalism) iddiasıdır. Kadrocu söylem, bu teorik çerçeve üzerinden Avrupamerkezcilik kavramsallaştırması geliştirmekte, daha sonra da bunun sistematik

* (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

bir eleştirisini yapmaktadır. Dolayısıyla bu terimin Kadro dergisinde nasıl kavramlaştırıldığı ve hangi boyutlarıyla eleştirildiği, Kadrocu söylemi anlayabilmek açısından önem arz etmektedir.

Tebliğde, Kadro yazarlarınca benimsenmiş olan diyalektik materyalizm konusuna da değinilecektir. Bunun başlıca iki sebebi vardır. İlki, Cumhuriyet devrimcilerinin, Ziya Gökalp'in Durkheim'den uyarladığı dayanışmacı toplum görüşünü (Solidarism) pozitivist bir çerçeveye benimsemiş olmalarına rağmen Kadro yazarlarının, materyalist dünya görüşleriyle, söylemlerini tutarlı bir zeminde nasıl kurabildiğini açıklamak gerekmektedir. Bu bağlamda, Gökalp'in ve Kadrocuların Batı'ya bakışları nasıl farklılaşmaktadır, sorusu önem arz etmektedir. Bu sorulara, Şevket Süreyya Aydemir'in Gökalp hakkında Kadro'da yazdığı ayrıntılı makale merkeze alınarak yanıt aranacaktır. İkinci olarak, hem liberal kapitalist hem de Marksist sosyalist toplum teorilerinin Kadro tarafından Avrupamerkezci bulunarak eleştirilmesini mümkün kılan unsurun, benimsedikleri diyalektik metot olduğu iddia edilecek ve bu metodun, Avrupamerkezcilik kavramlaştırmasındaki işlevi üzerinde durulacaktır.

Erken Cumhuriyet, “Türklük” ve “Batılılaşma”: Bir Paradoksun Duygular Bağlamında İncelenmesi

*Hikmet Çağrı Yardımcı**

Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin milliyetçilik anlayışı yalnızca Batı'da meydana gelen gelişmelerden ve modernleşme hareketlerinden esinlenilmemiştir. Toplumun bütün alanlarına nüfuz eden, Cumhuriyet'in ideolojik ve kültürel konumlanışına yön veren Kemalizm'in milliyetçilik anlayışı, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemdeki Batılılaşma çabalarıyla de beraber okunmalıdır. Son dönem aydınlarının toplumdan etkilenme ve toplumu etkileme konusunda uygarlık ve kültür arasındaki uzlaşmazlığı görünür kılan bu ethos, Cumhuriyet'i de önüne katarak sürüklemiştir. Dengede olması beklenen pozitivist/uygar ve kültürel dönüşüm süreçleri, aksine bir çatlak yaratarak salt ekonomik, politik veya hukuki analizlerle anlaşılacak bir yol haritasının çıkarılmasını gerekli kılmıştır. Bu çatlak; yapısal olmayan, yer değiştiren bir alan(ları) işgal ettiğinden, dönemin atmosferini çözümleyebilmek, arkasını görebilmek için kültürün yeniden üretildiği duyguları kullanışlı bir araç haline getirmektedir. Çoğunlukla öznel ve içsel olarak imlenen duygular, göstergeler aracılığıyla bedenlere yapışır. Ben ve biz, başkalarıyla temaslarımız ile şekillenerek tek yönlü bir doğrusallığı yok eder. Bu nedenle öznedey veya nesnede sabit kalmak yerine, sosyal alanı farklı pratiklerle yeniden kurar. Bu minvalde Erken Cumhuriyet Dönemi de toplumsalın yeniden kuruluşu kapsamında duyguların ileri geri hareketiyle yorumlanmaya çalışılacaktır. Türklük ve Batılılaşma ekseninde ortaya çıkan, dikotomik olmak yerine duygulanımsal bir yer değiştirmeye yol açan Erken Cumhuriyet elitleri ve entelektüellerin ikircikli söylemleri, disiplinler arası bir yöntemle ele alınacaktır. Sonuç olarak, “kültürel şizofreni”ye yol açan ontolojik bir rahatsızlığın okuması; duygu ve kültürün ilişkiselliği üzerine bir anlatım kurularak, yeni bir bakış açısı ile açıklanacaktır.

* (Hasan Kalyoncu Üniversitesi)

Türkiye Solunda Sınıfın Ötesinde Kimlik Algısı: 1961-1971 Dönemi TİP Yayın Organlarında Kürt Kimliğinin Tartışılması

*Mine Çetin**

İdeolojilere dayalı siyaset, uluslararası siyasi arenada hakim olan komünizm ve liberalizm kutuplaşması sebebiyle 20. yüzyılın siyasi gündemini belirleyen etkenlerden biri olmuştur. Bu nedenle ideolojiye dayalı siyasetin bir parçası olan sol siyasetin, bahsi geçen dönemde hem uluslararası siyasette hem de ülkelerin iç siyasi dinamiklerinde etkilerini gözlemlemek mümkündür. Ancak, Ortodoks Marksist anlayışın kimlik üzerine tartışmalarının büyük ölçüde sınıf üzerinden olması, 1960'larda başlayan ve 1970'lerde hız kazanan bir biçimde, kimlik tartışmalarının ırk, etnik kimlik veya toplumsal cinsiyet gibi sınıf ötesi boyutunun yorumlanması ihtiyacını doğurmuş ve Yeni Sol'un sol siyasetin içinde kendine yer bulmasına neden olmuştur. Türkiye'de sol siyasetin küresel Marksist ideolojinin bağlamından bağımsız olarak gelişmediği söylenebilir. Bunun yanı sıra, Türkiye'de sol, farklı kimlik gruplarını içermektedir ve Türkiye'de kimlik ve ideoloji üzerine yapılmış çalışmalara bakılarak, bir etnik kimlik grubu olarak Kürtlerin sol siyasette önemli yer tuttuğu söylenebilir. Bunlar göz önünde bulundurulduğunda, 1961 Anayasası'nın yürürlüğe konmasıyla beraber gelişimi hız kazanan Türkiye'de sol hareketin klasik Marksist anlayışa alternatif bir gündem ihtiyacı söz konusu olmuştur. 1961 yılında Türkiye İşçi Partisi (TİP)'nin kurulması, Türkiye'nin siyasi gündemine Yeni Sol'un tanıtılması açısından önemli bir gelişmedir. Yeni Sol'un siyasi düşünce tarihine ve siyasal aktivizme en önemli katkılarından birinin basın hakkındaki tartışmaları olduğu söylenebilir. Bu tartışmalar çerçevesinde basın, fikirlerin paylaşıldığı ve yayıldığı bir kanal olmanın yanında siyasi tartışmaları yönlendiren ve buna bağlı olarak yeni siyasal örgütlenmelerin oluşumuna zemin hazırlayan bir aktör görevine sahiptir. Daha geniş bir araştırma projesinin bir parçası olan bu çalışma, 1961-1971 arası dönemde Yeni Sol tartışmaları çerçevesinde Kürt kimliği algısını sol yayın organları aracılığıyla incelemektedir. Bu amaçla Türkiye İşçi Partisi'nin belirtilen dönem içindeki yayın organlarında yer alan tartışmalar çalışmanın kaynağını oluşturmaktadır.

* (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)

Türkiye Özelinde Batı-dışı Kavram Tarihi Mümkün mü?

*Şenol Gündoğdu**

Kavram tarihi Almanya’da felsefe tarihçiliğinin bir dalı/kolu olarak ortaya çıkar. Hegel’in de belirttiği üzere kavramların geçirdikleri değişimi izlemek felsefe tarihçiliği yapabilmek için elzemdir, çünkü başlangıç ile bugün arasındaki değişimi görebilmek için kavramın değişimini görmek gerekir. Hegel kavramlara felsefi bir bakış açısı ile bakarak evrensel ve onun tarihini görme düşüncesindedir. Fakat onun aksine Koselleck ‘total tarih’in (historie totale) imkânsız olduğunu savunur. Koselleck burada evrensel bir tarihin mümkün olmadığından ziyade bunun bütünsel bir anlam ifade edemeyeceği iddiasındadır. Bu bakımdan kavramın özneliği ile nesneliği arasındaki gerilime benzer bir şekilde kavramın evrenselliği ve yerelliği arasında da bir gerilim vardır. Koselleck’in bu varsayımından yola çıkılırsa kavram tarihinin imkânlarından birisinin de özgünlükleri ve başlıkları ortaya koyabilme olanağı olduğu görülecektir. Bu bakış açısı ile Batı-dışı tarihe ve onun özgünlüğüne bakma imkânı ortaya çıkacaktır. Batı’nın evrenselleştiği, evrenselin Batılılaştığı bir dünyada Batı-dışılıktan ve onun kavram tarihi imkânlılığından bahsetmek zor bir uğraş olsa da, kavram tarihi zamansal ve mekânsal anlamda Batı evrenselciliğinin aşılmasında iyi bir yöntem olacaktır. Kavram tarihi kavramların hem yerel/özgün anlam(lar)ını görmeyi sağlarken onu/onları modern/evrensel/Batılı olmaktan kurtarır; hem de onun tarihselliğini göz önüne serer. Kavramlar tarihini sadece ortodoks anlamda felsefi ya da siyasal kavramların tarihi olarak ele almamak gerekir. Bu kavramların içine kültürel ve/veya gündelik hayata dâhil olan polemiksel kavramları da dâhil etmek gerekir. Zira Skinner’a göre kavram tarihi onların tarihinden çok onların argümanda kullanışlarının tarihidir. Bu bakımdan batılı felsefi, siyasal ve kültürel kavramlar Batı-dışı toplumlarda kelime olarak karşılıkları kullanılsa da her zaman batılı anlamlarına denk gelmez. Ayrıca bu kavramlara karşılık gelen yerli kavram bulunma çabası da söz konusudur. Bu bakımdan Batılı kavramların aktarımı ya da yeniden ifade edilmesi süreçlerinde Batı-dışı modernliğin hem pratik hem de kuramsal olarak üretildiğini görebiliriz. Bu bağlamda Batı-dışı bir örnek olarak Türkiye’de kavram tarihini ve Türkiye’nin kendi özgüllüğünü düşünmek gerekir. Türkiye düşünce tarihi siyasal kavramlardan ziyade sloganvari/polemiksel/gündelik kavramlardan oluşur. Kavram tarihi çalışmak Türkiye ve Türkiye düşünce tarihini anlamak açısından özgünlüğün ortaya koyulmasını sağlarken, diğer taraftan da mekanik tarihçiliğin ötesinde sürece yönelik bir tarihçilik anlayışının oturması anlamında da faydalar sağlayacaktır. Bu bakımdan Türkiye özelinde Batı-dışı kavram tarihi mümkündür ve Koselleck’in iddiasını destekler bir biçimde kavramların evrenselliğinin yanında yerelliklerinin ve özgünlüklerinin anlaşılmasında yardımcı olacaktır.

* (Afyon Kocatepe Üniversitesi)

Parti Manifestolarında Çevre Politikaları: Türkiye'de Genel Seçimlerin Analizi, 2002-2018

*Beyza Sarıkoç Yıldırım**

Kadın hakları, refahın dağılımı, serbest piyasa ekonomisi ve kimlik politikaları gibi politikaların aksine, çevre politikalarının “politik” olarak algılanmaması ve partilerin ile bireylerin siyasi görüşlerinden bağımsız olarak görülmesi yaygın bir görüştür. Bu yaygın görüşün aksine, bu çalışmanın ana iddiası çevre politikalarının “politik” olduğu ve farklı siyasi görüşlere göre değiştiğidir. Neredeyse her siyasi parti çevreci gibi görünse de, eylemleri ve amaçları söylemleriyle tutarlı değildir. Bu nedenle çalışmanın hipotezi şu şekildedir:

- Çevresel sorunlar, tüm siyasi partileri bir araya getiren bir politika alanı olarak görülse de, siyasi partilerin çevresel sorunları çerçevelemeleri, politik yönelimlerine göre farklılık göstermektedir. Bu farklılık, siyasi partilerin manifestolarından görülebilir.

2002 ve 2018 yılları arasında Türkiye'deki siyasi partilerin genel seçim manifestolarında çevre politikasının nasıl çerçvelendiği ise çalışmanın araştırma sorusudur. Araştırma sorusunu cevaplandırmak ve hipotezi test etmek amacıyla, çerçeveleme analizi araştırma yöntemi olarak seçilmiştir. Çerçeveleme analizi farklı politika alanlarında yaygın olarak kullanılsa da çevre çalışmalarında yaygın değildir. Türkiye’de ise parti manifestoları üzerinden çevre politikalarını inceleyen tek akademik çalışma Şeşen ve Ertürk’e aittir (2017). Şeşen ve Ertürk, araştırmalarını yalnızca sayfa sayısı ve konu başlıkları üzerinden yapmıştır (2017). Fakat bu çalışma, çerçeveleme veya söylem analizi olmadan, siyasi partilerin çevre sorunlarına olan tutumunun tespit edilemeyeceği iddiasındadır. Bu nedenle çerçeveleme analizi çalışmanın yöntemi olarak seçilmiştir. Çalışmada, 2002 ve 2018 yılları arasında gerçekleştirilen seçimlerden beşi incelenmiştir (2002, 2007, 2011, 2015 November and 2018).

Bu amaçla çalışmanın ilk bölümünde; çevre, bir parti politikası olarak incelendikten sonra çevre politikalarını ve Türkiye'deki çevre hareketleri tartışılacaktır. Ardından, Türkiye örneği üzerinden parti manifestoları, partilere ve yıllara göre incelenecektir. Çalışmanın tartışma ve sonuç bölümünde ise siyasi partilerin çevre politikaları karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır.

Bu çalışma üç önemli noktayı ortaya çıkarmaktadır. Bunlardan ilki, söylemlerinin aksine siyasi partilerin çevre politikalarını çerçevelemelerinde politik yönelimlerinin etkili olduğudur. Bir diğer ifade ile çevre sorunları politiktir. İkinci nokta ise siyasi partilerin çevre sorunlarına yaklaşımı zaman içinde değişebilir ve bu nedenle istikrarlı ve tutarlı olmayabilir. Son olarak, partiler sağ tandansa yaklaştıkça, çevre politikalarının kapsamı daralmaktadır. Dahası, sağ partilerin vurgusu çevresel

* (Marmara Üniversitesi)

konulardan ziyade ekonomik kalkınmadır. Ancak bu çalışma sonucunda ulaşılan bulguların, partilerin iktidara geldiklerinde manifestoları ile uyumlu politikalar uygulayıp uygulamadıkları üzerine yapılacak bir çalışma ile desteklenmelidir.

Post-politik Çağda Post-Truth Kavramının Değeri

*Onur Aslan**

Ralph Keyes 2004 yılında “The Post-Truth Era” isimli kitabını yayımladığında, çalışmasına, 2016 yılında post-truth kelimesinin Oxford sözlükleri tarafından yılın kelimesi ilan edildiğini belirterek ve bu ilanın arka planında 2016 yılında yapılan Amerikan Başkanlık seçimlerinin ve Brexit Referandumunun olduğunu vurgulayarak başlayamamıştı. Çünkü politik alanın bu gelişmeleri tecrübe etmesi için henüz zaman gerekiyordu. Keyes’in çalışmasında var olmayanın fark edilmesine bir neden olarak, elbette 2016 yılının ardından post-truth kavramını daha çok tartışmaya başlayan siyaset bilimi literatürünün bu demirbaş vurgulara önem atfetmesi gösterilebilir. Fakat bu tarihi, kavramın araştırılması açısından bir milat olarak kabul etsek dahi 2016 yılının öncesinde ve sonrasında hazırlanan çalışmalar ortak bir paydada tartışılabilir. Bu ortak paydayı yaratan çalışmaların temel aldığı sorulardır. Sorulardan ilki özellikle siyaset felsefesi kapsamında tartışmaya açık olan “truth”(hakikat) nedir sorusudur. Bu soru, çalışmaların önemli bir bölümünü post-truth kavramını Platon, Aristoteles, Machiavelli, Nietzsche, Schopenhauer gibi düşünürlerin sunduğu farklı doğru veya hakikat tanımlarının merkezinde, ekseninde ya da dışında konumlandırarak kavrama tarihsel bir bağlam getirmeye yönlendirmiştir. Sorulan ikinci soru ise politik alan içerisinde “truth”(hakikat) ve post-truth kendini nasıl gösterir sorusudur. Bu soru ise yine tarihsel vurguya tutunarak iki farklı argüman arasındaki hakikatin politik aktörlerin ekonomik, siyasi, sosyal ya da sınıfsal farklılıkları ile nasıl yapılandığına odaklanır. Bu çalışma ise, literatürde post-truth kavramının incelenmesinde başvurulan temel siyaset felsefesi tartışmalarının ortaya çıkardığı ikileme vurgu yapmak amacıyla şu soruları kendine hareket noktası edinmiştir. Eğer post-truth kavramı antik çağdan bu yana politik alanda tartışılabilen bir olgu ise neden gündeme gelmek için uzun yıllar beklemiştir ve form değiştirmiştir? Eğer post-truth kavramı hakikatin araştırılmasını öngörüyorsa o halde bu kavram üzerinde nükseden “post” kelimesinin bir fazlalık olarak işlevi nedir?

Teorik bağlamda post-truth kavramının zamansal olarak ne kadar eski ya da yeni olduğu tartışmasına ek olarak çalışmamız, konu edildiği sorulardan ilkinde somut bir çerçeve sunabilmek için 2019 yılında Türkiye’de yapılan 31 Mart yerel seçimleri ve 23 Haziran İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı seçimi süreçlerini mercek altına alacaktır. Literatür içerisinde işaret edilen 2016 yılının ruhunun etkisiyle 31 Mart yerel seçimleri sürecinde politik alanda yükselen söylemler ile iptal edilen İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı seçimini 23 Haziran’a taşıyan süreçte boyut değiştiren seçim programlarının bu söylemlerin kendi içerisinde ve birbirlerine karşı sürekliliğini test edebilmesi için yeni bir fırsat yaratması, 2019 yılında Türkiye’de yapılan seçimlerin post-truth kavramı bağlamında tartışılabilir kılmıştır.

* (İstanbul Bilgi Üniversitesi)

İkinci soru da ise kavram içerisindeki “post” vurgusunun mahiyeti araştırılır. Post-truth incelemelerinde bir problem olarak ortaya çıktığı üzere, buradaki “post” vurgusu hakikatin ötesine mi yoksa hakikatin önemsizleşmesine mi işaret eder? Daha önce bir fazlalık olarak nitelendirildiği üzere “post” kelimesinin 21. yüzyılın ikinci çeyreğinde politik alan içerisinde neden oluşmaya başladığına dair soru özellikle Lacancı psikanalizin hakikatin kurgusal yapısına yaptığı vurgu ile gerçeklik üzerinde oluşan boşluk ve fazlalığı tanımlamak için tüm sosyal alanlarda ideolojinin rolünü inceleyen Slavoj Žižek’in düşünce sahası ile paralellik göstermektedir. Yapacağımız çalışma bu paralelliğin izinden giderek bir Lacan ve Žižek okumasının post-truth kavramını 2019 Türkiye yerel seçimleri üzerinden nasıl analiz edilebileceğini tartışacaktır. Kalemeye alınacak çalışma bu tartışma ile ilk olarak post-truth kavramına atfedilen tarihsel kökleri tekrar tartışmaya açmayı, ikinci olarak ise post-truth kavramı temelinde 2019 Türkiye yerel seçimlerine yeni bir yaklaşım sunabilmeyi hedeflemektedir.

23 Haziran İBB Başkanlığı Seçimi Öncesi Ekrem İmamoğlu'nun Gündelik Konuşmalarının Çözümlemesi

*Yağmur Lalin Akhan**

CHP'nin İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan adayı Ekrem İmamoğlu, 31 Mart yerel seçimlerini takiben, sadece İstanbul'da değil tüm Türkiye'de tanınan siyasi bir figür haline geldi. 1994'den bu yana AKP'li belediye başkanları tarafından yönetilen İstanbul Büyükşehir Belediyesinin, 31 Mart seçimleriyle 25 sene sonra CHP'ye geçmesinin ardından, İmamoğlu'nun, gündelik yaşantıda vatandaşlara bütünleştirici ve kucaklayıcı bir dille yaklaşmasının, seçimi kazanmasındaki önemli etkenlerden biri olduğu tartışılmaya başlandı fakat bu iddia bilimsel kanıtlarla desteklenmedi. Bu çalışmanın amacı YSK'nın 6 Mayıs tarihli, İBB seçiminin iptal edilmesi ve 23 Haziran'da yenilenmesi kararlarının ardından, İmamoğlu'nun gündelik yaşantıyı nasıl bir dille yönettiğini anlamak için İmamoğlu'nun konuşmalarındaki (conversation) mekanizmaları ve yapıları konuşma çözümlemesiyle (conversation analysis) belirlemek. 6 Mayıs- 31 Mayıs tarihleri arası Ekrem İmamoğlu'nun resmi YouTube kanalına yüklenen videolardan sekizi, Sacks, Schegloff ve Jefferson (1974) tarafından her konuşmada bulunduğunu saptanılan on dört kritere göre konuşma olarak sınıflandırılmıştır. Videolardaki konuşmaların çözümlemesinde, Toerien (2014) tarafından konuşma çözümlemesinin analitik adımları olarak belirtilen dört adım takip edilmiştir. Çalışmanın sonucunda, 23 Haziran seçim arifesinde Ekrem İmamoğlu'nun gündelik konuşmalarında kimi zaman siyasi bir ton kullandığı fakat siyasi iddialarda bulunmadığı; birleştirici, bütünleştirici bir ton ve sıklıkla sevgi, yakınlık ve minnet içeren sözceler (utterances) ve söz tamlamaları kullandığı ve bu sözcelerin ve söz tamlamalarının cinsiyete göre değişkenlik gösterdiği gözlemlenmiştir.

* (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

Yasalara İki Perspektif: Miletos Okulu ve Sofistler

*Bozkurt Toral**

Felsefe tarihi genellikle, ilk filozof olduğu kabul edilen Thales'le ve Thales'in kurucusu olduğu Miletos Okulu'yla başlatılır. Miletos Okulu'nun mensupları, Homeros'un ve Hesiodos'un yaşadığımız evreni açıklamak için kullandığı teogonilerin (dünyevi olguların tanrıların doğuşuna ve soyağaçlarına dayandırılarak açıklanması) yerine kozmogoniler geliştirmişlerdir. Gözlemlere dayanan kozmogonilerin amacı, dünyevi olayları dünyevi yasalarla açıklamaktı. Physis, yani doğa kavramına odaklanmış kozmogoniler siyasi ve sosyal yaşama da bu perspektiften bakıyorlardı. Presokratik ve Sokratik düşünce geleneklerinin odağında olan adalet kavramını da yağmurun yağması gibi mekanik bir işlem olarak değerlendiriyorlardı. Anaksimandros zamansal sırayla ortaya çıkmış şeylerin yok olmalarını, varlıklarının kefaretni ödemek olduğunu iddia etmektedir çünkü ona göre şeyler birbirlerine karşı haksızlık ederek var olabilirler yalnızca. Yunan-Pers Savaşları (MÖ 499-449) sonrasında Atina'da ortaya çıkan sofistler ise (düşünceleri benzeşen bir okul değilse benzer bir perspektifi paylaşmaktalardı) polise bu denli physis gözlüğüne bakılmasına karşı çıktılar. Sofisler de Miletoslular gibi dünyevi olayları dünyevi yasalarla açıklamaya çalışıyorlardı. Bununla birlikte physisin yasalarıyla polisin yasalarının birbirinden ayrı olduğunu düşünüyordu: İnsan doğanın içine düşmüş ama polisi inşa etmişti. Böylece nomoiye, ikinci bir perspektif geliştirmişlerdi. Atina'da oynanan tragedya oyunları da bu yeni perspektifin tartışıldığı kamusal etkinlikler olmuştu.

Kojin Karatani, İzonomi isimli kitabında aslında Yunan anakarasından gelen kolonicilerin kurduğu (Miletos'un da dahil olduğu) İyonya'da gelişen bu physis perspektifinin ortaya çıkış sebeplerini siyasi ve sosyal kurumlarda ve ekonomik yapıda olduğunu iddia etmektedir. Buna göre İyonya'daki yönetim şekli olan İzonomi, Atina'daki demokrasiden farklı olarak köle emeği ve gelir uçurumdan doğmuyor, bunları gerektirmiyor ve bunları engelliyordu. Polisin, cosmopolise benzemesi physis perspektifinin gelişmesini mümkün kılmıştı. Atina'daysa köle emeğine dayalı ekonomik sistem ve sınıflı toplum, demokrasinin ekonomik eşitsizliğe dayanan sistemini meşrulaştıracak düşünceler üretmiştir. Sofistlerin en önemli müşterileri olan tüccarların siyasi taleplerinin ve kazanımlarının nomoi dair ikinci (Sofistce) perspektifin gelişmesinde etkisi gözlemlenebilmektedir. Thesmoiye, yani geleneksel yasalara göre tüccarların veya orta sınıfın poliste bulunamayacakları konumlara gelmeleri ve alamayacakları görevleri almaları yasaların doğal veya tanrısal kaynaklı olmadıklarını göstermiştir. Dolayısıyla polisin yasaları insanlarca yapılmıştır ve onlar tarafından değiştirilebilirlerdir. Sofist Protagoras'ın meşhur sözü, insan her şeyin ölçüsüdür de Atina demokrasisinin bu yapısının ve bunu meydana getiren sınıflı toplum ve ekonomik dönüşümün neticesidir.

* (İstanbul Kültür Üniversitesi)

Nietzsche ve Gezgin: Politikada Oluşun Olumlanması

*Hayrettin Furkan Livan**

Politika teorisinde modernitenin geldiği nokta, büyük oranda bir tür krizin varlığıyla birlikte düşünülmektedir. Husserl'in Avrupa Krizi argümanı, Heidegger'in Varlığın Unutulmuşu düşüncesi, Nietzsche'nin dekadans tespiti, Foucault'nun iktidar-özne-bilgi ilişkisine dair analizi, Deleuze ve Guattari'nin şizo-analizi, Lyotard'ın büyük anlatıların yıkıldığı bir dönem olarak postmodern durum tanımı, Habermas'ın postmetafizik kavramıyla karşıladığı durum, Derrida'nın dekonstrüksiyonu, Stiegler'in teknik meselesine odaklanarak sunduğu hiper-endüstriyel kapitalizm tespiti gibi kavramlaştırmalar ve teoriler birbirinden farklı içeriklere sahip olmakla birlikte günümüzün sürekli hızlanan ve akışkan muhtevaya sahip dünyasını anlama çabasının ortaya çıkardığı literatürün parçalarıdır. Bu çalışmada, günümüzde yaşanan politik, ontolojik ve epistemolojik değişimi ve gelecek olan yeniyi anlama çabalarına Nietzsche'nin oluşun olumlanması kavramı temelinde katkı yapılması planlanmaktadır. Buna göre, Platon'dan günümüze uzanan mevcudiyet metafiziği -aşkınlaştırma, sabitleme, temelcilik, özcülük- sorununa işaret eden ilk isimlerden birisi olarak Nietzsche'nin gezgin biyografisi ve gezgin felsefesi, bizi Heidegger'in ifadesiyle inşa etme ve mesken tutma eğiliminden/mecburiyetinden, yani büyük anlatıların ve idea sistematığının katılığından özgür kılmaya muktedir olabilmektedir. Sloterdijk'in dediği gibi, postmodern yaşamın en belirgin özelliklerinden birisi yuva bulamamaktır. Bu tespit sadece küreselleşme bağlamında mekânsal bir tespit değil, aynı zamanda epistemolojik bir tespittir. Çalışma boyunca; mesken tutmanın, yuva bulmanın zorlaştığı bu dönemde, anlam ve hakikati sabitlemeyen, kavramların kalın duvarlarının ötesinde ironi ve olumsuzluğun oyununa katılabilen, hem teorik hem pratik düzlemde politikayı ve demokrasi meselesini oluşun olumlanması sayesinde ötekine/başkasına/yabancıya/üçüncü türe açık olmayla ve bu sayede bir arada yaşamın imkânıyla örebilen, her daim karar vermenin biricikliğinden kaynaklanan sorumluluğu üstlenerek ve aynı zamanda evrenselin ufkuna bakmaktan da vazgeçmeyerek adaleti kovalayan bir perspektif, tam da bugün ihtiyaç duyulan bir anlayış olarak Nietzsche'nin gezginliğiyle birlikte ele alınacaktır.

* (Hacettepe Üniversitesi)

“Sorel’in Gölgesi”: George Sorel’ci Mit Fikri ve Machiavelli’in Prens’i

Gülçin Sağır*

Machiavelli’in Prens’i, Georges Sorel’in Hengri Bergson’dan ödünç almış olduğu “mitinin” tarihsel bir örneklendirilmesi sayılabilmektedir. Bu hali ile mit fikri Sorel’in ürünü değildir. Bu fikir hali hazırda Fontenelle ve Bayle’den Levy-Buhl ve Durkheim’a kadar ilkel insanı aslında betimleyen bir düşünsel etkinlik üzerine kurulmuştur. Mit şu halde insanlık tarihinin bir parçasıdır ve geleceğin doğal haldeki bir tasarımına yani harekete dönüşmektedir. Bu noktadan itibaren de Sorel’in mit teorisi ortaya çıkmıştır. Mit teorisi kültürel olgular, simgesel sistemler olarak ele alınıp Sorel’de şu noktada tartışılabilmektedir. Baktığımızda siyasal ideolojiler ve bilimler aslında bir nevi mitlerin işleyiş tarzına göre var olurlar. Örneğin; Levi- Strauss öznenin oluşumunda dilin/yapının bilinçdışı yönünün önemini ele alırken “mit” kavramı çerçevesinde olayı değerlendirmektedir. Değişik geleneklerdeki mitler genel bir mitolojik dilin de parçasını oluşturarak siyasal ideolojilere eklenmektedirler.

Sorel’de mitosun asıl ifadesi, işleyen bir kolektif iradenin pratik eyleminde bulunuyor olmasıdır. Bu pratik eylemden anlamamız gereken ise genel grev fikridir. Genel grev fikri de Sorel tarafından geliştirilmemiştir. Bu fikir, 1800 yılların ortalarında Paris’teki işçi çevrelerinde ortaya çıkmıştır. 1890’lı yıllarda anti-otoriter sendikalizm hareketi tarafından benimsenecektir. CGT tarafından bu düşünce geliştirilecektir. Ama 1 Mayıs 1906’da sekiz saatlik mesai için yapılan eylemin başarısızlığa uğraması ardından fikir inişe geçmiştir. Böylece genel grev aslında ne kısa vadeli bir eylem aracı ne de büyük bir eskatolojik fresktir. Sorel’in burada bir mit olarak tanımladığı sosyalizmin modern topluma karşı giriştiği savaşın değişik görüntülerine denk düşen bir düzenlemeden başkaca bir şey değildir. O halde Sorel bir mitos olarak, genel grev düşüncesini geliştirmiştir. Sorel’in miti, duyguları içgüdüsel bir şekilde gündeme getirme virtüsüne sahip bir simgesel bütündür. “En büyük arzum, bazen gönüllerdeki eğilimleri harekete geçirebilmektir” şeklinde bu durumu belirtmiştir. Yani Sorel, mitosunu ütopyaların karşısına koymaktadır. Çünkü ütopyalar “Halka aldatıcı bir gelecek serabı sunarlar.” fikrini benimsemektedir. Ütopya, Sorel’e göre entelektüel bir çalışmanın ürünüdür; olayları inceleyip tartıştıktan sonra iyi ya da kötü şeklinde bir model arayışındaki teorisyenlerin eseridir. Sorel’e göre izlenecek yolu belirleyen aslında sonlar değil, araçlar ve yöntemdir. Bu noktada Machiavelli’in Prens kitabı Sorel’in mitosunun aksine ütöpiktir. Ama bu ütopya simgesel ve gerçeklikten çokta uzak olarak ortaya çıkan bir siyasal ideoloji değildir. Yani Machiavelli, Thomas More’da olduğu gibi bize bir ütopyadan bahsetmemektedir. Prens’in söyleminin siyasal bir angajmanı vardır. Sorel’in ise genel grev fikri, her bireysel şiddet patlamasını, sınıf mücadelesine ilişkin bir edim olarak görmesinde yatmaktadır. Sorel için dağılımşlık fikri, sınıf bilinci ve sınıf olgusuyla eş anlamlıdır. Machiavelli’in Prens kitabında ise,

* (Ankara Üniversitesi)

yeni devletlerin kurulmasında halka önderlik edecek Prensın nasıl olması gerektiğı üzerinde durulmuştur. Bunu da mantık çerçevesinde bilimsel bir şekilde aktarmıştır.

Jean-Jacques Rousseau'da Sivil Din Kavramının İdeolojiyle Olan İlişkisi

*Selahattin Kırıl**

Çalışma, Jean-Jacques Rousseau'nun sivil din kavramını niçin kullandığı sorusuna yanıt aramak amacıyla taşımaktadır. Çalışmaya göre Rousseau sivil din kavramını kanun koyucuların koyacağı yasaların kutsiyetini arttırmak maksadıyla kullanmaktadır. Çalışmada, bu iddiasını kanıtlamak için öncelikle ideoloji kavramını açıklamaya girişilecektir. Bu doğrultuda ilk olarak ideoloji kavramının ne olduğunun ortaya konması gerekmektedir. İdeoloji kavramından ne anlamamız gerektiğine ilişkin sosyal bilimciler arasında tam anlamında bir ortak anlayış bulunmamaktadır, bu durumu kavramın karmaşık yapısıyla da ilişkilendirilebiliriz. Bu nedenle çalışmada ideoloji kavramına işlevsel bir anlam yüklenerek, ideolojinin meşrulaştırıcı rolü ön planda tutularak inceleme yapılmaya çalışılacaktır.

İdeoloji kavramının 1789 sonrasında olumlu bir anlamda ortaya çıktığını düşünenecek olursak anakronizme düşmemek için mit kavramına da başvurmamız gerekmektedir. Mit kavramına başvurmamızın nedeni ise, kimi sosyal bilimciler tarafından öne sürülen ideolojinin, mitlerin modern kullanımları olduğu iddiasının sorgulanması içindir. Mit kavramı incelenirken, ideoloji kavramı incelenirken yapıldığı gibi kavramın işlevsel yönüne vurgu yapılmaya çalışılacak ve ideoloji ile mit kavramları arasındaki benzerlikler ve farklılıklar tartışılmaya çalışılacaktır.

Çalışmanın ikinci bölümünde Rousseau'nun sivil din kavramına açıklık getirilmeye çalışılacaktır. Rousseau sivil din kavramından Toplum Sözleşmesi eserinin son bölümünde bahsetmektedir. Rousseau'ya göre din ile birlikte insanların devlete olan bağlılıkları da artmaktadır. Ancak bu dinin diğer dinlere karşı hoşgörülü olması ve devletin işleyişini de desteklemesi gerekmektedir. Rousseau din ile devletin birbirlerine olan bağlılıklarını ve birbirlerini desteklemelerini önemsemekte ve dünyevi otoritenin sahibi olan hükümet ile ruhani otoritenin sahibi olan kilisenin ayrı otorite kurmalarını istememektedir. Bu doğrultuda Rousseau, Machiavelli gibi Roma'nın kurucusunun Romulus değil, Roma'ya dini kazandıran Numa'nın olduğunu belirtmektedir.

Rousseau'ya göre cumhuriyet yönetimi en ideal yönetim şeklidir. Ancak cumhuriyet yönetiminde de ortaya çıkabilecek olan sorunlu haller mevcuttur. Bunlardan birisi de cumhuriyet yönetimi içerisindeki özel iradelerin genel iradeye ağır basması durumudur. Bu durum vatandaşların kendilerini genel irade için feda etmesinden alıkoyacaktır. Bu doğrultuda sivil din kavramı son derece önem kazanmaktadır. Sivil din ile birlikte vatandaşlar genel irade tarafından kabul gören kanunlara kutsiyet atfedecek ve özel iradelerinin peşinden gitmeyecektir. Böylelikle de genel iradenin meşrulaştırılmasının sivil din ile gerçekleştirileceği görülmektedir.

Sonuç olarak çalışmada Rousseau'nun sivil din kavramını kullanmasının nedeni

* (Süleyman Demirel Üniversitesi)

olarak, cumhuriyet yönetim şeklinde kanun koyma işini yapacak olan kanun koyucular ile kanunları uygulayacak olanların işlerini kolaylaştırmak ve yönetimlerini meşrulaştırmak için başvurulduğu öne sürülecektir.

Yozlaşma Tanımında John Locke Arayışı (Sorunsal Arayışında Notlar)

*Ali Murat Aydın**

Siyasal yozlaşma, günlük yaşantıda her an rastlanabilecek, yeri geldiğinde içselleştirilebilecek bir fenomen olarak bireyin karşısına çıkabilmektedir. Yozlaşmanın tanımı, ülkelerin ceza kanunlarında, uluslararası sözleşmelerde yerini almıştır. Yozlaşmaya karşı devletler, uluslararası kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları yirmi birinci yüzyılın teknolojik gelişimini, küreselleşmenin getirmiş olduğu imkânları da dâhil ederek mücadele yöntemleri geliştirmeye çalışmaktadır. Ne var ki Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün 2018 Yolsuzluk Algı Endeksi'ne göre değerlendirmeye alınan 180 ülkenin üçte ikisinden fazlası, kuruluşun hazırlamış olduğu ölçüm skalasında, bir ülkedeki yozlaşmanın derecesi olan 50 puanın (100 en temiz-0 yüksek yozlaşmış) altında kalmıştır.

Yozlaşmanın kaynağı ceza kanunlarına, ceza kanunları anayasalara, anayasalar ise uluslararası sözleşmelere dayanmaktadır. Uluslararası sözleşmeler ise en temel doktrinini 1789 İnsan Hakları Sözleşmesi'ne dayandırmaktadır. Bu sözleşmenin ilham kaynağıysa John Locke'dur.

Algı endeksinin öne sürdüğü istatistikler yolsuzlukla mücadelenin başarısızlığına işaret etmektedir. Pozitif hukuk içerisinde tanımı yer alan yozlaşmanın yaygın olması ile onun genel geçer tanımında ne derecede, pozitif hukukun temeli olan doğal hakları barındırdığı arasında pozitif bir bağlantı kurulabilir mi? Başka bir deyişle, yolsuzlukla mücadelenin başarılı olmadığı görüşünün altında, kavramın tanımının eleştirisi yattığına göre ahlaksal açıdan suiistimalin temellerini John Locke'un öğretisinde bulmak mümkün olabilir mi?

Bu çalışmanın amacı John Locke'un siyasal yozlaşma üzerine ortaya koymuş olduğu düşünceleri, güncel görüşler ile saptamak, Locke üzerinden yozlaşmanın bileşenlerini tespit edebilmek ve yozlaşmanın, pozitif hukuk içindeki tanımını, Lockvari açıdan doğal hakları ne derece içerdiğini ölçebilmek olmuştur. Bu bağlamda çalışmanın birinci bölümünde yozlaşmanın modern anlamdaki tanımının kökenlerine ahlaksal açıdan bir eleştiri getirilmiştir. Karma anayasacı olarak betimlenen Aristoteles'den, Montesquieu'ye oradan Hobbes'a kadar yozlaşmanın siyasal bakımdan, kendileri için ne ifade ettikleri açıklanırken; diğer taraftan Rousseau'nun, James C. Scott'un, Habermas'ın, Locke'un ve Joseph Nye'in bu ifade edilmiş tarzına getirmiş oldukları ahlakçı eleştiriler gözlemlenmiştir. İkinci bölümde, John Locke'un siyasal yozlaşmaya işaret edecek bir biçimde yozlaşmanın temelinde yatan güdüyü, aktardığı görüşleri sıralanmıştır. Bu görüşlerin toplamı yozlaşmanın aktörlerini, nedenlerini, dinamiklerini ortaya koyan bir yelpazenin ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Bu açıdan Locke sayesinde yozlaşmanın öğeleri belirgin bir hale getirilmiştir.

* (İstanbul Kültür Üniversitesi)

Üçüncü bölümde yozlaşmanın pozitif hukuk içerisinde genel geçer tanımı parçalara ayrılmış, her bir kavramsal temanın doğal hakları ne kadar karşılayabildiği ölçülmüştür. Ortaya çıkan sonuç ise yozlaşmanın pozitif hukuk içerisindeki tanımının doğal hakların pek çoğunu karşılamadığını göstermiştir. Çalışmanın birinci bölümünde karşılaştırılmalı araştırma yöntemi kullanılmıştır. Filozofların yozlaşma konusundaki görüşleri çarpıştırılmıştır. Her bir düşünce insanının temel sorusu sistemin mi yozlaşmayı doğurduğu; yozlaşmanın mı sistemi çökerttiği üzerine olmuştur. Bu noktada ortaya birbirine zıt iki farklı model ortaya çıkabilmiştir. İkinci bölümde Locke'un siyasal yozlaşma üzerine düşünceleri içerik analizi yöntemiyle ortaya çıkarılmıştır. Bu analiz sayesinde yozlaşmanın bileşenlerini içeren bir model geliştirilmeye çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde öncelikle doğal hakların içerik analizi yapılmış ve yozlaşma ile bağlantısı kurulmuştur. Daha sonra yozlaşmanın genel geçer tanımı bu bağlantısal model ile karşılaştırılarak eksikliklerin tespiti sağlanabilmiştir. Sonuç olarak bu çalışma, yozlaşmanın pozitif hukuk içerisinde yer alan tanımının, doğal haklar açısından yetersiz olduğunu ortaya çıkarmıştır. Aslında, uğruna mücadele için eylem planları konan kavramın, tam olarak anlaşılmadığı tespit edilmiştir. Kapsayıcılığında yapısal sorunlar barındıran yozlaşmanın, kendisiyle mücadelede, başarısızlığa uğramanın doğal bir sonuç olduğu düşünülebilir. Elde edilen bulgular, konu üzerine yapılacak olan çalışmalar açısından, en azından (konuya) bakış-açısını değiştirmek bakımından ümit verici bir adım olarak görülebilir.

Anti-Entelektüelizm Kavramının Tarihsel Gelişimi

*Murat Peşeli**

Entelektüelin nasıl tanımlandığıyla ilişkili olarak klasik Yunan medeniyetine dek geri götürülebilen bir kavram olan anti-entelektüelizm, 21. yüzyılda sıklıkla popülizmin bir vechesi olarak ele alınmıştır. Anti-entelektüelizmin popülizm tartışmalarının içerisinde yer bulması dünyada yükselen popülist hareketlerle ilişkili olarak değerlendirilebilir. Ancak günümüzde anti-entelektüelizme ilişkin literatür kavramın sadece bir yüzünü görmekte ve onun neo-liberalizm ve anti-rasyonalite ile olan ilişkisine değinmemektedir. Bu çalışmada anti-entelektüelizme ilişkin literatürün gelişim aşamaları ve eksiklikleri, kavramın Hofstadter tarafından tanımlanmasının üzerinden geçen 50 yılın sonunda yeniden gözden geçirilecektir.

* (İstanbul Bilgi Üniversitesi)

Aydınlanma Çalışmalarına Yönelik Farklı Yaklaşımlar

*Mustafa Kemal Sağlam**

Düşünce tarihinin en tartışmalı ama aynı zamanda en çekici dönemlerinden biri olan Aydınlanma bilim insanları tarafından yoğun bir şekilde incelendiği, Aydınlanmayı anlamaya, kavramaya ve de tanımlamaya yönelik birçok farklı yaklaşım da bu incelemelerin beraberinde gelmiştir. Temel olarak tek başlık altında incelenen Aydınlanma bu çalışmaların da etkisi ile artık Aydınlanmalar şeklinde telakki edilmeye başlanmıştır. İskoç, Amerikan, Fransız ve Alman Aydınlanmaları gibi ulus isimleri üzerinden yapılan bir okumaya yönelik sınıflandırmayı, Katolik, Protestan, Janseist veyahut Yahudi Aydınlanması gibi dini bağlılığı temel alan bir okuma takip etmiştir. Bunlardan farklı olarak ise Jonathan Israel ve Margaret C. Jakob gibi akademisyenlerin tanımı ve adlandırması ile Radikal Aydınlanma, Demokratik Aydınlanma gibi sınıflandırmaların karşısında başını John Robertson gibi tarihçilerin çektiği ve Aydınlanmayı tarihsel bir fenomen olarak algılayan ve insanın durumunun iyileştirmesi üzerinden okuyan gelenekler mevcuttur. Radikal Aydınlanma, Aydınlanmayı daha doğrusu kendi tanımı ile esas Aydınlanmayı direkt siyasal ve hatta devrimsel amaçları ve sonuçları olan bir süreç olarak tanımlarken, John Robertson gibi Cambridge ekolüne mensup olanlar ise, Aydınlanmayı tarihsel bir fenomen olarak tanımlayarak onu, insani durumun iyileştirilmesi, sosyallik, ahlak felsefesi ve politik ekonomi üzerinden okumaktadırlar. Bahsi geçen gelenekleri ve isimlendirmeleri kapsayan ve ortak kümesi bulunmayan diğer mesele ise Aydınlanmanın bir süreç mi, projeye mi yoksa fenomen mi olduğu sorusudur. Bu tanımlamalar aynı zamanda Aydınlanmanın tarihselliği ya da evrenselliği üzerine yapılan tartışmaları beraberinde getirmek ile birlikte, onun, bugünün dünyasındaki yerini tayin etme tartışması da açmaktadır. Zira Anthony Pagden gibi akademisyenler yapmış oldukları çalışmalarla onun bugünün dünyası açısından neden hala önemli olduğunu tartışmaya açmışlardır. Bu noktalardan hareketle, bu bildiri de Aydınlanmanın tarihsel olarak tekabül ettiği yeri, kavramlaştırılması ve günümüze ya da tarihin kendinden sonraki herhangi bir dönemine etki etmediği tartışılacaktır.

* (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Aydınlanma Çağı'nda Seküler Bir Kavram Olarak İlerleme

*Büşra Kabil**

Aydınlanma, İngiliz Devrimi ile başlamış Fransız Devrimi'nde dine karşı yapılan darbeden aldığı güç ile belirli bir noktaya ulaşmıştır. Bu dönemde gelenek, hurafe ya da din gibi Orta Çağ'ı temsil eden tüm kavramlar reddedilmiştir. İlk olarak, kiliseye karşı eleştiri yapılmış fakat devamında tüm dinlerin eleştirilmesi ile Tanrı tanımazlık sürecine geçilmiştir. Böylece insan, mutlak akıl ile doğayı etkisi altına alarak iyiye doğru sınırsız bir ilerleme gerçekleştirecektir.

Aydınlanma Çağı'nda yaşanan ilerleme kavramı, diğer dönemlere göre farklı anlamlarda tanımlanmıştır. Fakat bu kavram, tüm insanlık tarihini kapsadığı ve sadece bir döneme özgü olmadığı unutulmamalıdır. İlerleme kavramı her ne kadar değişikliğe uğrasa da iyiye yönelme durumundan asla vazgeçmemiştir. Dönemin kendine özgü ihtiyaçlarına göre şekillenen ilerleme fikri, toplumu belirli bir durumdan daha iyi duruma taşıması olarak da anlatılmaktadır. Fakat burada ilerleme olarak bahsedilen iyiye yönelme durumu, tarihte farklı sebepleri ve sonuçları ortaya çıkarmıştır. İlk olarak, bilime doğru bir ilerleme olmayıp Tanrı'ya doğru ilerleme mevcuttur. Orta Çağ'da dikkat edildiği gibi tarihin içinden yapılan etki ile değil, dışarıdan yapılan etkiyle ilerleme yaşanmıştır. Toplumunu bir yerden daha iyi yere götüren güç Tanrı'dır ve Tanrı'nın emirlerini uygulamak, ilerleme sürecinde bir araçtır. Teolojik olarak Tanrı odaklı ilerleme kavramı, Rönesans Devrimi'nde dinin farklı tanımlanması ve doğa bilimlerinin keşfedilmesiyle Tanrı merkezli tanımından ayrılmaya başlamıştır. Tamamen Tanrı'dan kurtuluş olmasa da insan, kendi iradesini bağımlı olmaktan kurtarmıştır. Tarihsel süreç içerisinde sekülerleşen ilerleme kavramı, dini kültürden bağımsız olarak dünyevi kültür içerisinde de önemlidir. Görüldüğü üzere ilerleme, sekülerleşmeye uğrayarak toplumun ihtiyaçlarına göre şekil almaya başlamıştır. Tüm bu değişimlerin son durağı olan Aydınlanma Çağı'nda ilerleme fikri, sadece tek bir toplumu etkilemeyip tüm dünya toplumlarını etkisi altına almıştır. Tamamen teolojiden bağımsız olarak tanımlanan ilerlemede, insan dini buyrukları yapma zorunluluğunda olmayıp doğayı ve kendini keşfetme arzusunu kendi aklını kullanarak yapabilecektir. Aydınlanma Çağı'nda ilerlemenin ana ögesi olan Tanrı, sekülerleşerek yerine insan yerleştirilmiştir. Bu dönemin ana savunucularından biri olan Condorcet, kendi aklından başka efendi tanımayan hür insan olarak kendini tanımlamıştır. İnsan Zekasının Gelişimi Üzerine Tarihi Bir Tablo Taslağı I-II adlı eserinde, insanlığın ilk devresinden bu zamana kadar yaşadığı ilerlemeyi dokuz döneme ayırıp incelemiş ve onuncu dönemde geleceğe yönelik varsayımlarda bulunmuştur.

Yapılan bu çalışmada, ilerleme kavramının sekülerleşmesi sonucunda insan, Tanrı olarak tanımlanmış ve sonsuzluğu işaret etmiştir. Halbuki Aydınlanma öncesinde insan, Tanrı'ya ulaştığında bir son durumu vardı ayrıca ebedi olan Tanrı'nın dünyasıydı. Aydınlanma Çağı'nda özgürlük, eşitlik kavramları üzerine hür irade sahibi bir insanın

* (Hitit Üniversitesi)

yaratılması söz konusudur. Bu insan, sonsuz ilerleme ile dünyayı cennet haline getirebilecek ve ölümsüzlük yolunda da ilerleyebilecektir. Aydınlanma Çağı'nın ortaya sunduğu bu durum fazlaca eleştiriye açıktır. Sosyal mesihçiliğin ortaya çıkacağı düşüncesi, totaliterlik, insanın bozulma durumu gibi Carl L. Becker, Talmon ve Rousseau'nun eleştirileriyle beraber daha fazlası mevcuttur. Google'ın ölümsüzlük arayışı ve bundan önce Descartes'in bile bunu düşünmüş olması Aydınlanma Çağı'nda sekülerleşen ilerleme kavramının devam eden etkileri diyebiliriz. Böylece Aydınlanma Çağı'nda ortaya çıkan sekülerleşmiş ilerleme kavramı, toplumu bir yerden iyi bir yere götürme konusunda hala geçerli midir?

Modern Felsefede Aklın Kurnazlıkları: Durum ve İmkânlar

*Ziya Dinçsoy**

Modern felsefe tarihinde her ne kadar en yoğun olarak Hegel'in kullandığı ve biçimlendirdiği son şekliyle ele alınıyor olsa da, aklın kurnazlığı (List der Vernunft) kavramsallaştırması, bazen farklı adlarla veya tasvirlerle de olsa, modern filozoflarda çeşitli biçim ve içerikleriyle karşımıza çıkmaktadır. Sözelimi Bernard Mandeville (1670-1733)'in ilk bakışta bir bencillik ve bireysellik anlatısı olarak görülen arı masalı (The Fable of the Bees or Private Vices, Publick Benefits / Arıların Masalı ya da Bireysel Kötülükler, Genel Yararlar); Thomas Hobbes'un toplumsal yapı içerisinde adeta herkesin kendi dışındaki herkesle bitmeyen bir 'savaş' halinin mevcudiyetinin tasviri; Adam Smith'in görünmez el metaforu üzerinden ortaya koyduğu piyasa ilişkileri ve nihayetinde Karl Marx'ın bütünlüğü içerisinde üretim sürecinde ortaya çıkan durumun kendisi modern felsefedeki temel düzeyde 'hile/kurnazlık' durumlarına işaret etmektedir.

Bu "kurnazlık" ifadesi ile görünen fenomenlerin ötesinde bir işleyiş ve anlamlar bütünü olduğuna vurgu vardır. Bütün bu durumlar ilk bakışta bir özgürlükten mahrumiyet ve ilerlemenin karşıtı olarak durağanlık içeriyor gibi görünseler de, temelden durumun farklı olduğunu söyleyebiliriz. Bu çalışmada her birinde ilk bakıştaki durumdan farklı yönde akıbetlenecek bir potansiyel içerme durumlarının da mevcut olduğu ele alınmıştır. Bunun sonucunda modern toplumsal felsefenin, verili sistemler içerisindeki "kurnazlık" durumları üzerinden, genel bir değişim ilkesine sahip olduğu da tartışılmıştır. Alman düşünce geleneğinin bir parçası olarak Bertolt Brecht'in bir şiirinin de, bu düşünce-felsefe geleneğinin ürünü olarak görülebileceği, metnin tartışma ve örnekleme bölümünde ele alınmıştır.

* (Ankara Üniversitesi)

Babanın Mirası ve Öznel Anomiler: Politik Psikanaliz Açısından Bir İnceleme

*Ahmed Burak Çağlar**

Tüm büyük değişimlerde; siyasal ve sosyal yapının olduğu kadar, bireysel ve toplumsal psikoloji açısından da önceki durumdan öngörülebilirlik bağlamında bir kopuş motifi göze çarpar: Değişim, tarihsel bir düzlemde bilinen kurallara bağlı olup olmayışı ayıran bir çatlak yaratır. Toplumsal açıdan birçok mefhum, bilinen kuralların artık işlemediği bu ana gönderme yapmaktadır. Klasik literatürde Durkheim'in anomisi kuralsızlaşmışlık durumunu karşılayan bir kavram olarak kullanılırken, Weber içinse Sanayi Devrimi'nin toplumsal sonuçları daha önceden alışlagelen kuralları değiştirmiş, "büyüsünü bozmuş" idi. Günümüzde ise değişim kavramında geçmişteki kuralların değişiminden ziyade daha genel veya geleceğe dayalı belirsizlik temaları dikkat çekmektedir: Örneğin Ulrich Beck'in risk kavramı zamansal kesinliğin ve sorumluların hiçbir zaman belirlenemeyeceği bir durumu nitelerken, Baumann'ın müphemliği ise - bilgi kuramındaki olumsuzluk vurgusundan beslenerek- modernliğin sınıflandırma eğiliminden kaynaklanan bir yan ürün olarak çok daha geniş bir çerçevede konumlandırılır.

Psikanalitik literatürde ise bu belirsizlik, -nevrozlara neden olabilmesi dolayısıyla patolojik bir sınıflandırma ile- kaygı kavramında karşılanmaktadır. Horney'e göre nesnel ve belirli bir sebebi olan korku kavramının aksine, kaygı öznel ve belirsizlikle yakından ilişkili genel bir huzursuzluk halidir. Kaygının öznelliği, öznenin libidinal bir yatırımı veya ödipal bir ilişkisi hasebiyle oluşmasından ileri gelir; fakat tam da bu yüzden onu kişisel psikanalitik tarihle de ilgili kılar. Bir başka deyişle; belirsizlik halinin özne açısından analizi, belirsizlik öncesi halin tasviriyle zorunlu olarak iç içedir. Freud'un "Totem ve Tabu"daki psikanalitik "Babanın Ölümü" anlatısı da buraya gönderme yapar. Baba, hem toplumun kurulması için gereken şiddet tekeli elinde bulunduran kişidir; hem de "Grup Psikolojisi ve Ego Analizi"nde belirtilen grup içi sevgi bağlarının bir sembolüdür. Bu metafor açısından şiddet ve sevgiye ait tekelin kırılması anlamına gelen Babanın Ölümü, kardeşlerin psikanalitik olarak bu figürü alt ettiği; sembolik bir ziyafet ile de geriye kalanlarda eşit hak iddia eder konuma geldiği bir anlatıdır.

Ancak bu alt ediş, topluluğun kuruluşundaki iç çatışmaları da açık eder: Toplumun vadettiği düzenin oluşabilmesi için gerçekleştirilen düzensizlik eylemi; onu tehdit edecek ihtimallerin de doğumunu sağlar. Babanın katli kardeşler için artık cinayet ihtimalini yerleşikleştirmiştir; eylemi işleyen kardeşlerin eşitliği düzen kadar, kendi aralarındaki kavga ihtimalini de oluşturmuştur. Babanın mirası olan şiddet ve sevgi tekeli gibi katlin suçluluğu da artık kardeşlere dağılmıştır. Değişimlerdeki kişisel belirsizlik açısından düşünüldüğünde manzara, artık ne kimsenin babanın tam olarak yerine geçebileceği, ne de artık hiçbir kardeşin eski güvenliğe geri dönebileceği bir hale

* (Uludağ Üniversitesi)

işaret eder. Ulaşılmak istenene ulaşıldığında, durumun kaotikliği karşısında eskinin nostaljisinin daha güvenli görülebileceği manzaraları açık eder. Baba figürü bu aşamada mitleşir; artık babanın olmadığı kaosta onu temsil edenler, etmeye talip olanlar “özgürlükten kaçanların” hazlarını tatmin edecek nesnelere dönüşürler. Geride kalanlar için iki temel dürtüye dair eylemler görünür olur; aşırı sorumluluk alarak miras sahiplenme, ya da sorumluluktan büsbütün kaçışla mirasın reddi. Bu bağlam çerçevesinde çalışmanın amacı; iktidarın psikanalitik mahiyeti göz önüne alındığında babanın ölümü olarak görülebilecek değişimlerin yarattığı belirsizliklerin, öznel anomilerin –politik ve psikanalitik bir bakış açısının imkan ve sınırlılıkları da gözetilerek- tarihsel örnekler yardımıyla yorumlanmasından ibarettir.

Mekânda İktidarın Gözetimi ve Denetimi: Panoptikon Örneği

*Serap Kayalı**

Mekân, ilişkilerden bağımsız ve tek başına değildir. Mekân, çağlar boyunca iktidarların ve siyasetçilerin üzerinde tahakküm kurmak istedikleri ve bunun için uğraş verdikleri nesnelere biri olmuştur. Siyasal iktidar, baskıcı tahakkümünü ve gerektiği zamanda kendisine uyumlu olarak hareket edebilecek şekilde ortaya çıkardığı sivil yapıları, mekânı elde etmek için kullanmaktadır. Bir mekânı elde etmek ise orada kendi egemen hegemonyasını yürütmek, erk kurmak ve mücadele verildiğini göstermek amaçlı sembolize edilir. Bu çalışma günümüz toplumlarında mekânsallık bağlamında denetim olgusunu ele almaktadır. Çalışmada iktidar ve siyasetin tezahürlerinin mekân üzerindeki etkisini panoptikon örneğini ele alarak ortaya koymak amaçlanmıştır. Metodolojide nitel araştırma modeli olan tarama deseni kullanılmıştır. Elde edilen veriler doküman incelemesi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Tarama esnasında yararlanılan tezler ve makaleler için YÖK Ulusal Tez Merkezi temel dayanak oluşturmuştur. Mekân ve siyaset konusuna ilişkin yapılmış lisansüstü tezler farklı yönlerden gruplandırılarak ele alınmış ve araştırma eğilimlerinin ne şekilde biçimlendirildiği belirlenerek buna yönelik yorumlar ve önerilerde bulunulmuştur. Bulgular kısmında ise taranan kaynaklarda genel olarak bir yargı bulunmaktadır. Bu ortak kanı ise iktidarın hegemonyasının bireyleri belli bir disiplin altına alan ve bunun içselleştirilmesini sağlayan bir mimari yapının varlığıdır. Panoptikon sisteminin çok net olarak görülebileceği mekânlardan biri olan hapishanelerde, total mekân anlayışı söz konusudur ve bu da temel siyasal bürokrasinin bir parçasını oluşturmaktadır. Michel Foucault ve Erving Goffman total mekanlar üzerine analizler yapmışlardır. Sonuç olarak şunlar söylenilebilir: Totaliter kurumlarda baskıcı düzen mekana, ideolojilere, bireylere, kentsel yapılara, siyasi düzene tabii olarak etki etmektedir. Siyasi yapı bir yerde oluşan insan-mekân etkileşimini en az düzeye indirerek kendi tahakkümünü kurmaya çalışmaktadır. İktidar, denetlediği insanları pasifize etmeyi ve ortaya çıkabilecek örgütleyici direnişi engelleyici güce sahip olmayı hedeflemektedir.

* (Marmara Üniversitesi)

Yönetilebilirlik ve Büyük Veri Grupları: Kontrol Toplumunun Ötesi

*Muhammed Yasin Sinsek**

Teknolojik gelişmeler hayatın her alanını değiştirdiği gibi algılarımızı ve benliğimizi de etkileyerek kimliklerimizi şekillendirmekte ve eylemlerimize yön vermektedir. Kişilerin nesneleştirilerek şekillendirmeye ve müdahaleye açık hale getirilmesi Michel Foucault tarafından detaylıca ele alınmış ve incelenmiştir. Çalışma Foucault tarafından geliştirilen kavramlar üzerinden günümüz teknolojilerinin postmodern bireye olan etkisini izah etmeye çalışmaktadır.

İnternet teknolojisi ve “akıllı” cihazlar, kullanıcıları hakkında çok etraflı bilgiler toplamaya haizdir. Bu amaçla geliştirilen algoritmalar, kullanıcıları tanımlamak ve analiz edebilmek için binlerce veri noktası oluşturarak bu değişkenler üzerinden analiz yapmayı, sınıflandırmayı ve müdahale edebilmeyi mümkün kılmaktadır. Bu noktada, günümüzde yaşanan gelişmelerin Foucault tarafından kavramsallaştırılan Governmentality düşüncesi ile izah edilebileceği düşünülmektedir. Buna göre, nüfus ve istatistik kavramları toplumun genelinin kontrol edilebilmesi ve istenen yönde şekillendirilebilmesi adına gereken bilgiyi sağlaması nedeniyle çığır açıcudur. Bu sayede sadece bireyler değil gruplar da nesneleştirilmekte ve bunların “ölçülebilir” davranışları çeşitli yöntemlerle değiştirilebilmektedir. Bu müdahale sadece dışarıdan yapılmamakta bireyin kendine ilişkin düşünceleri de hedef alınmakta ve öz kontrol neticesinde bireyin disipline edilmesi hedeflenmektedir.

Günümüz teknolojileri kişilerin beğenileri, beğenmedikleri, gittikleri yerler, sosyal medya paylaşımları, etkileşimde bulunduğu kişiler ve izledikleri filmler, okudukları kitaplar, arama motorlarında gerçekleştirdikleri aramalar ve korkuları gibi hayatın her alanına ilişkin, herhangi bir etkiye maruz kalmadan ve gerçek benlikleri ile kendilerini ifade ettikleri bu verileri toplayabilmekte ve analize hazır hale getirebilmektedir. Bu çoğu zaman teknoloji firmalarına gerek bireysel gerekse kitlesel bazda kişilerin kendilerinin bile farkında olmadıkları değerlendirmeleri yapmalarına olanak sağlamaktadır. Kullanılan müdahale yöntemleri ise elde edilen verilere bağlı olarak mutlak ya da cezalandırıcı güç (sovereign power), disipline edici güç (disciplinary power) ya da yönetimsel güç (governing power) olmaktadır. Elde edilen bu dijital veriler aynı zamanda toplumsal gruplandırmalara da müsaade etmekte ve sadece bireylerin değil toplumsal grupların da kontrol edilebilmesine imkan tanımaktadır.

Büyük veri teknolojilerinin önemli bir özelliği de kişilerin sadece dışarıdan değil öz-kontrol (self-governance) mekanizmalarına etki etmek suretiyle yönetilmelerini sağlama kapasitesinin oluşudur. Korkuların körüklenmesi ya da teşvik edici içerikler, algıların manipülasyonu veya farklı gerçekliklerin inşası gibi çeşitli yollarla kişiler istenen davranışa özgür iradeleri ile yönlendirilebilmekte, manipüle edilebilmektedir.

* (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

Bu kapsamda, çok uluslu şirketler sahip oldukları bilgi sayesinde toplumların ve bireylerin davranışlarının şekillendirilmesinde kilit bir rol oynamaktadır. Tüm bu hususlar göz önüne alındığında, Foucault tarafından kavramsallaştırılan yönetilebilirlik kavramının günümüz gelişmelerine ışık tutabileceği ve bu gelişmeleri anlamlandırmamıza yardımcı olabileceği değerlendirilmiştir.

Bürokrasinin Demokratik Değerlerle Uyumu: Siyasi İktidar Ve Temsili Kurumlarla İlişkiler Üzerinden Bir Değerlendirme

*Leyla Sever**

Bürokrasi ve güç/iktidar arasında yakın bir ilişki olduğundan hareketle, bürokratik örgütlerin demokratik değerlerle ne ölçüde uyumlu olduğu ve bu bağlamda siyasi iktidarla ve temsili kurumlarla ilişkileri yoğun biçimde tartışılmaktadır. Devletin yapı ve işlev bakımından büyümesi; karar ve uygulama süreçlerinin karmaşıklığı ve işlemlerinin uzmanlık ve deneyim gerektirmesi gibi nedenlerle bürokrasinin siyasi kurumlar karşısında bir güç kazandığı gözlemlenmektedir. Bürokrasi ve demokrasi arasında ilişkiler zinciri söz konusudur. Bir taraftan bürokrasi demokrasi için zorluklar ve tehditler yaratırken diğer taraftan da demokratik ideallere ulaşılması için vazgeçilmez bir aygıt konumunu sürdürmektedir. Tarihsel süreç içerisinde bu iki kavramın ne ölçüde uzlaştığına yönelik değişik deneyimler söz konusudur. Yine aynı bağlamda, bürokrasinin anti-demokratik olumsuz sonuçları da bu süreçte gündeme gelmiştir. Özellikle bürokrasinin uzmanlığa dayanması, profesyonelliği öne çıkarması, gizliliği ilke olarak ele alması ve hiyerarşik oluşu gibi konular demokratik yönetim ilkeleri ile bağdaşması zor olan noktalar arasındadır. Öte yandan, demokrasinin de bürokrasiyi tam anlamıyla kontrolü altına alması veya baskı altında tutması da arzu edilen bir durum değildir. Çünkü böyle bir ortam, bürokrasinin varoluş nedeni olan etkinliği ve rasyonelliği sağlamasına olanak tanımayacak ve sonuçta demokrasinin de amaçlarına ulaşmasını engelleyecektir. Bu bağlamda, bürokrasi ve demokrasi arasındaki anlaşmazlık noktaları gerek kamu yönetimi ve gerekse siyaset bilimi literatürüne değişik açılardan konu olmuş ve bunların birçoğu günümüze dek değişik boyutlarda tartışılmıştır. Bu çalışmalar, bir taraftan demokrasi ve bürokrasi arasında anlaşmazlıkların süregeldiğini gösterirken diğer taraftan demokrasi ve bürokrasi arasında anlaşmazlıkların süregeldiğini gösterirken diğer taraftan bu süreçte hem bürokrasi hem de demokrasi anlayışında önemli değişimler olduğu görülmektedir. Bu çalışma bürokrasi ve demokrasi arasındaki ilişkinin tarihsel olarak nasıl bir seyir izlediği ve modern devletin temelini oluşturan bu iki yapının günümüze kadar nasıl değiştiği literatürdeki ana hatlar üzerinden incelenmektedir.

* (Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi)

Biyopolitika ve Ölüm-politikası Arasında: Bir Propaganda Aracı Olarak Ölüm

*Gizem Kayahan Dal**

Bu çalışma; siyaset ve ölüm arasında, sürekli bir değişim içerisinde olan güç ilişkilerini konu alıyor ve ölümün, kitleleri kontrol etmek için kullanılan bir mekanizma olup olmadığını tartışmaya odaklanıyor. Ana tez olarak ise, ölmenin ve öldürmenin; hem saldıran hem de saldırılan tarafça, ölüm anını ve bedeni özel alandan kamusal alana taşıyarak, kitleleri kontrol etmek için kullanılan bir araç haline getirildiği fikrini sunuyor. Bu ana tezi tartışmak için, bu çalışma; öncelikle Michel Foucault'nun ortaya attığı ve modern bir güç formu olarak nitelendirebileceğimiz, yaşayan bedene uygulanan ve ölümün dışında kalan gücü tanımlıyor ve biyopolitika kavramına değiniyor. Buna ek olarak, Foucault'un güç tanımını genişleterek, kapsamına ölümü de alan Giorgio Agamben'in Ölüm Politikası (Thanatopolitics) kavramı tanıtılıyor. Hem Foucault hem Agamben; beden, siyasetin konusu olduğunu ve etkisi altında olduğunu savunuyorlardı ancak, ölümün ve ölü bir bedenin özel alanda kaldığını, kişisel olan olduğunu ve kamusal alana dahil olmadığını savunuyordu. Agamben, kendi deyimiyle, bu tanımdaki eksiği tamamladı ve siyasi gücün, sadece yaşayanla sınırlı olmadığı, ölüm üzerinde de var olduğu ve hatta günümüz modern toplumlarında, ölümün politikalarının kültürü domine ettiği fikrini ortaya attı. Buna göre, ölüm yalnızca kişiselleştirilmiş bir olgu değildi, kamusal alana da ait olabilirdi, ki artan şekilde görebileceğimiz üzere, ölüm olgusu artık her alanda karşımıza çıkan; siyasilerden, medyaya ve toplumun her parçasına inerek sürekli konuşulan, tartışılan ve gösterilen bir olgu. Günümüzde ölüm ve yaşam arasındaki çizgi giderek silikleşti ve ölüm, biyolojik bir karar olmaktan çıkarak siyasi bir karar haline geldi, bireyler artık çok daha fazla ölüm ve güç mücadelelerinin ilişkilerine maruz kalmaya başladı. Bu savı tartışmak için Agamben, çıplak hayat (bare life) konseptini tanıtıyor ve ölüme sürekli açık olan bu yaşam şeklinin, geçmiş toplumlarında, yasalarla korunan ve ölümden sakınılan yaşamlarla bir farkı olduğunu ancak günümüz modern toplumunda bu farkın kalmadığını ve herkesin ölümlerini her an karşı karşıya kaldığını, ölümün artık hayatlarımızın görünmeyen tarafına itilmediğini, üzerinden para kazanılan bir mecra haline dahi geldiğini ve kişilerin, kendi deyimiyle "modern yaşamın ölüm politikası" içinde kaldığını savunuyor. Buna göre, güç artık "yaşatmaya yönelik, ölüme izin veren" nitelikte değil, "ölümü yaratan" nitelikte.

Ölümün ne şekilde, siyaset tarafından sahiplenildiğini ve güç mücadelesinin bir parçası haline geldiğini daha detaylı tartışabilmek için bu çalışma, hem siyasiler hem de medya tarafından çokça tartışılıp kullanılmakta ve topluma sunulmakta olan intihar saldırısı konseptine başvuruyor ve 11 Eylül saldırıları örneğini kullanıyor. İntihar saldırılarının doğasını inceliyor ve ne şekilde, siyasi bir başkaldırı haline geldiğini tartışıyor. İntihar saldırılarında, ölüm ve beden, ölen kişiye değil, uğruna öldüğü fikre

* (Nişantaşı Üniversitesi)

ve parçası olduğu gruba ait oluyor. Bunun dışında, saldırılan taraf da, bu ölümü ve bedeni kullanıp kendi propagandalarına alet edebiliyor, toplumu etkileyecek şekle çevirebiliyor.

Çalışma, günümüz siyasetinin biyopolitika ve ölüm politikasının karışımı olan bir modele sahip olduğunu sonucuna ulaşıyor: Güç ilişkileri yaşamın her yerinde kendini gösteriyor ve iktidar; yalnızca yaşamın üzerinde değil, ölümün üzerinde de söz sahibi. İntihar saldırısı örneği tartışmasında da görüldüğü üzere; ölüm, kamusal alana ait ve kişiselleştirilmiş değil, aksine siyasi bir amaca hizmet ediyor ve taraflar tarafından sahiplenilerek, kitleleri yönetmek için bir araç olarak kullanılıyor.

Kırık Camlar Teorisi ve Deleuzyen Düşüncede Birey

*Burcu Güler**

Söz konusu bu araştırma modern toplumların gündelik yaşam biçiminde yer alan düzen ve uygarlık unsurlarının bozulmaya başlaması ile suçun ve norm dışı unsurların görülebilir düzeyde meydana gelmesine ve düzene uyum sağlayan bireylerin de suçun veya norm dışı olma durumunun bir parçası olma hallerini Deleuzyen bir perspektif ile ele almayı hedeflemektedir. Kriminolojik bir teori olan Kırık Camlar Teorisi, görünür ve gözlemlenebilir suç belirtilerinin, sosyal ve fiziki düzensizliğin bölgesel kontrolün zayıflığının göstergesi olarak ele alınması ile normların ve değerlerin erozyona uğrama uyarısını veren bozulmalar düzeyinde açıklamaktadır. Sosyal ve fiziki uygarlıktan uzaklaşma ögeleri olarak terk edilmiş binalar, arabalar, duvar yazıları, boş ve bakımsız araziler, çöpler, evsiz insanlar, alkolikler, rahatsız eden gençler gibi unsurlar düzensizliğin, kentsel çarpıklığın, sosyal normların yıkımının, kontrol mekanizmalarının eksikliği olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla bir kentte veya bir yerleşkede uygarlığın belirtisi olan unsurların bozulmaya başlaması ve bozulmanın giderilmemesi ile uygarlıktan uzaklaşma endişesi, beraberinde kontrolün işlemediği, normların ve düzenin denetçisinin olmadığı, düzen tesisinin sağlanmadığı durumunda ise norm dışı hareketlerin gelişmesinin denetimsizlik içerisinde sistem dışı kalma gibi durumları meydana getirmektedir. Uygarlıktan ve düzenden uzaklaşma aşama halinde gerçekleşse de sosyal ve fiziki düzensizliklerin giderilmemesi bölgesel kontrolün artık işlemediği, iktidar mekanizmalarının normların ve düzenin takipçisi olmadığı, dolayısı ile norm dışı davranmanın uygarlıktan uzaklaşma ögelerinde bir yerleşme yarattığını söylemek mümkündür. Disipline edilmiş toplumdaki denetim toplumuna geçilmesi ile düzenin devamlılığı, iktidarın düzen tesis etmesi ile ilişkilendirilmekte bu durumda da iktidarın sınırları boyunca devam eden bir total konumlanma olarak değerlendirilmektedir.

Deleuze, Foucault'nun ele almış olduğu disiplin toplumlarını denetim toplumundan ayrı bir noktaya konumlandırarak Foucault'nun disiplin toplumunun hemen ardından denetim toplumlarına işaret ettiğini belirtmekte, disiplin toplumlarının sonsuza kadar devam etmeyeceğini vurgulamaktadır. Denetimin, disiplin olmadığını belirten Deleuze için kapatma durumlarının (okul, iş yeri, hastane gibi) da sorgulanması gerekmektedir, çünkü işlevsizleşeceklerdir. Sürekli olarak bir denetlenme hali içinde olan ve bölünen, çatlayan ve bütünlüğü aşınmaya uğrayan bireyselliklerden ve enformatik toplumsal iktidar mekanizmalarından bahsetmek mümkündür. Foucault ile aynı sınırdaki yer alan Deleuze'e göre disiplin toplumlarında birey / kitle ikiliğinde bireyi özgül kılan semboller ve totalite içerisinde yer almasını sağlayan özdeş nitelikler, iktidarın bireyselleşmesini mümkün kıldığı kadar bireyin ve iktidarın kitleselleşmesini sağlamaktadır. Dolayısı ile iktidarın bireyler üzerindeki kontrolü gündelik yaşamdaki normlar üzerinden denetim toplumuna tezahür

* (Hacettepe Üniversitesi)

etmektedir. Gündelik normlar üzerinden işleyen düzen, bozulmaya başladığında ve yeniden kurgulan(a)madığında, normu tesis eden ve devamlılığını sağlayan denetim mekanizmalarının yokluğu, modern toplumların üzerine inşa edildiği iktidar olgusunun kırılma arka planını gözler önüne sermektedir. Kırık Camlar Teorisi de bu bağlamda normun, düzenin, iktidarın, fiziki ve sosyal konumda tezahürlerinin muğlaklaşması ile yeniden değerlendirilmektedir. Denetim toplumlarında, ağırlık üzerinden sınırları aşındırmanın ötesinde sürekli ve sınırsız hali ile birey inşası üzerindeki rolü sorgulanmaktadır. Birey söz konusu ağırlıkta iktidarla beraber iktidarı da dönüştürecek şekilde yeniden bir düzen tesis ederek kendisini de dönüştürmeye muktedirdir.

Sınıfın Liberal Hali: Frederic Bastiat'ın Yağma Kavramı Çerçevesinde Devlet ve Sınıflar

*Tuna Saral**

Sınıf kavramının aklımıza getirdiği ilk isimlerden biri olan, Karl Marx, modern toplumda birbirleriyle mücadele eden sınıfların varlığını keşfeden ilk kişi olmadığını söyler. Ona göre, kendisinden önce sınıf mücadelesinin tarihsel gelişimi ve sınıfların ekonomik yapılarıyla ilgilenmiş olan “burjuva” tarihçileri ve iktisatçıları vardır. Buna göre, hem Marx'ın sınıf kavramını hem de Marksist sınıf analizlerini, kuramsal olarak önceleyen liberal sınıf analizlerinden bahsetmek mümkündür. Liberal sınıf analizinde, sınıflar arasındaki ilişkiyi belirleyen siyasal iktidarın kullanımıdır. Toplumlar, bu iktidarı kimin kullandığına göre, gönüllü mübadeleyi ve üretimi reddeden, “üretken olmayan”, yönetici azınlık ile “üretken” yönetilen çoğunluk olarak ikiye ayrılır. Yönetici azınlık, varlığını korumak ve hakim konumunu sürdürmek için, “siyasal araçlar” yoluyla yönetilenlerin mülkiyetlerine el koyar. Devlet, yönetilenler aleyhine fayda ve ayrıcalık arayışındaki yönetici sınıf tarafından oluşturulur ve iktidarın kullanımı ile ayrıcalık kazanmış azınlığın diğerlerini “yağmalamasının” aracı olarak kullanılır. Bu çerçevede liberal sınıf analizleri, mülkiyet haklarını korumaya çalışan sınıf ile bu hakları sistematik olarak tehdit eden yağmacı siyasal iktidar ve onu kullanan sınıf arasındaki gerilim üzerinde yükselir. Tarih, “yağmacılar” ile “yağmalananların” mücadelesinin tarihidir. Ticaretin ve teknolojinin gelişimiyle birlikte, toplumlar genellikle daha özgür bir aşamaya evrilirler; ancak, siyasal iktidar var oldukça bu iktidarın kullanılmasından doğan yeni bir yağmacı sınıf ortaya çıkacaktır. Başka bir deyişle, yağma devam edecektir. Bu bakımdan, sınıflar arası mücadelenin amacı, yağmanın asıl kaynağı olan siyasal iktidarın ve onun aracı olan devletin ortadan kaldırılmasıdır.

Fransa'da, 1843 ile 1850 yılları arasında, 1848 Şubat Devrimi'nin tarihi arka planında aktif olarak siyaset yapan ve fikirlerini yazıya geçiren Frederic Bastiat'ın (1801-1850) çoğunu gözlemlerinden türettiği politik ekonomi yaklaşımı liberal sınıf analizlerinin klasik bir örneğini oluşturur. “Yağma” hem sınıf analizini hem de devlet ve hukuk teorisini inşa eden temel kavramdır. Ona göre, üretimin karşısı olan yağma kişilerin mülkiyetlerine cebir ya da aldatma yoluyla el koymayı içerir. Hayatlarını yağmayla sürdürenlere “yağmacılar” denir. Onların hayatlarını sürdürmesi için mülkiyetlerine el konanlar ise “yağmalananlardır”. Devlet, yağmacıların yağmalananlar pahasına yaşamalarını sağlayan temel araçtır. Bu düzen, “yasal yağma” düzenidir. Düzenin korunmasının ve meşrulaştırılmasının temel araçları hukuk ve “safsatalardır”. Yağmayı mümkün kılan ve kolaylaştıran ise “safsatacılar” diyebileceğimiz üçüncü bir sınıftır. Sahip olduğu araçlar bakımından her şey siyasal iktidarın lehine görünse de, Bastiat'a göre, yağmanın doğal ve iktisadî bir sınırı vardır. Geniş kitlelerin oy hakkına kavuşması ile yağma kitlesel hale gelecek ve nihayetinde

* (Ankara Üniversitesi)

ortada ele geçirilecek hiçbir değer kalmayacaktır. Bu sınır, Bastiat'ın demokrasi eleştirisinin de başlangıç noktasını oluşturur.

Bu çalışmanın amacı, günümüzün yağmalananları olarak müzmin vergi mükelleflerini, siyasal iktidara sahip olanların onu nasıl kullandığı ve bundan faydalananların gerçekte kim olduğu konusunda yeniden düşünmeye teşvik etmektir. Yağma, sadece yüksek oranda vergilerle beslenen devasa devletleri ve onu kendi faydalarına bir araç olarak kullananların gerçek doğasını anlamak için değil, kamu kaynaklarının siyasî istikbal için yağmalanmasına dayanan popülizm gibi yeni siyasî halleri açıklamak için de işlevsel bir kavramdır. Bu tebliğde öncelikle, sınıf konumlarını siyasal iktidarla ilişkilere göre belirlemeye dayanan liberal sınıf analizlerinden söz edeceğiz. Ardından Bastiat'ın yağma, devlet ve sınıflara ilişkin katkılarının, yeni siyasî hallerin açıklanmasında nasıl kullanılabileceğine dair küçük bir katkı sunmaya çalışacağız.

Bauman'ın "Bahçıvan- Avlak Bekçisi" Kavramıyla Toplumsal Dışlanmayı Anlamak

*Dilan Beyazköy**

Toplumsal dışlanma kavramı literatürde farklı aktörler tarafından sosyal, ekonomik, kültürel ve politik bir düzlemde ele alınan bir kavramdır. Kavramın dinamik bir yapıya sahip olmasından dolayı kavram üzerine tasavvurumuz henüz ortak bir düzlemde değildir. Sosyal dışlanmanın hangi unsurlar üzerinden gerçekleştiğini yanıtızsız kılan noktalardan biri de bu faktör olduğu söylenebilir. Bugün, yoksulluk ile birlikte anılan toplumsal dışlanma kavramı yoksulluk kavramının dışına taşarak farklı paradigmalardan da etkili olabileceğini göstermektedir. Örneğin; yoksullar, akıl hastaları, madde bağımlıları, farklı etnik gruplar, azınlıklar ve daha birçok dezavantajlı gruplar bu tanımlamanın içinde yer alabilmektedir. Ancak toplumsal dışlanmayı sadece ekonomik bir çizgide değerlendirmek bu grupların "toplum içinde hangi noktada yer almalı" sorusunu da gündeme getirmektedir. Bu bağlamda modern dönem itibarıyla bu kavramların nelere karşılık bulunduğu halihazırda en temel problemler arasındadır. Kültürel yapının da bir belirleyicisi olan toplumsal dışlanma farklı kültürlerin kavram üzerine bakışında da bir farklılık yaratmaktadır. Bir kültür için ekonomik kaynağa dayanan toplumsal dışlanma ve ötekileştirme bir diğer kültür için madde bağımlılığı ya da akıl hastalığı esasında ele alınabilir. Kültürel kodların kavramlar üzerindeki belirleyiciliği kavramın tanımını da farklı kılarak temel tartışmalar yaratmaktadır. Örneğin bir sosyal bilimci olan Zygmunt Bauman toplumsal dışlanma kavramını "bahçıvan-avlak bekçisi" adını verdiği kavramsallaştırma üzerinden ele alır ve ayırık otları yoksullarla, madde bağımlılarıyla, hastalarla tanımlar ve modern toplumun ayırık otlardan arınan bir toplum olduğunu söyler. Dolayısıyla her ne kadar bu kavramlar Sanayi Devrimi sonrası yani modernitenin ilk filizlendiği dönem itibarıyla ortaya çıkmış olsa da toplumsal dönüşümün bir yansıması olarak anılması da olağandır. Bu bağlamda Sosyal bilimlerde kavramlar arasındaki geçişkenlikten hareketle toplumsal dışlanmanın yoksullukla ilişkisel bir halde olduğunun göstergesidir. Kavramlar arasındaki geçişkenlikten hareketle bu çalışmada yoksulluğun toplumsal dışlanma ile olan ilişkiselliği ve farklılıkları, toplumsal dışlanmanın sadece ekonomik bir faktör üzerinden beslenmediği bu kaynağı farklı unsurların beslediği açıklanmaya çalışılacaktır.

* (Mardin Artuklu Üniversitesi)

Marksizm ve Uluslararası İlişkiler: Dışlama ve Dâhil Olmama Problemi

*Çenker Kuzgun**

Bu çalışma; Uluslararası ilişkiler disiplini ile Marksizm ilişkisinin neden sınırlı kaldığını incelemeyi hedeflemektedir. Uluslararası ilişkiler disiplini ile Marksizm'in sınırlı ilişkisinin iki boyutu bulunmaktadır. Birincisi, Uluslararası ilişkiler disiplininin doğasından kaynaklanmaktadır. Akademik bir disiplin olarak kurulduğu zamandan itibaren Uluslararası ilişkilerin temel tartışmaları Marksizm'i dışlayacak şekilde gerçekleşmiştir. Kuruluşundan bu yana Batı merkezli ve Anglosakson bir disiplin olan Uluslararası ilişkilerin kavram setleri, ana tartışmaları Marksizm'i disiplinin dışında tutmuştur. Sınırlı ilişkinin ikinci nedeni ise; Marksizm'in yapısından ve dünyayı algılayış biçiminden kaynaklanmaktadır. Siyaseti; uluslar ve devletler üzerinden değil, toplumsal sınıflar üzerinden gören Marksist teori, uluslararası politikaya devletlerin hareketleri ve çıkarları üzerinden değil sınıfların çıkarları üzerinden yaklaşır. Bu durum Marksizm'in bir çalışma alanı olarak Uluslararası ilişkiler disiplinine önem vermemesi sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Çalışmanın ilk bölümü; Uluslararası ilişkiler disiplininin temel tartışmalarına odaklanacaktır. James Shotwell, Alfred Zimmern, Woodrow Wilson gibi isimlerin ön plana çıktığı ilk dönemde temel tartışma savaşın uluslararası politikadan çıkarılmasıdır. Fakat bu isimlerin bütüncül bir teorik yaklaşım geliştirmediği ortadadır. İlk büyük tartışma olan idealizm-realizm tartışması disiplinin terminolojisini oluşturması açısından önemlidir. İkinci büyük tartışma olan davranışçılık-gelenekselcilik tartışması ise daha çok metodolojik bir tartışmadır ve disipline 'bilimsellik' katkısını yapar. Disiplin içerisindeki temel tartışmalar kapitalist üretim biçimlerini temel alan Batı merkezli bir anlayışı temel almışlardır. Özellikle disiplinin Amerikan merkezli gelişimi, bilimi politik bir araç olarak kullanmış ve Marksizm'e alan açmamıştır. Uluslararası ilişkiler disiplininin gelişimine ve temel tartışmalarına odaklanan bu bölümde Marksizm'in bu tartışmalardan neden soyutlandığını tartışacaktır. İkinci bölümde; Marx ve Engels'in temel metinlerine odaklanılacak Marx ve Engels'in bir uluslararası ilişkiler teorisi geliştirip geliştirmediği tartışılacaktır. Ortodoks Marksizm'in sınıf, devlet, devrim, emperyalizm gibi temel kavramları nasıl ele aldığı incelenecektir. Bu kavramlar üzerinden Marksist Teori'nin Uluslararası ilişkiler disipliniyle neden bağ kuramadığı tartışılacaktır.

Üçüncü bölümde; Marksist bir uluslararası ilişkiler teorisi yaratılması çabalarına değinilecektir. Sovyetler Birliği tarafından üzerinde hâkimiyet kurulmaya çalışılan ve bununla beraber dünyanın geri kalanında daha az ilgi gören Marksist Teori, 1980'lerde Soğuk Savaşın etkisini kaybetmesiyle beraber yeniden tartışılmaya başladı. Bu tartışmalar Uluslararası ilişkiler disipliniinde de etkisini gösterdi. Özellikle İngiltere'de Uluslararası ilişkiler akademisyenleri Marksizm ile Uluslararası ilişkiler arasında bağ kurmaya çalıştılar. Bu çalışmalardan, Kubalkova ve Cruickshank'ın

* (Ege Üniversitesi)

“Marxism-Leninism and the Theory of International Relations” başlıklı kitabı bir örnek olarak bu bölümde incelenecektir. Marksist bir teori olarak nitelendiremesek de Marksizm’den etkilenen tek Uluslararası İlişkiler teorisi Eleştirel Teoridir. Eleştirel Teori’nin beslendiği iki kaynak vardır; Frankfurt Okulu ve Antonio Gramsci’nin tezleri. Robert Cox bu iki kaynaktan beslenerek geliştirdiği tezleri uluslararası ilişkiler alanına uyarlamıştır. Eleştirel teorinin temel tezleri Uluslararası İlişkiler disiplinine yaptığı katkılar bu bölümde ele alınacaktır.

Dördüncü bölümde ise; ABD’nin bir model olarak uygulamaya koymaya çalıştığı Rostow’cu Modernleşme Kuramına karşı çıkan Üçüncü Dünyacı bir yaklaşım olan Bağımlılık Okulu ele alınacaktır. Bağımlılık Okulu teorisyenleri Paul Baran, Raul Prebisch, A.G. Frank ve Dünya Sistemleri Analiziyle Wallerstein’in tezleri bu alanda ele alınacak ve bu çalışmaların o dönemde disiplinde hâkim olan güvenlik ve modernleşme merkezli paradigmayla ilişkisi üzerinde durulacaktır. Uluslararası ilişkiler teorisyenleri olmayan bu isimlerin geliştirdiği yaklaşımlar ile Uluslararası İlişkiler disiplini arasındaki ilişki bu bölümde ele alınacaktır. Sonuç bölümünde ise; Marksizm’in uluslararası ilişkiler disiplini dair bütüncül bir yaklaşım gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceği tartışılacaktır.

Milliyetçiliği Anlayabilmek: Milliyetçiliğe Yönelik Kuramsal Yaklaşımlar

*Davut Taş**

Thomas Hobbes'a göre devleti ortaya çıkartan itici güç, hep şiddetli ölüm korkusu ve tehlikesinin olduğu ve hayatın yalnız, yoksul, kötü, vahşi ve kısa sürdüğü devletsiz "doğa hali"dir. Böylelikle Hobbes'a göre bireyin ruhuna ve davranışına içkin en derin korku öldürülme, en temel arzu ise huzurlu bir yaşamdır. Monarkların kiliseye karşı güçlendiği yüzyılda Hobbes ve ardıllarının devletin varlık gerekçelerini bu şekilde sağlam bir kurgusal yapı üzerine inşa etmeleri pek çok siyasal çatlağı sağlam bir şekilde doldurmuşken aşağı yukarı çeyrek yüzyıl sonra dünyayı kasıp kavuran dünya savaşları Hobbes'un insana ve onun korkusuna yönelik temel önermesini derinden sarsmıştır. Zira insanın temel korkusu hemcinsi tarafından kaba güçle öldürülme korkusu ise eğer nasıl oldu da milyonlarca insan milleti yahut vatani için yaşama hakkını kendi rızası ile tehlikeye atmıştı? Diğer taraftan kolektif ve bireysel kimliklerin mezhep ekseninde tanımlandığı dönemlerde de kitlesel savaş söz konusu olsa da bu, Tanrı korkusu ve nihayetinde Tanrının krallığındaki sonsuz huzurlu yaşama istencine dayandığı için Hobbes'un teorisinde yer bulabilirdi. Fakat seküler milletin bir üyesi olmak ve muhtemelen son on yıllarda icat edilmiş milli sembollerin uğruna kahramanca ölmek ve öldürmek siyasi ve sosyal tarihte oldukça yeni bir olguydu. Bu olgunun dayandığı görece yeni iki kavram "millet" ve pek tabii "milliyetçik"ti.

Milliyetçilik yazının önemli yazarlarından Eric J. Hobsbawm "millet" kelimesinin bu gücünü anlatmak için, "1780'den Günümüze Milletler ve Milliyetçilik" adlı ünlü kitabında post-apokaliptik bir dünyaya gelen dünya dışı bir tarihçi kurgusunu ortaya atar. Ona göre dünyadaki tüm fikirler ve hareketlerden izole olmuş dünya dışı bir tarihçi, dünyaya inip insanlığın son iki yüzyılını incelediğinde karşılaşacağı en önemli kavram "millet" ve ondan türetilen kelimeler olacaktır. Hobsbawm böylece "millet" terimi ve ondan türeyen sözcükler olmadan insanlık tarihinin son iki yüzyılının kavranamayacağını ifade eder.

Milletin ancak son iki yüzyıllık modern bir olgu olduğu yönündeki baskın görüş bugün literatürde geçerliliğinin korumakla birlikte bu görüş etrafında toplanan yazarlarda milletin ortaya nasıl çıktığı ve milliyetçiliğin işlevi hakkındaki görüşleri zengin bir yazın oluşturacak derecede çeşitlidir. Nihayet bu çalışmanın temel amacı da millet ve milliyetçiliğe yönelik bu yaklaşımları açıklamak ve mukayese edebilmektir.

Yaklaşımı ele alınacak ilk yazar Hobsbawm'dır. O, millet ve milliyetçilik tartışmalarında bunların açıkça bilinçli ve kasıtlı ideolojik mühendislik ürünü oldukları ileri sürer. Ona göre, devletler, "millet" imajı ile mirasını yaymak, "millet"e bağlılık duygusu aşlamak ve herkesi ülkeye ve bayrağa bağlamak üzere "gelenekler icat ederek", yeri geldiğinde milletler icat ederek, açıkça bilinçli ve kasıtlı ideolojik mühendisliğe girişirler.

* (Beykent Üniversitesi)

Yaklaşımı ele alınacak diğer yazar Gellner'dır. Gellner'in üzerinde durduğu ölçüt ise kültürdür. Ona göre tarım toplumunda, kimsenin, kültürel türdeşliğin yerleşmesinde bir çıkarı yoktur. Sanayi çağında ise, "Eğitim tekeline eline alan devlet" Reformasyon, Aydınlanma ve laiklik ile modern çağda bir yüksek (üst) kültür yaratmıştır.

Benedict Anderson da Gellner gibi milliyetçilik çalışmasında kültüre vurgu yapar. Ona göre milliyetçilik ve ona bağlı kavramları anlayabilmek için onların tarihsel varlıklarını nasıl kazandıklarını, zaman içerisinde anlamlarının nasıl değiştiğini ve niçin, bugün, böyle derin bir duygusal meşruiyete sahip olduklarını zorunlu olarak incelemek gerekir.

Çalışmada bakış açısı ele alınacak son yazar ise A. Smith'dir. Smith'in genel olarak savunduğu tez, modern milliyetçiliklerin geçmiş etnik topluluklar ve bağlılıklar dikkate alınmadan anlaşılamayacağıdır.

Savaş Sanatı'nın İki Farklı Açısı: Jomini ve Clausewitz

*Şeyda Öcal**

Bu çalışmada politik sarsıntıların yaşandığı ve Avrupa haritasının hergün değişikliğe uğradığı Napolyon Dönemi'nde yaşamış olan çağdaş Antoine Henri baron de Jomini'nin 1838 yılında yayımlanan Savaş Sanatı'nın Ana Hatları eseri ve Carl von Clausewitz'in eşi Marie von Clausewitz tarafından 1832 yılında yayımlanan Savaş Üzerine eseri temelinde savaş teorilerinin ve prensiplerinin bir karşılaştırması yapılmıştır. Eski çağlardan günümüze kadar önemli bir yer tutan savaşlar, generaller ve hükümdarlar tarafından birçok farklı yöntem kullanılarak zafer ya da yenilgi elde ederek sonuçlanmıştır. Savaşta zaferi elde etmek için özellikle generaller tarafından bazı kurallar ortaya konmuş ve savaş sanatı ortaya çıkmıştır. Savaşı bir sanat haline getiren teorisyenlere eski çağlardan günümüze kadar birçok örnek verebilmekle beraber Jomini ve Clausewitz tarihe isimlerini önemli savaş teorisyenleri arasına yazdırmıştır. Jomini ve Clausewitz'in asker ve savaş teorisyeni olarak aralarında temel iki farklılık ön plana çıkmaktadır. Birincisi savaş teorilerini ortaya koyan ve etkileyen nedenleri, ikincisi ise aynı dönemde yaşamalarına rağmen farklı bir geçmişe ve savaşı açıklayan farklı bakış açılarına sahip olmalarıdır. İkisini de günümüzde dahi önemli stratejistler arasında olmasının sebebi teorilerini oluştururken Napolyon Savaşları'nı bir laboratuvar ortamı gibi kullanabilmeleri sayesinde. Savaş Sanatı'nın temelini oluşturan önemli teorisyenler arasında olmalarından dolayı günümüz strateji, güvenlik ve savaş çalışmalarında Jomini ve Clausewitz'in temel alındığı bir teorik çerçeve oluşturmak kaçınılmazdır.

* (Mersin Üniversitesi)

SİYASİ İLİMLER TÜRK DERNEĞİ XVII. LİSANSÜSTÜ KONFERANSI 2019

2 Kasım 2019
Bilkent Üniversitesi
Ankara

978-605-82965-2-7